

การพัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือและคุ้มครองเด็กนักเรียนที่มีความบกพร่อง
ทางสติปัญญาโรงเรียนอุบลปัญญานุกูล จังหวัดอุบลราชธานี

นางสาวกชพร พุทธจักร

โรงเรียนอุบลปัญญานุกูล จังหวัดอุบลราชธานี
สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ
สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน
กระทรวงศึกษาธิการ

ชื่อผลงาน การพัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือและคุ้มครองเด็กนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา โรงเรียนอุบลปัญญานุกูล จังหวัดอุบลราชธานี

ผู้ศึกษา นางสาวกชพร พุทธจักร

ปีที่ศึกษา 2562

หน่วยงาน โรงเรียนอุบลปัญญานุกูล จังหวัดอุบลราชธานี

บทคัดย่อ

การศึกษาครั้งนี้มีความมุ่งหมายเพื่อ 1) เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันระบบการดูแลช่วยเหลือและคุ้มครองเด็กนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาโรงเรียนอุบลปัญญานุกูล จังหวัดอุบลราชธานี 2) เพื่อศึกษาสภาพที่ควรจะเป็นของระบบการดูแลช่วยเหลือและคุ้มครองเด็กนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาโรงเรียนอุบลปัญญานุกูล จังหวัดอุบลราชธานี 3) เพื่อศึกษาความต้องการจำเป็นและแนวทางการพัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือและคุ้มครองเด็กนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาในโรงเรียนอุบลปัญญานุกูล จังหวัดอุบลราชธานี และ 4) เพื่อเสริมสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพครู โรงเรียนอุบลปัญญานุกูล จังหวัดอุบลราชธานี ประชากรในการศึกษาค้นคว้า ได้แก่ ผู้บริหาร และข้าราชการครูในโรงเรียนอุบลปัญญานุกูล จังหวัดอุบลราชธานี ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2562 จำนวน 43 คน ศึกษาโดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าดัชนีความต้องการจำเป็น (Priority Needs Index) ผลการศึกษาปรากฏดังนี้

1. สภาพปัจจุบันของการศึกษาระบบการดูแลช่วยเหลือและคุ้มครองเด็กนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาโรงเรียนอุบลปัญญานุกูล จังหวัดอุบลราชธานี พบว่า ภาพรวมอยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ยที่อยู่ในระดับมาก คือ การป้องกันและแก้ไขปัญหานักเรียน การส่งเสริมนักเรียน และการส่งต่อนักเรียน ส่วนค่าเฉลี่ยที่อยู่ในระดับปานกลางที่ควรจะพัฒนาให้ดีขึ้น คือ การคัดกรองนักเรียน และการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล ตามลำดับ

2. สภาพที่ควรจะเป็นของระบบการดูแลช่วยเหลือและคุ้มครองเด็กนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาโรงเรียนอุบลปัญญานุกูล จังหวัดอุบลราชธานี พบว่า ภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุดในทุกด้าน คือ การส่งต่อนักเรียน การส่งเสริมนักเรียน การป้องกันและแก้ไขปัญหานักเรียน การคัดกรองนักเรียน และการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล ตามลำดับ

3. ความต้องการจำเป็นในการพัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือและคุ้มครองเด็กนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาโรงเรียนอุบลปัญญานุกูล จังหวัดอุบลราชธานี มีความต้องการพัฒนาตามลำดับดังนี้ คือ การคัดกรองนักเรียน การป้องกันและแก้ไขปัญหานักเรียน การส่งต่อนักเรียน การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล และการส่งเสริมนักเรียน และแนวทางในการพัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือและคุ้มครองเด็กนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาโรงเรียนอุบลปัญญานุกูล จังหวัดอุบลราชธานี พบว่า

3.1 การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล ตามลำดับ ดังนี้ ครูควรเพิ่มความใกล้ชิดกับนักเรียน เพื่อที่จะรู้จักนักเรียนมากขึ้น เครื่องมือในการเก็บข้อมูลนักเรียนต้องมีคุณภาพเพื่อความสมบูรณ์ของข้อมูล ครูเก็บข้อมูลนักเรียนด้วยการสัมภาษณ์จะได้ข้อมูลของนักเรียนเป็นอย่างดี ครูใช้การสังเกตพฤติกรรมของนักเรียนในการเก็บข้อมูลเนื่องจากเป็นวิธีที่ง่ายในการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล

3.2 การคัดกรองนักเรียน ตามลำดับ ดังนี้ โรงเรียนควรมีโปรแกรมเพื่อกรอกข้อมูลเด็กเป็นของโรงเรียนเอง ครูควรศึกษาข้อมูลต่างๆ ของนักเรียนให้ครบถ้วนในการแบ่งกลุ่ม ควรทำการคัดกรองอย่างต่อเนื่อง ครูควรใช้ข้อมูลด้านอาชีพของบิดา มารดา และผู้ปกครองในการแบ่งกลุ่มนักเรียน และเมื่อคัดกรองแล้วเด็กที่มีปัญหาให้แก้ไขโดยด่วน

3.3 การส่งเสริมนักเรียน ตามลำดับ ดังนี้ ควรมีการจัดประชุมผู้ปกครองอย่างต่อเนื่อง สร้างแรงจูงใจให้กับนักเรียน ครูต้องมีการพัฒนามาตรฐานความรู้ของนักเรียนให้สูงขึ้นโดยการจัดกิจกรรมเพิ่มเติม จัดกิจกรรมโฮมรูมเป็นประจำทุกวัน และส่งเสริมนักเรียนในด้านที่นักเรียนถนัด

3.4 การป้องกันและแก้ไขปัญหามาตามลำดับ ดังนี้ ครูมีความเข้าใจปัญหาและพูดคุยกับเด็กมากขึ้น ครูมีการติดตามนักเรียนที่มีปัญหาอย่างใกล้ชิด ครูต้องใช้เหตุผลและเข้าใจปัญหาของเด็ก ครูและผู้เกี่ยวข้องมีการร่วมมือกันในการป้องกันปัญหาเด็ก ครูควรร่วมมือกับผู้ปกครองในการแก้ไขปัญหามาและครูไม่ทอดทิ้งเด็กเมื่อเด็กเกิดปัญหา

3.5 การส่งต่อนักเรียน ตามลำดับ ดังนี้ ส่งเอกสารข้อมูลเด็กให้ครูประจำชั้นท่านต่อไป การส่งต่อไปยังผู้เชี่ยวชาญโดยตรงเพื่อแก้ไขปัญหามาเด็กอย่างตรงวัตถุประสงค์ ติดตามผลในการส่งต่ออย่างสม่ำเสมอ เมื่อพบปัญหามาครูประจำชั้นสามารถทำการแก้ไขปัญหามาก่อนส่งต่อได้ และควรมีการประสานงานในการส่งต่อนักเรียนให้ตรงกับปัญหามา

4. การเสริมสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพสำหรับครูโรงเรียนอุบลปัญญานุกูล จังหวัดอุบลราชธานี พบว่า

4.1 องค์ความรู้ด้านการจัดการเรียนการสอน ครูมีความเข้าใจด้านการจัดสภาพแวดล้อมภายในชั้นเรียนที่สนับสนุน การเรียนรู้ ตลอดจนการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ ครูมีความรู้ด้านกลยุทธ์การจัดการชั้นเรียนที่มีประสิทธิภาพ ครูมีความเข้าใจที่เกี่ยวกับการเรียนรู้ของผู้เรียน ครูจะต้องมีความเข้าใจว่าผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้อย่างไรและสอนอย่างไร จึงจะช่วยสนับสนุนการเรียนรู้ของผู้เรียน และครูมีองค์ความรู้เกี่ยวกับกิจกรรมที่ช่วยพัฒนาความสามารถด้านอภิปัญญาหรือการรู้ความคิดของผู้เรียน โดยครูจะต้องบูรณาการองค์ความรู้ให้สอดคล้องกับหลักสูตรสถานศึกษา

4.2 องค์ความรู้ด้านสาขาวิชา ครูมีองค์ความรู้เชิงลึกเกี่ยวกับรายวิชา กรอบแนวคิดความคิดและกระบวนการของรายวิชานั้นๆ ตลอดจนองค์ความรู้อื่นที่เกี่ยวข้องกับรายวิชานั้นๆ และครูมีความเข้าใจเกี่ยวกับรายละเอียดกรอบแนวคิดของรายวิชาซึ่งส่งผลต่อการจัดเนื้อหาสาระและคำถามเพื่อนำไปสู่การแสวงหาองค์ความรู้ต่อไป

4.3 องค์ความรู้ด้านการปรับปรุงพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ของนักเรียนก่อนการส่งต่อนักเรียน โดยใช้คู่มือการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา 4 เล่ม ได้แก่

- 1) คู่มือแนวทางการป้องกันและแก้ไขปัญหาด้านยาเสพติด
- 2) คู่มือแนวทางการป้องกันและแก้ไขปัญหาด้านการล่องละเมิดทางเพศ
- 3) คู่มือแนวทางการป้องกันและแก้ไขปัญหาด้านอุบัติเหตุ และ
- 4) คู่มือแนวทางการป้องกันและแก้ไขปัญหาด้านพฤติกรรมไม่พึงประสงค์

4.4 องค์ความรู้เกี่ยวกับกระบวนการ PLC มาส่งเสริมนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา

กิตติกรรมประกาศ

ผู้ศึกษาขอขอบพระคุณ ผู้ทรงคุณวุฒิและผู้เชี่ยวชาญทุกท่านที่กรุณาตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา และได้กรุณาปรับปรุงแก้ไขข้อบกพร่องและให้คำแนะนำในการสร้างเครื่องมือให้ถูกต้อง สมบูรณ์ยิ่งขึ้น รวมทั้งบุคคลที่ผู้ศึกษาได้อ้างอิงทางวิชาการตามที่ปรากฏในบรรณานุกรม

ขอขอบพระคุณ ผู้อำนวยการโรงเรียนอุบลปัญญานุกูล จังหวัดอุบลราชธานี ที่ให้คำแนะนำในด้านการจัดทำเครื่องมือและชี้แนะแนวทางด้านการจัดทำระบบดูแลช่วยเหลือและคุ้มครองเด็กนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ตลอดจนเป็นผู้ทรงคุณวุฒิในการตรวจสอบเครื่องมือ

ขอขอบพระคุณครอบครัว พี่ ๆ เพื่อน ๆ และน้อง ๆ ทุกคนที่ได้ให้ความช่วยเหลือ ห่วงใย และเป็นกำลังใจที่ดีมาโดยตลอด ทำให้ผู้ศึกษามีความมุ่งมั่น พยายาม จนสำเร็จลุล่วงด้วยดี คุณค่าและประโยชน์ของการศึกษารั้งนี้ ผู้ศึกษาขอมอบบูชาพระคุณบิดา มารดา ครูอาจารย์ทุกท่าน และขอมอบเป็นกำลังใจสำหรับผู้บริหารและครูที่มีความตั้งใจในการทำงานในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา

กชพร พุทธจักร

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อ	ก
กิตติกรรมประกาศ	ง
สารบัญ	จ
บทที่	
1 บทนำ	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
ความสำคัญของการศึกษา	5
วัตถุประสงค์การศึกษา.....	5
ขอบเขตของการศึกษา	5
กรอบแนวคิดในการวิจัย.....	7
นิยามศัพท์เฉพาะ	7
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	8
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	9
การบริหารสถานศึกษา	9
ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน	18
บริบทโรงเรียนอุบลปัญญานุกูล จังหวัดอุบลราชธานี	34
แนวคิดชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ.....	37
แนวคิดเกี่ยวกับรูปแบบและการพัฒนารูปแบบ	51
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	55
งานวิจัยในประเทศ	55
งานวิจัยต่างประเทศ	70
3 วิธีดำเนินการ	75
กลุ่มเป้าหมาย.....	75
แบบแผนการศึกษา	75
เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา	76
สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลและหาคุณภาพเครื่องมือ	79

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	80
5 สรุป อภิปราย และข้อเสนอแนะ	104
ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	105
อภิปรายผล	110
บรรณานุกรม	118
ภาคผนวก ก	125
ภาคผนวก ข	127
ภาคผนวก ค	129

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2562 ให้ความสำคัญต่อการจัดการศึกษาเพื่อสร้างคนที่มีคุณภาพ โดยกำหนดแนวทางการจัดการศึกษาไว้ 9 หมวด คือ หมวด 1 บททั่วไป หมวด 2 สิทธิและหน้าที่ทางการศึกษา หมวด 3 ระบบการศึกษา หมวด 4 แนวการจัดการศึกษา หมวด 5 การบริหารและการจัดการศึกษา หมวด 6 มาตรฐานและการประกันคุณภาพการศึกษา หมวด 7 ครู คณาจารย์และบุคลากรทางการศึกษา หมวด 8 ทรัพยากรและการลงทุนเพื่อการศึกษาหมวด 9 เทคโนโลยีเพื่อการศึกษาและบทเฉพาะกาล

การดำเนินการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ดังกล่าว การปฏิรูปการศึกษานับว่าเป็นหัวใจสำคัญที่จะประสบผลสำเร็จได้ต้องได้รับความร่วมมือร่วมใจจากบุคคลหลายฝ่าย ที่สำคัญที่สุดคือครู ซึ่งเป็นผู้นำหลักสูตรไปใช้โดยตรงจะต้องเป็นตัวจักรสำคัญในการขับเคลื่อนการศึกษาของชาติให้เกิดผลประโยชน์อย่างเป็นรูปธรรมต่อเด็กและเยาวชนมากที่สุด (หน่วยศึกษานิเทศก์, 2540) สถานศึกษาจะต้องแสวงหาแนวทางในการดูแลช่วยเหลือนักเรียนให้ได้เรียนอย่างมีความสุข และสามารถอยู่ในระบบการศึกษาได้ตลอดหลักสูตร โดยการพัฒนากระบวนการดูแลช่วยเหลือนักเรียนให้มีความพร้อมในการป้องกันและแก้ไขปัญหาและเน้นการพัฒนาบุคลากรในโรงเรียนให้มีทักษะในการป้องกันและแก้ไขปัญหา (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2547)

ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนเป็นการดำเนินงานระบบหนึ่งที่กระทรวงศึกษาธิการ โดยสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานและกระทรวงสาธารณสุขโดยกรมสุขภาพจิตได้ร่วมกันวางรากฐานเพื่อพัฒนาคุณภาพนักเรียน การดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนจึงมีคุณค่าและความจำเป็นที่สถานศึกษาจะต้องนำไปปฏิบัติให้เกิดผลกับเด็กอย่างมีประสิทธิภาพและมีการทำงานอย่างเป็นระบบ มีความชัดเจน ครอบคลุมทั้งด้านปัจจัย ด้านผลิต ด้านกระบวนการ กระทรวงศึกษาธิการมีนโยบายให้ครู อาจารย์ในสังกัดเอาใจใส่ดูแลนักเรียนอย่างเป็นระบบ มีกระบวนการทำงานที่มีคุณภาพและการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง ส่งผลต่อการพัฒนาเด็กและเยาวชนให้เติบโตอย่างมีคุณภาพและมีศักยภาพ เป็นทรัพยากรบุคคลที่พร้อมสมบูรณ์ทั้งร่างกาย สติปัญญา มีคุณธรรม จริยธรรมและมีชีวิตที่สงบสุขให้สมกับข้อความที่ว่า “เก่ง ดี มีสุข” โดยบุคลากรทุกคนในโรงเรียนให้ร่วมมือกันทั้งผู้บริหารสถานศึกษาและครู (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2541)

ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนเป็นระบบที่ช่วยในการแก้ปัญหา นักเรียน กรมวิชาการร่วมกับ กรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข ได้กำหนดแนวทางในระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนไว้ 5 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล 2) การคัดกรองนักเรียน 3) การส่งเสริม นักเรียน 4) การป้องกันและแก้ไขนักเรียน 5) การส่งต่อ ซึ่งระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนเป็นระบบที่ ส่งผลให้ความสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียนเป็นไปด้วยดี การดำเนินงานสะดวกขึ้น นักเรียนได้รับการ ป้องกันและแก้ไขปัญหานักเรียนได้ดีขึ้น (กรมสุขภาพจิต, 2544)

การศึกษาไทยในอดีตอาจกล่าวได้ว่ามุ่งเน้นให้การศึกษาบริการการศึกษาและพัฒนการศึกษา แก่บุคคลปกติ ซึ่งเป็นบุคคลส่วนใหญ่ของประเทศเป็นสำคัญ โดยไม่ได้คำนึงถึงความต้องการอย่าง แท้จริงของกลุ่มคนพิการซึ่งมีความแตกต่างออกไปจากบุคคลอื่น ๆ คนพิการแม้ว่าจะแตกต่างจากคน ปกติแต่คนพิการก็มีศักยภาพในการพัฒนาทางร่างกาย สติปัญญา อารมณ์และสังคมเช่นเดียวกับ คนปกติ หากคนพิการได้รับการศึกษาและการฟื้นฟูสมรรถภาพที่เหมาะสมกับความพิการตั้งแต่เกิด คนพิการเหล่านี้สามารถที่จะพัฒนาความเป็นปกติหรือสามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างอิสระและ เป็นทรัพยากรที่มีคุณค่าของสังคมได้ ในทางตรงกันข้ามหากคนพิการไม่ได้รับการศึกษาหรือการฟื้นฟู สมรรถภาพที่เหมาะสมกับความพิการของเขา คนพิการเหล่านั้นจะกลายเป็นภาระและปัญหาของ ครอบครัว ชุมชน สังคมและประเทศชาติ ซึ่งนับว่าเป็นการสูญเสียทรัพยากรที่มีคุณค่ายิ่งของประเทศ (ดารณี อุทัยรัตนกิจ, 2538) พระราชบัญญัติการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการ พ.ศ. 2551 ได้ระบุไว้ ว่า การจัดการศึกษาต้องจัดให้บุคคลมีสิทธิและโอกาส เสมอกันในการรับการศึกษาขั้นพื้นฐานไม่น้อย กว่า 12 ปีซึ่งรวมถึงคนพิการที่มีสิทธิทางการศึกษาโดยไม่เสียค่าใช้จ่าย ตั้งแต่แรกเกิดหรือพบความ พิการจนตลอดชีวิต พร้อมทั้งได้รับเทคโนโลยี สิ่งอำนวยความสะดวก สื่อบริการและความช่วยเหลือ อื่นใดทางการศึกษา สามารถเลือกบริการทางการศึกษา สถานศึกษา ระบบและรูปแบบการศึกษาโดย คำนึงถึงความสามารถ ความสนใจ ความถนัดและความต้องการจำเป็นพิเศษของบุคคลนั้น โดยที่รัฐ จะต้องจัดให้อย่างทั่วถึงและมีคุณภาพ ซึ่งในการจัดการศึกษาให้กับบุคคลที่มีความบกพร่องที่ต้องการ การศึกษานั้นจะต้องได้รับการศึกษาที่มีมาตรฐานและประกันคุณภาพการศึกษา รวมทั้งการจัด หลักสูตรกระบวนการเรียนรู้ การทดสอบทางการศึกษาที่เหมาะสมสอดคล้องกับความต้องการจำเป็น พิเศษของคนพิการแต่ละประเภท (ราชกิจจานุเบกษา, 2551) ซึ่งตามประกาศกระทรวงศึกษาธิการ เรื่องกำหนดประเภทและหลักเกณฑ์ของคนพิการทางการศึกษา พ.ศ. 2552 ได้กำหนดประเภทของ คนพิการไว้ ดังนี้ 1) บุคคลที่มีความบกพร่องทางการมองเห็น 2) บุคคลที่มีความบกพร่องทางการได้ ยิน 3) บุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา 4) บุคคลที่มีความบกพร่องทางร่างกายหรือการ เคลื่อนไหวหรือสุขภาพ 5) บุคคลที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้ 6) บุคคลที่มีความบกพร่อง ทางการพูดและภาษา 7) บุคคลที่มีความบกพร่องทางพฤติกรรมหรืออารมณ์ 8) บุคคล ออทิสติก 9) บุคคลพิการซ้ำซ้อน (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551)

พระราชบัญญัติการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการ พ.ศ. 2551 มาตรา 3 ระบุว่า คนพิการหมายความว่า บุคคลซึ่งมีข้อจำกัดในการปฏิบัติกิจกรรมในชีวิตประจำวันหรือเข้าไปมีส่วนร่วมทางสังคม เนื่องจากมีความบกพร่องทางการเห็น การได้ยิน การเคลื่อนไหว การสื่อสาร จิตใจ อารมณ์ พฤติกรรม สติปัญญา การเรียนรู้ หรือความบกพร่องอื่นใดประกอบกับมีอุปสรรคในด้านต่างๆ และมีความต้องการจำเป็นพิเศษทางการศึกษาที่จะต้องได้รับความช่วยเหลือด้านหนึ่งด้านใดเพื่อให้สามารถปฏิบัติกิจกรรมในชีวิตประจำวันหรือเข้าไปมีส่วนร่วมทางสังคมได้อย่างบุคคลทั่วไป การจัดการศึกษาต้องมีความหลากหลาย ทั้งนี้ให้จัดตามความเหมาะสมของแต่ละระดับ โดยมุ่งพัฒนาคุณภาพชีวิตของบุคคลให้เหมาะสมแก่วัยและศักยภาพ (สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา. 2547) สอดคล้องกับแผนพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการแห่งชาติฉบับที่ 4 พ.ศ. 2555 – 2559 รวมทั้งกฎหมายและปฎิญญาต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้คนพิการได้รับบริการทางการศึกษาตรงตามความต้องการจำเป็นพิเศษเฉพาะบุคคล และสามารถดำรงชีวิตอิสระ (Independent Living : IL) ได้ในทุกบริบทของสังคม ดังนั้นการจัดการศึกษาสำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา จะต้องทำการสอนแบบซ้ำ ๆ ย่ำบ่อย ๆ โดยมุ่งเน้นให้นักเรียนเกิดทักษะที่จำเป็นในการดำรงชีวิตตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานสำหรับนักเรียนที่บกพร่องทางสติปัญญา พ.ศ. 2551 ประกอบด้วย 6 ทักษะ ได้แก่ ทักษะภาษาและการสื่อสาร ทักษะการช่วยเหลือตนเองและสุขอนามัย ทักษะสังคมและการดำรงชีวิต ทักษะการเคลื่อนไหว ทักษะวิชาการ และทักษะอาชีพ จุดมุ่งหมายของหลักสูตรก็เพื่อต้องการให้นักเรียนเหล่านี้สามารถช่วยเหลือตนเองในทักษะพื้นฐานในการดำรงชีวิตในสังคมที่ตนเองอาศัยอยู่ได้อย่างมีความสุข

เด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาที่อยู่ในวัยเรียน อายุระหว่าง 6 – 21 ปี จะสามารถเรียนหนังสือได้สูงสุดประมาณชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 เมื่อเด็กเข้าสู่ช่วงวัยรุ่นไม่สามารถเรียนวิชาสามัญได้เท่าเทียมกับเด็กปกติ ควรได้รับการศึกษาเฉพาะเด็กประเภทนี้ (ผดุง อารยะวิญญู. 2542) ซึ่งถ้าจัดโปรแกรมการศึกษาพิเศษที่เหมาะสมจะพอที่จะสามารถประกอบอาชีพเลี้ยงตนและอยู่ในสังคมได้ การจะส่งเสริมให้นักเรียนที่บกพร่องทางสติปัญญาสามารถดำรงชีวิตในสังคมได้นั้น นักเรียนจะต้องมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่นในสังคม สื่อสารกับบุคคลทั่วไปได้เป็นอย่างดี แต่สิ่งที่สำคัญอย่างหนึ่งที่ต้องพัฒนา คือความมีวินัยในตนเอง ซึ่งเป็นทักษะพื้นฐานในการอยู่ร่วมกับผู้อื่น จะเห็นได้จากการที่เด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาไม่เป็นที่ยอมรับของบุคคลทั่วไปในสังคม อาจเป็นเพราะสื่อสารกับบุคคลทั่วไปไม่รู้เรื่อง ไม่รู้จักดูแลรักษาความสะอาดร่างกายและเครื่องแต่งกาย ไม่เข้าใจบทบาทหน้าที่ของตนเองที่มีต่อครอบครัว สังคม ชุมชนที่ตนอาศัยอยู่ อารมณ์ไม่คงที่ไม่รู้จักการควบคุมอารมณ์ตนเองให้อยู่ในกฎระเบียบ แบบแผนประเพณีอันดีงามที่สังคมกำหนดไว้ ดังนั้นจึงควรมีการพัฒนาความมีวินัยในตนเองเพื่อให้นักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาสามารถดูแลตนเอง รู้จักควบคุมอารมณ์ตนเอง และมีความเข้าใจยอมรับกฎเกณฑ์ของสังคมและสังคมให้การยอมรับในความสามารถของบุคคลที่มี

ความบกพร่องทางสติปัญญา การจัดการเรียนรู้สำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา จึงต้องจัดประสบการณ์ให้นักเรียนมีส่วนร่วมทุกขั้นตอนของกิจกรรม ปฏิบัติกิจกรรมโดยไม่ได้มีความรู้สึกลัวถูกบังคับ

โรงเรียนอุบลปัญญานุกูล จังหวัดอุบลราชธานี สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน สอนตั้งแต่ระดับชั้นอนุบาล 1 ถึงชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ในปีการศึกษา 2562 มีนักเรียน 415 คน เนื่องจากสภาพสังคม เศรษฐกิจและปัญหาในปัจจุบัน ส่งผลกระทบกับตัวนักเรียนทั้งทางตรงและความรู้เท่าไม่ถึงการณ์ สิ่งที่จะเป็นเกราะกำบังและเป็นภูมิคุ้มกันที่เข้มแข็ง ก็คือ ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ซึ่งโรงเรียนได้ดำเนินการตามขั้นตอนการดำเนินงานอย่างเป็นระบบ พบว่า นักเรียนมีความสุข สนุกกับการเรียนรู้คู่ความดี มีพฤติกรรมอันพึงประสงค์ตามหลักสูตรสถานศึกษา และมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้นส่งผลให้ผู้ปกครอง ชุมชน และสังคมมีความพึงพอใจในพฤติกรรมของนักเรียน มีความศรัทธาและเชื่อมั่นในการบริหารและการจัดการศึกษาของโรงเรียน สามารถประเมินได้จากการที่มีผู้ปกครองนำบุตรหลานเข้ามาศึกษาต่อในโรงเรียน มากขึ้นเป็นลำดับทุกปี การบริหารระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนอุบลปัญญานุกูล จังหวัดอุบลราชธานี บรรลุตามวัตถุประสงค์ตามขั้นตอนอย่างเป็นระบบ เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ จึงจำเป็นต้องมีการประกันคุณภาพระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่สามารถรับการตรวจสอบประเมินการดำเนินงานได้ทุกขั้นตอน พร้อมด้วยการมีเอกสาร หลักฐาน วิธีการ และเครื่องมือการดำเนินงานที่จัดทำอย่างเป็นระบบ เป็นรูปธรรม สามารถประเมินคุณภาพนักเรียนที่เกิดจากผลของการดำเนินงานตามระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนและคุณภาพของครู ซึ่งเป็นผู้ดำเนินการตามระบบได้ด้วย รวมทั้งมีประโยชน์ต่อการสนับสนุนการประกันคุณภาพการศึกษาทั้งด้านผลผลิต ด้านกระบวนการและด้านปัจจัย เนื่องจากมาตรฐานคุณภาพของระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

โรงเรียนอุบลปัญญานุกูลได้พัฒนาคู่มือระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่มีความชัดเจนและเหมาะสมกับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาและ ออทิสติก ซึ่งมีนักเรียนพักอาศัยอยู่ในโรงเรียนเป็นการประจำ ครู บุคลากรที่ได้รับมอบหมายจะต้องดูแลนักเรียนตลอดยี่สิบสี่ชั่วโมง จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีความรู้ เอกสาร นวัตกรรมที่เหมาะสมกับสภาพบริบทของโรงเรียน

ผู้ศึกษาในฐานะที่รับผิดชอบกลุ่มบริหารงานกิจการนักเรียน และรับผิดชอบระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนจึงได้เห็นความสำคัญ และความจำเป็นในการพัฒนาคู่มือเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการบริหารระบบการดูแลช่วยเหลือและคุ้มครองเด็กนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา โรงเรียนอุบลปัญญานุกูล จังหวัดอุบลราชธานี เพื่อให้ครูได้ศึกษาและใช้เป็นแนวทางในการบริหารระบบการดูแลช่วยเหลือและคุ้มครองเด็กนักเรียนให้มีคุณภาพตามมาตรฐาน

ความสำคัญของการศึกษา

1. สภาพปัจจุบันของระบบการดูแลช่วยเหลือและคุ้มครองเด็กนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาในโรงเรียนอุบลปัญญานุกูล จังหวัดอุบลราชธานี
2. สภาพที่ควรจะเป็นของระบบการดูแลช่วยเหลือและคุ้มครองเด็กนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาในโรงเรียนอุบลปัญญานุกูล จังหวัดอุบลราชธานี
3. ความต้องการจำเป็นในการพัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือและคุ้มครองเด็กนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาในโรงเรียนอุบลปัญญานุกูล จังหวัดอุบลราชธานี
4. ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะต่อการพัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือและคุ้มครองเด็กนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาในโรงเรียนอุบลปัญญานุกูล จังหวัดอุบลราชธานี

วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันระบบการดูแลช่วยเหลือและคุ้มครองเด็กนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาโรงเรียนอุบลปัญญานุกูล จังหวัดอุบลราชธานี
2. เพื่อศึกษาสภาพที่ควรจะเป็นของระบบการดูแลช่วยเหลือและคุ้มครองเด็กนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาโรงเรียนอุบลปัญญานุกูล จังหวัดอุบลราชธานี
3. เพื่อศึกษาความต้องการจำเป็นและแนวทางการพัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือและคุ้มครองเด็กนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาในโรงเรียนอุบลปัญญานุกูล จังหวัดอุบลราชธานี
4. เพื่อเสริมสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพครู โรงเรียนอุบลปัญญานุกูล จังหวัดอุบลราชธานี สามารถนำระบบการดูแลช่วยเหลือและคุ้มครองเด็กนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา พัฒนาการปฏิบัติงานเพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษาไทย

ขอบเขตของการศึกษา

การศึกษาครั้งนี้ ผู้ศึกษามุ่งพัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือและคุ้มครองเด็กนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา โรงเรียนอุบลปัญญานุกูล จังหวัดอุบลราชธานี โดยยึดกรอบการดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยนักเรียน 5 ประการ ดังนี้ (กรมสุขภาพจิต, 2544)

1. การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล
2. การคัดกรองนักเรียน
3. การส่งเสริมนักเรียน
4. ป้องกันและแก้ไขปัญหา
5. การส่งต่อ

ขอบเขตด้านประชากร

ประชากรในการศึกษาครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหาร และข้าราชการครูในโรงเรียนอุบลปัญญานุกูล จังหวัดอุบลราชธานี ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2562 จำนวน 43 คน

ขอบเขตด้านเนื้อหา

การสร้างระบบการดูแลช่วยเหลือและคุ้มครองเด็กนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา โรงเรียนอุบลปัญญานุกูล จังหวัดอุบลราชธานี ประกอบด้วย 3 ขั้นตอน คือ

ตอนที่ 1 การศึกษาสภาพปัจจุบันปัญหาและสภาพที่ควรจะเป็นของระบบการดูแลช่วยเหลือและคุ้มครองเด็กนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา โรงเรียนอุบลปัญญานุกูล จังหวัดอุบลราชธานี

ตอนที่ 2 การศึกษาความต้องการจำเป็นและแนวทางการพัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือและคุ้มครองเด็กนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา โรงเรียนอุบลปัญญานุกูล จังหวัดอุบลราชธานี

ตอนที่ 3 การประเมินความเป็นไปได้และประโยชน์ของระบบการดูแลช่วยเหลือและคุ้มครองเด็กนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา โรงเรียนอุบลปัญญานุกูล จังหวัดอุบลราชธานี

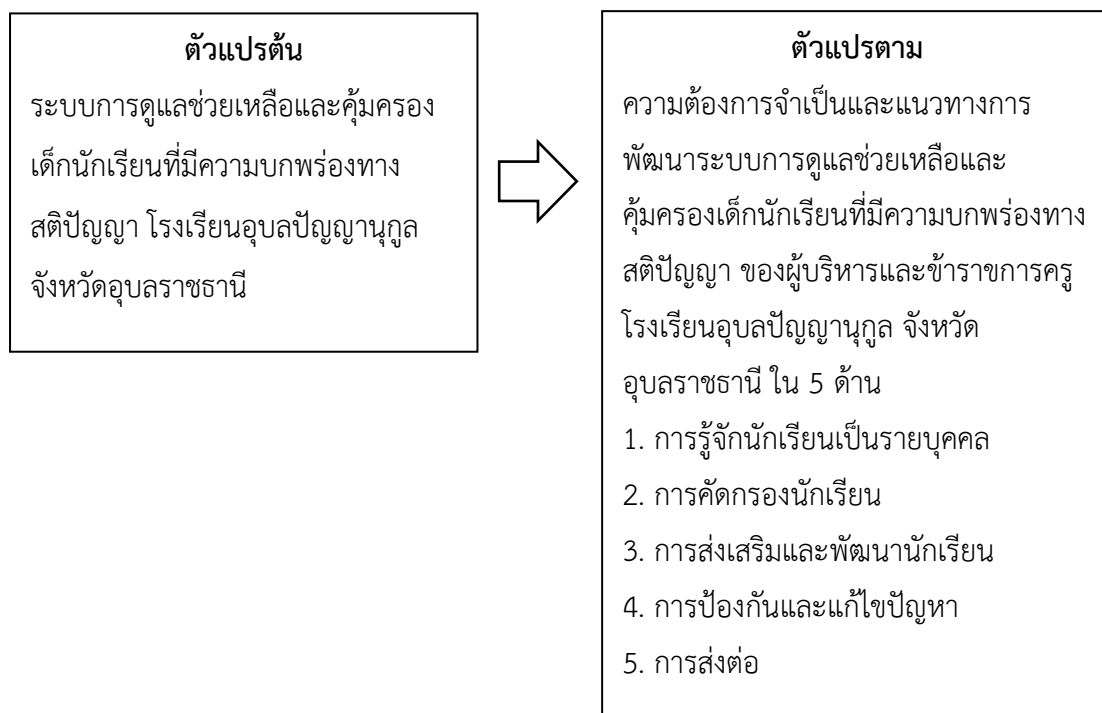
ตัวแปรที่ใช้ศึกษาในการศึกษา

ตัวแปรต้น ได้แก่ ระบบการดูแลช่วยเหลือและคุ้มครองเด็กนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา โรงเรียนอุบลปัญญานุกูล จังหวัดอุบลราชธานี

ตัวแปรตาม ได้แก่ ความต้องการจำเป็นและแนวทางการพัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือและคุ้มครองเด็กนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ของผู้บริหาร และข้าราชการครูโรงเรียนอุบลปัญญานุกูล จังหวัดอุบลราชธานี ใน 5 ด้าน ดังนี้

1. การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล
2. การคัดกรองนักเรียน
3. การส่งเสริมนักเรียน
4. การป้องกันและแก้ไขปัญหา
5. การส่งต่อ

กรอบแนวคิดของการวิจัย

นิยามศัพท์เฉพาะ

ระบบการดูแลช่วยเหลือและคุ้มครองเด็กนักเรียน หมายถึง การปฏิบัติงานด้านการปกครอง และงานด้านแนะแนวเพื่อประโยชน์ในการดูแลช่วยเหลือและคุ้มครองนักเรียนให้มีระบบ มีประสิทธิภาพ มีกระบวนการดำเนินงานที่ชัดเจนพร้อมด้วยเอกสาร หลักฐานการปฏิบัติงาน สามารถตรวจสอบหรือรับการประเมินได้โดยจำแนกออกเป็น 5 ด้าน ดังนี้

1. การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล หมายถึง การศึกษาและรวบรวมข้อมูลพื้นฐานที่จำเป็นเกี่ยวกับตัวนักเรียนเพื่อให้ได้ข้อมูลที่แท้จริงเกี่ยวกับตัวนักเรียนโดยใช้วิธีการและเครื่องมือที่หลากหลายเพื่อให้ได้ข้อมูลที่แท้จริง เช่น ระเบียบวินัยสะสม อันนำไปสู่การส่งเสริม การป้องกันและแก้ไขปัญหานักเรียนได้อย่างถูกต้องเหมาะสมต่อไป

2. การคัดกรองนักเรียน หมายถึง การวิเคราะห์ข้อมูลทั้งหมดที่ได้จากการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคลแล้วนำผลที่ได้รับมาจำแนกตามเกณฑ์การคัดกรองตามที่สถานศึกษาได้จัดทำขึ้น และเป็นประโยชน์ต่อการหาวิธีการเพื่อดูแลช่วยเหลือนักเรียนได้อย่างถูกต้อง

3. การส่งเสริมและพัฒนานักเรียน หมายถึง การสนับสนุนให้นักเรียนทุกคน ให้ความสำคัญในตนเองในด้านต่างๆ เป็นการป้องกันและเป็นการช่วยเหลือนักเรียนให้เป็นบุคคลที่มีคุณภาพมากขึ้น

4. การป้องกันและแก้ไขปัญหานักเรียน หมายถึง การเอาใจใส่นักเรียนกับนักเรียนทุกคนเท่าเทียมกัน ให้ความสำคัญเอาใจใส่อย่างใกล้ชิด และหาวิธีการช่วยเหลือทั้งการป้องกันและแก้ไขปัญห โดยไม่ปล่อยปละละเลยนักเรียนจนกลายเป็นปัญหาของสังคม

5. การส่งต่อ หมายถึง การดำเนินการส่งนักเรียนต่อไปให้ผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้าน เพื่อให้ปัญหาของนักเรียนได้รับการช่วยเหลืออย่างถูกต้องและรวดเร็ว มีการส่งต่อภายในโรงเรียน และภายนอกโรงเรียนในกรณีที่มีความรุนแรงและเกินความสามารถของโรงเรียน

แนวทางพัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือและคุ้มครองเด็กนักเรียน หมายถึง วิธีการดำเนินงานในการแก้ปัญหาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนแต่ละด้าน ซึ่งได้จากความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษา และข้าราชการครูโรงเรียนอุบลปัญญานุกูล จังหวัดอุบลราชธานี

นักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา (Intellectual Disability) หมายถึง นักเรียนมีความบกพร่องของทักษะต่าง ๆ ในระยะพัฒนาการ มีระดับสติปัญญาต่ำกว่าเกณฑ์เฉลี่ย (IQ = 70 หรือต่ำกว่า) และมีข้อจำกัดในทักษะด้านการปรับตัวอย่างน้อย 2 ทักษะจาก 10 ทักษะ

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ผู้บริหารสถานศึกษาสามารถนำระบบการดูแลช่วยเหลือและคุ้มครองเด็กนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา พัฒนาการปฏิบัติงานเพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษาไทย อันเป็นดัชนีชี้วัดความเจริญ การพัฒนาประเทศชาติที่สำคัญ
2. ผู้บริหารสถานศึกษาสามารถนำระบบการดูแลช่วยเหลือและคุ้มครองเด็กนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา เพื่อเสริมสร้างชุมชนการเรียนรู้ไปใช้ในการดำเนินงานเพื่อยกระดับการศึกษาของผู้เรียน และส่งเสริมครูและบุคลากรเป็นครูมืออาชีพโดยใช้ชุมชนแห่งการเรียนรู้

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษา เรื่อง การพัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือและคุ้มครองเด็กนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา โรงเรียนอุบลปัญญานุกูล จังหวัดอุบลราชธานี ผู้ศึกษาได้ศึกษาจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องในหัวข้อ ต่อไปนี้

1. การบริหารสถานศึกษา
2. ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน
 - 2.1 การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล
 - 2.2 การคัดกรองนักเรียน
 - 2.3 การส่งเสริมนักเรียน
 - 2.4 การป้องกันและแก้ไขปัญหา
 - 2.5 การส่งต่อ
3. บริบทของโรงเรียนอุบลปัญญานุกูล จังหวัดอุบลราชธานี สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน
4. แนวคิดชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ
5. แนวคิดเกี่ยวกับเกี่ยวกับรูปแบบและการพัฒนารูปแบบ
6. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
 - 6.1 งานวิจัยในประเทศ
 - 6.2 งานวิจัยต่างประเทศ

การบริหารสถานศึกษา

1. แนวคิดหลักของการบริหารสถานศึกษา

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 มาตรา 4 กำหนดว่า “สถานศึกษา” หมายความว่า สถานพัฒนาเด็กปฐมวัย โรงเรียน ศูนย์การเรียนรู้ วิทยาลัย สถาบัน มหาวิทยาลัย หน่วยงานการศึกษา หน่วยงานอื่นของรัฐหรือเอกชนที่มีอำนาจหน้าที่หรือมีวัตถุประสงค์ในการจัดการศึกษา ผู้วิจัยได้นำแนวคิด หลักในการบริหารสถานศึกษา ซึ่งมีผู้ให้ความหมายของการบริหารสถานศึกษาไว้ต่าง ๆ ดังนี้ สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2531)

1. โรงเรียน เป็นหน่วยงานทางการศึกษาระดับปฏิบัติการที่สำคัญที่สุดและผลการจัดการประถมศึกษาจะเป็นเช่นใดนั้น ขึ้นอยู่กับการปฏิบัติงานของสถานศึกษา

2. ภารกิจหลักของโรงเรียน คือ การจัดการเรียนการสอนเพื่อให้นักเรียนบรรลุจุดหมายที่กำหนดไว้ในหลักสูตร นั่นคือคุณภาพที่พึงประสงค์ทางด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในทุกกลุ่มประสบการณ์ คุณลักษณะที่พึงประสงค์ และสุขภาพอนามัยที่ดี

3. ปัจจัยที่มีผลกระทบต่อคุณภาพการประถมศึกษามีหลายอย่าง เช่นระบบการบริหาร ผู้บริหารโรงเรียน และผู้ปกครองนักเรียน ทั้งนี้ปัจจัยสำคัญที่สุด คือ ผู้บริหารโรงเรียน

4. การที่ผู้บริหารโรงเรียนจะประสบผลสำเร็จในการปฏิบัติงานได้นั้นย่อมต้องอาศัยความรู้ความสามารถ คุณธรรม และคุณลักษณะที่ดีของผู้บริหาร ผู้บริหารโรงเรียนที่มีประสิทธิภาพคือผู้บริหารที่สามารถใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัดให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อการเรียนการสอนจนบรรลุจุดหมายที่กำหนดไว้

5. การบริหารโรงเรียนจะบรรลุผลสำเร็จตามจุดหมายของหลักสูตรได้ดั่งนั้น ย่อมอาศัยการบริหารงานอย่างน้อย 5 งาน คือ งานบุคลากร งานกิจการนักเรียน งานธุรการและการเงิน งานอาคารสถานที่ และงานความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน

6. ทรัพยากรในการบริหารโรงเรียนทั้ง 4 อย่าง คือ บุคคล เงิน วัสดุ อุปกรณ์ และระบบการจัดการ นั้น ทรัพยากรด้านบุคคลเป็นทรัพยากรที่สำคัญที่สุด ดังนั้น ในการบริหารโรงเรียนจึงจำเป็นต้องให้ความสำคัญต่องานและต่อบุคลากรไปพร้อม ๆ กัน นั่นคือ ทำอย่างไรจึงจะได้งานและให้บุคคลที่ทำงานทำงานอย่างมีความสุข

7. การบริหารทั้ง 6 ของโรงเรียนจะเป็นไปได้ย่อมต้องอาศัยกระบวนการบริหารอย่างน้อย 4 ขั้นตอน คือ

7.1 การศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหา และความต้องการของโรงเรียน

7.2 การวางแผน

7.3 การดำเนินการตามแผน (การกำกับติดตามและนิเทศ ฯลฯ)

7.4 การประเมินผล

8. การบริหารโรงเรียนจะเป็นไปโดยราบรื่นและได้ผลดียิ่งขึ้น ถ้าผู้บริหารโรงเรียนได้ใช้แนวทางและเทคนิควิธีการต่าง ๆ ประกอบ เช่น

8.1 การบริหารโดยยึดผลที่เกิดขึ้นต่อนักเรียนเป็นสำคัญ

8.2 การบริหารโดยให้บุคลากรมีส่วนร่วม เช่น การใช้ระบบการกลุ่ม การให้กลุ่มมีโอกาสแก้ปัญหาหรือปรับปรุงงานในหน้าที่ความรับผิดชอบด้วยตัวเอง

8.3 การตัดสินใจแก้ปัญหาอย่างมีระบบ

8.4 มนุษยสัมพันธ์ในโรงเรียน

8.5 ภาวะผู้นำในโรงเรียน

9. ทักษะในการบริหารประกอบด้วย ทักษะด้านเทคนิควิธี ด้านมนุษยสัมพันธ์และด้านความคิดรวบยอดของหน่วยงาน

ชาตรี อัครเจษฎากร (2542) ได้ให้ความหมายว่า การบริหารโรงเรียน หมายถึงการบริหารงานในขอบเขตของหน่วยงานหนึ่ง ๆ ที่คณะบุคลากรร่วมมือกันดำเนินการในการจัดการศึกษา โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อให้บริการทางการศึกษาแก่สมาชิก ซึ่งส่งผลให้ผู้รับบริการได้พัฒนาในด้านต่าง ๆ อันจะนำไปสู่การเป็นสมาชิกที่ดีของสังคมต่อไป

ธำรงชาติ ธรรมชาติ (2542) ได้ให้ความหมายว่า การบริหารโรงเรียน หมายถึงการดำเนินการต่าง ๆ ของโรงเรียน โดยกลุ่มบุคคลที่เกี่ยวข้องทางการศึกษาเพื่อให้ผู้เรียนได้รับการบริการทางการศึกษา บรรลุจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้อย่างมีประสิทธิภาพ

นพพงษ์ บุญจิตราคูล (2542) ได้ให้ความหมายของการบริหารการศึกษา หมายถึงกิจกรรมต่าง ๆ ที่บุคคลหลายคนร่วมมือกัน ดำเนินการเพื่อพัฒนาสมาชิกของสังคมของทุก ๆ ด้าน นับตั้งแต่บุคลิกภาพ ความรู้ความสามารถ พฤติกรรมและคุณธรรม เพื่อให้มีค่านิยมที่ตรงกันกับความต้องการของสังคม โดยเฉพาะกระบวนการต่าง ๆ ที่อาศัยการควบคุมสิ่งแวดล้อม ให้มีผลต่อบุคคล และอาศัยทรัพยากร ตลอดจนเทคนิคต่าง ๆ อย่างเหมาะสมเพื่อให้บุคคลพัฒนาไปตรงตามเป้าหมายของสังคมที่ตนดำรงชีวิตอยู่

ภาวิดา ธาราศรีสุทธิ (2542) คำว่า “การบริหารการศึกษา” หมายถึง กิจกรรมต่าง ๆ ที่บุคคลหลายคนร่วมกันดำเนินการ เพื่อพัฒนาสมาชิกของสังคมในทุก ๆ ด้าน นับแต่บุคลิกภาพ ความรู้ความสามารถ เจตคติ พฤติกรรม คุณธรรม เพื่อให้มีค่านิยมตรงกันกับความต้องการของสังคมโดยกระบวนการต่าง ๆ ที่อาศัยควบคุมสิ่งแวดล้อมให้มีผลต่อบุคคล และอาศัยทรัพยากร ตลอดจนเทคนิคต่าง ๆ อย่างเหมาะสม เพื่อให้บุคคลพัฒนาไปตรงตามเป้าหมายของสังคมที่ตนดำเนินชีวิตอยู่

กรมวิชาการ (2545) ได้ให้ความหมาย การบริหารโรงเรียน ผู้บริหารโรงเรียนเป็นตัวจักรสำคัญในการบริหารงาน ผู้บริหารจะต้องมีความรู้ความสามารถ เป็นตัวอย่างในการปฏิบัติงานให้แก่ครู และบุคลากรต้องมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์และแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นในโรงเรียน

กำพล ฤทธิ์รักษา (2545) ได้สรุปว่า การบริหารการศึกษา หมายถึง กิจกรรมที่บุคคลทุกคนในสถานศึกษา ชุมชนและสังคมร่วมมือร่วมใจกันดำเนินการ เพื่อให้ภารกิจของสถานศึกษาที่รับผิดชอบประสบผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่กำหนดไว้อย่างดีและมีประสิทธิภาพ

ชุมศักดิ์ อินทร์รักษ์ (2546) ได้ให้ความหมาย การบริหารการศึกษา หมายถึงการอำนวยความสะดวกเพื่อจัดการเรียนการสอน ซึ่งควรพิจารณาจากผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนคำนึงถึงความสะดวกในด้านอุปกรณ์ เครื่องมือ และบรรยากาศสิ่งแวดล้อมในการเรียนการสอน

วิเศษ พลอาจทัน (2549) ได้ให้ความหมายว่า การบริหารโรงเรียน หมายถึง มวลประสบการณ์ต่าง ๆ ที่ผู้บริหารและผู้ที่เกี่ยวข้องทุกฝ่ายพยายามจัดขึ้น เพื่อเป็นการให้ความรู้และ

เสริมประสบการณ์ต่าง ๆ ให้แก่นักเรียนและสมาชิกของสังคม ให้มีการพัฒนาการด้านสติปัญญาที่สูงขึ้น

Good (1973) ได้ให้ความหมายของการบริหารการศึกษาไว้ 2 ประการ ดังนี้

1. การบริหารการศึกษาหมายถึงการจัดการ ควบคุมดูแล และอำนวยความสะดวกของด้านการเรียนการสอนให้ดำเนินไปตามนโยบาย เป้าหมายที่วางไว้ เช่น การจัดครูเข้าสอนการจัดชั้นเรียน การจัดนักเรียนเข้าชั้นเรียน การจัดตารางสอน การจัดกิจกรรม การปรับปรุงหลักสูตร การวางแผน การสอน การแนะแนว เป็นต้น แต่มิได้หมายความว่างานธุรการต่าง ๆ เช่น การบริหารงบประมาณ การเบิกจ่ายงบประมาณ เป็นต้น

2. การบริหารการศึกษา หมายถึง การจัดการ การควบคุม การอำนวยความสะดวกของการดำเนินกิจกรรมของโรงเรียนทุกอย่าง เช่น การเรียนการสอน และงานธุรการต่าง ๆ ด้วยเพราะกิจกรรมทั้งหมด เช่น องค์กรประกอบที่จะช่วยให้ การบริหารการศึกษาบรรลุวัตถุประสงค์ที่วางไว้

สรุปได้ว่า การบริหารการศึกษา หมายถึง การจัดการ ควบคุมดูแล และอำนวยความสะดวกของด้านการเรียนการสอน ความสะดวกในด้านอุปกรณ์ เครื่องมือ และบรรยากาศสิ่งแวดล้อมในการเรียนการสอนให้ดำเนินไปตามนโยบาย เป้าหมายที่วางไว้ซึ่งควรพิจารณาจากผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน ในด้านต่าง ๆ คือ บุคลิกภาพ ความรู้ ความสามารถ เจตคติพฤติกรรมคุณธรรม เพื่อให้มีค่านิยมตรงกันกับความต้องการของสังคม

2. ความสำคัญและความจำเป็นในการบริหารสถานศึกษา

พนัส หันนาคินทร์ (2529) ให้ทรรศนะเกี่ยวกับการบริหารสถานศึกษา ไว้ว่า เป็นภารกิจของผู้บริหารเพื่อให้งานบรรลุตามจุดมุ่งหมายที่ตั้งไว้ ทั้งยังให้ข้อสังเกตว่าการบริหารสถานศึกษามุ่งหวังที่จะพัฒนาคนให้มีคุณภาพ

สมคิด บางโม (2544) ได้ให้ความสำคัญของการบริหารสถานศึกษาว่า การบริหารสถานศึกษาเป็นแหล่งพัฒนาประชากรของประเทศสำคัญยิ่ง เนื่องมาจากว่าสถานศึกษาเป็นหน่วยงานในสถานศึกษาที่ใช้ คน เงิน วัสดุอุปกรณ์จำนวนมาก เพื่อใช้ในการพัฒนา หากการจัดการบริหารงานในสถานศึกษาขาดประสิทธิภาพ ผลผลิตของสถานศึกษา คือ นักเรียนที่สำเร็จออกไปย่อมมีประสิทธิภาพต่ำ ซึ่งส่งผลไปถึงการพัฒนาประเทศย่อมจะล่าช้าตามไปด้วย

ยุทธนา ชุตทองม้วน (2550) ได้สรุปว่า การบริหารสถานศึกษานั้นเป็นงานที่จะต้องใช้ความรอบคอบให้มากยิ่งขึ้น เพราะสิ่งสำคัญผู้บริหารนั้นจะต้องอาศัยความรู้ความสามารถพร้อมประสบการณ์ ซึ่งก่อให้เกิดการเรียนรู้กิจกรรมทุกชนิดในโรงเรียน ซึ่งเกี่ยวข้องกับการปรับปรุงพัฒนาการเรียนการสอนนักเรียนให้ได้ผลดีและมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น กระบวนการบริหารการศึกษาคือ การวางแผนหรือวางโครงการอย่างกว้าง ๆ ซึ่งจะต้องเรียงลำดับถึงความสำคัญก่อนหลังมีงาน

อะไรบางอย่างที่จะต้องปฏิบัติ ในขณะที่เดียวกันควรวางแผนวิธีปฏิบัติพร้อมด้วยวัตถุประสงค์ของการปฏิบัติงานนั้น ๆ ก่อนลงมือปฏิบัติการ การบริหารงานที่มีประสิทธิภาพจะต้องมีการวางแผนให้รัดกุมมากยิ่งขึ้นโดยการประสานงานกันระหว่างเพื่อนร่วมงานให้มีความเข้าใจที่ดีต่อกัน การมอบภาระหน้าที่นั้นจำเป็นอย่างยิ่งที่จะมอบให้คนที่ทำหน้าที่ที่มีความรับผิดชอบสูงและเป็นคนที่เข้าใจงานได้อย่างดี สิ่งที่ยั่งยืนสามารถสนองได้อย่างเต็มที่

สุชิน เรืองบุญส่ง (2551) ได้สรุปว่า การบริหารการศึกษามีความจำเป็น เพราะต้องการคนที่ได้รับการฝึกฝนเฉพาะด้านที่มีความรู้ ความเข้าใจ ความชำนาญมาดูแลรับผิดชอบ เนื่องจากสังคมเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา การบริหารการศึกษา จำเป็นต้องได้รับการปรับเปลี่ยนพัฒนาอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้เหมาะสมกับความจำเป็นของแต่ละยุคสมัย ปัจจุบันโลกก้าวเข้าสู่สังคมแห่งการเรียนรู้หรือเข้าสู่ระบบเศรษฐกิจ ฐานความรู้ ความรู้จึงเป็นเครื่องมือ จำเป็นที่ขาดไม่ได้ ในสังคมสมัยใหม่นี้ความรู้ที่ทันสมัยที่เหมาะสมกับสถานการณ์จะช่วยแก้ปัญหาได้ และนำไปสู่การพัฒนาอย่างต่อเนื่อง เป็นพลังสำคัญสำหรับการอยู่รอดและการพัฒนา ทั้งสำหรับ บุคคลและสำหรับสังคมประเทศชาติโดยรวม

อรทัย แสงทอง (2552) ได้สรุปว่า การบริหารสถานศึกษาเป็นกิจกรรมทางการศึกษาที่จะต้องทำเป็นกระบวนการโดยกลุ่มบุคคลต่าง ๆ เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ นั่นก็คือการพัฒนาสมาชิกหรือผู้รับบริการทางการศึกษา ให้เป็นผู้มีคุณภาพที่สังคมต้องการ และเป็นภารกิจที่สำคัญยิ่งของผู้บริหารสถานศึกษาที่จะต้องสามารถนำองค์กรให้อยู่รอด ต้องกำหนดแผนงานวิธีการตลอดจนขั้นตอนต่าง ๆ ในการปฏิบัติงานไว้อย่างมีระบบ โดยพึงพิงงบประมาณจากรัฐที่มีไม่มากนัก ด้วยความประหยัด ใช้ทรัพยากรให้คุ้มค่า ทั้งคน เงิน เวลาและทรัพย์สินอย่างอื่นเพราะถ้าระบบบริหารภายในสถานศึกษาไม่ดีจะกระทบกระเทือนต่อส่วนอื่น ๆ ของหน่วยงานได้ ดังนั้นความสำเร็จหรือความล้มเหลวในการบริหารสถานศึกษา จึงขึ้นอยู่กับสมรรถภาพของผู้บริหารสถานศึกษาเป็นสำคัญจากที่ได้นำเสนอข้างต้นสามารถสรุปได้ว่า การบริหารสถานศึกษา มีความสำคัญเพราะเป็นกระบวนการทำงานโดยกลุ่มบุคคลหลายฝ่าย เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่ได้กำหนดไว้นั่นคือการพัฒนาสมาชิกหรือผู้รับบริการทางการศึกษาให้เป็นผู้มีคุณภาพที่สังคมต้องการซึ่งเป็นภารกิจที่สำคัญยิ่งของผู้บริหารสถานศึกษาที่จะต้องให้สถานศึกษา อยู่รอด โดยต้องกำหนดแผนงานวิธีการ ตลอดจนขั้นตอนต่าง ๆ ในการปฏิบัติงานไว้อย่างมีระบบ ใช้งบประมาณที่ได้รับการจัดสรรจากรัฐบาลอย่างประหยัด ใช้ทรัพยากรทางการบริหารให้คุ้มค่าที่สุด ซึ่งความสำเร็จหรือความล้มเหลวในการบริหารสถานศึกษา ขึ้นอยู่กับสมรรถภาพของผู้บริหารสถานศึกษาทั้งสิ้น

3. แนวคิดที่เกี่ยวข้องกับการบริหารสถานศึกษา

วิโรจน์ สารัตนะ (2546) ได้ให้แนวคิดว่ากระบวนการบริหารการศึกษา เพื่อให้บรรลุจุดมุ่งหมายขององค์การ ประกอบ 4 ขั้นตอน คือ การวางแผน (Planning) การจัดองค์การ (Organizing) การนำ (Leading) การควบคุม (Controlling)

พระธรรมโกศาจารย์ (ประยูร ธมฺมจิตฺโต) (2549) ให้แนวคิดถึง การบริหารเป็นวิธีการทำให้งานสำเร็จโดยอาศัยผู้อื่น (Getting things done through other people) และกล่าวว่าหน้าที่ของผู้บริหารเป็นกรอบในการพิจารณาของผู้บริหารให้สำเร็จ มี 5 ประการ ตามคำย่อภาษาอังกฤษว่า “POSDC” ดังนี้ คือ

1. P คือ Planning หมายถึง การวางแผน เป็นการกำหนดแนวทางการดำเนินงานเพื่อความสำเร็จที่จะตามมาในอนาคต ผู้บริหารที่ต้องมีวิสัยทัศน์ที่กว้างไกล เพื่อกำหนดทิศทางขององค์กร

2. O คือ Organizing หมายถึง คือ การจัดองค์การ เป็นการกำหนดโครงสร้างความสัมพันธ์ของสมาชิกและสายบังคับบัญชาภายในองค์กร มีการแบ่งงานกันทำและการกระจายอำนาจ

3. S คือ Staffing หมายถึง งานบุคลากร เป็นการสรรหาบุคลากรใหม่ การพัฒนาบุคลากร และการใช้คนให้เหมาะสมกับงาน

4. D คือ Directing หมายถึง การอำนวยการ เป็นการสื่อสารเพื่อให้เกิดการดำเนินการตามแผน ผู้บริหารต้องมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีและต้องมีภาวะผู้นำ

5. C คือ Controlling หมายถึง การกำกับดูแล เป็นการควบคุมคุณภาพของการปฏิบัติงานภายในองค์กร รวมทั้งกระบวนการแก้ปัญหาภายในองค์กร

สมคิด มาวงค์ (2554) ได้สรุปว่า กระบวนการบริหารการศึกษา คือ แนวทางเทคนิคหรือวิธีการ ซึ่งประกอบด้วยกระบวนการหลัก ๆ คือ การวางแผน การจัดองค์การ การอำนวยการ การประสานงาน การควบคุมงาน การตัดสินใจ การจัดคนเข้าทำงาน การจัดสรรทรัพยากร การติดต่อสื่อสาร การประเมินผล และการปรับปรุง รวมทั้งการกระตุ้นหรือการจูงใจที่ผู้บริหารนำมาใช้ในการปฏิบัติการกิจการบริหารการศึกษา ให้ประสบความสำเร็จบรรลุเป้าหมายและวัตถุประสงค์ อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ดังนั้นหัวใจหลักของผู้บริหารจำเป็นต้องทราบกระบวนการทางการบริหาร และต้องมีทักษะในการใช้กระบวนการทางการบริหารทุกขั้นตอนอย่างมีแนวคิดและความเหมาะสม

Gulick and Urwick (1973) ได้ให้แนวคิดถึงกระบวนการในการบริหารงานของหน่วยงาน ซึ่งได้เสนอกระบวนการบริหารไว้ 7 ประการเรียก ย่อ ๆ ว่า “POSDCoRB” โดยมีกระบวนการบริหารดังนี้

1. การวางแผน (Planning) หมายถึง การวางแผนแนวทางในการปฏิบัติงานตลอดจนวิธีการปฏิบัติงานไว้ล่วงหน้า เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ของหน่วยงาน

2. การจัดหน่วยงาน (Organizing) หมายถึง การจัดโครงสร้างอำนาจหน้าที่การแบ่งส่วนงานการจัดสายงาน

3. การจัดตัวบุคคล (Staffing) หมายถึง การบริหารงานด้านบุคลากรอันได้แก่ การจัดอัตรากำลัง การสรรหา การรักษาสภาพการทำงาน การควบคุมการปฏิบัติงาน

4. การอำนวยการ (Direction) หมายถึง การดำเนินการในการตัดสินใจและการสั่งการในกิจการต่าง ๆ ให้ดำเนินไปอย่างมีระเบียบแบบแผน ทั้งในลักษณะทั่ว ๆ ไปและในลักษณะเฉพาะ ตลอดจนการให้คำแนะนำและการควบคุมการปฏิบัติงาน

5. การประสานงาน (Coordinating) หมายถึง การร่วมมือในการปฏิบัติงานในส่วนต่าง ๆ ให้ประสานสอดคล้องกันและกลมกลืนกัน

6. การรายงาน (Reporting) หมายถึง การรายงานผลการปฏิบัติงานของหน่วยงานให้ผู้บริหารและสมาชิกของหน่วยงานได้ทราบความเคลื่อนไหว และความก้าวหน้าของกิจการในหน่วยงาน

7. ให้นิยามงบประมาณ (Budgeting) หมายถึง การควบคุมการใช้จ่ายให้รอบคอบและรัดกุมรวมถึงการจัดสรรงบประมาณ การทำบัญชี

สรุปได้ว่า แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการบริหารเป็นพฤติกรรมอย่างหนึ่ง ซึ่งเป็นกระบวนการทางสังคมที่ผู้บริหารใช้สำหรับตัดสินใจ เพื่อเป็นแนวทางในการบริหารหน่วยงานหรือองค์กรต่าง ๆ ที่เป็นหน่วยงานของรัฐหรือเอกชน เพื่อให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ตามเป้าหมายที่ได้กำหนดไว้ โดยนำทรัพยากรมาใช้อย่างประหยัด โดยการดำเนินการดังกล่าวนี้ต้องใช้ทั้งศาสตร์และศิลป์เพื่อให้บุคคลต่าง ๆ เกิดความร่วมมือกันในการปฏิบัติงาน ซึ่งกระบวนการบริหารดังกล่าวนี้ถือว่าเป็นภารกิจของผู้บริหารต้องปฏิบัติ ตามลำดับขั้นตอนให้เป็นระบบเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลสูงสุดต่อองค์กร

4. กระบวนการบริหารสถานศึกษา

กระบวนการบริหารสถานศึกษา ได้มีการกำหนดไว้ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. 2546 ดังนี้ พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. 2546 มาตรา 39 กำหนดว่า สถานศึกษาและส่วนราชการตามมาตรา 34 (2) มีอำนาจหน้าที่ตามที่กำหนดไว้ให้เป็นหน้าที่ของส่วนราชการนั้น ๆ โดยให้มีผู้อำนวยการสถานศึกษา หรือหัวหน้าส่วนราชการที่เรียกชื่ออย่างอื่นเป็นผู้บังคับบัญชาข้าราชการและมีอำนาจหน้าที่ ดังนี้

1. บริหารกิจการของสถานศึกษาหรือส่วนราชการให้เป็นไปตามกฎหมาย กฎระเบียบ ข้อบังคับของทางราชการและของสถานศึกษาหรือส่วนราชการ รวมทั้งนโยบายและวัตถุประสงค์ของสถานศึกษาหรือส่วนราชการ

2. ประสานการระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษา รวมทั้งควบคุมดูแลบุคลากร การเงินการพัสดุ สถานที่ และทรัพย์สินอื่นของสถานศึกษาหรือส่วนราชการให้เป็นไปตามกฎหมาย ระเบียบ และข้อบังคับของทางราชการ

3. เป็นผู้แทนของสถานศึกษาหรือส่วนราชการในกิจการทั่วไป รวมทั้งการจัดทำนิติกรรม สัญญาในราชการของสถานศึกษาหรือส่วนราชการตามวงเงินงบประมาณที่สถานศึกษาหรือส่วนราชการได้รับตามที่ได้รับมอบอำนาจ

4. จัดทำรายงานประจำปีเกี่ยวกับกิจการของสถานศึกษาหรือส่วนราชการเพื่อเสนอต่อคณะกรรมการเขตพื้นที่การศึกษา

5. อำนาจหน้าที่ในการอนุมัติประกาศนียบัตรและวุฒิปัตร์ของสถานศึกษาให้เป็นไปตามระเบียบที่คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานกำหนด

6. ปฏิบัติหน้าที่อื่นตามที่ได้รับมอบหมายจากรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ ปลัดกระทรวง เลขาธิการสภาการศึกษา เลขาธิการคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน เลขาธิการคณะกรรมการการอุดมศึกษา เลขาธิการคณะกรรมการการอาชีวศึกษา และผู้อำนวยการ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา รวมทั้งงานอื่นที่กระทรวงมอบหมาย

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 มาตรา 39 ให้กระทรวงกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษา ทั้งด้านวิชาการ งบประมาณ การบริหารงานบุคคล และการบริหารทั่วไปไปยังคณะกรรมการ และสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา และสถานศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษาโดยตรง มาตรา 40 ให้มีคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สถานศึกษาระดับอุดมศึกษาระดับต่ำกว่าปริญญา และสถานศึกษาอาชีวศึกษาของแต่ละสถานศึกษาเพื่อทำหน้าที่กำกับและส่งเสริมสนับสนุนกิจการของสถานศึกษา ประกอบด้วย ผู้แทนผู้ปกครอง ผู้แทนครู ผู้แทนองค์กรชุมชนผู้แทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้แทนศิษย์เก่าของสถานศึกษา ผู้แทนพระภิกษุสงฆ์ และหรือผู้แทนองค์กรศาสนาอื่นในพื้นที่ และผู้ทรงคุณวุฒิ ให้ผู้บริหารสถานศึกษาเป็นกรรมการและเลขานุการของคณะกรรมการสถานศึกษา

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2531) ได้ระบุว่าการบริหารสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพนั้น ต้องอาศัยองค์ประกอบที่สำคัญหลายประการ เช่น กระบวนการบริหาร ทักษะ และเทคนิควิธีการต่าง ๆ เป็นต้น ในส่วนของกระบวนการบริหารนั้นจะประกอบด้วยขั้นตอน 4 ขั้นตอน คือ

1. ศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหา และความต้องการ
2. วางแผน
3. ดำเนินการตามแผน
4. ประเมินผล

ศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหา และความต้องการ ในการบริหารงานใด ๆ นั้น การศึกษาสภาพปัจจุบันจะทำให้มองเห็นความสัมพันธ์ระหว่างความต้องการกับความพร้อมการปฏิบัติงานของสถานศึกษา ซึ่งเป็นข้อมูลที่สำคัญยิ่งสำหรับการวางแผนบริหาร

สถานศึกษาสภาพปัจจุบัน หมายถึง สภาพที่เป็นจริง กำลังเป็นอยู่ หรือดำเนินการอยู่ในขณะนั้น

ปัญหา หมายถึง ผลที่ปรากฏซึ่งไม่เป็นไปตามที่คาดหวัง หรือต้องการให้เป็น

ความต้องการ หมายถึง ระดับความคาดหวัง หรือจุดสุดท้ายของงานที่แสดงระดับของผลสัมฤทธิ์ที่พึงประสงค์

การวางแผน หมายถึง การคิดหรือกำหนดทางเลือกในการดำเนินการหรือการแก้ปัญหาไว้ล่วงหน้า เพื่อให้สามารถใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัด อย่างประหยัดและได้ประโยชน์สูงสุดการวางแผนเป็นขั้นตอนหนึ่งของกระบวนการบริหารสถานศึกษา ซึ่งต่อจากขั้นตอนการศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหา และความต้องการ เป็นที่ยอมรับกันว่า การบริหารโดยใช้แผนมีความสำคัญและทำให้มีการปฏิบัติงานมีประสิทธิภาพการดำเนินงานตามแผน เป็นขั้นตอนสำคัญของกระบวนการบริหาร หากไม่มีการปฏิบัติตามขั้นตอนนี้ แผนที่วางไว้ก็จะเสียเปล่า

การประเมินผล เมื่อมีการดำเนินงานตามระยะเวลาที่กำหนดในแผนงาน/โครงการแล้ว ผู้บริหารจำเป็นต้องจัดให้มีการประเมินผล เพื่อให้ทราบว่าการปฏิบัติงานประสบผลสำเร็จหรือไม่เพียงใด การประเมินผลจึงเป็นขั้นตอนที่สำคัญอีกขั้นตอนหนึ่งในกระบวนการบริหาร

สรุปได้ว่า จากพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. 2546 และทัศนะของส่วนราชการ กระบวนการบริหารสถานศึกษาเป็นกิจกรรมอย่างใดอย่างหนึ่งหรือหลาย ๆ อย่าง ที่บุคคล องค์กร คณะบุคคลร่วมมือกัน ดำเนินการเพื่อจัดระบบให้หน่วยงานหรือองค์กร สามารถดำเนินกิจการให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ เป้าหมายตามกฎหมาย ระเบียบและข้อบังคับของทางราชการ โดยมีกระบวนการบริหารเป็นแนวทางการประสานกิจกรรมเพื่อทำให้การปฏิบัติงานมีประสิทธิภาพ

ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

ความหมายของระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน

กรมสุขภาพจิต (2544) ได้ให้ความหมายไว้ว่า การดูแลช่วยเหลือ การส่งเสริมการป้องกันและการแก้ไขปัญหาโดยมีวิธีการและเครื่องมือสำหรับครูที่ปรึกษาและบุคลากรที่เกี่ยวข้องเพื่อใช้ในการดำเนินงานพัฒนานักเรียนให้มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์และปลอดภัยจากสารเสพติด

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2547) ได้ให้ความหมายว่า กระบวนการการดำเนินงานดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่มีขั้นตอนชัดเจน พร้อมทั้งมีวิธีการและเครื่องมือที่มีมาตรฐานคุณภาพและหลักฐานการทำงานที่ตรวจสอบได้ มีครูประจำชั้น/ครูที่ปรึกษาเป็นบุคลากรหลักในการดำเนินงาน และบุคลากรทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องทั้งในและนอกสถานศึกษา อันได้แก่ คณะกรรมการสถานศึกษา ชุมชน ผู้ปกครอง ผู้บริหาร และครูทุกคน ซึ่งประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ คือ การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล การคัดกรองนักเรียน การส่งเสริมและพัฒนา นักเรียน การป้องกันและแก้ปัญหา และการส่งต่อ

กล่าวโดยสรุปได้ว่า ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน หมายถึง กระบวนการการดำเนินงานดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่มีขั้นตอนชัดเจน พร้อมทั้งมีวิธีและเครื่องมือที่มีมาตรฐานมีคุณภาพและมีหลักฐานการทำงานที่ตรวจสอบได้บุคลากรทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องทั้งในและนอกสถานศึกษาอันได้แก่ คณะกรรมการสถานศึกษา ชุมชน ผู้ปกครอง ผู้บริหาร และครูทุกคนเป็นบุคลากรหลักในการดำเนินงาน ซึ่งมีองค์ประกอบ 5 ประการ คือ การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล การคัดกรองนักเรียน การส่งเสริมและพัฒนา นักเรียน การป้องกันและแก้ปัญหา และการส่งต่อ

ความสำคัญและความจำเป็นของระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2547) ได้ให้ความสำคัญของระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ซึ่งเป็นการดำเนินงานที่มีประสิทธิภาพระบบหนึ่งที่กระทรวงศึกษาธิการโดยสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน และกระทรวงสาธารณสุขโดยกรมสุขภาพจิตได้ร่วมกันวางรากฐานเพื่อการพัฒนาคุณภาพนักเรียน ซึ่งมีแนวทางการดำเนินงาน

1. ปรับเปลี่ยนบทบาทและเจตคติของผู้บริหาร และครูอาจารย์ให้ส่งเสริม ดูแลพัฒนานักเรียนทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา อารมณ์ และสังคม
2. วางระบบที่จะสร้างความมั่นใจว่า นักเรียนทุกคนมีครูอาจารย์อย่างน้อยหนึ่งคนที่คอยดูแลเอาใจใส่อย่างใกล้ชิดและต่อเนื่อง
3. สนับสนุนให้ครูอาจารย์มีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับผู้ปกครอง เพื่อให้บ้าน โรงเรียนและชุมชน เชื่อมประสานรวมกลุ่มกันเป็นเครือข่าย ช่วยกันเฝ้าระวังดูแลช่วยเหลือนักเรียน

4. ประสานสัมพันธ์ระหว่างนักเรียน ชุมชน และผู้ชำนาญการในสาขาต่าง ๆ เพื่อส่งต่อและรับช่วงการแก้ไข ส่งเสริม พัฒนานักเรียน และเยาวชนในรูปแบบสหวิทยาการ

สรุปได้ว่า การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน จึงมีคุณค่าและความจำเป็นอย่างยิ่งที่สถานศึกษาจะต้องนำไปปฏิบัติให้เกิดผลกับนักเรียนเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหานักเรียนสามารถพัฒนาตนเองได้ตามศักยภาพมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น และอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข

ประโยชน์ของการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2547) ได้แยกประโยชน์ของระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนต่อบุคคลต่าง ๆ ดังนี้

1. ประโยชน์ต่อนักเรียน คือ

1.1 ได้รับการดูแลช่วยเหลือและพัฒนาด้านสุขภาพกาย สุขภาพจิต และสภาพแวดล้อมทางสังคมอย่างทั่วถึง

1.2 ได้รับการส่งเสริม พัฒนา ป้องกัน แก้ไขปัญหาทั้งด้านการเรียนรู้และความสามารถ

1.3 ได้รู้จักตนเอง สามารถปรับตัว มีทักษะทางสังคมและอยู่ในสังคมได้อย่างเป็นสุข

1.4 มีทักษะชีวิตและมีสัมพันธภาพที่ดีกับเพื่อน ครู และผู้ปกครอง

2. ประโยชน์ต่อครู คือ

2.1 ตระหนักและเห็นความสำคัญของการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

2.2 มีเจตคติที่ดีต่อนักเรียน

2.3 มีผลงานสอดคล้องกับมาตรฐานการประเมินคุณภาพการศึกษา

2.4 มีความรักและศรัทธาในวิชาชีพครู

3. ประโยชน์ต่อผู้ปกครอง ชุมชน คือ

3.1 ตระหนักในการมีส่วนร่วมกับโรงเรียน

3.2 เข้าใจถึงวิธีการอบรมสั่งสอนบุตรหลาน

3.3 เป็นตัวอย่างที่ดีกับบุตรหลาน และบุคคลในชุมชน

3.4 มีสัมพันธภาพที่ดีกับบุตรหลาน เป็นครอบครัวที่เข้มแข็ง

4. ประโยชน์ต่อผู้บริหาร คือ

4.1 รู้ศักยภาพของครูในการขับเคลื่อนให้เกิดการปฏิรูปการเรียนรู้

4.2 ได้ข้อมูลพื้นฐานของนักเรียน สำหรับใช้ในการกำหนดแนวทางการพัฒนานักเรียนหลักสูตร

และคุณภาพการจัดการศึกษา

4.3 มีรูปแบบกระบวนการพัฒนา และการพัฒนาเชิงระบบภายใต้การมีส่วนร่วม

5. ประโยชน์ต่อโรงเรียน คือ

5.1 มีผลต่อการดำเนินงานมาตรฐานการศึกษา

5.2 ได้รับการยอมรับ การสนับสนุน และความร่วมมือจากชุมชน บุคลากรองค์กรที่เกี่ยวข้อง

5.3 มีการพัฒนาสังคมแห่งการเรียนรู้และเอื้ออาทร

6. ประโยชน์ต่อเขตพื้นที่การศึกษา คือ

6.1 พัฒนานวัตกรรมในการพัฒนานักเรียน

6.2 พัฒนางค์ความรู้เกี่ยวกับการทำงาน การนิเทศติดตามผลประเมินผลและการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

6.3 มีระบบข้อมูลสารสนเทศ ทั้งข้อมูลระดับบุคคล และระดับโรงเรียน เพื่อพัฒนา

7. ประโยชน์ต่อประเทศชาติ คือ

7.1 นักเรียนมีคุณภาพดี มีปัญญา และมีความสุข

7.2 มีการเชื่อมโยงข้อมูลของเยาวชนทุกระดับ

7.3 ลดปัญหาที่ส่งผลกระทบต่อเด็กและเยาวชน ลดค่าใช้จ่ายของหน่วยงานต่าง ๆ

7.4 ประชาชนมีคุณภาพเป็นกำลังอันสำคัญในการพัฒนาประเทศ

สรุปได้ว่า ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ช่วยให้นักเรียน หน่วยงานสังคมและประเทศชาติได้รับการดูแลช่วยเหลือพัฒนาและส่งเสริมให้เป็นบุคคลที่มีศักยภาพทั้งด้านร่างกายอารมณ์ สังคม และจิตใจ เป็นเยาวชนที่ดีต่อสังคมและประเทศชาติต่อไป

องค์ประกอบของระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษา

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2547) ได้สรุปว่า ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนจัดทำขึ้นตามแนวคิดของการบริหารงานเชิงระบบที่มีโครงสร้างสำคัญ 3 องค์ประกอบ คือ ปัจจัย (Input) กระบวนการ (Process) และผลผลิต (Output) โดยที่แต่ละองค์ประกอบจะมีรายละเอียดและมีปฏิสัมพันธ์กัน สามารถให้ข้อมูลย้อนกลับเพื่อการปรับปรุงพัฒนาระบบให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น ปรากฏดังภาพประกอบ 2

ปัจจัย	กระบวนการ	ผลผลิต
- คณะผู้บริหาร - ครูประจำชั้น/ครูที่ปรึกษา - ครู บุคลากรที่เกี่ยวข้อง - ผู้ปกครอง - ชุมชน - งบประมาณ	- ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล - ด้านการคัดกรองนักเรียน - ด้านการส่งเสริมนักเรียน - ด้านการป้องกันและแก้ปัญหา - ด้านการส่งต่อ	- ปริมาณนักเรียนในกลุ่มเสี่ยงและกลุ่มมีปัญหาลดน้อยลง - นักเรียนมีพฤติกรรมเป็นไปตามจุดประสงค์ที่สถานศึกษากำหนด - นักเรียนมีคุณภาพ/คุณลักษณะ ตามที่สถานศึกษากำหนด
ข้อมูลย้อนกลับ		

ภาพประกอบ 2 แสดงความสัมพันธ์ขององค์ประกอบในระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

ที่มา : สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2547)

การบริหารจัดการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษา

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2547) ให้ความหมายว่า ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนมีการดำเนินงาน 2 ระดับ ได้แก่ ระดับสถานศึกษา และระดับปฏิบัติการของครูประจำชั้น/ครูที่ปรึกษา ดังนี้ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2547)

1. ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนระดับสถานศึกษา เป็นการบริหารจัดการระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษาที่ใช้วงจรเดมมิง (PDCA) ประกอบด้วย (1) การศึกษาสภาพทิศทางการดำเนินงาน (2) การวางแผนการดำเนินงานจัดระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน (3) การดำเนินงานตามแผนที่กำหนด (4) การนิเทศ กำกับ ติดตาม (5) การประเมินเพื่อทบทวน (ประเมินภายใน) (6) สรุปรายงาน/ประชาสัมพันธ์ ดังนี้

1.1 ศึกษาสภาพและทิศทางการดำเนินงาน มีแนวทางการดำเนินงาน ดังนี้

1.1.1 ศึกษาและทำความเข้าใจนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานที่เกี่ยวข้องกับการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

1.1.2 ศึกษาวิเคราะห์สภาพปัญหา และศักยภาพของสถานศึกษาในการจัดทำระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

1.1.3 ศึกษาวิเคราะห์บริบทของชุมชน

1.2 การวางแผนการดำเนินงานจัดระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนมีแนวทางการดำเนินงาน ดังนี้

- 1.2.1 การจัดสร้างทีมงานและสร้างความตระหนัก/เจตคติที่ดีในการทำงานในทีมงาน
- 1.2.2 การกำหนดกลยุทธ์การดำเนินงานจัดระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน
- 1.2.3 กำหนดมาตรฐานการดำเนินงานจัดระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน
- 1.2.4 การจัดทำแผนงาน/ปฏิทินปฏิบัติงานตลอดปีการศึกษาให้ครอบคลุมทั้งด้านการบริหารจัดการระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน และด้านกระบวนการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของครูประจำชั้น/ครูที่ปรึกษา
- 1.2.5 การจัดทำสื่อ/นวัตกรรม สนับสนุนการดำเนินงานตามระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

1.3 การดำเนินงานตามแผนที่กำหนด มีแนวทางการดำเนินงาน ดังนี้

- 1.3.1 พัฒนาบุคลากรให้มีเจตคติ ความรู้ ความเข้าใจ และความสามารถในการดำเนินงานตามกระบวนการดูแลช่วยเหลือนักเรียน
- 1.3.2 สนับสนุนให้ครูที่ปรึกษา ครูประจำชั้น และบุคลากรที่เกี่ยวข้องดำเนินการดูแลช่วยเหลือนักเรียนให้ครอบคลุม ทั้งด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล ด้านการคัดกรองนักเรียนด้านการส่งเสริมนักเรียน ด้านการป้องกันและแก้ปัญหา และด้านการส่งต่อทั้งภายใน-ภายนอกตลอดจนให้สามารถปฏิบัติงานตามระยะเวลาที่กำหนดอย่างราบรื่น และมีคุณภาพ
- 1.3.3 ผลิตหรือจัดหาสื่อ/นวัตกรรม ให้การสนับสนุนกระบวนการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของครูประจำชั้น/ครูที่ปรึกษา และบุคลากรที่เกี่ยวข้อง

1.4 นิเทศ กำกับ ติดตาม มีแนวทางการดำเนินงาน ดังนี้

- 1.4.1 แลกเปลี่ยนประสบการณ์ และประสานความร่วมมือในการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของครูประจำชั้น/ครูที่ปรึกษา และบุคลากรที่เกี่ยวข้อง
- 1.4.2 นำเสนอข้อมูล ความรู้ หรือเทคนิควิธีที่เป็นประโยชน์ต่อการดูแลช่วยเหลือนักเรียน
- 1.4.3 ติดตามผลการดำเนินงานของครูในการดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างต่อเนื่อง

1.5 ประเมินเพื่อทบทวน (ประเมินภายใน) มีแนวทางการดำเนินงาน ดังนี้

- 1.5.1 จัดประเมินผลการดำเนินงานตามกระบวนการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของครูแต่ละระดับชั้น ด้วยวิธีการที่หลากหลายอย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง
- 1.5.2 เน้นการประเมินเพื่อพัฒนา มิใช่การจับผิดตัวบุคคล
- 1.5.3 ประเมินด้วยบรรยากาศแบบกัลยาณมิตร

1.5.4 นำผลการประเมินไปใช้ในการปรับปรุงส่วนที่เป็นจุดอ่อน และพัฒนาในส่วนที่เป็นที่ยอมรับให้ก้าวหน้ายิ่งขึ้นเพื่อให้มีความเข้มแข็งตลอดไป

1.6 สรุปรายงาน/ประชาสัมพันธ์ การจัดทำหลักฐานสรุปรายงาน/ประชาสัมพันธ์ ประกอบด้วย จุดประสงค์เป้าหมายวิธีการดำเนินงานผลการดำเนินงานปัญหาและอุปสรรค ข้อเสนอแนะ/แนวการพัฒนา การรายงานตลอดจนการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2547)

สรุปได้ว่า การบริหารงานเชิงระบบมีโครงสร้างสำคัญ 3 องค์ประกอบ คือปัจจัย (Input) กระบวนการ (Process) และผลผลิต (Output) เพื่อให้การดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนประสบความสำเร็จเกิดประโยชน์สูงสุดต่อนักเรียน

2. ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนระดับปฏิบัติการของครูประจำชั้น/ครูที่ปรึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2547) ให้ความหมายว่า การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในระดับปฏิบัติการของครูประจำชั้น/ครูที่ปรึกษา เป็นกระบวนการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ประกอบด้วย (1) การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล (2) การคัดกรองนักเรียน (3) การส่งเสริมนักเรียน (4) การป้องกันและแก้ไขปัญหา (5) การส่งต่อ มีรายละเอียดดังนี้

2.1 การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล คือ การรู้ข้อมูลที่จำเป็นเกี่ยวกับตัวนักเรียนที่จะช่วยให้ครูประจำชั้น/ครูที่ปรึกษา มีความเข้าใจนักเรียนดีขึ้น สามารถนำข้อมูลมาวิเคราะห์เพื่อการคัดกรองนักเรียน เป็นประโยชน์ในการพัฒนาการป้องกันแก้ไขและช่วยเหลือนักเรียนได้อย่างถูกต้อง ซึ่งเป็นข้อมูลเชิงประจักษ์มิใช่การใช้ความรู้สึก หรือการคาดเดา โดยเฉพาะในการแก้ไขปัญหานักเรียน ซึ่งจะทำให้ไม่เกิดข้อผิดพลาดต่อการช่วยเหลือ

2.2 การคัดกรองนักเรียน คือ การวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับตัวนักเรียนเป็นรายบุคคล แล้วนำผลที่ได้มาจำแนกตามเกณฑ์การคัดกรองนักเรียนที่สถานศึกษากำหนด การคัดกรองจะจัดกลุ่มนักเรียนเป็น 2 กลุ่มใหญ่ ๆ คือ กลุ่มปกติ และกลุ่มเสี่ยง/มีปัญหา ซึ่งมีลักษณะดังนี้

2.2.1 กลุ่มปกติ หมายถึง นักเรียนที่ได้รับการวิเคราะห์ข้อมูลต่าง ๆ ตามเกณฑ์การคัดกรองของโรงเรียนแล้ว อยู่ในเกณฑ์ของกลุ่มปกติ

2.2.2 กลุ่มเสี่ยง/มีปัญหา หมายถึง นักเรียนที่จัดอยู่ในเกณฑ์ของกลุ่มเสี่ยง/มีปัญหตามเกณฑ์การคัดกรองของโรงเรียน ซึ่งโรงเรียนต้องให้การช่วยเหลือ ป้องกันหรือแก้ไขปัญหตามแต่กรณี ประกอบด้วย ปัญหาด้านความสามารถ ปัญหาด้านสุขภาพ และปัญหาครอบครัว คือ

2.2.2.1 ปัญหาด้านความสามารถ ประกอบด้วย ปัญหาด้านการเรียนและปัญหาด้านความสามารถอื่น

1) ปัญหาด้านการเรียน หมายถึง ผลการเรียนรู้ที่ได้และความเปลี่ยนแปลงของผลการเรียน ความเอาใจใส่ ความพร้อมในการเรียน ความสามารถในการเรียนความสม่ำเสมอในการมาโรงเรียน เวลาที่มาโรงเรียน การเข้าชั้นเรียน

2) ปัญหาด้านความสามารถอื่น หมายถึง การแสดงออกถึง ความสามารถพิเศษ ความถนัด ความสนใจ และผลงานในอดีตที่ผ่านมา บทบาทหน้าที่พิเศษในโรงเรียน การเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ เป็นต้น

2.2.2.2 ปัญหาด้านสุขภาพ ประกอบด้วย ปัญหาสุขภาพทางร่างกายและปัญหาสุขภาพทางจิตใจและพฤติกรรม หมายถึง

1) ปัญหาสุขภาพทางร่างกาย หมายถึง ความสัมพันธ์ระหว่างน้ำหนักกับส่วนสูง ความสะอาดของเครื่องนุ่งห่ม และความสะอาดของร่างกาย

2) ปัญหาสุขภาพทางจิตใจและพฤติกรรม หมายถึง สภาพอารมณ์ที่มีผลต่อการดำเนินชีวิตประจำวัน เช่น ความประพฤดิหรือพฤติกรรมต่าง ๆ ที่มีผลกระทบต่อการเรียนความสัมพันธ์กับเพื่อน/ครู/ผู้ปกครอง

2.2.2.3 ปัญหาด้านครอบครัว ประกอบด้วย ปัญหาด้านเศรษฐกิจ ปัญหาด้านการคุ้มครองนักเรียน หมายถึง

1) ปัญหาด้านเศรษฐกิจ หมายถึง รายได้ในครอบครัวฐานะเศรษฐกิจของครอบครัว ภาระหนี้สิน ความเพียงพอของรายรับกับรายจ่าย

2) ปัญหาด้านการคุ้มครองนักเรียน หมายถึง ความสามารถของผู้ปกครองในการคุ้มครองดูแลนักเรียนได้อย่างปลอดภัยและเหมาะสม ความเหมาะสมของสภาพที่อยู่อาศัยและสิ่งแวดล้อม ความสัมพันธ์ของคนในครอบครัว

2.3 การส่งเสริมนักเรียน คือ การสนับสนุนให้นักเรียนทุกคนที่อยู่ในความดูแลของครูที่ปรึกษาไม่ว่าจะเป็นนักเรียนกลุ่มปกติ หรือกลุ่มเสี่ยง/มีปัญหาให้มีคุณภาพมากขึ้นมีความภาคภูมิใจในตนเองด้านต่าง ๆ ซึ่งจะช่วยป้องกันมิให้นักเรียนที่อยู่ในกลุ่มปกติกลายเป็นนักเรียนกลุ่มเสี่ยง/มีปัญหา และเป็นการช่วยให้นักเรียนกลุ่มเสี่ยง/มีปัญหา กลับมาเป็นนักเรียนกลุ่มปกติและมีคุณภาพตามที่โรงเรียนหรือชุมชนคาดหวัง การส่งเสริมและพัฒนาประกอบด้วย กิจกรรมต่าง ๆ เช่น การจัดกิจกรรมโฮมรูม การจัดประชุมผู้ปกครองนักเรียน กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน และโครงการพิเศษอื่น ๆ

2.4 การป้องกันและแก้ไขปัญหาคือ การไม่ปล่อยปละละเลยนักเรียนจนกลายเป็นปัญหาของสังคม สำหรับนักเรียนกลุ่มเสี่ยง/มีปัญหานั้น จะต้องเอาใจใส่ ดูแลอย่างใกล้ชิดและหาวิธีการช่วยเหลือ ทั้งการป้องกันและการแก้ไขปัญหาคือ การไม่ปล่อยปละละเลยนักเรียนจนกลายเป็นปัญหาของสังคม การป้องกันและการแก้ปัญหให้กับนักเรียนมีหลายเทคนิควิธี เช่น การให้คำปรึกษาเบื้องต้น การจัดกิจกรรมเพื่อการป้องกันและแก้ปัญหาคือ การติดตามดูแลช่วยเหลือ

2.5 การส่งต่อ หมายถึง กระบวนการดำเนินการกับนักเรียนที่มีปัญหาซึ่งต้องการช่วยเหลือหรือช่วยเหลือแล้วนักเรียนมีพฤติกรรมไม่ดีขึ้น ต้องส่งต่อไปยังผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านต่อไป การส่งต่อแบ่งเป็น 2 แบบ คือ การส่งต่อภายใน และการส่งต่อภายนอก แต่ละแบบมีลักษณะดังนี้

2.5.1 การส่งต่อภายใน คือการที่ครูที่ปรึกษาส่งนักเรียนที่มีปัญหาและต้องการช่วยเหลือต่อไปยังครูที่สามารถให้การช่วยเหลือนักเรียนได้ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับลักษณะปัญหาเช่นส่งต่อครูแนะแนว ครูพยาบาล ครูประจำวิชา และฝ่ายปกครอง

2.5.2 การส่งต่อภายนอก คือ ครูแนะแนวหรือฝ่ายปกครองเป็นผู้ดำเนินการส่งนักเรียนที่มีปัญหาและต้องการช่วยเหลือต่อไปยังผู้เชี่ยวชาญภายนอก

จากการศึกษาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน สรุปได้ว่า ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนเป็นกระบวนการการดำเนินงานดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างมีระบบ มีขั้นตอนชัดเจน พร้อมทั้งมีวิธี และเครื่องมือที่มีมาตรฐานมีคุณภาพและมีหลักฐานการทำงานที่ตรวจสอบได้ มีครูที่ปรึกษาเป็นบุคลากรหลักในการดำเนินงาน พร้อมทั้งบุคลากรทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องทั้งในและนอกสถานศึกษา อันได้แก่ คณะกรรมการสถานศึกษา ชุมชนผู้ปกครอง ผู้บริหาร และครูทุกคน ซึ่งมีองค์ประกอบ 5 ประการ คือ การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล การคัดกรองนักเรียน การส่งเสริมนักเรียน การป้องกันและแก้ปัญหา และการส่งต่อ

ปัจจัยสำคัญที่มีผลต่อประสิทธิภาพของการดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน

1. ผู้บริหารโรงเรียนรวมทั้งผู้ช่วยผู้บริหารโรงเรียนทุกฝ่ายตระหนักถึงความสำคัญของระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน และให้การสนับสนุนการดำเนินงาน หรือร่วมกิจกรรมตามความเหมาะสมอย่างสม่ำเสมอ
2. ครูทุกคนและผู้เกี่ยวข้องต้องมีความตระหนักเห็นความสำคัญของระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนมีทัศนคติที่ดีต่อนักเรียน และมีความสุขที่จะพัฒนานักเรียนในทุกด้าน
3. คณะกรรมการหรือคณะทำงานทุกคณะต้องมีการประสานงานอย่างใกล้ชิดและมีการประชุมในแต่ละคณะอย่างสม่ำเสมอตามที่กำหนด
4. ครูที่ปรึกษาเป็นบุคลากรหลักสำคัญในการดำเนินงาน โดยต้องได้รับความร่วมมือจากครูทุกคนในโรงเรียน รวมทั้งการสนับสนุนในเรื่องต่าง ๆ จากโรงเรียน
5. การอบรมให้ความรู้และทักษะ รวมทั้งการเผยแพร่ข้อมูล ความรู้แก่ครู และผู้ที่เกี่ยวข้องในเรื่องที่เอื้อประโยชน์ต่อการดูแลช่วยเหลือนักเรียน เป็นสิ่งจำเป็นที่โรงเรียนต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอ
6. ผู้ปกครองและเครือข่ายร่วมพัฒนาในทุกส่วนของสังคม มีความมุ่งมั่นในการดำเนินงานดูแลช่วยเหลือนักเรียนและเยาวชนในเชิงบูรณาการอย่างเข้มแข็งจริงจัง สำนักงานคณะกรรมการ

การศึกษาขั้นพื้นฐาน (2547) ได้กำหนดความสำเร็จในการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ประกอบด้วย (1) การบริหารเชิงระบบ (2) การทำงานเป็นทีม (3) การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ (4) การนิเทศ ติดตาม และ ประเมินผล

สรุปได้ว่า ปัจจัยความสำเร็จ ประกอบด้วย การร่วมมือร่วมใจของทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องไม่ว่า เป็นผู้บริหาร ครู คณะกรรมการสถานศึกษา รวมถึงผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องทุกคน ต้องมีการ แลกเปลี่ยนเรียนรู้การทำงานเป็นทีม การบริหารจัดการ ตลอดจนการนิเทศ ติดตามและประเมินผล

องค์ประกอบของระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน

กรมสุขภาพจิต (2544) ได้จำแนกองค์ประกอบของระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนไว้ ว่าระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน เป็นกระบวนการดำเนินงานที่มีองค์ประกอบ สำคัญ 5 ประการ ดังนี้

1. การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล

กรมสุขภาพจิต (2544) ได้ให้ความสำคัญของการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล เนื่องจากความแตกต่างของนักเรียนแต่ละคนที่มีพื้นฐานความเป็นมาของชีวิตที่ไม่เหมือนกันหล่อหลอมให้เกิด พฤติกรรมหลากหลายรูปแบบ ทั้งด้านบวกด้านลบ ดังนั้น การรู้จักข้อมูลที่จำเป็นเกี่ยวกับตัวนักเรียน จึงเป็นสิ่งที่สำคัญที่จะช่วยให้ครูที่ปรึกษามีความเข้าใจนักเรียนมากขึ้น สามารถนำข้อมูลมาวิเคราะห์ เพื่อคัดกรองนักเรียนเป็นประโยชน์ในการส่งเสริมนักเรียน การป้องกันและแก้ไขปัญหา นักเรียน ได้ถูก ทางซึ่งเป็นข้อมูลเชิงประจักษ์มิใช่การใช้ความรู้สึก หรือการคาดเดา โดยเฉพาะในการแก้ไขปัญหา นักเรียน ซึ่งจะช่วยให้ไม่เกิดข้อผิดพลาดต่อการช่วยเหลือนักเรียนหรือเกิดได้น้อยที่สุดซึ่งข้อมูลพื้นฐาน ของนักเรียนที่ครูที่ปรึกษาควรมีข้อมูลเกี่ยวกับนักเรียนอย่างน้อย 3 ด้านใหญ่ ๆ คือ

1. ด้านความสามารถแยกเป็น
 - 1.1 ด้านการเรียนรู้
 - 1.2 ด้านความสามารถอื่น ๆ
2. ด้านสุขภาพ แยกเป็น
 - 2.1 ด้านร่างกาย
 - 2.2 ด้านจิตใจ-พฤติกรรม
3. ด้านครอบครัว แยกเป็น
 - 3.1 ด้านเศรษฐกิจ
 - 3.2 ด้านการคุ้มครองนักเรียน
4. ด้านอื่น ๆ ที่ครูพบเพิ่มเติม ซึ่งมีความสำคัญหรือเกี่ยวกับการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

กรมสุขภาพจิต (2544) ได้เสนอวิธีการและเครื่องมือในการรู้จักเด็กนักเรียนเป็นรายบุคคล ของครู ครูที่ปรึกษาควรใช้วิธีการและเครื่องมือที่หลากหลาย เพื่อให้ได้ข้อมูลนักเรียนที่ครอบคลุมทั้ง ด้านความสามารถ ด้านสุขภาพ และด้านครอบครัวที่สำคัญ คือ

1. ระเบียบสะสม

ระเบียบสะสม เป็นเครื่องมือในรูปแบบของเอกสารเพื่อการเก็บรวบรวมข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับตัวนักเรียน โดยนักเรียนเป็นผู้กรอกข้อมูลและครูที่ปรึกษานำข้อมูลเหล่านั้นมาศึกษาพิจารณาทำความเข้าใจกับนักเรียนเบื้องต้น หากข้อมูลไม่เพียงพอ หรือมีข้อสังเกตบางประการก็ควรหาข้อมูลที่เพิ่มเติมด้วยวิธีการต่าง ๆ เช่น การสอบถามจากนักเรียนโดยตรง การสอบถามจากครูอื่น ๆ หรือเพื่อน ๆ ของนักเรียน เป็นต้น รวมทั้งการใช้เครื่องมือทดสอบต่าง ๆ หากครูที่ปรึกษาดำเนินการได้ เช่น แบบประเมินพฤติกรรมเด็กนักเรียน (SDQ) แบบประเมินความฉลาดทางอารมณ์ (EQ) และแบบประเมินความฉลาดด้านสติปัญญา (IQ) เป็นต้น รูปแบบและรายละเอียดในระเบียบสะสมของแต่ละโรงเรียน มีความแตกต่างกันได้ขึ้นอยู่กับความต้องการของแต่ละโรงเรียน แต่อย่างน้อยควรครอบคลุมข้อมูลทั้งด้านเรียน ด้านสุขภาพ และด้านครอบครัว ระเบียบสะสม เป็นข้อมูลส่วนตัวของนักเรียน จึงต้องเป็นความลับและเก็บไว้อย่างดีมิให้ผู้ที่ไม่เกี่ยวข้องหรือเด็กอื่นๆ มารื้อค้นได้ หากเป็นไปได้ควรเก็บไว้ที่ครูที่ปรึกษาและมีตู้เก็บระเบียบสะสมให้เรียบร้อยระเบียบสะสมควรเก็บรวบรวมข้อมูลอย่างต่อเนื่องอย่างน้อย 3 ปีการศึกษา หรือ 6 ปีการศึกษาและส่งต่อระเบียบสะสมไปยังครูที่ปรึกษาคนใหม่ในปีการศึกษาต่อไปหรืออาจจัดครูที่ปรึกษาดูแลนักเรียนอย่างต่อเนื่องจนจบมัธยมศึกษาในแต่ละตอนหรือจนจบ 6 ปีการศึกษาก็ได้

2. แบบประเมินพฤติกรรมเด็ก (SDQ)

แบบประเมินพฤติกรรมเด็ก ไม่ได้เป็นแบบวัดหรือแบบทดสอบแต่เป็นเครื่องมือสำหรับการคัดกรองนักเรียนด้านพฤติกรรม การปรับตัว ที่มีผลเกี่ยวข้องกับสุขภาพจิตซึ่งจะช่วยให้ครูที่ปรึกษามีแนวทางการพิจารณานักเรียนด้านสุขภาพจิตมากขึ้นแบบประเมินพฤติกรรมเด็กเป็นเครื่องมือที่กรมสุขภาพจิตเป็นผู้จัดทำโดยพัฒนาจาก The Strengths and Difficulties Questionnaire (SDQ) ประเทศเยอรมันนี้ซึ่งใช้กันแพร่หลายในประเทศแถบยุโรป เพราะมีความเที่ยงและความตรง จำนวนข้อไม่มากนักคณะผู้จัดทำของกรมสุขภาพจิต โดยแพทย์หญิงพรรณพิมล หล่อตระกูล เป็นหัวหน้าคณะได้ทำการวิจัยเพื่อวิเคราะห์ความเที่ยงและความตรงของแบบประเมินและหาเกณฑ์มาตรฐาน (Normal) ของเด็กไทยแบบประเมินพฤติกรรมเด็กมี 3 ชุด คือ

2.1 ชุดที่ครูเป็นผู้ประเมินเด็ก

2.2 ชุดที่พ่อแม่ ผู้ปกครอง เป็นผู้ประเมินเด็ก

2.3 ชุดที่เด็กประเมินตนเอง

ทั้ง 3 ชุด มีเนื้อหาและจำนวนข้อ 25 ข้อ เท่านั้น ทางโรงเรียนอาจเลือกใช้ชุดที่นักเรียนประเมินตนเองชุดเดียว หรือใช้ควบคู่กับชุดที่ครูเป็นผู้ประเมินเพื่อความแม่นยำยิ่งขึ้น โดยระยะเวลาที่ประเมินไม่ควรห่างจากนักเรียนประเมินตนเองเกิน 1 เดือน ซึ่งหากเป็นไปได้ควรใช้แบบประเมินทั้ง 3 ชุดพร้อมกัน เพื่อตรวจสอบความถูกต้องของผลที่ออกมา

3. วิธีการและเครื่องมืออื่น ๆ ในกรณีที่ข้อมูลของนักเรียนจากระเบียนสะสมและแบบประเมินพฤติกรรมเด็กไม่เพียงพอหรือเกิดกรณีที่จำเป็นต้องมีข้อมูลเพิ่มเติม ครูที่ปรึกษาก็อาจให้วิธีการและเครื่องมืออื่น ๆ เพิ่มเติม เช่น การสังเกตพฤติกรรมอื่น ๆ ในห้องเรียน การสัมภาษณ์ และการเยี่ยมบ้านนักเรียน เป็นต้น

2. การคัดกรองนักเรียน

กรมสุขภาพจิต (2544) ได้ให้ความสำคัญของการคัดกรองนักเรียนว่าการคัดกรองนักเรียนเป็นการพิจารณาข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับตัวนักเรียน เพื่อการจัดกลุ่มนักเรียนเป็น 2 กลุ่ม คือ

1. กลุ่มปกติ คือ นักเรียนได้รับการวิเคราะห์ข้อมูลต่าง ๆ ตามเกณฑ์การคัดกรองของโรงเรียน แล้วอยู่ในเกณฑ์ของกลุ่มปกติ

2. กลุ่มเสี่ยง/มีปัญหา คือ นักเรียนที่จัดอยู่ในเกณฑ์ของกลุ่มเสี่ยง/มีปัญหาตามเกณฑ์การคัดกรองนักเรียนของโรงเรียนซึ่งโรงเรียนต้องให้การช่วยเหลือป้องกันหรือแก้ไขปัญหามาตามแต่กรณีการจัดกลุ่มนักเรียนนี้ มีประโยชน์ต่อครูที่ปรึกษาในการหาวิธีการดูแลช่วยเหลือนักเรียนได้อย่างถูกต้อง โดยเฉพาะการแก้ไขปัญหให้ตรงกับปัญหาของนักเรียน และมีความรวดเร็วในการแก้ไขปัญห เพราะมีข้อมูลของนักเรียนในด้านต่าง ๆ ซึ่งหากครูที่ปรึกษาไม่ได้คัดกรองนักเรียนเพื่อการจัดกลุ่มแล้วความชัดเจนในเป้าหมายเพื่อการแก้ไขปัญหของนักเรียนจะมีน้อยลงมีผลต่อความรวดเร็วในการช่วยเหลือ ซึ่งบางกรณีจำเป็นต้องแก้ไขโดยเร่งด่วนผลการคัดกรองนักเรียนครูที่ปรึกษาจำเป็นต้องระมัดระวังอย่างยิ่งที่จะไม่ทำให้นักเรียนรับรู้ว่าคุณถูกจัดกลุ่มเสี่ยง/มีปัญหาซึ่งมีความแตกต่างจากกลุ่มปกติ โดยเฉพาะนักเรียนวัยรุ่นที่มีความไวต่อการรับรู้ (Sensitive) แม้ว่านักเรียนจะรู้ตัวดีว่า ขณะนี้ตนมีพฤติกรรมอย่างไร หรือประสบกับปัญหาใดก็ตาม และเพื่อเป็นการป้องกันการล้อเลียนในหมู่เพื่อนอีกด้วย ดังนั้นครูที่ปรึกษาต้องเก็บผลการคัดกรองนักเรียนเป็นความลับนอกจากนี้หากครูที่ปรึกษามีการประสานงานกับผู้ปกครอง เพื่อการช่วยเหลือนักเรียนก็ควรระมัดระวังการสื่อสารที่ทำให้ผู้ปกครองเกิดความรู้สึกว่าบุตรหลานของตนถูกจัดอยู่ในกลุ่มที่ผิดปกติ แตกต่างจากเพื่อนนักเรียนอื่น ๆ ซึ่งอาจมีผลเสียต่อนักเรียนในภายหลังได้

กรมสุขภาพจิต (2544) ได้เสนอแนวทางการคัดกรองนักเรียนไว้ว่า การวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อการคัดกรองนักเรียนนั้น ให้อยู่ในดุลยพินิจของครูที่ปรึกษาและยึดถือเกณฑ์การคัดกรองนักเรียนของโรงเรียนเป็นหลักด้วย ดังนั้น โรงเรียนจึงควรมีการประชุมครู เพื่อการพิจารณาเกณฑ์การจัดกลุ่ม

นักเรียนร่วมกัน เพื่อให้มีมาตรฐานหรือแนวทางการคัดกรองนักเรียนที่เหมือนกันเป็นที่ยอมรับของครูในโรงเรียน รวมทั้งให้มีกำหนดเกณฑ์ว่าความรุนแรงหรือความถี่ของพฤติกรรมเท่าใดจึงจัดอยู่ในกลุ่มเสี่ยง/มีปัญหา

3. การส่งเสริมนักเรียน

กรมสุขภาพจิต (2544) ได้ให้ความสำคัญของการส่งเสริมนักเรียนไว้ว่า การส่งเสริมนักเรียนเป็นการสนับสนุนให้นักเรียนทุกคนที่อยู่ในความดูแลของครูที่ปรึกษาไม่ว่าจะเป็นนักเรียนกลุ่มปกติหรือกลุ่มเสี่ยง/มีปัญหา ให้มีคุณภาพมากขึ้น มีความภาคภูมิใจในตนเองในด้านต่าง ๆ ซึ่งจะช่วยป้องกันมิให้นักเรียนที่อยู่ในกลุ่มปกติกลายเป็นนักเรียนกลุ่มเสี่ยง/มีปัญหาและเป็นการช่วยให้นักเรียนกลุ่มเสี่ยง/มีปัญหา กลับมาเป็นนักเรียนกลุ่มปกติและมีคุณภาพตามที่โรงเรียนหรือชุมชนคาดหวังต่อไป

กรมสุขภาพจิต (2544) ได้เสนอวิธีการและเครื่องมือเพื่อการส่งเสริมนักเรียนไว้ว่าวิธีการและเครื่องมือเพื่อการส่งเสริมนักเรียนมีหลายวิธีที่โรงเรียนสามารถพิจารณาดำเนินการได้แต่มีกิจกรรมหลักสำคัญที่โรงเรียนต้องดำเนินการ คือ การจัดกิจกรรมโฮมรูม (Home room) การจัดประชุมผู้ปกครองชั้นเรียน (Classroom Meeting) การจัดกิจกรรมโฮมรูม เป็นกิจกรรมที่ดำเนินการเพื่อส่งเสริมนักเรียนเป็นรายบุคคลหรือเป็นรายกลุ่มก็ได้ ซึ่งสถานที่ที่ใช้ในการจัดกิจกรรมโฮมรูมอาจเป็นที่ห้องเรียนหรือนอกห้องเรียนให้มีบรรยากาศเสมือนบ้านที่มีครูที่ปรึกษาและนักเรียนเป็นดั่งสมาชิกในครอบครัวเดียวกันและมีการทำกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ในด้านต่าง ๆ เช่น การรู้จักตนเองของนักเรียน การรู้จักผู้อื่นและสิ่งแวดล้อม มีทักษะในการตัดสินใจ ทักษะในการปรับตัวและการวางแผนชีวิต เป็นต้น กิจกรรมเหล่านี้ครูและนักเรียนควรมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมด้วยกัน การจัดกิจกรรมโฮมรูมจะก่อให้เกิดประโยชน์ทำให้ ครูที่ปรึกษารู้จักนักเรียนมากขึ้นและเป็นการป้องกันปัญหาที่จะเกิดกับนักเรียนได้อีกทางหนึ่ง โดยมีแนวทางดำเนินการจัดกิจกรรมโฮมรูม ดังนี้

1. กำหนดกิจกรรมโฮมรูมโดยยึดความต้องการของนักเรียน ให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมโฮมรูม ดังนี้

1.1 สำรวจความต้องการของนักเรียนในการจัดกิจกรรมโฮมรูม

1.2 พิจารณาเลือกหัวข้อและวิธีการจัดกิจกรรมให้สอดคล้องกับความต้องการของนักเรียนหรือให้เหมาะสมกับสถานการณ์ในขณะนั้น ๆ และเป็นเรื่องที่ทันสมัย

1.3 จัดกิจกรรมโฮมรูมแต่ละครั้ง ควรมีการดำเนินการเป็นหลักฐานทั้งก่อนการดำเนินการและหลังการดำเนินการ ซึ่งอาจเขียนในรูปแบบของการบันทึกการจัดกิจกรรมหรืออื่น ๆ รวมทั้งให้มีการบันทึกสรุปผลที่เกิดขึ้นกับนักเรียนหลังการจัดกิจกรรมทุกครั้ง ซึ่งการบันทึก อาจบันทึกใน

แผนการจัดกิจกรรมหรือในแบบฟอร์มบันทึกแยกออกมาต่างหากก็ได้ขึ้นอยู่กับความเหมาะสม และความสะดวกในการใช้

1.4 ประเมินผลการจัดกิจกรรมและจัดทำรายงาน

2. โรงเรียนกำหนดแนวทางการจัดกิจกรรมโฮมรูมหรือมีคู่มือในการจัดกิจกรรมทุกครั้ง โดยมีจุดมุ่งหมายเนื้อหาสาระที่สอดคล้องกับนโยบายของโรงเรียนในการพัฒนานักเรียนครูที่ปรึกษากำหนดตามนั้นแต่ให้มีความยืดหยุ่นในการกำหนดหัวข้อและวิธีการดำเนินกิจกรรมให้เหมาะสม และทันสมัยได้ด้วย

3. วิธีการผสมผสาน โดยยึดความต้องการของนักเรียนและนโยบายของโรงเรียนในการพัฒนานักเรียนในการจัดกิจกรรมโฮมรูม

4. วิธีอื่น ๆ ตามความเหมาะสม การจัดกิจกรรมประชุมผู้ปกครองชั้นเรียนเป็นการพบกันระหว่างครูที่ปรึกษากับผู้ปกครองนักเรียนที่ครูที่ปรึกษาดูแลอยู่ เพื่อสร้างความสัมพันธ์อันดีต่อกัน และร่วมมือกันดูแลช่วยเหลือนักเรียน ระหว่างบ้าน โรงเรียน และผู้ปกครองด้วยกัน การประชุมผู้ปกครองจะให้นักเรียนได้รับการเอาใจใส่ดูแลจากผู้ปกครองมากขึ้น หรือร่วมมือกับทางโรงเรียนในการป้องกันหรือแก้ไขปัญหานักเรียน

5. การเตรียมการ ครูที่ปรึกษาควรเตรียมความพร้อมก่อนการประชุมในด้านต่าง ๆ โดยเฉพาะข้อมูลของนักเรียนแต่ละคนและกิจกรรมที่จะดำเนินการ โดยกำหนดวัตถุประสงค์ในการจัดกิจกรรมที่ชัดเจน

6. การสื่อสาร ครูที่ปรึกษาควรระมัดระวังคำพูดที่ก่อให้เกิดความรู้สึกทางลบหรือต่อต้านจากผู้ปกครอง เช่น การตำหนินักเรียนหรือผู้ปกครองการแจ้งข้อบกพร่องของนักเรียนในที่ประชุม ใช้คำพูดที่แสดงถึงความเข้าใจในตัวนักเรียน แสดงถึงความห่วงใยของครูที่มีต่อนักเรียนทุกคนและอาศัยกิจกรรมที่จะทำให้ผู้ปกครองตระหนักในความรับผิดชอบและต้องการปรับปรุงหรือแก้ไขในส่วนที่บกพร่องของนักเรียน

7. การจัดกิจกรรมในการประชุม การที่จะให้ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในที่ประชุมนั้นจำเป็นจะต้องใช้กิจกรรมต่าง ๆ โดยเริ่มด้วยการสร้างความคุ้นเคยระหว่างผู้ปกครองด้วยกันก่อนจึงจะมีกิจกรรมอื่น ๆ ให้ผู้ปกครองได้แสดงความคิดเห็นซึ่งเป็นสาระที่เป็นประโยชน์ต่อการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

8. การสรุปผล และบันทึกการประชุมผู้ปกครองในการประชุมแต่ละครั้ง ครูที่ปรึกษาควรมีการสรุปผลและจัดทำเอกสารเป็นหลักฐานเพื่อประโยชน์ ดังนี้

8.1 เป็นหลักฐานในการจัดประชุมแต่ละครั้ง

8.2 เป็นข้อมูลสำหรับการดูแลช่วยเหลือนักเรียนต่อไป

8.3 เป็นข้อมูลสำหรับการจัดประชุมให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้ปกครองในครั้งต่อไป

4. การป้องกันและแก้ปัญหาในนักเรียน

กรมสุขภาพจิต (2544) ได้ให้ความสำคัญของการป้องกันและช่วยเหลือนักเรียนไว้ว่า ในการดูแลช่วยเหลือนักเรียนครูที่ปรึกษาควรให้ความเอาใจใส่กับนักเรียนทุกคนเท่าเทียมกันแต่สำหรับนักเรียนกลุ่มเสี่ยง/มีปัญหานั้นจำเป็นอย่างมากที่ต้องให้ความดูแลเอาใจใส่อย่างใกล้ชิดและหาวิธีการช่วยเหลือทั้งการป้องกันและการแก้ไขปัญห โดยไม่ปล่อยปละละเลยนักเรียนจนกลายเป็นปัญหาของสังคม การป้องกันและแก้ไขปัญหานักเรียนของนักเรียนจึงเป็นภาระงานที่ยิ่งใหญ่และมีคุณค่าอย่างมากในการพัฒนาให้นักเรียนเติบโตเป็นบุคคลที่มีคุณภาพของชุมชนสังคมประเทศชาติต่อไป

กรมสุขภาพจิต (2544) ได้เสนอวิธีการและเครื่องมือเพื่อการป้องกันและแก้ไขปัญหานักเรียนไว้ว่าการป้องกันและแก้ไขปัญหานักเรียนนั้นมีหลายเทคนิควิธีการแต่สิ่งที่ครูที่ปรึกษาจำเป็นต้องดำเนินการมี 2 ประการ คือ การให้คำปรึกษาเบื้องต้น การจัดกิจกรรมเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญห การให้คำปรึกษาเบื้องต้นกับนักเรียนเป็นการช่วยเหลือผ่อนคลายนปัญหาให้ลดน้อยลงทั้งด้านความรู้สึก ความคิด และการปฏิบัติตนของนักเรียนในทางที่ไม่ถูกต้อง โดยมุ่งหวังให้นักเรียนมีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมในทางที่ดีงามหรือพึงประสงค์ ปัจจัยสำคัญที่จะทำให้คำปรึกษาเบื้องต้นมีประสิทธิภาพในการช่วยเหลือนักเรียน ครูที่ปรึกษาควรมีความรู้และทักษะพื้นฐาน ดังนี้

1. จิตวิทยาวัยรุ่น
2. ความต้องการพื้นฐานของมนุษย์ทั้งร่างกายและจิตใจ
3. กระบวนการและทักษะการปรึกษาเบื้องต้นที่สำคัญคือ การสร้างสัมพันธภาพ การใช้คำถาม การรับฟังทั้งเนื้อหาและความรู้สึก
4. แนวทางการแก้ไขปัญหานักเรียนในแต่ละลักษณะของปัญหา เช่นด้านการเรียน สุขภาพ ครอบครัว หรือการใช้สารเสพติด การพนัน การหนีเรียน เป็นต้น

แนวทางดำเนินการ การให้คำปรึกษาครูที่ปรึกษาควรมีความพร้อมในการให้คำปรึกษาช่วยเหลือนักเรียนด้วยความรู้สึกที่ดีต่อนักเรียน ตั้งแต่เริ่มต้นจนจบการปรึกษา โดยมีกระบวนการในการปรึกษา คือ การสร้างสัมพันธภาพ พิจารณาทำความเข้าใจปัญหากำหนดวิธีการและดำเนินการแก้ไขปัญห ยุติการปรึกษา การเป็นผู้ให้คำปรึกษาที่ดีมีคุณภาพนั้นครูที่ปรึกษาควรปฏิบัติ ดังนี้

1. รับการฝึกอบรมเกี่ยวกับการปรึกษาหรือวิธีการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในด้านต่าง ๆ ซึ่งอาจจะรับการอบรมจากหน่วยงานภายนอก หรือโรงเรียนจัดอบรมให้
2. หมั่นฝึกฝนทักษะการปรึกษาและพัฒนาตนอย่างสม่ำเสมอ

3. ศึกษาค้นคว้าเพิ่มเติมเกี่ยวกับจิตวิทยาพัฒนาการหรือความรู้ที่เกี่ยวข้องกับการปรึกษาการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

การจัดกิจกรรมเพื่อป้องกันและช่วยเหลือแก้ไขปัญหาของนักเรียน ในการป้องกันแก้ไขปัญหานักเรียน นอกจากจะให้คำปรึกษาเบื้องต้นแล้วการจัดกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อการช่วยเหลือนักเรียนก็เป็นสิ่งสำคัญ เพราะจะทำให้การช่วยเหลือมีประสิทธิภาพก่อให้เกิดความร่วมมือร่วมใจของครูทุกคน โดยมีแนวดำเนินการคือ ครูที่ปรึกษาสามารถพิจารณากิจกรรมเพื่อการแก้ไขปัญหานักเรียนได้หลายแนวทางและที่สำคัญมี 5 แนวทาง คือ

1. การใช้กิจกรรมเสริมหลักสูตร
2. การใช้กิจกรรมในห้องเรียน
3. การใช้กิจกรรมเพื่อนช่วยเพื่อน
4. การใช้กิจกรรมซ่อมเสริม
5. การใช้กิจกรรมการสื่อสารกับผู้ปกครอง

สำหรับกิจกรรมตามข้อ 2, 3 และ 5 ครูที่ปรึกษาสามารถดำเนินการด้วยตนเองส่วนข้อ 1 และ 4 จำเป็นต้องมีการประสานงานเพื่อขอความร่วมมือจากครูอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งการสนับสนุนของผู้บริหารโรงเรียน การพิจารณาพิจารณาครูที่ปรึกษาควรคำนึงถึงความเหมาะสมสอดคล้องกับลักษณะปัญหา บุคลิกลักษณะของนักเรียนแต่ละคน สภาพของชั้นเรียน โรงเรียน ชุมชน

5. การส่งต่อ

กรมสุขภาพจิต (2544) ได้ให้ความสำคัญของการส่งต่อ ไว้ว่าในการป้องกันและแก้ไขปัญหานักเรียนของนักเรียน โดยครูที่ปรึกษาตามกระบวนการในข้อ 4 นั้น อาจมีบางกรณีที่ปัญหามีความยากต่อการช่วยเหลือ หรือช่วยเหลือแล้วนักเรียนมีพฤติกรรมไม่ดีขึ้นก็ควรดำเนินการส่งต่อไปยังผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านต่อไป เพื่อให้ปัญหาของนักเรียนได้รับการช่วยเหลืออย่างถูกต้องและรวดเร็วขึ้น หากปล่อยให้เป็นบทบาทหน้าที่ของครูที่ปรึกษาหรือครูคนใดคนหนึ่งเท่านั้นความยุ่งยากของปัญหาอาจมีมากขึ้นหรือลุกลามกลายเป็นปัญหาใหญ่โตจนยากต่อการแก้ไข

กรมสุขภาพจิต (2544) ได้แบ่งการส่งต่อออกเป็น 2 แบบ คือ

1. การส่งต่อภายใน ครูที่ปรึกษาส่งต่อไปยังครูที่สามารถให้การช่วยเหลือนักเรียนได้ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับลักษณะของปัญหา เช่น ครูแนะแนว ครูพยาบาล ครูประจำวิชาหรือฝ่ายปกครอง เป็นต้น
2. การส่งต่อภายนอก ครูแนะแนวหรือครูฝ่ายปกครองเป็นผู้ดำเนินการส่งต่อไปยังผู้เชี่ยวชาญ การส่งต่อภายใน หากส่งต่อไปยังครูแนะแนวหรือฝ่ายปกครองจะเป็นการแก้ไขปัญหายากต่อการช่วยเหลือของครูที่ปรึกษา เช่น ปัญหาเกี่ยวกับจิตใจ ความรู้สึก ปัญหาพฤติกรรมที่ซับซ้อนหรือรุนแรง เป็นต้น ครูที่รับต่อต้องมีการช่วยเหลืออย่างมีระบบ และประสานการทำงานกับผู้เกี่ยวข้อง เพื่อการ

ช่วยเหลือที่มีประสิทธิภาพ แต่หากกรณีที่ยากต่อการช่วยเหลืออีก ก็ส่งต่อผู้เชี่ยวชาญภายนอก ได้กำหนดกระบวนการแก้ไขปัญหาของนักเรียน แนวทางการพิจารณาในการส่งต่อโดยครูที่ปรึกษา การส่งนักเรียนให้พบครูอื่น ๆ

เพื่อให้การช่วยเหลือต่อไปนั้น มีแนวทางการพิจารณาส่งต่อสำหรับครูที่ปรึกษา ดังนี้ (กรมสุขภาพจิต, 2544)

1. นักเรียนมีพฤติกรรมคงเดิมหรือไม่ดีขึ้นหรือแย่ลง แม้ว่าครูที่ปรึกษาจะดำเนินการช่วยเหลือด้วยวิธีการใด ๆ
2. นักเรียนไม่ให้ความร่วมมือในการช่วยเหลือของครูที่ปรึกษา เช่น นัดให้มาพบแล้วไม่มา ตามนัดอยู่เสมอให้ทำกิจกรรมหรือการช่วยเหลือก็ไม่ยินดีร่วมกิจกรรมใด ๆ
3. ปัญหาของนักเรียนที่เป็นเรื่องเฉพาะด้าน เช่น เกี่ยวกับความรู้สึกความซับซ้อนของ สุขภาพจิตที่จำเป็นต้องให้การช่วยเหลืออย่างใกล้ชิดและได้รับการบำบัดทางจิตวิทยา ควรพิจารณา ส่งต่อผู้มีความรู้เฉพาะทางเพื่อดำเนินการให้ความช่วยเหลือต่อไป

แนวดำเนินการส่งต่อนักเรียนของครูที่ปรึกษามีแนวดำเนินการ ดังนี้

1. ประสานงานกับครูที่จะช่วยเหลือนักเรียนต่อ เพื่อให้ทราบล่วงหน้าก่อนเพื่อให้ผู้รับ นักเรียนต่อไปเตรียมการในการช่วยเหลือนักเรียน
2. สรุปข้อมูลส่วนตัวของนักเรียนที่เกี่ยวข้องกับการช่วยเหลือ และวิธีการช่วยเหลือที่ผ่านมา รวมทั้งผลที่เกิดขึ้นกับการช่วยเหลือนั้นให้ผู้รับการช่วยเหลือนักเรียนทราบ โดยมีแบบบันทึกการ ส่งต่อ หรือแบบประสานงานขอความร่วมมือจากผู้เกี่ยวข้องเพื่อให้ผู้รับช่วยเหลือนักเรียนต่อทราบ ข้อมูลเบื้องต้นของนักเรียนและการดำเนินงานของครูที่ปรึกษาที่ผ่านมาทำให้สะดวกในการวางแผน ช่วยเหลือนักเรียนอย่างต่อเนื่อง
3. ครูที่ปรึกษาควรชี้แจงให้นักเรียนเข้าใจถึงความจำเป็นในการส่งต่อโดยใช้คำพูดที่ สร้างสรรค์ ระมัดระวังมิให้นักเรียนเกิดความรู้สึกผิด กังวล หรือโกรธ เป็นต้น แต่ให้นักเรียนที่มี ความรู้สึกที่ดีจากการส่งต่อและยินดีไปพบครูที่จะช่วยเหลือตามแต่กรณีที่ครูที่ปรึกษาพิจารณาว่า เหมาะสม เพื่อให้นักเรียนเกิดความสบายใจ ยินดีรับการช่วยเหลือจากครูอื่น ๆ เช่น ครูแนะแนว ครูฝ่ายปกครอง ครูประจำรายวิชา เป็นต้น
4. ครูที่ปรึกษานัดแนะวัน เวลา สถานที่นัดพบกับครูที่รับการช่วยเหลือนักเรียนและส่งต่อให้ เรียบร้อย เพื่อให้รับรู้วัน เวลา สถานที่ที่พบบัน
5. ติดตามผลการช่วยเหลือนักเรียนอย่างสม่ำเสมอ เพื่อทราบความก้าวหน้าในการช่วยเหลือนักเรียนและความเปลี่ยนแปลงของนักเรียน
6. บทบาทหน้าที่ของหน่วยงานและบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน การดูแลช่วยเหลือนักเรียนมีความสำคัญต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของนักเรียน ทุกคนให้เติบโตอย่าง

มีคุณภาพ สามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข จำเป็นต้องอาศัยความร่วมมือจากบุคคล และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการดำเนินงาน ดังนี้ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2547)

6.1 สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

6.2 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

6.3 สถานศึกษา

6.3.1 ผู้บริหารสถานศึกษา

6.3.2 ครู/นักเรียน

6.3.3 คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

6.3.4 บุคลากรอื่น ๆ

6.4 ผู้ปกครองและชุมชน

6.4.1 ผู้ปกครอง/เครือข่ายผู้ปกครอง

6.4.2 ชุมชน

6.5 หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

6.5.1 ภาครัฐ

6.5.2 ภาคเอกชน

6.5.3 องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

6.5.4 องค์กรอิสระ

บริบทโรงเรียนอุบลปัญญานุกูล จังหวัดอุบลราชธานี

ประวัติความเป็นมา

โรงเรียนอุบลปัญญานุกูล จังหวัดอุบลราชธานี เป็นโรงเรียนในสังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ ก่อตั้งเมื่อวันที่ 30 มกราคม 2530 เปิดสอนสำหรับเด็กที่บกพร่องทางสติปัญญา ระดับสติปัญญา 35 - 70 ตั้งแต่ระดับชั้นอนุบาลถึงระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายประเภทอยู่ประจำกินนอนโดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย เดิมได้รับมอบอาคารเรียนเก่าจากโรงเรียนคำไฮใหญ่วิทยา กิ่งอำเภอดอนมดแดง จังหวัดอุบลราชธานี เป็นสถานที่ทำการเรียนการสอน

ต่อมาเมื่อวันที่ 1 พฤศจิกายน 2533 ได้ย้ายมาตั้งที่เลขที่ 500 หมู่ 24 ถนนคลังอาวุธ ตำบลขามใหญ่ อำเภอเมือง จังหวัดอุบลราชธานี ซึ่งเป็นศูนย์ลาวอพยพเดิม มีเนื้อที่ 42 ไร่ ในปีการศึกษา 2536 ได้รับโอนนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการเห็นจากโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์

อำนาจเจริญ จังหวัดอำนาจเจริญมาเข้าเรียนในโรงเรียน โดยได้จัดการเรียนการสอนในลักษณะของการเตรียมความพร้อมนักเรียนในโรงเรียนแล้วส่งนักเรียนที่มีความพร้อมไปเรียนร่วมกับเด็กปกติในโรงเรียนของเขตอำเภอเมืองอุบลราชธานี

เมื่อวันที่ 25 มิถุนายน 2536 สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารีได้เสด็จพระราชดำเนินทรงเปิดอาคารเรียน “สิรินธร” ซึ่งเป็นอาคารเรียนหลังแรกของโรงเรียนจึงถือเอาวันแห่งมหามงคลนี้ เป็นวันสถาปนาโรงเรียน

ในปีการศึกษา 2537 ได้เปิดรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการได้ยินมาเข้าเรียน การเรียนการสอนระบบรวม (Total Communication) คือ ฝึกพูด ฝึกฟัง ฝึกอ่าน ฝึกเขียน การใช้ภาษามือ การสะกดนิ้วมือ และปรับจุดประสงค์ของหลักสูตรให้สอดคล้องกับสภาพของนักเรียน

ในปีการศึกษา 2539 โรงเรียนได้เปิดรับนักเรียนปกติที่ปัญหาขาดแคลน และด้อยโอกาสเข้าเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ในลักษณะของการเป็นที่พัก และส่งไปเข้าเรียนที่โรงเรียนศรีปทุมพิทยาคาร จนจบหลักสูตรระดับมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนไม่ได้รับเข้าเรียนอีกเนื่องจากจังหวัดอุบลราชธานีได้จัดตั้งโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 32 จังหวัดอุบลราชธานีขึ้น เพื่อรองรับนักเรียนขาดแคลนและด้อยโอกาส

ในปีการศึกษา 2543 โรงเรียนได้ออนย้ายนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการเห็นและที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน ไปเรียนในโรงเรียนเฉพาะความพิการ

และในปีการศึกษา 2562 นี้ โรงเรียนได้เปิดทำการเรียนการสอนนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาและออทิสติก จำนวนนักเรียน 415 คน

สภาพปัจจุบัน

โรงเรียนอุบลปัญญานุกูล จังหวัดอุบลราชธานี สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานกระทรวงศึกษาธิการ มีเนื้อที่ 42 ไร่ ตั้งอยู่ ณ เลขที่ 500 หมู่ 24 ถนนคลังอาวุธ ตำบลขามใหญ่ อำเภอเมือง จังหวัดอุบลราชธานี โทรศัพท์ 0-4531-2764 โทรสาร 0-4528-5631 เว็บไซต์ <http://school.obec.go.th/ubonpanya> E-mail: ubonpanya@obec.go.th ปัจจุบัน รับนักเรียนพิการทางสติปัญญา ระดับสติปัญญา 35 – 70 จัดการเรียนการสอนในระดับก่อนประถมศึกษาถึงระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย แผนชั้นเรียนเต็มรูปแบบ จำนวน 39 ห้องเรียน

อาคารเรียนมี 2 หลัง เป็นอาคารเรียนแบบ 216 ล (พิเศษ) และแบบ 216 อาคารเรียนอนุบาล พร้อมครุภัณฑ์ 1 ห้อง หอประชุมโรงอาหาร 101 ล/27 (พิเศษ) 1 หลัง โรงหุงต้มแบบราชประชานุเคราะห์ 1 หลัง เรือนพยาบาล 2 หลัง หอนอนมาตรฐาน 26 5 หลัง หอนอนมาตรฐาน 38 พร้อมครุภัณฑ์ 1 หลัง ห้องน้ำห้องส้วมนักเรียน 8 หลัง โรงอาบน้ำนักเรียน 7

หลัง อาคารฝึกงานแบบ 102/27 (ตอกเข็ม) 2 หลัง อาคารธารน้ำใจ 1 หลัง บ้านพักครูแบบ
แฟลต 8 หน่วย 1 หลัง บ้านพักครูแบบ 203/27 3 หลัง บ้านพักภารโรง 4 หลัง บ้านพัก
ผู้บริหาร แบบ 207 1 หลัง

ลักษณะของชุมชน

สภาพของชุมชนที่เป็นที่ตั้งของโรงเรียนอุบลปัญญานุกูล จังหวัดอุบลราชธานี เลขที่
500 หมู่ 24 บ้านดงคำอ้อ ตำบลขามใหญ่ อำเภอเมือง จังหวัดอุบลราชธานี ประชากรส่วนใหญ่
นับถือศาสนาพุทธ และแวดล้อมไปด้วยส่วนราชการ เช่น สำนักงานทางหลวงชนบท สำนักงาน
เร่งรัดพัฒนาชนบท ศูนย์ป้องกันและควบคุมโรคมะเร็ง เขต 7 และศูนย์การศึกษาพิเศษเขต
การศึกษา 10 จังหวัดอุบลราชธานี

จุดมุ่งหมายในการสอนของโรงเรียน

1. ให้นักเรียนมีความสามารถช่วยเหลือตนเองได้ในการดำรงชีวิตประจำวัน
2. ให้นักเรียนสามารถอ่านออกเขียนได้ และคิดเลขง่ายๆ ได้
3. ให้นักเรียนรักษาสุขภาพอนามัยของตนเองได้
4. ให้นักเรียนมีทักษะในวิชาชีพสามารถนำไปประกอบอาชีพและช่วยเหลือครอบครัวได้
5. ให้นักเรียนอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุขและไม่เป็นภาระต่อสังคม

วิสัยทัศน์

จัดการศึกษาขั้นพื้นฐานสำหรับคนพิการ ให้มีพัฒนาการที่ดี มีพื้นฐานอาชีพ เน้น
คุณธรรม นำความสามัคคี สร้างบรรยากาศสิ่งแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้โดยชุมชนมีส่วนร่วม

พันธกิจ

1. จัดกิจกรรมการเรียนการสอน โดยยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ
2. พัฒนาผู้เรียนให้มีสุขอนามัยดี มีคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์
3. พัฒนาบุคลากร และสภาพแวดล้อมให้เอื้อต่อการจัดการศึกษา
4. จัดการศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อพัฒนาผู้เรียนให้ได้ผลสัมฤทธิ์ตามเกณฑ์มาตรฐานโรงเรียน
5. ส่งเสริม สนับสนุนการฝึกพื้นฐานอาชีพ เพื่อให้มีทักษะในการดำรงชีวิต
6. ประชาสัมพันธ์เผยแพร่ข้อมูลข่าวสารสู่ชุมชน
7. จัดการเรียนการสอนโดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นเป็นแหล่งเรียนรู้
8. ประสานชุมชนให้มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา

เป้าประสงค์

เพื่อให้นักเรียนพิการได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์
มีคุณธรรม จริยธรรม และสามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข

คำขวัญของโรงเรียน

มีวินัย ใฝ่คุณธรรม นำพาวิชาชีพ

ปรัชญาของโรงเรียน

นตฺถิ ปญฺญา สมาอาภา แสงสว่างเสมอด้วยปัญญาไม่มี

อักษรย่อ

อบ.ป.

สีประจำโรงเรียน

ม่วง-เหลือง

สีม่วง หมายถึง ความรุ่มเย็น

สีเหลือง หมายถึง ความอบอุ่น

สีม่วง – สีเหลือง หมายถึง ความรักและความอบอุ่นที่ก่อให้เกิดความรุ่มเย็น

แนวคิดชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ

1. ความหมายของชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ

ความหมายของชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ หรือ PLC มีผู้ที่ให้ความหมายไว้ต่าง ๆ ดังนี้

Sergiovanni (1994) ได้กล่าวว่า ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) คือ สถานที่สำหรับ “ปฏิสัมพันธ์” ลด “ความโดดเดี่ยว” ของมวลสมาชิกวิชาชีพครูของโรงเรียนในการทำงานเพื่อปรับปรุงผลการเรียนของนักเรียน หรืองานวิชาการ โรงเรียน

Marguardt และ Reynolds (1994) ให้ความหมายว่า เป็นที่ซึ่งมีบรรยากาศของการเรียนรู้ รายบุคคลและกลุ่มมีการสอนคนของตนเอง ให้มีกระบวนการคิดวิเคราะห์เพื่อช่วยให้เข้าใจในสรรพสิ่ง ขณะเดียวกันก็ช่วยชุมชนเรียนรู้จากความผิดพลาดและความสำเร็จซึ่งผลทำให้ทุกคนตระหนักในการเปลี่ยนแปลงและการปรับตัวได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ณรงค์ฤทธิ์ อินทนาม (2553) ได้สรุปความหมายของ ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพว่า ประกอบด้วย 2 ส่วนที่สำคัญ คือ ส่วนที่เป็นกระบวนการ เช่น การแลกเปลี่ยนและพูดคุยสอบถามเชิง วิพากษ์วิจารณ์ การสะท้อนผล และร่วมมือร่วมพลังในการปฏิบัติงาน เป็นต้น และส่วนที่เป็นผลลัพธ์ที่คาดหวัง คือ การเป็นครูมืออาชีพที่มุ่งสู่ผลประโยชน์ซึ่งเป็นการเรียนรู้ของนักเรียนเป็นสำคัญ

วิจารณ์ พานิช (2554) ได้ให้นิยามของคำว่า ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (Professional Learning Community : PLC) หมายถึง การรวมตัวกันของครูในสถานศึกษาหรือเขตพื้นที่การศึกษา เพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ วิธีการจัดการเรียนรู้ให้ศิษย์เรียนรู้ได้ทักษะ 21st Century Skills โดยที่ผู้บริหารสถานศึกษา คณะกรรมการ สถานศึกษา ผู้บริหารเขตพื้นที่การศึกษาและผู้บริหารการศึกษา

ระดับประเทศ เข้าร่วมจัดระบบสนับสนุนให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ต่อเนื่อง มีการพัฒนาวิธีการเรียนรู้ของศิษย์อย่างต่อเนื่อง เป็นวงจรไม่รู้จบ หรือ CQI (Continuous Quality Improvement) หรืออาจเรียกว่าเป็น R2R ในวงการศึกษาก็ได้

สิริพันธ์ สุวรรณมรรคา (2554) กล่าวถึงชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพเป็นกระบวนการเรียนรู้ผ่านบทเรียน (Lesson Study) ที่ช่วยให้ครูรู้และเข้าใจศักยภาพของตนเองสามารถกำหนดเป้าหมาย และแนวทางการดำเนินการเพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่ชัดเจน เป็นกระบวนการที่เกิดในห้องเรียน คุณภาพ อันประกอบด้วย การมีแผนการเรียนรู้ที่มีคุณภาพ การใช้สื่อ ICT การใช้วินัยเชิงบวก การวัดและประเมินผลรอบด้าน ภายใต้กระบวนการสอนแนะ (Coaching) และกระบวนการเป็นพี่เลี้ยง (Mentoring)

เรวณี ชัยเชาวรัตน์ (2556) ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ว่าหมายถึง กระบวนการสร้างการเปลี่ยนแปลงโดยเรียนรู้จากการปฏิบัติงานของกลุ่มบุคคลที่มารวมกันเพื่อทำงานร่วมกันและสนับสนุนซึ่งกันและกัน โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียนร่วมกันวางเป้าหมายการเรียนรู้ของผู้เรียนและตรวจสอบ สะท้อนผลการปฏิบัติทั้งในส่วนบุคคลและผลที่เกิดขึ้นโดยรวมผ่านกระบวนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ การวิพากษ์วิจารณ์ การทำงานร่วมกันการร่วมมือรวมพลัง โดยมุ่งเน้นและส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้อย่างเป็นองค์รวม

จุลลี ศิริชนะโคตร (2557) ได้สรุปความหมาย ชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของครู หมายถึง การรวมตัวของครูในสถานศึกษา ในลักษณะทีมเรียนรู้ โดยครูเป็นผู้นำร่วมกัน ส่วนผู้บริหารเป็นผู้ดูแลสนับสนุน บนพื้นฐานวัฒนธรรมความสัมพันธ์แบบกัลยาณมิตรที่มีวิสัยทัศน์เป้าหมายและภารกิจร่วมกัน มีการดำเนินการแบบทีมร่วมเรียนรู้ มีการจัดการความรู้และพัฒนาวิชาชีพภายใต้สภาพการณ์ที่สนับสนุน เพื่อเปลี่ยนแปลงคุณภาพตนเองสู่คุณภาพการจัดการเรียนรู้ที่เน้นความสำเร็จ หรือประสิทธิผลของผู้เรียนเป็นสำคัญ

ปองทิพย์ เทพอารีย์ (2557) ได้สรุปความหมาย ชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (Professional Learning Community) หมายถึง กลุ่มครูที่รวมตัวกัน เพื่อแลกเปลี่ยนประสบการณ์ความรู้ เกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอน ให้คุณค่ากับการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องโดยครูในชุมชนทำงานร่วมกันเพื่อสร้างองค์ความรู้ รวมทั้งสร้างความสามารถในระดับปัจเจก ระดับกลุ่ม และระดับสถานศึกษาเพื่อพัฒนาการเรียนการสอนและการเรียนรู้ของนักเรียน

วรลักษณ์ ชูกำเนิด และเอกรินทร์ สังข์ทอง (2557) ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) หมายถึง การรวมตัว ร่วมใจ ร่วมพลัง ร่วมทำและร่วมเรียนรู้ร่วมกันของครู ผู้บริหาร และนักการศึกษา บนพื้นฐานวัฒนธรรมความสัมพันธ์แบบกัลยาณมิตร ที่มีวิสัยทัศน์ คุณค่า เป้าหมายและภารกิจร่วมกัน โดยทำงานร่วมกันแบบทีม เรียนรู้ที่ครูเป็นผู้นำร่วมกัน และผู้บริหารแบบผู้ดูแลสนับสนุนสู่การเรียนรู้และพัฒนาวิชาชีพเปลี่ยนแปลงคุณภาพตนเอง สู่คุณภาพการจัดการเรียนรู้ที่เน้น

ความสำเร็จหรือประสิทธิผลของ ผู้เรียนเป็นสำคัญ และความสุขของการทำงานร่วมกันของสมาชิกในชุมชน

กล่าวโดยสรุป ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพครู หมายถึง การรวมกลุ่มกันของครูที่มีวิสัยทัศน์และเป้าหมายเดียวกันเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ มีการเรียนรู้ร่วมกันอย่างมีความสุข ออกแบบและพัฒนานวัตกรรมร่วมกัน ใช้และประเมินผลการใช้นวัตกรรมเพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้หรือทักษะที่สูงขึ้นเพื่อการพัฒนาตนเองและวิชาชีพอย่างต่อเนื่อง

2. ความสำคัญของชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ

Rosenholtz (1989) ได้ศึกษาประสิทธิภาพของครู เกี่ยวกับการจัดการฝึกสอนวิชาชีพของครูพบว่า ชุมชนเป็นจุดเชื่อมระหว่างผู้เรียนและครูเข้าด้วยกัน เป็นการรวมค่านิยมและอุดมการณ์ด้วยกันซึ่งทำให้ครูและผู้เรียนมีความเข้าใจ ผูกพันและกระทำการเพื่อให้บรรลุผลสำเร็จผ่านอุปสรรคที่พบในชีวิตประจำวันได้ ในการปรับโครงสร้างความสำเร็จของโรงเรียน

Newman และ Wehlage (1995) พบว่า การมีครูที่มีความรู้ความสามารถอย่างเดียวนั้นเพียงพอที่จะช่วยให้โรงเรียนประสบผลสำเร็จได้เพราะบุคลากรเหล่านั้นขาดความรู้ความสามารถในการจัดการนั่นเอง นอกจากนี้ชุมชนแห่งวิชาชีพยังช่วยยกระดับความสำเร็จของผู้เรียนให้มีคุณภาพยิ่งขึ้น และจากการวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาโรงเรียน เกี่ยวกับทฤษฎีองค์การการเรียนรู้การเปลี่ยนแปลงและภาวะผู้นำ แสดงให้เห็นถึงภาระงานต่าง ๆ ในโรงเรียน

ซึ่ง Ron Edmonds (Glickman, 2002) ได้สรุปไว้ 3 ทศวรรษที่ผ่านมาว่า “เราสามารถทำเมื่อใดก็ได้ และเราสามารถทำเมื่อเราเลือกที่จะทำ” เราทราบแล้วว่า เราควรทราบว่าจะต้องทำงานนี้ให้สำเร็จการสร้างความต้องการในการเปลี่ยนแปลงเป็นงานที่ยาก ในการเตรียมผู้เรียนเข้าเรียนใหม่เป็นเป้าหมายการศึกษาที่มีความต่อเนื่องกัน ซึ่งลักษณะการศึกษาของรัฐบาลไม่สมบูรณ์ จึงมีความจำเป็นต้องจัดการศึกษารูปแบบใหม่ ซึ่งมีลักษณะปรับเปลี่ยนให้สอดคล้องงานวิจัย การปฏิรูปโรงเรียนจึงอาจมีความต้องการรูปแบบของชุมชนแห่งการเรียนรู้วิชาชีพ ซึ่งลักษณะดังนี้

การแบ่งปันภาวะความเป็นผู้นำ การมีส่วนร่วมในค่านิยมและวิสัยทัศน์ การเรียนรู้ร่วมกัน การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติของแต่ละบุคคล การให้การสนับสนุน ช่วยเหลือกัน ซึ่งมีผลดีต่อการพัฒนาการเรียนของผู้เรียน การปรับเปลี่ยนโรงเรียนโดยดำเนินการตามรูปแบบเป็นภาระหนัก จำเป็นต้องใช้ความพยายาม และต้องมีความเข้าใจถึงกระบวนการพัฒนาโรงเรียนว่าไม่มุ่งเพียงผลสำเร็จของการพัฒนาเท่านั้น แต่เป็นสิ่งที่ต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่อง

Hord (1997) ด้านความสำคัญของชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) จากผลการวิจัยโดยที่ยืนยันว่าการดำเนินการในรูปแบบชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงเชิงคุณภาพทั้งด้านวิชาชีพและผลสัมฤทธิ์ของนักเรียน จากการสังเคราะห์รายงานการวิจัยเกี่ยวกับ

โรงเรียนที่มีการจัดตั้งชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) โดยใช้คำถามว่าโรงเรียนดังกล่าวมีผลลัพธ์อะไรบ้างที่แตกต่างไปจากโรงเรียนทั่วไปที่ไม่มีชุมชนทางวิชาชีพและถ้าแตกต่างแล้วจะมีผลดีต่อครูผู้สอนและต่อนักเรียนอย่างไรบ้าง ซึ่งมีผลสรุป 2 ประเด็น ดังนี้

ประเด็นที่ 1 ผลดีต่อครูผู้สอน พบว่าชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ส่งผลต่อครูผู้สอน กล่าวคือ ลดความรู้สึกโดดเดี่ยวงานสอนของครู เพิ่มความรู้สึกผูกพันต่อพันธกิจและเป้าหมายของโรงเรียนมากขึ้น โดยเพิ่มความกระตือรือร้นที่จะปฏิบัติให้บรรลุพันธกิจอย่างแข็งขันจนเกิดความรู้สึกร่วมกันต้องการร่วมกันเรียนรู้และรับผิดชอบ ต่อพัฒนาการโดยรวมของนักเรียนถือเป็น“พลังการเรียนรู้” ซึ่งส่งผลให้การปฏิบัติการสอนในชั้นเรียนให้มีผลดียิ่งขึ้น กล่าวคือมีการค้นพบความรู้และความเชื่อที่เกี่ยวข้องกับวิธีการสอน และตัวผู้เรียนซึ่งที่เกิดจากการคอยสังเกตอย่างสนใจ รวมถึงความ เข้าใจในด้านเนื้อหาสาระที่ต้องจัดการเรียนรู้ได้แตกฉานยิ่งขึ้น จนตระหนักถึงบทบาทและพฤติกรรมการสอนที่จะช่วยให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ได้ดีที่สุด อีกทั้งการรับทราบข้อมูลสารสนเทศต่าง ๆ ที่จำเป็นต่อวิชาชีพได้อย่างกว้างขวางและรวดเร็วขึ้น ส่งผลดีต่อการปรับปรุงพัฒนางานวิชาชีพได้ตลอดเวลา เป็นผลให้เกิดแรงบันดาลใจที่จะพัฒนาและอุทิศตนทางวิชาชีพเพื่อศิษย์ ซึ่งเป็นทั้งคุณค่า และขวัญกำลังใจต่อการปฏิบัติงานให้ดียิ่งขึ้นที่สำคัญ คือยังสามารถลดอัตราการลาหยุดงานน้อยลง เมื่อเปรียบเทียบกับโรงเรียนแบบเก่า ยังพบว่ามีความก้าวหน้าในการปรับเปลี่ยนวิธีการจัดการเรียนรู้ ให้สอดคล้องกับลักษณะผู้เรียนได้อย่างเด่นชัดและรวดเร็วกว่าที่พบในโรงเรียนแบบเก่า มีความผูกพันที่จะสร้างการเปลี่ยนแปลงใหม่ ๆ ให้ปรากฏอย่างเด่นชัดและยั่งยืน

ประเด็นที่ 2 ผลดีต่อผู้เรียน พบว่าชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ส่งผลต่อผู้เรียน กล่าวคือสามารถลดอัตราการตกซ้ำชั้นและจำนวนชั้นเรียนที่ต้อง เลื่อนหรือชะลอการจัดการเรียนรู้ให้น้อยลง อัตราการขาดเรียน ลดลง มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในวิชาวิทยาศาสตร์ ประวัติศาสตร์ และวิชาการอ่านที่สูงขึ้นอย่างเด่นชัด เมื่อเทียบกับโรงเรียนแบบเก่า สุดท้าย คือ มีความแตกต่างด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ระหว่างกลุ่มนักเรียนที่มีภูมิหลังไม่เหมือนกันและลดลงชัดเจน

มารุต พัฒนาผล (2557) สรุปเกี่ยวกับความสำคัญของชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพครู ว่าองค์ความรู้ที่เกิดจากการจัดการเรียนการสอนในชั้นเรียนของครูแต่ละคน จะถูกนำมาจัดการความรู้อย่างเป็นระบบ และนำมาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกันอย่างต่อเนื่อง ช่วยทำให้ครูมีความรู้ในเนื้อหา และเทคนิควิธีการจัดการเรียนการสอน ส่งผลทำให้สามารถจัดการเรียนการสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพ เกิดการปรับปรุงและพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ทำให้ครูเกิดการพัฒนาในด้านความรู้และความสามารถในการจัดการเรียนการสอน ผ่านกระบวนการกระบวนการเรียนรู้ร่วมมือร่วมใจ การเรียนรู้ประสบการณ์การปฏิบัติงานในพื้นที่และการแลกเปลี่ยนเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง การที่ผู้สอนมีความรู้และความสามารถในการจัดการเรียนการสอนสูงขึ้น ส่งผลทำให้ผู้เรียนเกิดการพัฒนาทั้งด้าน

ความรู้และทักษะต่าง ๆ ที่สำคัญและจำเป็นสำหรับการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 สังเคราะห์เป็นคุณภาพของครูมืออาชีพ สมรรถนะด้านการเรียนรู้ และนวัตกรรมของผู้เรียน

วิจารณ์ พานิช (2555) สรุปถึงความสำคัญของชุมชนเรียนรู้ครูเพื่อศิษย์ (Professional Learning Community) หรือ PLC ว่าเป็นเครื่องมือในการดำรงชีวิตที่ดีของครูในยุคศตวรรษที่ 21 ที่จะทำให้ครูรวมตัวกันเป็นชุมชน ทำหน้าที่เป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลง ขับเคลื่อนการเปลี่ยนแปลงในระดับปฏิบัติการการเรียนรู้ เป็นการปฏิรูปที่เกิดจากภายใน คือครูร่วมกันดำเนินการเพื่อให้การปฏิบัติการเรียนรู้ดำเนินคู่ขนาน และเสริมแรงกันทั้งจากภายในและจากภายนอก การเรียนรู้ในสถานศึกษาต้องเปลี่ยนไปจากเดิมโดยสิ้นเชิง ครูต้องเปลี่ยนบทบาทจากครูสอนมาเป็นครูฝึกหรือครูผู้อำนวยความสะดวกในการเรียน ห้องเรียนต้องเปลี่ยนจากห้องสอนมาเป็นห้องทำงานเพราะในเวลาเรียนส่วนใหญ่ นักเรียนจะเรียนเป็นกลุ่มและทำงานร่วมกันที่เรียกว่า การเรียนแบบโครงการ (Project Based Learning) นอกจากนี้กระบวนการ PLC จะก่อประโยชน์ทั้งแก่นักเรียน ครู และนักการศึกษา คือทำให้เกิดการเรียนรู้ที่ลึก กว้างและเชื่อมโยงทั้งกับนักเรียนและครู ที่สำคัญยิ่งคือ PLC จะช่วยเผยศักยภาพที่แท้จริงของปัจเจกออกมาผ่านกระบวนการกลุ่ม

วรลักษณ์ ชูกำเนิด และเอกรินทร์ สังข์ทอง (2557) สรุปไว้ว่า ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพครู เป็นเสมือนพื้นที่การเรียนรู้ร่วมกันของวิชาชีพครู เป็นพื้นที่ปฏิบัติงานจริงที่ใช้เป็นพื้นที่เรียนรู้ทางวิชาชีพของครูด้วยการเรียนรู้ผ่านการลงมือทำ ที่สามารถทำให้ครูเกิดการเรียนรู้ผ่านประสบการณ์ตรงโดยที่มีเวลากับการเรียนรู้ในงานได้เต็มที่มากกว่าการเรียนรู้นอกงาน จะส่งผลให้เกิดการเข้าใจชั้นเรียน เข้าใจนักเรียน และเข้าใจหน้าที่สำคัญของวิชาชีพครูของตนเองและเพื่อนร่วมงานการเรียนรู้ผ่านการปฏิบัติและประสบการณ์ตรงเช่นนี้จะเกิดการพัฒนางานวิชาชีพและส่งผลต่อการพัฒนาผู้เรียนได้มากกว่า ด้วยเหตุของการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วในโลกศตวรรษที่ 21 ทฤษฎีการเรียนรู้นอกตัวที่ครูได้รับการอบรมนอกชั้นเรียนในวันนี้ อาจไม่สามารถใช้กับเด็กในบริบทของพื้นที่ตนเองหรืออาจเป็นองค์ความรู้ที่ล้าสมัยในวันต่อมา ปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นในห้องเรียนคือวิธีการและสิ่งที่ครูสอนกับความเป็นจริงในการเปลี่ยนแปลงของโลกและความเป็นจริงของนักเรียนยุคใหม่สวนทางกัน จึงเป็นยุคการเปลี่ยนแปลงที่เป็นสัญญาณให้ครูและโรงเรียนรู้ตัวว่า วิชาชีพครูต้องร่วมมือกันรับมือการเปลี่ยนแปลงนี้โดยการพึ่งตนเอง เพื่อที่จะปรับตัวเรียนรู้ไปกับโลกและปรับตัวให้ไวกับผู้เรียนในศตวรรษที่ 21

กล่าวโดยสรุป ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพครู หมายถึง การรวมกลุ่มกันของครูที่มีวิสัยทัศน์และเป้าหมายเดียวกันเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ มีการเรียนรู้ร่วมกันอย่างมีความสุข ออกแบบและพัฒนานวัตกรรมร่วมกัน ใช้และประเมินผลการใช้นวัตกรรมเพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้หรือทักษะที่สูงขึ้นเพื่อการพัฒนาตนเองและวิชาชีพอย่างต่อเนื่อง

3. เป้าหมายสำคัญของชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ

วิจารณ์ พานิช (2555) กล่าวถึงเป้าหมายของชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) คือ การศึกษาต้องเปลี่ยนจากเน้นการสอนของครูมาเป็นเน้นการเรียนรู้ของนักเรียน เปลี่ยนจากเน้นการเรียนรู้ของปัจเจก (Individual Learning) มาเป็นเรียนร่วมกันเป็นกลุ่ม (Team Learning) เปลี่ยนจากการเรียนแบบเน้นการแข่งขันมาเป็นเน้นความร่วมมือหรือช่วยเหลือแบ่งปันกัน ครูเปลี่ยนจากการบอกเนื้อหาสาระมาเป็นทำหน้าที่สร้างแรงบันดาลใจ สร้างความท้าทาย ความสนุกในการเรียนให้แก่ศิษย์ โดยเน้นออกแบบโครงการให้นักเรียนแบ่งกลุ่มกันลงมือทำเพื่อเรียนรู้จากการลงมือทำ (Learning by Doing) เพื่อให้ได้เรียนรู้ฝึกฝนทักษะเพื่อการดำรงชีพในศตวรรษที่ 21 (21st Century Skills) แล้วครูชวนศิษย์ร่วมกันทบทวนไตร่ตรอง (Reflection หรือ AAR) เพื่อให้เกิดการเรียนรู้หรือทักษะที่ลึกและเชื่อมโยง รวมทั้งโยงประสบการณ์ตรงเข้ากับทฤษฎีที่มีคนเผยแพร่ไว้แล้วทำให้เกิดการเรียนรู้เชิงทฤษฎีจากการปฏิบัติ ไม่ใช่จากการฟังและท่องบ่น

4. องค์ประกอบชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ

มีนักวิชาการและนักการศึกษาได้นำเสนอองค์ประกอบของชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ดังนี้ DuFour และคณะ (2010) ได้สรุปองค์ประกอบของกระบวนการทำงานของชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ซึ่งประกอบด้วย

1. เน้นการเรียนรู้ (Focus on Learning)
2. การสร้างวัฒนธรรมความร่วมมือ (Collaborative Cultures)
3. การสืบเสาะแสวงหาความรู้ (Collective Inquiry)
4. มุ่งเน้นการเรียนรู้จากการปฏิบัติ (Action Orientation)
5. การปรับปรุงพัฒนางานอย่างต่อเนื่อง (Continuous Improvement)
6. การสะท้อนผลการทำงาน (Result Orientation)

นอกจากนี้ส่วนที่มีความสำคัญของชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ คือ การสื่อสารที่มีประสิทธิภาพ ทั้งนี้การสื่อสารที่สามารถส่งผลต่อการทำงานที่มีคุณภาพจำเป็นต้องมีเครื่องมือสำหรับการสื่อสาร นั่นคือ การยกย่อง (Celebration) โรงเรียนและสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาควรให้ความสำคัญและพยายามสร้างการยกย่องที่มีความหมาย (Meaningful celebration) ในวัฒนธรรมของการทำงานโดยได้สรุปขั้นตอนในการสร้างและพัฒนาชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพให้เกิดความต่อเนื่อง ประกอบด้วย 5 ระยะ ดังนี้ (DuFour และคณะ. 2010)

1. ก่อนการเริ่มต้นพัฒนา (Pre-Initiation Stage)
2. การเริ่มต้นพัฒนา (Initiation Stage)
3. การปฏิบัติ (Implementation Stage)
4. การพัฒนา (Developing Stage)

5. การสนับสนุน (Sustaining Stage)

สรุปได้ว่า DuFour และคณะ (2010) ได้กล่าวถึง องค์ประกอบของชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ มีองค์ประกอบสำคัญ 6 องค์ประกอบ ดังนี้

1. เน้นการเรียนรู้(Focus on Learning)
2. การสร้างวัฒนธรรมความร่วมมือ (Collaborative Cultures)
3. การสืบเสาะแสวงหาความรู้ (Collective Inquiry)
4. มุ่งเน้นการเรียนรู้จากการปฏิบัติ (Action Orientation)
5. การปรับปรุงพัฒนางานอย่างต่อเนื่อง (Continuous Improvement)
6. การสะท้อนผลการทำงาน(Result Orientation)

Harris และ Muijs (2005) ได้สรุปลักษณะที่สำคัญของโรงเรียนที่มีความเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ไว้ ดังนี้

1. ผู้บริหารโรงเรียนยึดหลักความมีส่วนร่วมในการบริหารงาน สนับสนุนให้เกิดการกระจายภาวะผู้นำไปยังบุคลากรในระดับต่าง ๆ รวมทั้งมีการมอบอำนาจหน้าที่ให้บุคลากรมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ
2. มีการพัฒนาวิสัยทัศน์ร่วมกันของบุคลากรภายในองค์กร ซึ่งวิสัยทัศน์ร่วมดังกล่าวพัฒนามาจากภาระผูกพันที่ไม่เปลี่ยนแปลงของบุคลากรในโรงเรียนและเป็นวิสัยทัศน์ที่คำนึงถึงผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้ของนักเรียนเป็นสำคัญ นอกจากนี้ยังเป็นวิสัยทัศน์ร่วมที่สะท้อนให้ถึงการทำงานของบุคลากรภายในโรงเรียนด้วย
3. บุคลากรภายในโรงเรียนมีการเรียนรู้ร่วมกัน โดยมีจุดมุ่งหมายในการที่จะมุ่งตอบสนองต่อความต้องการของนักเรียน
4. มีการติดตามพฤติกรรมภายในห้องเรียนของครูผู้สอนโดยผู้สังเกตการณ์เพื่อป้อนข้อมูลย้อนกลับและช่วยสนับสนุนการพัฒนาให้เกิดขึ้นในระดับตัวบุคลากรและโรงเรียน
5. เป็นโรงเรียนที่มีการจัดเตรียมสภาพทางกายภาพและศักยภาพของทรัพยากรมนุษย์ในการที่จะปฏิบัติให้เกิดลักษณะของการดำเนินงาน

สรุปได้ว่า Harris และ Muijs (2005) ได้กล่าวถึง องค์ประกอบของชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ มีองค์ประกอบสำคัญ 5 องค์ประกอบ ดังนี้

1. หลักความมีส่วนร่วมในการบริหารงาน
2. พัฒนาวิสัยทัศน์ร่วมกัน
3. การเรียนรู้ร่วมกัน
4. การนิเทศงานและการสะท้อนข้อมูลย้อนกลับ
5. การสร้างปัจจัยเงื่อนไขที่ช่วยสนับสนุนให้เกิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ

ณรงค์ฤทธิ์ อินทนาม (2553) ได้สรุปองค์ประกอบของชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพครู มีองค์ประกอบหลักที่สำคัญอยู่ 5 ประการ คือ

1. การมีบรรทัดฐานและค่านิยมร่วมกัน (Shared Norms and Values)
2. การวางเป้าหมายร่วมกันสู่การเรียนรู้ของผู้เรียน (Collective Focus on Student Learning)
3. การร่วมมือรวมพลัง (Collaboration)
4. การชี้แนะการปฏิบัติ (De Privatized Practice)
5. การสะท้อนผลการปฏิบัติ (Reflective Dialogue)

โดยองค์ประกอบแต่ละส่วนมีรายละเอียดดังนี้

1. การมีบรรทัดฐานและค่านิยมร่วมกัน (Shared norms and Values) โดยเฉพาะอย่างยิ่งเกี่ยวกับเรื่องการเรียนรู้ทางเทคนิคร่วมกันนับว่าเป็นหลักพื้นฐานสำคัญของชุมชนการเรียนรู้วิชาชีพต่าง ๆ ที่จะต้องสร้างให้เกิดขึ้นในชุมชน ในทำนองเดียวกัน พบว่า การมีพันธกิจ (Mission) ร่วมกันและชัดเจนเป็นพื้นฐานสำคัญสำหรับการพัฒนาความเป็นชุมชนการเรียนรู้ (Learning Community) ในโรงเรียน ในที่นี้จะเห็นได้ว่าถึงแม้การมีพันธกิจร่วมกันและการมีบรรทัดฐานและค่านิยมร่วมกันจะไม่เหมือนกันทีเดียว แต่ทั้งสองสิ่งนี้ได้มุ่งเน้นไปที่ความต้องการจำเป็นสำหรับชุมชนในโรงเรียนเพื่อพัฒนาความรู้สึกร่วมกันในการเป็นส่วนหนึ่งและมีส่วนร่วมในวัตถุประสงค์และเป้าหมายทางการศึกษาที่สำคัญของโรงเรียน

2. การวางเป้าหมายร่วมกันสู่การเรียนรู้ของผู้เรียน (Collective Focus on Student Learning) โรงเรียนต้องการให้ครูมีเทคนิคการสอนและกลยุทธ์ที่หลากหลายที่สามารถเชื่อมโยงไปสู่กระบวนการเรียนรู้ของผู้เรียนได้ ทั้งนี้สิ่งเหล่านี้จะเกิดขึ้นได้น่าจะมาจากความคาดหวังระดับสูงของครูต่อผู้เรียนบนพื้นฐานความเชื่อว่าผู้เรียนทุกคนสามารถเรียนรู้ได้ และข้อผูกพันของครูต่อการเรียนรู้ของผู้เรียน

3. การร่วมมือรวมพลัง (Collaboration) การร่วมมือรวมพลังนี้เป็นคุณลักษณะที่ถูกสร้างขึ้น โดยการอภิปรายแล้วนำมาสู่ข้อสรุปของครูถึงการพัฒนาร่วมกันเกี่ยวกับทักษะที่สัมพันธ์กับความสำเร็จหรือความเชี่ยวชาญใหม่ ๆ ในการปฏิบัติงานการสอน หรือโดยการสร้างองค์ความรู้ แนวความคิด หรือโครงการที่จะสามารถช่วยให้ครูมีความเชี่ยวชาญ หรือชำนาญการมากขึ้นรวมทั้งเสริมสร้างสมรรถนะโรงเรียน ทั้งนี้การร่วมมือรวมพลังดังกล่าวได้นำไปสู่การสร้างความเข้าใจระหว่างครูซึ่งมักจะเชื่อมโยงไปสู่การมีบรรทัดฐานและค่านิยมร่วมกันของโรงเรียนนอกจากนี้ยังส่งเสริมการทำงานร่วมกันของครูในโรงเรียนโดยมีความเกี่ยวข้องกับงานที่สัมพันธ์กับการสอน ได้แก่ การแลกเปลี่ยนเทคนิคการสอน สื่อการสอนและกลยุทธ์ต่าง ๆ เช่น การประเมินโปรแกรมที่สอน เป็นต้น ทั้งนี้การร่วมมือรวมพลังนี้ไม่ใช่ลักษณะการร่วมมือรวมพลังนี้ไม่ใช่ลักษณะการร่วมมือรวมพลัง

ของครูเพียงไม่กี่คนแต่เป็นการร่วมมือรวมพลังของครูในภาพรวมทั้งหมดของโรงเรียน

4. การชี้แนะการปฏิบัติ (De Privatized Practice) ภายในชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพครูสามารถปฏิบัติงานการสอนให้เป็นสาธารณะและได้รับข้อมูลป้อนกลับที่สร้างสรรค์จากเพื่อนร่วมงานได้ ในลักษณะเช่นนี้จะมีการพูดคุยสนทนากันมากขึ้นระหว่างครูด้วยกันโดยจะช่วยให้มีการพิจารณาว่ายังมีสิ่งใดที่ยังไม่สามารถทำได้ในระหว่างการสอน รวมทั้งยังช่วยให้ครูได้เรียนรู้จากครูคนอื่น ๆ ที่ประสบความสำเร็จและสภาพแวดล้อมที่เสี่ยงต่อความสำเร็จ อันจะทำให้เกิดผลทางบวกต่อการเรียนการสอนในภาพรวมของโรงเรียน

5. การสะท้อนผลการปฏิบัติ (Reflective dialogue) การพูดคุยสนทนาระหว่างครูควรเกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานการสอน นอกจากนี้การพูดคุยสนทนากันดังกล่าวควรขยายไปสู่ประเด็นความเป็นองค์กร (Organization) ความเสมอภาค (Equity) และความเป็นธรรม (Justice) ของโรงเรียนอีกด้วย เพราะว่าประเด็นเหล่านี้อาจจะกลายเป็นเครื่องมือ หรือกลไกในการทบทวนประเด็นพื้นฐานสำคัญของการสอนซึ่งเกี่ยวข้องกับความเป็นชุมชนในภาพรวมทั้งหมดของครูซึ่งจะมีส่วนเสริมสร้างหลักความเชื่อ บรรทัดฐาน และค่านิยมของชุมชนในโรงเรียนจากองค์ประกอบทั้งหมดดังกล่าวแม้จะถูกแบ่งออกเป็น ส่วน ๆ อย่างชัดเจน แต่ในความเป็นจริงแล้วองค์ประกอบมีความสัมพันธ์กันมาก หรือบางองค์ประกอบ อาจจะส่งผลเสริมองค์ประกอบอื่น ๆ ความเป็นชุมชนทางวิชาชีพของโรงเรียนที่เป็นมืออาชีพจะประกอบด้วย

1. การกิจร่วมกันในการกำหนดวิสัยทัศน์และเป้าหมาย
2. สอบถามรายละเอียดเพิ่มเติม
3. ทีมทำงานร่วมกัน
4. ติดตามการทำงานและการทดลอง
5. มุ่งมั่นที่จะปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง
6. สรุปผล

สรุปได้ว่า ฌรณคฤทธิ อินทนาม (2553) ได้กล่าวถึงองค์ประกอบของชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ มีองค์ประกอบสำคัญ 5 องค์ประกอบ ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ ดังนี้

1. การมีบรรทัดฐานและค่านิยมร่วมกัน
2. การวางเป้าหมายร่วมกันสู่การเรียนรู้ของผู้เรียน
3. ร่วมแรงร่วมใจ
4. การเรียนรู้และการพัฒนาวิชาชีพร่วมกัน
5. การนิเทศงานและการสะท้อนข้อมูลย้อนกลับ

วิจารณ์ พานิช (2555) ระบุถึงชุมชนเรียนรู้ครูเพื่อศิษย์หรือ PLC เป็นกิจกรรมที่ ซับซ้อนมีหลากหลายองค์ประกอบ จึงต้องนิยามจากหลายมุม ซึ่งสามารถสรุปได้ว่า PLC ประกอบด้วย องค์ประกอบ

1. ผู้นำการเปลี่ยนแปลง มีจุดเน้นสำคัญ 2 ส่วนคือ ครูเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลง คือร่วมกัน ดำเนินการเพื่อให้การปฏิรูปการเรียนรู้ดำเนินคู่ขนาน และเสริมแรงกันทั้งจากภายในและภายนอก และภาวะผู้นำของผู้บริหารที่ต้องเป็นผู้นำการพัฒนา PLC เพื่อให้ PLC ดำเนินการขับเคลื่อน
2. ความมุ่งมั่นและเป้าหมายร่วมกัน สิ่งที่ทรงคุณค่าที่สุดที่ทุกคนเป็นเจ้าของร่วมกันคือความ มุ่งมั่นที่ชัดและทรงคุณค่าว่าทุกคนต้องการช่วยกันยกระดับคุณภาพของการเรียนรู้ของศิษย์และของ ตนเอง และมีเป้าหมายปลายทางที่ชัดคือมุ่งไปที่การเรียนรู้ของนักเรียน
3. ระบบการทำงานเป็นทีมหรือวัฒนธรรมรวมหมู่ เป็นการรวมตัวกันของครูเพื่อทำงาน สร้างสรรค์ มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ประสบการณ์การทำงานเกิดการสร้างความรู้และยกระดับความรู้ จากประสบการณ์ตรง เพื่อหาทางพัฒนาวิธีการทำงานให้ได้ผลดียิ่งขึ้นไปเรื่อย ๆ
4. การทบทวนไตร่ตรองผล โดยครูแต่ละคนศึกษาลงมือทำ แล้วทบทวนไตร่ตรองการเรียนรู้ จากผลที่เกิด (Reflection หรือ AAR) เอง และทบทวนร่วมกับเพื่อนครู ทาเช่นนี้เป็นวงจรไม่รู้จบ เป็นการพัฒนาวิธีการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องเป็นวงจร
5. การสนับสนุน ฝ่ายบริหารจะต้องสนับสนุน 2 ด้าน คือ ด้านให้กำลังใจคนสนับสนุน ที่จะมา ช่วยจัดการข้อมูลและสารสนเทศซึ่งเป็นข้อมูลของผลลัพธ์ของการเรียนของนักเรียนรวมทั้งเป็นพี่เลี้ยง ช่วยจัดกระบวนการในการใช้เครื่องมือต่าง ๆ และด้านสร้างวัฒนธรรม คือการให้คุณค่าต่อการพัฒนา เหนือผลการประเมินหรือผลของการจัดอันดับ สร้างบรรยากาศของความรู้สึกลดภัยเป็นอิสระที่จะ ใช้ความคิดสร้างสรรค์โดยไม่กลัวผิด ซึ่งรวมถึงจัดระบบสนับสนุนให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ อย่าง ต่อเนื่องด้วย

วรลักษณ์ ชูกำเนิด และเอกรินทร์ สังข์ทอง (2557) ได้วิเคราะห์องค์ประกอบของชุมชนการ เรียนรู้ทางวิชาชีพในบริบทสถานศึกษาดังนี้ PLC ในระดับสถานศึกษาหรือ ระดับผู้ประกอบการวิชาชีพ นำเสนอเป็นองค์ประกอบของ PLC ที่มาจากข้อมูลที่รวบรวมและวิเคราะห์จากเอกสารทั้งในประเทศ ไทยและต่างประเทศนำเสนอ เป็น 6 องค์ประกอบของ PLC ในบริบทสถานศึกษา ซึ่งประกอบด้วย วิสัยทัศน์ร่วม ทีมร่วมแรงร่วมใจ ภาวะผู้นำร่วม การเรียนรู้และการพัฒนาวิชาชีพ ชุมชนกัลยาณมิตร และโครงสร้างสนับสนุน ชุมชนนำเสนอจากการสังเคราะห์แนวคิดต่าง ๆ ดังรายละเอียดต่อไปนี้

องค์ประกอบที่ 1 วิสัยทัศน์ร่วม (Shared Vision) วิสัยทัศน์ร่วมเป็นการมองเห็นภาพ เป้าหมาย ทิศทาง เส้นทาง และสิ่งที่จะเกิดขึ้นจริง เป็นเสมือนเข็มทิศในการขับเคลื่อน PLC ที่มี ทิศทางร่วมกัน โดยมีวิสัยทัศน์เชิงอุดมการณ์ทาง วิชาชีพพรวมกัน (Sergiovanni, 1994) คือ พัฒนาการ การเรียนรู้ของผู้เรียนเป็นภาพความสำเร็จที่มุ่งหวังในการนำทางร่วมกัน (Hord, 1997) อาจเป็นการ

มองเริ่มจากผู้นำหรือกลุ่มผู้นำที่มีวิสัยทัศน์ที่ทำหน้าที่เหนี่ยวนำให้ผู้ร่วมงานเห็นวิสัยทัศน์นั้นร่วมกัน หรือการมองเห็นจากแต่ละปัจเจกที่มีวิสัยทัศน์เห็นในสิ่งเดียวกัน เหนี่ยวนำซึ่งกันสู่เป็นวิสัยทัศน์ร่วม

องค์ประกอบที่ 2 ทีมร่วมแรงร่วมใจ (Collaborative Teamwork) ทีมร่วมแรงร่วมใจ เป็น การพัฒนามาจากกลุ่มที่ทำงานร่วมกันอย่างสร้างสรรค์ ลักษณะการทำงานร่วมกันแบบมี วิสัยทัศน์ คุณค่า เป้าหมาย และพันธกิจร่วมกัน รวมกันด้วยใจ จนเกิดเจตจำนงในการทำงานร่วมกันอย่าง สร้างสรรค์ เพื่อให้บรรลุผลที่การเรียนรู้ของผู้เรียน การเรียนรู้ของทีมและการเรียนรู้ของครู บนพื้นฐานงานที่มี ลักษณะต้องมีการคิดร่วมกัน วางแผนร่วมกัน ความเข้าใจร่วมกันข้อตกลงร่วมกัน การตัดสินใจร่วมกัน แนวปฏิบัติร่วมกัน การประเมินผลร่วมกัน และการรับผิดชอบร่วมกัน จากสถานการณ์ ที่งานจริงถือเป็นโจทย์ให้เห็นและรู้เหตุปัจจัย กลไกในการทำงานซึ่งกันและกัน แบบละวางตัวตนให้มากที่สุด จนเห็นและรู้ความสามารถของแต่ละคนร่วมกันเห็นและรับรู้ ถึงความรู้สึกร่วมกันในการทำงานจนเกิดประสบการณ์หรือความสามารถในการทำงานและพลังในการ ร่วมเรียนรู้ ร่วมพัฒนา บนพื้นฐานของพันธะร่วมกันที่เน้นความสมัครใจและการสื่อสารที่มีคุณภาพ บนพื้นฐานการรับฟังและความไว้วางใจซึ่งกันและกัน อย่างไรก็ตามการที่ PLC เน้นการขับเคลื่อน ด้วยการทำงานแบบทีมร่วมแรงร่วมใจที่ทำให้ลงมือทำและเรียนรู้ไปด้วยกันด้วยใจอย่างสร้างสรรค์ ต่อเนื่องนั้น ซึ่งมีลักษณะพิเศษของการรวมตัวที่เหนียวแน่นจากภายในนั่นคือการเป็นกัลยาณมิตรทำ ให้เกิดทีมในPLC อยู่ร่วมกันด้วยความสัมพันธ์ ที่ต่างช่วยเหลือเกื้อกูล ดูแลซึ่งกัน จึงทำให้การทำงาน เต็มไปด้วยบรรยากาศที่มีความสุข ไม่โดดเดี่ยว ซึ่งรูปแบบของทีมจะมีเป็นเช่นไรนั้นขึ้นอยู่กับ เป้าประสงค์หรือพันธกิจในการดำเนินการของชุมชนการเรียนรู้ เช่น ทีมร่วม สอน ทีมเรียนรู้ และกลุ่ม เรียนรู้ เป็นต้น

องค์ประกอบที่ 3 ภาวะผู้นำร่วม (Shared Leadership) ภาวะผู้นำร่วมในPLC มีนัยสำคัญ ของการผู้นำร่วม 2 ลักษณะสำคัญ คือ ภาวะผู้นำผู้สร้างให้เกิดการนำร่วม และภาวะผู้นำร่วมกัน ให้ เป็น PLC ที่ขับเคลื่อนด้วยการนำร่วมกัน รายละเอียดดังนี้

1. ภาวะผู้นำผู้สร้างให้เกิดการนำร่วม เป็นผู้นำที่สามารถ ทำให้สมาชิกใน PLC เกิดการ เรียนรู้เพื่อการเปลี่ยนแปลงทั้งตนเองและวิชาชีพ จนสมาชิกเกิดภาวะผู้นำในตนเองและเป็นผู้นำร่วม ขับเคลื่อน PLC ได้โดยมี ผลมาจากการเสริมพลังอำนาจจากผู้นำทั้งทางตรงและทางอ้อมโดยเฉพาะ การเป็นผู้นำที่เริ่มจากตนเองก่อนด้วยการลงมือทำงานอย่างตระหนักรู้ และใส่ใจให้ความสำคัญกับ ผู้ร่วมงานทุก ๆ คน จนเป็นแบบที่มีพลังเหนี่ยวนำให้ผู้ร่วมงานมีแรงบันดาลใจและมีความสุขกับการ ทำงานด้วยกันอย่างวิสัยทัศน์ร่วม รวมถึงการนำแบบไม่นำโดยทำหน้าที่ผู้สนับสนุนและเปิดโอกาสให้ สมาชิกเติบโตด้วยการ สร้างความเป็นผู้นำร่วม ผู้นำที่จะสามารถสร้างให้เกิดการนำร่วม ดังกล่าว ควรมีคุณลักษณะสำคัญ ดังนี้ มีความสามารถในการ ลงมือทำงานร่วมกัน การเข้าไปอยู่ในความรู้สึก ของผู้อื่นได้ การตระหนักรู้ในตนเอง ความเมตตากรุณา การคอยดูแลช่วยเหลือเกื้อกูลกัน การโค้ช

ผู้ร่วมงานได้ การสร้างมโนทัศน์ การมีวิสัยทัศน์ การมีความมุ่งมั่นและทุ่มเทต่อการเติบโตของผู้อื่น เป็นต้น

2. ภาวะผู้นำร่วมกัน เป็นผู้นำร่วมกันของสมาชิก PLC ด้วยการกระจายอำนาจ เพิ่มพลังอำนาจ ซึ่งกันและกันให้สมาชิก มีภาวะผู้นำเพิ่มขึ้น จนเกิดเป็น “ผู้นำร่วมของครู” ในการขับเคลื่อน PLC มุ่งการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยยึดหลักแนวทางบริหารจัดการร่วม การสนับสนุน การกระจายอำนาจ การสร้างแรงบันดาลใจของครู โดยครูเป็นผู้ลงมือกระทำหรือครูทำหน้าที่เป็น “ประธาน” เพื่อ สร้างการเปลี่ยนแปลงการจัดการเรียนรู้ ไม่ใช่ “กรรม” หรือ ผู้ถูก กระทำและผู้ถูกให้กระทำ ซึ่งผู้นำร่วมจะเกิดขึ้นได้ดีเมื่อมีบรรยากาศส่งเสริมให้ครูสามารถแสดงออกด้วย ความเต็มใจ อิสระปราศจากอำนาจครอบงำที่ขาดความเคารพในวิชาชีพ แต่ยึดถือปฏิบัติร่วมกันใน PLC นั่นคือ “อำนาจทาง วิชาชีพ” เป็นอำนาจเชิงคุณธรรมที่มีข้อปฏิบัติที่มาจากเกณฑ์และมาตรฐานที่เห็นพ้องตรงกัน หรือกำหนด ร่วมกัน เพื่อยึดถือเป็นแนวทางร่วมกันของผู้ประกอบวิชาชีพครูทั้ง หลายใน PLC

องค์ประกอบที่ 4 การเรียนรู้และการพัฒนาวิชาชีพ (Professional learning and development) การเรียนรู้และการพัฒนาวิชาชีพใน PLC มีจุดเน้นสำคัญ 2 ด้าน คือ การเรียนรู้เพื่อพัฒนาวิชาชีพและการเรียนรู้เพื่อจิตวิญญาณความเป็นครู รายละเอียดดังนี้

1. การเรียนรู้เพื่อพัฒนาวิชาชีพ หัวใจสำคัญการเรียนรู้บนพื้นฐาน ประสบการณ์ตรงในงานที่ลงมือปฏิบัติจริงร่วมกันของสมาชิก จะมีสัดส่วนการเรียนรู้มากกว่า การอบรมจากหน่วยงานภายนอก อ้างถึงแนวคิดของ Dale (1969) แนวคิดกรวยประสบการณ์ (Cone of Experience) ยืนยันอย่างสอดคล้อง ว่าการเรียนรู้ผ่านประสบการณ์ตรงจะส่งผลต่อประสิทธิภาพและประสิทธิผล การเรียนรู้ได้มากที่สุดด้วยบริบท PLC ที่มีการ ทำงานร่วมกันเป็นทีม จึงทำให้การเรียนรู้จากโจทย์และสถานการณ์ที่ครูจะต้องจัดการเรียนรู้ที่ยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ เป็นการร่วมเห็นร่วมคิด ร่วมทำร่วมรับผิดชอบ ทำให้บรรยากาศการพัฒนาวิชาชีพของครูรู้สึกไม่โดดเดี่ยว คอยสะท้อนการเรียนรู้และช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ถือเป็นพื้นที่การเรียนรู้ร่วมกันที่ใช้วิธีการที่หลากหลาย เช่น สะท้อนการเรียนรู้ สนทนาสนทนา การเรียนรู้สืบเสาะแสวงหา การสร้างมโนทัศน์ ริเริ่มสร้างสรรค์สิ่งใหม่ ๆ การคิดเชิงระบบ การสร้างองค์ความรู้ การเรียนรู้บนความเข้าใจการทำงานของสมอง และการจัดการความรู้ เป็นต้น

2. การเรียนรู้เพื่อจิตวิญญาณความเป็นครู เป็นการเรียนรู้เพื่อพัฒนาตนเองจากข้างใน หรือ วุฒิภาวะความเป็นครู ให้เป็นครูที่สมบูรณ์ โดยมีนัยสำคัญคือ การเรียนรู้ตนเองการรู้จักตนเองของครู เพื่อที่จะเข้าใจมิติของผู้เรียนที่มากกว่าความรู้ แต่เป็นมิติของความเป็นมนุษย์ ความฉลาดทางอารมณ์ เมื่อครูมีความเข้าใจธรรมชาติตนเองแล้ว จึงสามารถมองเห็นธรรมชาติของศิษย์ตนเองอย่างถ่องแท้ จนสามารถสอนหรือจัดการเรียนรู้โดยยึดการเรียนรู้ของผู้เรียนเป็นสำคัญได้ รวมถึงการเรียนรู้ร่วมกัน

ของสมาชิกในชุมชนที่ต้องอาศัยการตระหนักรู้ สติ การฟัง การใคร่ครวญ เป็นต้น จิตที่สามารถเรียนรู้ และเป็นครู ได้อย่างแท้จริงนั้นจะเป็นจิตที่เต็มไปด้วยความรักความเมตตากรุณา และความอ่อนน้อม เห็นศิษย์เป็นครู เห็นตนเองเป็นผู้เรียนรู้ มีพลังเรียนรู้ในทุกสถานการณ์ที่เกิดขึ้น โดยใช้วิธีการที่หลากหลาย เช่น การเรียนรู้เพื่อการเปลี่ยนแปลงการเรียนรู้อย่างใคร่ครวญ และการฝึกสติ เป็นต้น

องค์ประกอบที่ 5 ชุมชนกัลยาณมิตร (Caring Community) กลุ่มคนที่อยู่ร่วมโดยมีวิถีและวัฒนธรรมการอยู่ร่วมกันในชุมชนมีคุณลักษณะคือ มุ่งเน้นความเป็นชุมชนแห่งความสุข สุขทั้งการทำงานและการอยู่ร่วมกันที่มีลักษณะวัฒนธรรมแบบ “วัฒนธรรมแบบเปิดเผย” ที่ทุกคนมีเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นของตนเป็นวิถีแห่งอิสรภาพ และเป็นพื้นที่ให้ความรู้สึกปลอดภัยหรือปลอดภัยใช้อ่านาจากัดตน บนพื้นฐานความไว้วางใจ เคารพซึ่งกันและกัน มีจริยธรรมแห่งความเอื้ออาทรเป็นพลังเชิง คุณธรรม คุณงามความดีที่สมาชิกร่วมกันทำงานแบบอุทิศตนโรงเรียนแห่งชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพครู เพื่อการพัฒนาวิชาชีพครูที่เน้นผู้เรียนเป็นหัวใจสำคัญเพื่อวิชาชีพ โดยมีเจตคติเชิงบวกต่อการศึกษาและผู้เรียน

องค์ประกอบที่ 6 โครงสร้างสนับสนุนชุมชน (Supportive Structure) โครงสร้างที่สนับสนุนการก่อเกิดและคงอยู่ของ PLC มีลักษณะ ดังนี้ ลดความเป็นองค์การที่ยึดวัฒนธรรมแบบราชการหันมาใช้วัฒนธรรมแบบกัลยาณมิตรทางวิชาการแทนและเป็นวัฒนธรรมที่ส่งเสริมวิสัยทัศน์ การดำเนินการที่ต่อเนื่องและมุ่งมั่นยั่งยืน จัดปัจจัยเงื่อนไขสนับสนุนตามบริบทชุมชนมี โครงสร้างองค์การแบบไม่รวมศูนย์หรือ โครงสร้างการปกครองตนเองของชุมชน เพื่อลดความขัดแย้งระหว่างครู ผู้ปฏิบัติงานสอนกับฝ่ายบริหารให้น้อยลง มีการบริหารจัดการและการปฏิบัติงานในสถานศึกษาที่เน้นรูปแบบทีมงาน เป็นหลักการจัดสรรปัจจัยสนับสนุนให้เอื้อต่อการดำเนินการของ PLC เช่น เวลา วาระ สถานที่ ขนาดชั้นเรียน ขวัญกำลังใจ ข้อมูลสารสนเทศและอื่น ๆ ที่ตามความจำเป็นและบริบทของแต่ละชุมชน โดยเฉพาะการเอาใจใส่สิ่งแวดล้อม ให้เกิดบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้และอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข มีรูปแบบการ สื่อสารด้วยใจ เปิดกว้างให้พื้นที่อิสระในการสร้างสรรค์ของชุมชน เน้นความคล่องตัวในการดำเนินการจัดการกับเงื่อนไขความแตกต่างและมีระบบสารสนเทศของชุมชน เพื่อการพัฒนาวิชาชีพ

สรุปได้ว่า วรลักษณ์ ชูกำเนิด และเอกรินทร์ สังข์ทอง (2557) ได้วิเคราะห์องค์ประกอบของชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพในบริบทสถานศึกษานาเสนอ เป็นองค์ประกอบของ PLC ดังนี้

1. วิสัยทัศน์ร่วม
2. ทีมร่วมแรงร่วมใจ
3. ภาวะผู้นำร่วม
4. การเรียนรู้และการพัฒนาวิชาชีพ
5. ชุมชนกัลยาณมิตร

6. โครงสร้างสนับสนุนชุมชน

สรุปองค์ประกอบชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ มี 5 องค์ประกอบ ดังนี้

องค์ประกอบที่ 1 การสร้างวิสัยทัศน์ร่วมกัน

องค์ประกอบที่ 2 โครงสร้างสนับสนุนชุมชน

องค์ประกอบที่ 3 การเรียนรู้และการพัฒนาวิชาชีพพร้อมกัน

องค์ประกอบที่ 4 ภาวะผู้นำร่วม

องค์ประกอบที่ 5 การนิเทศงานและการสะท้อนข้อมูลย้อนกลับ

1. การสร้างวิสัยทัศน์ร่วมกัน หมายถึง การมีฐานความรู้ในการพัฒนาผู้เรียนร่วมกัน มีพันธกิจ (Mission) ร่วมกันและชัดเจน พัฒนาวิสัยทัศน์ และวางเป้าหมายร่วมกันว่าต้องการให้ครูมีเทคนิคการสอนและกลยุทธ์ที่หลากหลายเชื่อมโยงไปสู่กระบวนการเรียนรู้ของผู้เรียนที่สามารถยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้ของนักเรียนเป็นสำคัญ เป็นภาพความสำเร็จที่มุ่งหวังในการนำทางร่วมกัน อาจเป็นการมองเริ่มจากผู้นำหรือกลุ่มผู้นำที่มีวิสัยทัศน์ที่ทำหน้าที่เหนี่ยวนำให้ผู้ร่วมงานเห็นวิสัยทัศน์นั้นร่วมกัน หรือการมองเห็นจากแต่ละปัจเจกที่มีวิสัยทัศน์เห็นในสิ่งเดียวกัน เหนี่ยวนำซึ่งกัน สู่เป็นวิสัยทัศน์ร่วม

2. โครงสร้างสนับสนุนชุมชน หมายถึง การจัดเตรียมสภาพทางกายภาพและศักยภาพของทรัพยากรมนุษย์ ในการที่จะปฏิบัติให้เกิดลักษณะของการดำเนินงาน ใช้วัฒนธรรมแบบกัลยาณมิตรทางวิชาการแทน มีการบริหารจัดการและการปฏิบัติงานในสถานศึกษาที่เน้นรูปแบบทีมงาน เป็นหลัก การจัดสรรปัจจัยสนับสนุนให้เอื้อต่อการดำเนินการของ PLC เช่น เวลา วาระ สถานที่ ขนาดชั้นเรียน ขวัญ กำลังใจ ข้อมูลสารสนเทศและอื่น ๆ ที่ตามความจำเป็นและบริบทของแต่ละชุมชน โดยเฉพาะการเอาใจใส่สิ่งแวดล้อม ให้เกิดบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้และอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข มีรูปแบบการสื่อสารด้วยใจเป็นชุมชนกัลยาณมิตรที่เอื้อต่อการเรียนรู้

3. การเรียนรู้และการพัฒนาวิชาชีพพร้อมกัน หมายถึง การเรียนรู้บนพื้นฐานประสบการณ์ตรงในงานที่ลงมือปฏิบัติจริงร่วมกันของสมาชิกมี การเรียนรู้ร่วมกันอาจมีวิธีการที่หลากหลาย เช่น สะท้อนการเรียนรู้ สุนทรียะสนทนา การเรียนรู้สืบเสาะแสวงหา การสร้างมโนทัศน์ ริเริ่มสร้างสรรค์สิ่งใหม่ ๆ การคิดเชิงระบบ การสร้างองค์ความรู้ การเรียนรู้บนความเข้าใจการทำงานของสมองและการจัดการความรู้ เป็นต้น ลักษณะการทำงานที่เกิดการเรียนรู้ มีการคิด การวางแผน มีความเข้าใจ มีข้อตกลง มีการตัดสินใจ มีแนวปฏิบัติและมีการประเมินผลร่วมกัน ด้วยการทำงานแบบทีมร่วมแรงร่วมใจเป็นชุมชนกัลยาณมิตร ประสานความร่วมมือกันด้วยใจอย่างสร้างสรรค์ต่อเนื่อง แลกเปลี่ยนเรียนรู้ ชี้แนะการปฏิบัติเกี่ยวกับทักษะที่สัมพันธ์กับความสำเร็จหรือความเชี่ยวชาญใหม่ ๆ เช่น การแลกเปลี่ยนด้านเทคนิคการสอน สื่อการสอนและกลยุทธ์ต่าง ๆ เช่น การประเมินโปรแกรมที่สอน เป็นต้น

4. ภาวะผู้นำร่วม หมายถึง การเปิดโอกาสให้สมาชิกทุกคนมีส่วนร่วมในการบริหาร และการตัดสินใจ เป็นผู้นำที่สามารถทำให้สมาชิกใน PLC เกิดการเรียนรู้เพื่อการเปลี่ยนแปลงทั้งตนเองและวิชาชีพ จนสมาชิกเกิดภาวะผู้นำในตนเองและเป็นผู้ร่วมขับเคลื่อน PLC ได้โดยมีผลมาจากการเสริมพลังอำนาจจากผู้นำและเป็นผู้ร่วมกันของสมาชิก PLC ด้วยการกระจายอำนาจ เพิ่มพลังอำนาจซึ่งกันและกัน ให้สมาชิกมีภาวะผู้นำเพิ่มขึ้น จนเกิดเป็น “ผู้นำร่วมของครู” ในการขับเคลื่อน PLC มุ่งการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยยึดหลักแนวทางบริหารจัดการร่วม การสนับสนุน การกระจายอำนาจ การสร้างแรงบันดาลใจของครู

5. การนิเทศงานและการสะท้อนข้อมูลย้อนกลับ หมายถึง การใช้เครื่องมือ หรือกระบวนการ ในการทบทวนประเด็นพื้นฐานสำคัญของการดำเนินงาน โดยติดตามการทำงานและพฤติกรรมภายใน ห้องเรียนของครูผู้สอน มีทีมทำงานร่วมกันและสรุปผล มุ่งมั่นที่จะปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง ซึ่งเกี่ยวข้องกับ ความเป็นชุมชนในภาพรวมทั้งหมดของครู ซึ่งจะมีส่วนเสริมสร้างหลักความเชื่อ บรรทัดฐาน และ ค่านิยมของชุมชนในโรงเรียน

สรุปได้ว่า ชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางอาชีพ คือการเปิดโอกาสให้สมาชิกทุกคนมีส่วนร่วมในการบริหาร และการตัดสินใจ เป็นผู้นำที่สามารถทำให้สมาชิกใน PLC เกิดการเรียนรู้เพื่อการเปลี่ยนแปลงทั้งตนเองและวิชาชีพ จนสมาชิกเกิดภาวะผู้นำในตนเองและเป็นผู้ร่วมขับเคลื่อน PLC ได้โดยมีผลมาจากการเสริมพลังอำนาจจากผู้นำและเป็นผู้ร่วมกันของสมาชิก PLC ด้วยการกระจายอำนาจ เพิ่มพลังอำนาจซึ่งกันและกัน ให้สมาชิกมีภาวะผู้นำเพิ่มขึ้น จนเกิดเป็น “ผู้นำร่วมของครู” ในการขับเคลื่อน PLC มุ่งการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยยึดหลักแนวทางบริหารจัดการร่วม การสนับสนุน การกระจายอำนาจ การสร้างแรงบันดาลใจของครู มีการนิเทศงานและสะท้อนข้อมูลย้อนกลับ

แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับรูปแบบและการพัฒนารูปแบบ

คำว่า รูปแบบ (Model) เป็นคำที่สื่อความหมายหลายอย่าง โดยทั่วไปแล้วรูปแบบจะเป็นวิธีการดำเนินงานที่เป็นต้นแบบที่มีความสัมพันธ์ระหว่างกัน และมีความเกี่ยวข้องกันในลักษณะที่ทำให้เกิดความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน เพื่อทำกิจกรรมให้ได้ผลสำเร็จตามความต้องการขององค์การ การนำเสนอเอกสารที่เกี่ยวข้องกับรูปแบบและการพัฒนารูปแบบ ผู้ศึกษาได้แบ่งการนำเสนอออกเป็น 3 หัวข้อ คือ 1) ความหมายของรูปแบบ 2) ประเภทของรูปแบบ และ 3) การพัฒนารูปแบบ มีรายละเอียดดังนี้

1. ความหมายของรูปแบบ

รูปแบบเป็นสิ่งที่สร้างและพัฒนาขึ้นไว้เป็นแนวทางในการทำงานอย่างใดอย่างหนึ่ง มีนักวิชาการได้ให้ความหมายไว้ดังนี้

พจนานุกรมด้านการศึกษา (Dictionary of Education) บรรณาธิการโดย Good (เตือนใจ รักษาพงศ์. 2551; อ้างอิงมาจาก Good. 1973) ได้รวบรวม ความหมายของรูปแบบ (Model) ไว้ดังนี้

1. เป็นแบบอย่างของสิ่งใดสิ่งหนึ่งเพื่อเป็นแนวทางในการสร้างหรือทำซ้ำ
2. เป็นตัวอย่างสำหรับการเลียนแบบ เช่น ตัวอย่างในการออกเสียงภาษาต่างประเทศ เพื่อให้ นักเรียนได้เลียนแบบ
3. เป็นแผนภาพหรือภาพ 3 มิติที่เป็นตัวแทนของสิ่งใดสิ่งหนึ่งหรือหลักการหรือแนวคิดเป็น ชุดของปัจจัยหรือองค์ประกอบ หรือตัวแปรที่มีความสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน รวมทั้งเป็นตัวประกอบและ เป็นสัญลักษณ์ทางระบบสังคม อาจเขียนเป็นทางคณิตศาสตร์หรือบรรยายด้วยภาษาก็ได้

พจนานุกรม Contemporary English ของ Longman Dictionary of Contemporary English ให้ความหมาย คำนี้เอาไว้ 5 ความหมายแต่โดยสรุปแล้วจะมี 3 ลักษณะใหญ่ๆ คือ 1) Model หมายถึงสิ่งที่เป็นส่วนของของจริง ความหมายตรงนี้ตรงกับภาษาไทยว่า แบบจำลอง เช่น แบบจำลองเรือดำน้ำ เป็นต้น 2) Model หมายถึง สิ่งของหรือคนที่น่าสนใจใช้เป็นแบบอย่างในการ ดำเนินการบางอย่าง เช่น ครูแบบอย่าง นักเดินแบบหรือแม่แบบในการวาดภาพศิลป์ เป็นต้น 3) Model ที่หมายถึงแบบหรือรุ่นของผลิตภัณฑ์ต่างๆ เช่น เครื่องคอมพิวเตอร์รุ่น 864 x เป็นต้น

Tosi และ Carroll (เตือนใจ รักษาพงศ์. 2551 ; อ้างอิงมาจาก Tosi and Carroll. 1982) ได้ให้ความหมายของรูปแบบไว้ว่า รูปแบบ หมายถึง รูปแบบเป็นนามธรรม ของจริงหรือภาพจำลอง ของสถานการณ์อย่างใดอย่างหนึ่งซึ่งอาจจะมีตั้งแต่รูปแบบอย่างง่าย ๆ ไปจนถึงรูปแบบที่มีความ สลับซับซ้อนมาก ๆ และมีทั้งรูปแบบเชิงกายภาพ (Physical Model) เป็นแบบจำลองของวัตถุ เช่น แบบจำลองหอสมุดแห่งชาติ แบบจำลองเครื่องบินขับไล่เอฟ 16 เป็นต้น

กรรณิกา เจิมเทียนชัย (2539) ได้ให้ความหมายของรูปแบบไว้ว่า รูปแบบ หมายถึง แบบจำลองอย่างง่ายหรือส่วนของปรากฏการณ์ต่าง ๆ ที่ผู้เสนอได้ศึกษาพัฒนาขึ้นเพื่อแสดง อธิบายปรากฏการณ์ให้เข้าใจง่ายขึ้น หรือบางกรณีอาจจะใช้ประโยชน์ในการทำนายปรากฏการณ์ ที่จะเกิดขึ้น ตลอดจนใช้เป็นแนวทางในการดำเนินการอย่างใดอย่างหนึ่งต่อไป

พูลสุข หิงคานนท์ (2540) ได้ให้ความหมายของรูปแบบไว้ว่า รูปแบบ หมายถึง สิ่งที่แสดง โครงสร้างทางความคิด องค์ประกอบและความสัมพันธ์ขององค์ประกอบต่าง ๆ ที่สำคัญของเรื่อง ที่จะศึกษา

สรุปได้ว่า รูปแบบ หมายถึง สิ่งที่สร้างหรือพัฒนาขึ้นแสดงให้เห็นถึงโครงสร้างทางความคิด องค์ประกอบและความสัมพันธ์ต่าง ๆ ที่สำคัญของเรื่องที่จะศึกษาให้เข้าใจง่ายขึ้น เพื่อใช้เป็น แนวทางในการดำเนินงานต่อไป

2. ประเภทของรูปแบบ

ได้มีนักวิชาการแบ่งประเภทของรูปแบบไว้ ดังนี้

กรรมิกา เจิมเทียนชัย (2539) ได้แบ่งประเภทของรูปแบบหรือแบบจำลอง เป็น 2 ชนิด คือ แบบจำลองสิ่งของที่เป็นรูปธรรม และแบบจำลองสิ่งของที่เป็นนามธรรม

Smith และคณะ (1980) ได้แบ่งประเภทของรูปแบบเป็น 2 รูปแบบ

1. รูปแบบเชิงกายภาพ ได้แก่ รูปแบบรูปปั้นที่มีลักษณะคล้ายของจริง เช่น เครื่องบินจำลอง และรูปแบบเชิงอุปมาที่มีลักษณะคล้ายปรากฏการณ์กรรมิกา เจิมเทียนชัย (2539)จริง เช่น การทดลองทางเคมีในห้องปฏิบัติการก่อนการทำการทดลองจริง

2. รูปแบบเชิงสัญลักษณ์ ได้แก่ รูปแบบข้อความ ซึ่งเป็นการใช้ข้อความในการอธิบายย่อ เช่น คำพรรณนาลักษณะงาน และรูปแบบทางคณิตศาสตร์

Bush (ธีระ รุญเจริญ. 2550; อ้างอิงมาจาก Bush. 1986) แบ่งรูปแบบของการจัดการศึกษา ออกเป็น 5 รูปแบบ คือ รูปแบบปกติ (Formal Model) รูปแบบประชาธิปไตย (Democratic Model) รูปแบบทางการเมือง (Political Model) รูปแบบจิตวิสัย (Subjective Model) และรูปแบบคลุมเครือ(Ambiguity Model)

Keeves (1988) แบ่งประเภทของรูปแบบออกเป็น 4 ประเภท คือ

1. Analogue Model เป็นรูปแบบที่ใช้อุปมาอุปมัยเทียบเคียงปรากฏการณ์ เพื่อ สร้างความเข้าใจในปรากฏการณ์ที่เป็นนามธรรม เช่นรูปแบบในการท านายจำนวนนักเรียนที่จะเข้าสู่ระบบโรงเรียน เป็นต้น

2. Semantic Model เป็นรูปแบบที่ใช้ภาษาเป็นสื่อในการบรรยายหรืออธิบายปรากฏการณ์ ที่ศึกษาด้วยภาษา แผนภูมิ หรือรูปภาพ เพื่อให้เห็นโครงสร้างทางความคิดองค์ประกอบและความสัมพันธ์ขององค์ประกอบของปรากฏการณ์นั้นๆ เช่น รูปแบบการเรียนรู้ในโรงเรียน เป็นต้น

3. Mathematic Model เป็นรูปแบบที่ใช้สมการทางคณิตศาสตร์เป็นสื่อในการแสดงความสัมพันธ์ของตัวแปรต่างๆ รูปแบบนี้นิยมใช้ทั้งในสาขาจิตวิทยา ศึกษาศาสตร์ และการบริหารการศึกษา

4. Casual Model เป็นรูปแบบที่พัฒนาจากเทคนิคการวิเคราะห์แบบ Path Analysis โดยการนำเอาตัวแปรต่างๆ มาสัมพันธ์กันเชิงเหตุผลและผลที่เกิดขึ้น

สรุปได้ว่า การแบ่งประเภทของรูปแบบหรือแบบจำลองนั้นแบ่งตามลักษณะของรูปแบบ ขึ้นอยู่กับวัตถุประสงค์ในการสร้างและสร้างขึ้นจากแนวคิดของทฤษฎี

3. องค์ประกอบของรูปแบบ

ได้มีนักวิชาการกำหนดองค์ประกอบของรูปแบบไว้ ดังนี้

ทิตินา แชมมณี และคณะ (2547) ได้กล่าวถึงองค์ประกอบของรูปแบบว่ามีองค์ประกอบที่สำคัญ 5 องค์ประกอบ คือ 1) วัตถุประสงค์ แนวคิด 2) บริบทและเงื่อนไข 3) ยุทธศาสตร์ 4) กระบวนการดำเนินงาน 5) ผลที่ได้รับจากการนำรูปแบบไปใช้

ธีระ รุญเจริญ (2550) ได้เสนอองค์ประกอบของรูปแบบไว้ 6 องค์ประกอบ คือ 1) หลักการของรูปแบบ 2) วัตถุประสงค์ของรูปแบบ 3) ระบบและกลไกของรูปแบบ 4) วิธีดำเนินงานของรูปแบบ 5) แนวทางการประเมินผลรูปแบบ และ 6) เงื่อนไขของรูปแบบ

Bush (ธีระ รุญเจริญ, 2550; อ้างอิงมาจาก Bush, 1986) ได้กล่าวถึงองค์ประกอบหลักของรูปแบบ ที่ใช้เป็นเกณฑ์ในการพิจารณารูปแบบขององค์การทางการศึกษา 4 รูปแบบ คือ 1) เป้าหมาย 2) โครงสร้างองค์การ 3) สภาพแวดล้อม 4) ภาวะผู้นำ

4. การพัฒนารูปแบบ

ได้มีนักวิชาการได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่องการพัฒนาารูปแบบไว้ ดังต่อไปนี้

บุญชม ศรีสะอาด (2533) ได้ทำการวิจัยเรื่องรูปแบบการควบคุมวิทยานิพนธ์โดยแบ่งขั้นตอนการดำเนินการเป็น 2 ขั้นตอน คือ การพัฒนารูปแบบและการทดสอบ ประสิทธิภาพและประสิทธิผลของรูปแบบ ในส่วนของการพัฒนารูปแบบนั้น ดำเนินการโดยวิเคราะห์ลำดับขั้นตอนในการทำวิทยานิพนธ์ หลักการเขียนรายงานการวิจัยจุดบกพร่องในการทำวิทยานิพนธ์แล้วนำองค์ประกอบเหล่านั้นมาสร้างเป็นรูปแบบการควบคุมวิทยานิพนธ์ หลังจากนั้นจะเป็นขั้นตอนที่สอง คือ การนำรูปแบบดังกล่าวไปทดสอบและประสิทธิภาพและประสิทธิผลของรูปแบบ

สมาน อัสวภูมิ (2537) ได้ทำการวิจัยเรื่องการพัฒนาารูปแบบการบริหารการประถมศึกษา ระดับจังหวัด โดยมีขั้นตอนการดำเนินการ 4 ขั้นตอน คือ 1) การศึกษาวิเคราะห์เกี่ยวกับหลักการและข้อมูลพื้นฐานประกอบการสร้างรูปแบบ 2) การสร้างรูปแบบขั้นต้น 3) การประมวลความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิเกี่ยวกับรูปแบบ และ 4) การปรับปรุงแก้ไขและพัฒนาเป็นรูปแบบที่สมบูรณ์

สมศักดิ์ ดลประสิทธิ์ (2539) ได้ทำการวิจัยเพื่อนำเสนอรูปแบบบริหารคุณภาพแบบมุ่งคุณภาพทั้งองค์การในการบริหารสำนักงานศึกษาธิการจังหวัด มีขั้นตอนการดำเนินการ 6 ขั้นตอน คือ 1) กำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัย 2) การวิเคราะห์องค์การ ระบบงานและการประยุกต์ การบริหารคุณภาพแบบมุ่งคุณภาพทั้งองค์การ 3) การออกแบบรูปแบบระบบการบริหารคุณภาพแบบมุ่งคุณภาพทั้งองค์การในสำนักงานศึกษาธิการจังหวัด 4) การตรวจสอบรูปแบบระบบบริหารแบบมุ่งคุณภาพทั้งองค์การในสำนักงานศึกษาธิการจังหวัด จากผู้ทรงคุณวุฒิ 5) การปรับปรุงแก้ไขและพัฒนาเป็นรูปแบบระบบการบริหารคุณภาพแบบมุ่งคุณภาพทั้งองค์การ ที่สมบูรณ์ และ 6) สรุปและนำเสนอรูปแบบระบบการบริหารคุณภาพแบบมุ่งคุณภาพทั้งองค์การในสำนักงานศึกษาธิการจังหวัด

สุวิมล โพธิ์กลิ่น (2549) ได้ทำการวิจัยเรื่องการพัฒนารูปแบบเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานขนาดเล็ก มีขั้นตอนในการสร้างและพัฒนาารูปแบบ คือ 1) ศึกษาองค์ประกอบของรูปแบบ 2) สร้างรูปแบบ โดยการจัดทำร่างรูปแบบ ตรวจสอบความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของรูปแบบ ปรับปรุงรูปแบบ จัดทำคู่มือการดำเนินการตามรูปแบบ ประเมินความเหมาะสมของคู่มือ 3) ทดลองใช้รูปแบบ 4) ประเมินผลการใช้รูปแบบ

สรุปได้ว่า การพัฒนาารูปแบบเป็นการศึกษาองค์ประกอบของรูปแบบหรือกรอบงานที่จะสร้างและพัฒนาารูปแบบ โดยมีขั้นตอนการดำเนินการ 4 ขั้นตอน คือ 1) การศึกษาวิเคราะห์เกี่ยวกับหลักการและข้อมูลพื้นฐานประกอบการสร้างรูปแบบ 2) การสร้างรูปแบบขั้นต้น 3) การประมวลความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิเกี่ยวกับรูปแบบ และ 4) การปรับปรุงแก้ไขและพัฒนาเป็นรูปแบบที่สมบูรณ์

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัยในประเทศ

สุรัชต์ ชาตะรักษ์ (2550) ได้ศึกษาการดำเนินงานตามมาตรฐานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาหนองคาย เขต 3 ผลการศึกษาค้นคว้า พบว่า โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก เรียงลำดับค่าเฉลี่ยมากไปหาน้อย คือ มาตรฐานด้านปัจจัย การปฏิบัติ ตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน การสร้างเครือข่ายการดำเนินงานและการประเมินผล การดำเนินงาน อยู่ในระดับต่ำสุด ฝ่ายบริหารควรส่งเสริม สนับสนุนการพัฒนาบุคลากรในการดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนทั้งบุคลากรภายในสถานศึกษากายนอกสถานศึกษา และควรให้ ครู ผู้ปกครอง ชุมชน และนักเรียนมีส่วนร่วมในการดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน มาตรฐานด้านกระบวนการ การพัฒนาความรู้ แก่บุคลากรที่เกี่ยวข้องในการดำเนินงานตามระบบดูแล การมีส่วนร่วมในการนิเทศ ติดตาม ประเมินผลการดำเนินงานอยู่ในระดับต่ำสุด จึงควรมี การพัฒนาความรู้แก่ครู และบุคลากรที่เกี่ยวข้องในเรื่องการดูแลช่วยเหลือนักเรียนด้วยวิธีการที่หลากหลาย และควรให้บุคลากรที่เกี่ยวข้องมีส่วนร่วมในการนิเทศ ติดตาม มาตรฐานด้านผลผลิต นักเรียนมีความรู้ในการดูแลตนเอง สามารถป้องกันตนเองให้ปลอดภัยจากสิ่งเสพติด และสภาพแวดล้อมที่เป็นอันตราย อยู่ในระดับต่ำสุด ดังนั้น สถานศึกษา และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องควรมี รูปแบบในการพัฒนาความรู้ ทักษะในการช่วยเหลือและป้องกันตนเองของนักเรียน

สมศักดิ์ วรรณศิริ (2550) ได้ศึกษาการดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนที่เปิดสอน ช่วงชั้นที่ 3-4 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามหาสารคาม เขต 1 ผลการศึกษาค้นคว้า พบว่าความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียน ครูผู้สอนและผู้แทน ผู้ปกครองนักเรียน โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้านโดยเรียงลำดับ

ค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ ด้านการคัดกรองนักเรียน ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหาด้านการส่งเสริมนักเรียน ด้านการส่งต่อ และจากผลการเปรียบเทียบ ความคิดเห็นต่อการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนจำแนกตามสถานภาพ พบว่า โดยรวมผู้บริหารกับครูผู้สอนมีความคิดเห็นไม่แตกต่างกันแต่ครูผู้สอนกับผู้แทนผู้ปกครองนักเรียน และผู้บริหารโรงเรียน มีความคิดเห็นที่ แตกต่างกันดังนั้นจะเห็นว่า การศึกษาค้นคว้าการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน จะนำมาเป็นแนวทางในการกำหนดนโยบาย การวางแผน และการปรับปรุงพัฒนา การส่งเสริมการดำเนินงานให้มีประสิทธิภาพส่งผลต่อการช่วยเหลือนักเรียนอย่างยั่งยืนต่อไป

จักรี โพธิ์สำนึก (2550) ได้ศึกษาปัญหาในการดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของครูที่ ศึกษาระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสระแก้วเขต 2 ผลการศึกษาค้นคว้าพบว่า โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน เรียงค่าเฉลี่ย จากมากไปหาน้อย 3 อันดับแรก ได้แก่ ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหานักเรียน ด้านการส่งเสริมนักเรียน และด้านการส่งต่อนักเรียน ตามลำดับ ทั้งนี้ อาจมีสาเหตุมาจากครูที่ศึกษา ยังไม่จัดทำข้อมูล ที่จำเป็นเกี่ยวกับนักเรียน ทำให้ไม่สามารถนำข้อมูลมาวิเคราะห์เพื่อคัดกรองนักเรียนให้เป็นประโยชน์ได้อย่างถูกต้อง เนื่องมาจากระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ต้องมีกระบวนการดำเนินงานดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างเป็นระบบ มีขั้นตอน โดยบุคลากรทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา ต้องมีส่วนร่วมในการดำเนินการ จากการที่ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนต้องอาศัยความร่วมมือจาก ทุกฝ่ายนี้เอง เมื่อสู่การปฏิบัติ แล้วการร่วมมืออาจจะไม่เพียงพอหรือมีข้อจำกัด จึงทำให้ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนมีปัญหาอยู่ในระดับมาก

วรา งามเสงี่ยม (2552) ได้ทำการศึกษาเรื่อง ปัญหาและแนวทางพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระยองเขต 2 โดยมีความมุ่งหมายเพื่อ 1. ศึกษาปัญหาการดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนตามความคิดเห็นของครูที่ปรึกษาหรือครูประจำชั้นในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ระยอง เขต 2 2. เพื่อเปรียบเทียบปัญหาการดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระยอง เขต 2 ระหว่างความคิดเห็นของครูที่ปรึกษาในโรงเรียนขยายโอกาสและครูที่ปรึกษาเครือข่ายกรมหลวงชุมพรเขตอุดมศักดิ์ เครือข่ายสุนทรภู่และเครือข่ายโรงเรียนแก่งกระจาน 3. แนวทางแก้ไขปัญหาด้านการรู้จักนักเรียน เป็นรายบุคคลศึกษาจากระเบียบสะสม แบบประเมินพฤติกรรมเด็ก การส่งเสริมนักเรียนใช้กิจกรรมโฮมรูม การประชุมผู้ปกครองนักเรียน การป้องกันแก้ไขปัญหาด้านการให้คำปรึกษาเบื้องต้นจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร ซึ่งสรุปผลการวิเคราะห์ได้ดังนี้

1. ปัญหาการจัดระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ระยอง เขต 2 โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า มีระดับปัญหาอยู่ในระดับปานกลางทุกด้าน เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยดังนี้ ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล ด้านการคัดกรองนักเรียนเป็นรายบุคคล ด้านการพัฒนาส่งเสริมนักเรียน ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหานักเรียน ด้านการส่งต่อนักเรียน

2. ปัญหาการจัดระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ระยอง เขต 2 จำแนกตามประเภทเครือข่ายโรงเรียนโดยรวมแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ปัญหาการจัดบริการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนด้านการพัฒนาส่งเสริมนักเรียน ในเครือข่ายการศึกษาในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนด้านอื่น ๆ ได้แก่ ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล ด้านการคัดกรองนักเรียน ด้านการป้องกัน และแก้ไขปัญหานักเรียนด้านการส่งต่อนักเรียน แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

3. ปัญหาการจัดระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ระยอง เขต 2 จำแนกตามประเภทเครือข่ายโรงเรียนโดยรวมและ รายด้านทุกด้านแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

วีรพงษ์ เจริญไชย (2552) ได้ศึกษา สภาพและปัญหาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากลนคร เขต 2 โดยมีความมุ่งหมายคือ 1) เพื่อศึกษาสภาพและปัญหาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากลนคร เขต 2 2) เพื่อเปรียบเทียบสภาพและปัญหาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากลนครเขต 2 ตามความคิดเห็นของข้าราชการครูที่มีเพศต่างกัน 3) เพื่อเปรียบเทียบสภาพและปัญหาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากลนครเขต 2 ตามความคิดเห็นของข้าราชการครูที่มีภาระงานสอนต่างกัน 4) เพื่อเปรียบเทียบสภาพและปัญหาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากลนคร เขต 2 ตามความคิดเห็นของข้าราชการครูที่มีประสบการณ์การทำงานต่างกัน 5) เพื่อหาแนวทางพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากลนครเขต 2 ผลการศึกษาสรุปได้ ดังนี้ สภาพการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโดยรวมพบว่ามีสภาพการดำเนินงานอยู่ในระดับมาก ปัญหาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโดยรวมพบว่ามีสภาพการดำเนินงานอยู่ในระดับน้อย สภาพการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนตามความคิดเห็นของผู้บริหารและครูที่มี

เพศ ภาระงานสอนและประสบการณ์แตกต่างกันมีความคิดเห็นโดยรวมและรายด้านเกี่ยวกับสภาพ การช่วยเหลือนักเรียนไม่แตกต่างกัน ปัญหาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสกลนคร เขต 2 ของผู้บริหารและครูที่มีเพศ ภาระสอนแตกต่างกัน และประสบการณ์แตกต่างกันมีความคิดเห็นโดยรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน แนวทางพัฒนาสภาพ และปัญหาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนคือด้านการคัดกรองนักเรียน ด้านการป้องกัน และแก้ไขปัญหานักเรียน ด้านการส่งต่อนักเรียนช่วยเหลืออย่างจริงจัง

สมคิด บุญมา (2552) ได้ศึกษาปัญหาและแนวทางแก้ไขการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือ นักเรียนโรงเรียนท่าเกษมพิทยาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสระแก้วเขต 1 โดยมีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาปัญหาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโรงเรียนท่าเกษมพิทยาสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสระแก้ว เขต 1 2) เพื่อเปรียบเทียบปัญหาการดำเนินงานระบบดูแล ช่วยเหลือนักเรียนโรงเรียนท่าเกษมพิทยาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสระแก้ว เขต 1 ตาม ความคิดของครูที่ปรึกษาจำแนกตามเพศ ระดับชั้นของนักเรียนที่ครูที่ปรึกษารับผิดชอบ และ ประสบการณ์ในการทำงาน 3) เพื่อศึกษาแนวทางแก้ปัญหาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือ นักเรียน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยคือ ครูที่ปรึกษาจำนวน 44 คน และนักเรียนแต่ละระดับชั้น ได้ กลุ่มตัวอย่างนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นจำนวน 172 คน มัธยมศึกษาตอนปลายจำนวน 102 คน รวมนักเรียน 274 คน ผลการศึกษาพบว่า ครูที่ปรึกษามีความคิดเห็นต่อปัญหาการดำเนินงาน ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในภาพรวมอยู่ในระดับมาก นักเรียนมีความคิดเห็นต่อปัญหาการดำเนินงาน ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในภาพรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าด้านการ รู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคลครูที่ปรึกษามีความคิดเห็นโดยรวมอยู่ในระดับมาก นักเรียนมีความคิดเห็น ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ด้านการคัดกรองนักเรียนครูที่ปรึกษามีความคิดเห็นโดยภาพรวมอยู่ใน ระดับมาก นักเรียนมีความคิดเห็นในภาพรวมอยู่ในระดับมากด้านการส่งเสริมนักเรียน พบว่าครู ที่ปรึกษามีความคิดเห็นในภาพรวมอยู่ในระดับมาก นักเรียนมีความคิดเห็นในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหานักเรียนพบว่า ครูที่ปรึกษามีความคิดเห็นในภาพรวมอยู่ในระดับมาก นักเรียนมีความคิดเห็นในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ด้านการส่งต่อนักเรียน พบว่าครูที่ปรึกษามีความ คิดเห็นโดยรวมอยู่ในระดับมาก นักเรียนมีความคิดเห็นในภาพรวมอยู่ในระดับมากเมื่อเปรียบเทียบ ปัญหาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนความเห็นของครูที่ปรึกษาจำแนกตามเพศ พบว่า โดยรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน จำแนกตามต่อระดับชั้นความรับผิดชอบในภาพรวมและรายด้าน แตกต่างกัน จำแนกตามประสบการณ์การทำงาน ในภาพรวมและรายด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ ทางสถิติที่ระดับ .05 การเปรียบเทียบความคิดเห็นของนักเรียนจำแนกตามเพศพบว่าในภาพรวม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จำแนกตามระดับชั้นในภาพรวมและรายด้านไม่ แตกต่างกัน

ธงชาติ วงศ์สุวรรณ (2553) ได้ศึกษาการพัฒนากระบวนการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษาโดยใช้การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมการวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนมัธยมศึกษาโดยใช้การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมดำเนินการวิจัยในลักษณะของการวิจัยและพัฒนาโดยประยุกต์ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมโดยดำเนินการที่โรงเรียนวัดราชาธิวาส โรงเรียนบางกะปิ และโรงเรียนวัดอินทารามสังกัดเขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1, 2 และ 3 ตามลำดับ ในปีการศึกษา 2551-2552 กลุ่มผู้เกี่ยวข้องในการวิจัยได้แก่ ผู้บริหาร ครู นักเรียน คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานและผู้ปกครองขั้นตอนการวิจัยมี 6 ขั้นตอน คือ ขั้นที่ 1 การศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหาและความต้องการของการพัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ขั้นที่ 2 การพัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ขั้นที่ 3 การทดลองใช้ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนรอบที่ 1 ขั้นที่ 4 การประเมินและปรับปรุงระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนรอบที่ 1 ขั้นที่ 5 การทดลองใช้ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนรอบที่ 2 และขั้นที่ 6 การประเมินและปรับปรุงระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนรอบที่ 2 ในการดำเนินการวิจัยผู้เกี่ยวข้องมีส่วนร่วมในการดำเนินการในทุกขั้นตอนผลการวิจัยสรุปได้ ดังนี้

1. ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษาที่พัฒนาขึ้นมีชื่อว่า “ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนแบบมีส่วนร่วม” (PSSS) ประกอบด้วยระบบย่อย 4 ระบบ ได้แก่ระบบวางแผน (Plan) ระบบปฏิบัติการ (Act) ระบบตรวจสอบ (Observe) และระบบสะท้อนผล (Reflect) ทุกระบบมีขั้นตอนการดำเนินงาน 4 ขั้นตอน คือ ขั้นวางแผน ขั้นปฏิบัติการ ขั้นตรวจสอบและขั้นสะท้อนผล

2. ผลการทดลองใช้ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนแบบมีส่วนร่วมพบว่าด้านการใช้ประโยชน์ของระบบ ตอบสนองต่อความต้องการของทุกฝ่ายซึ่งทำให้เกิดการดูแลช่วยเหลือส่งเสริมพัฒนา ป้องกัน และแก้ไขปัญหาให้นักเรียนภายใต้การมีส่วนร่วมของบุคคลที่มีส่วนเกี่ยวข้องด้านความเป็นไปได้ในการปฏิบัติจริงเป็นที่ยอมรับ เหมาะสมกับการปฏิบัติงานของทุกฝ่ายด้านความเหมาะสมพัฒนาระบบโดยให้ผู้เกี่ยวข้องมีส่วนร่วมในทุกขั้นตอนคำนึงถึงประโยชน์ของนักเรียนเป็นหลักดำเนินการด้วยความรับผิดชอบและมีจรรยาบรรณด้านความถูกต้องน่าเชื่อถือสอดคล้องกับ ความสำคัญและจำเป็นของระบบมีการกำหนดบทบาทหน้าที่ของหน่วยงานและบุคลากรที่เกี่ยวข้องไว้อย่างชัดเจนด้านผลที่เกิดขึ้นกับผู้เกี่ยวข้อง ทุกฝ่ายมีความพึงพอใจที่มีส่วนร่วมในการพัฒนาผู้เรียนซึ่งก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในทางที่ดีขึ้นทั้งด้านนักเรียน ผู้บริหาร ครู ผู้ปกครองและชุมชนด้านการดูแลช่วยเหลือนักเรียน นักเรียนได้รู้จักตนเองสามารถปรับตัวมีทักษะทางสังคมและอยู่ในสังคมได้อย่างเป็นสุขครูผู้สอนนำผลการดำเนินงานไปพัฒนาการจัดการเรียนรู้ผู้บริหารโรงเรียนนำข้อมูลพื้นฐานของนักเรียนไปใช้กำหนดแนวทางในการพัฒนานักเรียนหลักสูตร และคุณภาพการจัดการศึกษาโรงเรียนได้รับการยอมรับการสนับสนุนและการร่วมมือจากผู้ปกครอง ชุมชนและองค์กรที่เกี่ยวข้อง

วีระศักดิ์ จันทะรัตน์ (2553) ได้ศึกษาการนำเสนอรูปแบบการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ช่วงชั้นที่ 3 และช่วงชั้นที่ 4 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาศรีสะเกษ เขต 1 การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์คือ 1) เพื่อศึกษาสภาพการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานช่วงชั้นที่ 3 และช่วงชั้นที่ 4 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาศรีสะเกษ เขต 1 2) เพื่อออกแบบรูปแบบการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานช่วงชั้นที่ 3 และช่วงชั้นที่ 4 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาศรีสะเกษเขต 1 และ 3) เพื่อนำเสนอรูปแบบการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานช่วงชั้นที่ 3 และช่วงชั้นที่ 4 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาศรีสะเกษ เขต 1 สามารถสรุปผลการวิจัยตามองค์ประกอบ 5 ด้านได้ดังนี้

1. ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคลดำเนินการโดย การประเมินพฤติกรรมการจัดทำระเบียบสะสม การวิเคราะห์นักเรียน การเยี่ยมบ้านนักเรียนการสังเกตพฤติกรรมนักเรียนการประชุมผู้ปกครองชั้นเรียน การจัดกิจกรรมโฮมรูม การสอบถามนักเรียนและเพื่อนนักเรียน การทดสอบและการศึกษาเอกสารหลักฐานต่าง ๆ ปัญหาและอุปสรรคคือนักเรียนและผู้ปกครองให้ข้อมูลที่ไม่ตรงกับความเป็นจริงและครูออกเยี่ยมบ้านนักเรียน ไม่ครบทำให้ข้อมูลคลาดเคลื่อนแนวทางแก้ไขคือ ชี้แจงทำความเข้าใจกับครู นักเรียน และผู้ปกครองให้เห็นความสำคัญของระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน

2. ด้านการคัดกรองนักเรียน ดำเนินการโดย การสรุปการคัดกรองนักเรียนจากการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคลมาสรุปตามเกณฑ์การคัดกรองแล้วแบ่งนักเรียนออกเป็น 3 กลุ่ม คือ กลุ่มปกติ กลุ่มเสี่ยง และกลุ่มมีปัญหา ปัญหาและอุปสรรคคือ ผู้ปกครองและนักเรียนไม่ยอมรับการแบ่งกลุ่มแนวทางแก้ไขคือ ชี้แจงทำความเข้าใจ ผู้ปกครองและนักเรียน

3. ด้านการส่งเสริมและพัฒนา ดำเนินการโดยใช้กิจกรรมต่าง ๆ และส่งเสริมและพัฒนาโดยใช้โครงการ ปัญหาและอุปสรรค คือ งบประมาณในการดำเนินงาน แนวทางแก้ไขคือระดมทุนและทรัพยากรจากผู้ปกครอง ชุมชน หน่วยงานต่าง ๆ

4. ด้านป้องกันและแก้ไขดำเนินการโดยใช้กิจกรรมรวมกลุ่ม และป้องกันแก้ไขเป็นรายบุคคล ปัญหาและอุปสรรค คือ งบประมาณในการดำเนินงาน แนวทางแก้ไขคือ ระดมทุนและทรัพยากรจากผู้ปกครอง ชุมชน หน่วยงานต่าง ๆ

5. ด้านการส่งต่อ ดำเนินการสองแบบคือ ส่งต่อภายในสถานศึกษาโดยครูที่ปรึกษาส่งต่อครูที่สามารถช่วยเหลือนักเรียนได้ และส่งต่อกายนอกสถานศึกษา โดยโรงเรียนหรือผู้ที่ได้รับมอบหมายส่งต่อผู้เชี่ยวชาญหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องภายนอกสถานศึกษา ปัญหาและอุปสรรค คือนักเรียนและผู้ปกครองบางคนไม่ยินยอมที่จะถูกส่งต่อ แนวทางแก้ไขคือ ชี้แจงทำความเข้าใจถึงความจำเป็นและผลที่ได้รับ

เฉลิมศรี ชูติธรรมวงศ์ (2554) ได้ศึกษาการวิเคราะห์เครือข่ายทางสังคมของผู้เกี่ยวข้องในระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน : การวิจัยแบบผสมวิธี การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์เครือข่ายทางสังคมของผู้เกี่ยวข้องในระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียนที่มีภูมิหลังต่างกัน และลักษณะของบุคคลที่อธิบายความสำเร็จของเครือข่าย เป็นการวิจัยแบบผสมวิธีแบบแผนขยายความ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้เป็นโรงเรียน จำนวน 12 โรงเรียน ที่มีภูมิหลังต่างกันในเรื่องขนาดของโรงเรียน โดยมีคุณภาพของโรงเรียน และความสำเร็จของระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนเป็นตัวแปรร่วม เครื่องมือที่ใช้ได้แก่ แบบสอบถามและแนวทางการสัมภาษณ์การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณใช้โปรแกรม UCINET 6.232 และการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพด้วยวิธีการวิเคราะห์เนื้อหาและการสร้างข้อสรุปแบบอุปนัยผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้

1. ด้านโครงสร้างเครือข่าย พบว่า บุคคลศูนย์กลางที่มีการติดต่อประสานงานหรือทำงานในการดำเนินงานด้านระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนและบุคคลศูนย์กลางที่มีส่วนช่วยให้การดูแลช่วยเหลือนักเรียนเกิดความสำเร็จ เป็นบุคคลเดียวกัน ส่วนใหญ่คือหัวหน้าระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ยกเว้นโรงเรียนขนาดใหญ่ซึ่งมีรองผู้อำนวยการกลุ่มบริหารงานบุคคลเป็นบุคคลที่มีบทบาทสำคัญ โดยมีรูปแบบการทำงานเป็น 2 ลักษณะ คือ 1) มีบทบาทสำคัญในคนเดียว 2) มีบุคคลหลากหลายตำแหน่งเป็นผู้มีบทบาทสำคัญและมีเครือข่ายมาช่วยประมาณ 3-4 คนได้แก่รองผู้อำนวยการกลุ่มบริหารงานบุคคล หัวหน้าระดับครูแนะแนว และผู้อำนวยการโรงเรียน

2. ลักษณะของบุคคลที่อธิบายความสำเร็จของเครือข่าย 4 อันดับแรก ได้แก่ 1) มีเทคนิคในการติดต่อประสานงาน 2) ให้คำปรึกษาดี 3) เอาใจใส่ดูแลดี และ 4) มีระบบการทำงาน

3. ประเด็นที่ติดต่อแล้วสามารถแก้ไขได้สำเร็จส่วนใหญ่จะเป็นเรื่องพฤติกรรมของนักเรียน

4. ข้อเสนอแนะเพื่อการปรับปรุงการทำงานของเครือข่ายระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนได้แก่ เรื่องกฎระเบียบ การทำเอกสาร การมีส่วนร่วม การให้ความรู้เรื่องระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน การเอาใจใส่นักเรียนของครูและผู้บริหาร การนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาช่วยงบประมาณสนับสนุน และการเพิ่มบุคลากร

ฤทัยวรรณ หาญกล้า (2554) ได้ศึกษาการพัฒนากลยุทธ์การบริหารสถานศึกษาระดับประถมศึกษาเพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนในระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนการวิจัยเรื่องนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ในการบริหารสถานศึกษาระดับประถมศึกษาเพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนในระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนและพัฒนากลยุทธ์การบริหารสถานศึกษาระดับประถมศึกษา เพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนในระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน เก็บข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม แบบสัมภาษณ์ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการเก็บข้อมูลศึกษาวิเคราะห์ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา ครู และตัวแทนชุมชน สถิติในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การวิเคราะห์ความต้องการจำเป็นจากแบบสอบถาม และ

การสัมภาษณ์ผู้บริหาร ครู และตัวแทนชุมชน ใน 4 ภูมิภาค ต่อจากนั้นจัดทำกลยุทธ์โดยใช้เทคนิค SWOT ในการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมการบริหารสถานศึกษาระดับประถมศึกษาเพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชน ในระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน นำผลการวิเคราะห์มาจัดทำร่างกลยุทธ์และตรวจสอบกลยุทธ์โดยการจัดประชุมสนทนากลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิผลการวิจัยพบว่าสภาพปัจจุบันในการบริหารสถานศึกษาระดับประถมศึกษาเพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนในระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า มีค่าเฉลี่ยสูงสุดลำดับแรก คือ การมีส่วนร่วมของชุมชนในการริเริ่ม รองลงมา คือ การมีส่วนร่วมของชุมชนในการรับผลประโยชน์ การมีส่วนร่วมของชุมชนในการวางแผน การมีส่วนร่วมของชุมชนในการดำเนินการ และค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ การมีส่วนร่วมของชุมชน ในการประเมินผล และสภาพที่พึงประสงค์ในการบริหารสถานศึกษาระดับประถมศึกษาเพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนในระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า มีค่าเฉลี่ยสูงสุดลำดับแรก คือ การมีส่วนร่วมของชุมชนในการริเริ่ม รองลงมา คือ การมีส่วนร่วมของชุมชนในการดำเนินการ การมีส่วนร่วมของชุมชนในการวางแผน การมีส่วนร่วมของชุมชนในการรับผลประโยชน์ และค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือการมีส่วนร่วมของชุมชนในการประเมินผลกลยุทธ์การบริหารสถานศึกษาระดับประถมศึกษาเพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนในระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ประกอบด้วย 5 กลยุทธ์หลัก 13 กลยุทธ์รอง และ 68 วิธีการ ได้แก่ กลยุทธ์หลักที่ 1 ริเริ่มสร้างสรรค์สัมพันธ์ชุมชน ประกอบด้วย 2 กลยุทธ์รอง กลยุทธ์หลักที่ 2 เพิ่มพลังศักยภาพการวางแผน ประกอบด้วย 3 กลยุทธ์รอง กลยุทธ์หลักที่ 3 การเพิ่มประสิทธิภาพการดำเนินงานสู่ความเป็นเลิศ ประกอบด้วย 3 กลยุทธ์รอง กลยุทธ์หลักที่ 4 มุ่งสร้างคุณภาพการประเมินผลสู่ความเข้มแข็ง ประกอบด้วย 3 กลยุทธ์รองและกลยุทธ์หลักที่ 5 มุ่งสู่ความสำเร็จและรับผลประโยชน์ร่วมกัน ประกอบด้วย 2 กลยุทธ์รอง

พรพิศ นามทอง (2554) ได้ทำการศึกษา การดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มหาสารคาม เขต 1 มีจุดมุ่งหมายคือ 1) ศึกษา ระดับการดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน 2) เพื่อเปรียบเทียบระดับการดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 1 ที่มีระดับช่วงชั้นต่างกัน และ 3) เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะและแนวทางในการดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ซึ่งผลการวิจัยพบว่า 1) การดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มหาสารคามเขต 1 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากทุกองค์ประกอบ เรียงลำดับจากมากไปหาน้อยคือ การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล การคัดกรองนักเรียน การป้องกันและแก้ไขปัญหา การส่งเสริมนักเรียน และการส่งต่อนักเรียน 2) ผลการเปรียบเทียบระดับการดำเนินงานพบว่า มีระดับการดำเนินงานแตกต่างกัน โดยด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหา โรงเรียนที่เปิดสอนในระดับมัธยมศึกษาปีที่ 1-6 มีระดับการดำเนินงานมากกว่า โรงเรียนที่เปิดสอนใน

ระดับในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-มัธยมศึกษาปีที่ 3 ด้านการส่งต่อนักเรียนโรงเรียนที่เปิดสอนในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-6 มีระดับการดำเนินงานมากกว่า โรงเรียนที่เปิดสอนในระดับในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-มัธยมศึกษาปีที่ 3 และระดับประถมศึกษาปีที่ 1-6 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล ด้านการคัดกรองนักเรียน และด้านการส่งเสริมนักเรียน ไม่แตกต่างกัน 3) ในส่วนของผลการวิเคราะห์ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคลคือการออกเยี่ยมบ้านบ่อย ๆ การให้ความใกล้ชิด สร้างความเป็นกันเองมีข้อมูลเพื่อที่จะสามารถติดต่อประสานงานกับผู้ปกครองได้ตลอดเวลา ด้านการคัดกรองนักเรียนผู้รับผิดชอบควรทำการชี้แจงรายละเอียดให้เพื่อนครูได้รับทราบเพื่อปฏิบัติในแนวทางเดียวกัน ด้านการส่งเสริมนักเรียนเมื่อทำการคัดกรองนักเรียนแล้วก็ควรส่งเสริมนักเรียนตามความสามารถ ตามความสนใจ ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหาคือขอความร่วมมือจากผู้ปกครองในการป้องกันและแก้ไขปัญหา การจัดค่ายคุณธรรมจริยธรรม การพูดคุยสอบถาม แล้วนำข้อมูลที่ได้มาแก้ไขเด็กเป็นรายบุคคล ด้านการส่งต่อนักเรียนคือส่งข้อมูลให้ผู้รับช่วงต่อนักเรียนเป็นรายบุคคลเพื่อให้ได้ดูแลเด็กให้ถูกต้องตามปัญหาของแต่ละคนและครูที่ปรึกษาควรให้ความร่วมมือและช่วยเหลืออย่างจริงจัง

เทวฤทธิ์ ผุยวันดี (2554) ได้ทำการศึกษาเรื่อง ปัญหาและแนวทางการพัฒนาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนบ้านคลองสิบสาม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสระแก้ว เขต 1 โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อ ศึกษาปัญหาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนบ้านคลองสิบสาม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา สระแก้ว เขต 1 และเพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนบ้านคลองสิบสาม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา สระแก้ว เขต 1 ผลการวิจัยพบว่าปัญหาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนบ้านคลองสิบสาม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสระแก้ว เขต 1 ทั้ง 5 ด้าน พบปัญหาที่สำคัญดังนี้ ด้านรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล พบปัญหาการส่งเสริมสนับสนุน และให้ความสำคัญในการดำเนินงานจัดทำข้อมูลเป็นรายบุคคล ความเข้าใจในกระบวนการจัดทำข้อมูลเป็นรายบุคคลความชัดเจนของข้อมูลที่ได้จากแบบประเมินพฤติกรรมนักเรียนความยุ่งยากในการใช้แบบประเมินพฤติกรรมนักเรียน การจัดเวลาและความสะดวกให้กับครูในการออกเยี่ยมบ้าน และสอบถามข้อมูลนักเรียนจากผู้ปกครอง ด้านการคัดกรองนักเรียน พบปัญหาการวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบต่างๆ เพื่อนำไปใช้ในการจัดกลุ่มข้อมูล การมีส่วนร่วมของครูในการกำหนดเกณฑ์การแบ่งกลุ่มนักเรียนให้มีตัวบ่งชี้ที่ชัดเจน การชี้แจงการวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบประเมินพฤติกรรมนักเรียนให้เข้าใจตรงกัน และควรพิจารณาข้อมูลนักเรียนจากหลาย ๆ ด้าน ด้านการส่งเสริมนักเรียน พบปัญหาการกำหนดแนวทางการจัดกิจกรรมก่อนเรียนของโรงเรียนไม่ชัดเจนการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองนักเรียนในการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหาคือพบปัญหาการพัฒนาครู

ที่ปรึกษาให้มีความรู้ ทักษะ ตลอดทั้งเทคนิคในการให้คำปรึกษาแก่นักเรียนการกำหนดแนวทางของโรงเรียนที่กำหนดให้ครูคนที่ปรึกษาดำเนินการป้องกันและแก้ไขปัญหานักเรียนที่ชัดเจนโดยเน้นการปฏิบัติ ความร่วมมือจากนักเรียนในการป้องกันและแก้ไขปัญห และใช้กิจกรรมที่หลากหลายในการแก้ไขปัญหาด้านการส่งต่อนักเรียน พบปัญหาครูที่ปรึกษาควรพยายามแก้ไขปัญหานักเรียนก่อนส่งต่อและการให้ครูที่ปรึกษา จัดทำข้อมูลการส่งต่อนักเรียนอย่างชัดเจน

ผล พรหมทอง (2554) ได้ศึกษาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนนวมินทราชินูทิศสวนกุหลาบวิทยาลัย ปทุมธานี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 4 มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาระดับการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนนวมินทราชินูทิศสวนกุหลาบวิทยาลัย ปทุมธานี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 4 และเพื่อเปรียบเทียบระดับการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ประชากรที่ใช้ในการศึกษาคือ ข้าราชการครู ในปีการศึกษา 2554 จำนวน 81 คน เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา เป็น แบบสอบถาม สถิติที่ใช้ ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และทดสอบสมมติฐานในการทดสอบค่า F-test ผลการศึกษาพบว่า

1. ระดับการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนนวมินทราชินูทิศสวนกุหลาบวิทยาลัย ปทุมธานี ภาพรวม มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากทุกด้าน เรียงตามลำดับค่าเฉลี่ย จากมากไปหาน้อย คือ การส่งเสริมนักเรียน การเรียนรู้นักเรียนเป็นรายบุคคล การคัดกรองนักเรียน การป้องกันและแก้ไขปัญหและการส่งต่อนักเรียน

2. ข้าราชการครูโรงเรียนนวมินทราชินูทิศสวนกุหลาบวิทยาลัย ปทุมธานี ที่มีเพศ และอายุราชการ และวุฒิการศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน

อาสณี นิสาละ (2555) ได้ศึกษาการประเมินโครงการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียนแย้มจาดวิชานุสรณ์ สำนักงานเขตบึงกุ่ม กรุงเทพมหานคร มีวัตถุประสงค์คือ เพื่อประเมินโครงการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียนแย้มจาดวิชานุสรณ์ สำนักงานเขตบึงกุ่ม กรุงเทพมหานคร โดยใช้รูปแบบการประเมินซีโป คือ ปัจจัยพื้นฐานด้านสภาวะแวดล้อมของโครงการ กระบวนการดำเนินโครงการ และผลผลิตโครงการ เครื่องมือคือ แบบสัมภาษณ์ แบบสอบถาม และแบบสังเกตและวิเคราะห์เอกสารโครงการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน สถิติที่ใช้ คือ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการศึกษาพบว่า

1. การประเมินปัจจัยพื้นฐานด้านสภาวะแวดล้อมของโครงการพบว่า ลักษณะของโครงการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนมีความต้องการจำเป็นอย่างยิ่งสำหรับสังคมในปัจจุบัน และวัตถุประสงค์ของโครงการมีความสอดคล้องกับบริบทของสังคม ส่วนความเป็นไปได้ของโครงการ ความพร้อมและทรัพยากรอยู่ในระดับปานกลาง

2. การประเมินกระบวนการดำเนินการ โดยรวมพบว่า การดำเนินงานด้านนี้อยู่ในระดับปานกลาง โดยครูที่ปรึกษาได้ทำความรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล ทำการคัดกรองนักเรียน รวมทั้งมีการส่งเสริมนักเรียนกลุ่มปกติและนักเรียนกลุ่มเสี่ยงหรือมีปัญหา ป้องกันและแก้ไขปัญห และส่งต่อนักเรียน

3. การประเมินผลผลิตของโครงการ โดยรวมพบว่า การดำเนินงานด้านนี้อยู่ในระดับปานกลาง และคุณลักษณะของนักเรียนที่เกิดจากการดำเนินโครงการสามารถบรรลุวัตถุประสงค์ของโครงการ

จากผลการประเมินในแต่ละด้าน ทำให้สามารถสรุปผลการประเมินในภาพรวมได้ว่า การดำเนินงานโครงการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนนี้ได้ผลในระดับปานกลาง และโครงการมีประโยชน์สำหรับนักเรียน โรงเรียนควรจะดำเนินโครงการนี้ต่อไป

วีระพงษ์ วันทา (2555) ได้ทำการศึกษา ผลการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของข้าราชการครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 29 (อุบลราชธานี-อำนาจเจริญ) โดยมีวัตถุประสงค์คือ เพื่อการศึกษาผลการดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนตามความคิดเห็นของข้าราชการครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 29 (อุบลราชธานี-อำนาจเจริญ) และเพื่อเปรียบเทียบผลการดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนตามความคิดเห็นของข้าราชการครูในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 29 (อุบลราชธานี-อำนาจเจริญ) จำแนกตามตำแหน่งและขนาดของ โรงเรียน สรุปผลได้ดังนี้

1. การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของข้าราชการครูในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 29 (อุบลราชธานี-อำนาจเจริญ) จำแนกตามสถานภาพบทบาทหน้าที่ ของผู้บริหารสถานศึกษา ครูแนะแนว และครูที่ปรึกษา โดยรวมมีผลการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนอยู่ในระดับมาก

2. ความคิดเห็นต่อการดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ของข้าราชการครูในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 29 (อุบลราชธานี-อำนาจเจริญ)

2.1 ความคิดเห็นต่อการดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ของข้าราชการครูในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 29 (อุบลราชธานี-อำนาจเจริญ) จำแนกตามตำแหน่งโดยรวม มีความคิดเห็นต่อการดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2.2 ความคิดเห็นต่อการดำเนินการตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ของข้าราชการครูในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 29 (อุบลราชธานี-อำนาจเจริญ)

จำแนกตามขนาดของสถานศึกษาโดยรวม มีความคิดเห็นต่อการดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือ นักเรียนไม่แตกต่างกัน

สุนันท์ โพธิบาย (2555) ได้ทำการศึกษา การประเมินผลระบบดูแลช่วยเหลือ นักเรียนใน โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาหนองบัวลำภู เขต 1 โดยมีความ มุ่งหมาย ดังนี้

1. เพื่อประเมินการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียนขยายโอกาสสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาหนองบัวลำภู เขต 1 โดยใช้รูปแบบของ ใน 1-3 ด้าน ได้แก่ด้าน ปัจจัยพื้นฐาน ด้านกระบวนการปฏิบัติงาน และด้านผลผลิต

2. เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของนักเรียนระดับช่วงชั้นที่ 2-3 ต่อผลการดำเนินงานระบบ ดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่ครูนำไปปฏิบัติ ในโรงเรียนขยายโอกาส สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา หนองบัวลำภู เขต 1 จำแนกตามขนาดของสถานศึกษา

3. เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของคณะกรรมการสถานศึกษา ต่อการมีส่วนร่วมในการ ดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียนขยายโอกาส สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา หนองบัวลำภูเขต 1 จำแนกตามขนาดของสถานศึกษา สามารถสรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

3.1 ผลการปฏิบัติงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในด้านปัจจัยพื้นฐานสภาวะแวดล้อม โดยรวมโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษามีผลการปฏิบัติงานอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.49$) เรียงลำดับจากมากไปน้อย ได้แก่ ความเหมาะสมของวัสดุประสงค์ ($\bar{X} = 3.52$) ความต้องการจำเป็น ($\bar{X} = 3.50$) และความเป็นไปได้ของโครงการ ($\bar{X} = 3.48$) ตามลำดับในด้านกระบวนการปฏิบัติ ระหว่างดำเนินโครงการ โดยรวมโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษามีผลการปฏิบัติงานอยู่ในระดับ มาก ($\bar{X} = 3.56$) เรียงจากมากไปหาน้อยได้แก่ช่วงเวลาดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ($\bar{X} = 3.61$) และกิจกรรมการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ($\bar{X} = 3.51$) ตามลำดับในด้าน ผลผลิตของโครงการ โดยรวมโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษามีผลการปฏิบัติงานอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.61$) เรียงจากมากไปหาน้อยได้แก่ ท่านเห็นว่าระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนเป็นประโยชน์ต่อนักเรียน ($\bar{X} = 3.73$) ผู้บริหารสถานศึกษา กับครูที่ปรึกษาและครูแนะแนวให้การดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างทั่วถึงและใกล้ชิด ($\bar{X} = 3.66$) และความพึงพอใจต่อระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียน ($\bar{X} = 3.59$) ตามลำดับ

3.2 นักเรียนในโรงเรียนขนาดเล็กมีความคิดเห็นต่อระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่ครูนำไป ปฏิบัติสูงกว่าโรงเรียนขนาดกลางและโรงเรียนขนาดใหญ่ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3.3 คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในโรงเรียนขนาดกลางมีส่วนร่วมในการ ดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนสูงกว่าโรงเรียนขนาดใหญ่ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ภาณุวัฒน์ ศรีแสง (2558) ได้ศึกษาการเปรียบเทียบผลของการใช้โปรแกรมการละเล่นพื้นบ้านกับโปรแกรมการสอนปกติที่มีต่อพัฒนาการทักษะทางสังคมของเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาในระดับเรียนได้ มีวัตถุประสงค์ เพื่อเปรียบเทียบพัฒนาการทักษะทางสังคมของเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาในระดับเรียนได้ ก่อนและหลังการใช้โปรแกรมการละเล่นพื้นบ้าน เพื่อเปรียบเทียบพัฒนาการทักษะทางสังคมของเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาในระดับเรียนได้ ก่อนและหลังการใช้โปรแกรมการสอนปกติ และเพื่อเปรียบเทียบพัฒนาการทักษะทางสังคมของเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาในระดับเรียนได้ หลังใช้โปรแกรมการละเล่นพื้นบ้านกับโปรแกรมสอนปกติ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา ได้แก่ นักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาในระดับเรียนได้ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2555 ถึงภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2556 จำนวน 12 คน ของศูนย์การศึกษาพิเศษ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา คือ แผนการจัดประสบการณ์โดยใช้กิจกรรมการละเล่นพื้นบ้านกับแผนการจัดประสบการณ์โดยใช้กิจกรรมโปรแกรมการสอนปกติ และแบบสังเกตทักษะทางสังคมมี 6 ด้าน คือ ทักษะการตัดสินใจ ทักษะการรับรู้ ทักษะการสื่อสาร ทักษะการสร้างสัมพันธภาพ ทักษะการเห็นใจผู้อื่น และทักษะการจัดการกับอารมณ์ สถิติที่ใช้ คือ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สถิติที่ใช้ในการทดสอบสมมติฐาน The Willcoxon Matched Pair Signed Ranks – Test และ The Mann – Whitney U Test ผลการศึกษาพบว่า

1. เด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาในระดับเรียนได้มีทักษะทางสังคมหลังการใช้โปรแกรมการละเล่นพื้นบ้านสูงกว่าก่อนการใช้โปรแกรมละเล่นพื้นบ้าน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05
2. เด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาในระดับเรียนได้มีทักษะทางสังคมหลังการใช้โปรแกรมการสอนสูงกว่าก่อนการใช้โปรแกรมปกติ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05
3. เด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาในระดับเรียนได้ที่ได้รับการใช้โปรแกรมการละเล่นพื้นบ้านมีทักษะทางสังคมสูงกว่าเด็กที่ได้การใช้โปรแกรมการสอนปกติ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ณรงค์ โคตรเพ็ง (2559) ได้ศึกษาระดับการปฏิบัติและปัญหาของการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 24 จังหวัดกาฬสินธุ์ มีความมุ่งหมายคือ 1) ศึกษาการระดับการปฏิบัติและระดับปัญหาของการดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 24 จังหวัดกาฬสินธุ์ ตามการรับรู้ของผู้บริหารและครู 2) เปรียบเทียบระดับการปฏิบัติและระดับปัญหาของการดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 24 จังหวัดกาฬสินธุ์ ตามการรับรู้ของผู้บริหารและครู และ 3) ศึกษาปัญหาและข้อเสนอแนะการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 24 จังหวัดกาฬสินธุ์ ตามการรับรู้ของผู้บริหารและครู ผลการศึกษาพบว่า

1. ระดับการปฏิบัติและระดับปัญหาของการดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 27 จังหวัดกาฬสินธุ์ ตามการรับรู้ของผู้บริหารและครู พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.97$) และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านเรียงจากค่าเฉลี่ยมากไปหาน้อย ได้แก่ การส่งเสริมนักเรียน ($\bar{X} = 4.13$) การป้องกันและการแก้ไขปัญหา ($\bar{X} = 4.10$) การส่งต่อ ($\bar{X} = 4.09$) การคัดกรองนักเรียน ($\bar{X} = 4.04$) และการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล ($\bar{X} = 3.98$)

2. การเปรียบเทียบระดับการปฏิบัติและระดับปัญหาของการดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 24 จังหวัดกาฬสินธุ์ ตามการรับรู้ของผู้บริหารและครู จำแนกตามประสบการณ์การทำงานและขนาดสถานศึกษา พบว่า ผู้บริหารและครูที่มีประสบการณ์ทำงานและขนาดสถานศึกษาแตกต่างกันมีสภาพการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 24 จังหวัดกาฬสินธุ์ โดยภาพรวมและรายด้านไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3. ปัญหาและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับ การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 24 จังหวัดกาฬสินธุ์ ตามการรับรู้ของผู้บริหารและครู เรียงตามลำดับจากมากไปหาน้อย พบว่า ด้านการคัดกรองนักเรียนมากที่สุด รองลงมาคือด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหาและด้านการส่งต่อ ตามลำดับ

โดยสรุป ระดับการปฏิบัติและระดับปัญหาของการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 24 จังหวัดกาฬสินธุ์ ตามการรับรู้ของผู้บริหารและครู จำแนกตามประสบการณ์ทำงานและขนาดสถานศึกษา พบว่า ผู้บริหารและครูที่มีประสบการณ์ทำงานและขนาดสถานศึกษาแตกต่างกันมีสภาพการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษาโดยภาพรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน

วิราภรณ์ บุตรพรม (2560) ได้ศึกษาแนวทางการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 24 มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 24 และเพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 24 เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา ได้แก่ แบบสอบถาม แบบสัมภาษณ์ และแบบประเมิน สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิจัยพบว่า

1. สภาพปัจจุบันระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.36$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมาก 1 ข้อ อยู่ในระดับปานกลาง 4 ข้อ เรียงลำดับคะแนนเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 ลำดับ ได้แก่ ด้านการคัดกรองนักเรียน

($\bar{X} = 3.51$) ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญห ($\bar{X} = 3.50$) และด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล ($\bar{X} = 3.48$) สภาพที่พึงประสงค์ ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษาโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.47$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า อยู่ในระดับมากที่สุด 1 ข้อ และอยู่ในระดับมาก 4 ข้อ เรียงลำดับคะแนนเฉลี่ยจากมากไปน้อย 3 ลำดับ ได้แก่ ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญห ($\bar{X} = 4.51$) ด้านการส่งต่อ ($\bar{X} = 4.49$) ด้านการคัดกรองนักเรียนและด้านการจัดกิจกรรมส่งเสริมนักเรียน ($\bar{X} = 4.46$)

2. แนวทางการพัฒนาระบบช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษา สังกัดสำนักเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 24 พบว่า มีแนวทางการพัฒนา 5 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล ควรมีเครื่องมือในการใช้ในขั้นตอนการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคลอย่างหลากหลาย ครอบคลุมทุกรายละเอียดพฤติกรรมทุกด้านของนักเรียนได้อย่างถูกต้อง และมีการวางแผนจัดการเวลาในการออกเยี่ยมบ้านนักเรียนให้ครบทุกคน 2) ด้านการคัดกรองนักเรียน มีจัดอบรมเพื่อสร้างองค์ความรู้ตามกระบวนการดูแลช่วยเหลือนักเรียนให้กับทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง เพื่อเกิดความรู้ความเข้าใจในกระบวนการที่ถูกต้อง พร้อมทั้งมีการใช้เครื่องมือในการคัดกรองนักเรียนที่หลากหลาย 3) ด้านการส่งเสริมนักเรียนควรมีการจัดงบประมาณเพื่อสนับสนุนกิจกรรมต่างๆ ที่สนองความต้องการของนักเรียนได้อย่างหลากหลายตามความเหมาะสม 4) ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญห ควรจัดกิจกรรมที่มีความหลากหลายต่อเนื่องให้ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องเกิดความร่วมมือในการแก้ไขปัญหานักเรียนอย่างจริงจัง สร้างความรู้ที่ถูกต้องและเพียงพอในการให้ความช่วยเหลือนักเรียนและเพิ่มบทบาทหน้าที่ให้ครูที่ปรึกษาได้ดูแลและแก้ไขปัญหเบื้องต้นสามารถให้คำปรึกษาแก่นักเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ 5) ด้านการส่งต่อนักเรียน มีการจัดกิจกรรมเพื่อแก้ไขปัญหให้ตรงตามสภาพปัญหา มีการประสานความร่วมมือจากหน่วยงานภายนอกที่สามารถแก้ไขปัญหของนักเรียนจากผู้เชี่ยวชาญได้อย่างถูกต้องวิธี

จุฑามณี เสาระโส (2560) ได้ศึกษาการพัฒนาโปรแกรมส่งเสริมความมีวินัยในตนเอง ตามแนวคิดจิตตปัญญาศึกษาสำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนกาฬสินธุ์ปัญญานุกูล จังหวัดกาฬสินธุ์ มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อพัฒนาโปรแกรมส่งเสริมความมีวินัยในตนเอง ตามแนวคิดจิตตปัญญา สำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา 2) เพื่อศึกษาผลการใช้โปรแกรมส่งเสริมความมีวินัยในตนเองตามแนวคิดจิตตปัญญาศึกษา สำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา และ 3) เพื่อศึกษาความคงทนของพฤติกรรมความมีวินัยในตนเองตามแนวคิดจิตตปัญญาศึกษา ของนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการศึกษา คือนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่มีระดับสติปัญญา 50-70 ซึ่งกำลังศึกษาอยู่ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2560 โรงเรียนกาฬสินธุ์ปัญญานุกูล จังหวัดกาฬสินธุ์ จำนวน 6 คน เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา มี แบบสัมภาษณ์แบบไม่มีโครงสร้าง โปรแกรมส่งเสริมความมีวินัยในตนเอง (ด้านความรับผิดชอบ ความอดทน และการปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ทางสังคม) ตาม

แนวคิดจิตตปัญญาศึกษา สำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา และแบบประเมินพฤติกรรม ความมีวินัยในตนเอง สำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ผลการศึกษาพบว่า

1. โปรแกรมส่งเสริมความมีวินัยในตนเองตามแนวคิดจิตตปัญญา ที่พัฒนาขึ้นมีทั้งหมด 8 หน่วย หน่วยละ 2 กิจกรรม รวมเป็น 16 กิจกรรม ได้แก่ หน่วยที่ 1 ปฐมนิเทศ กิจกรรม “รู้เขารู้เรา” “หนูทำได้” หน่วยที่ 2 รับรู้ด้วยใจ กิจกรรม “ส่งความรู้สึก” “บทบาทที่ฉันเป็น” หน่วยที่ 3 วินัยสร้างคุณค่าแห่งชีวิต กิจกรรม “โยคะสร้างสมาธิ 1” “คุณค่าแห่งตน” หน่วยที่ 4 ร่วมสร้างสรรค์สังคมน่าอยู่ กิจกรรม “สร้างสรรค์สังคมให้น่าอยู่” “ส่งความรู้สึก” หน่วยที่ 5 พิชิตใจตนค้นพบความงาม กิจกรรม “โยคะสร้างสมาธิ 2” “มาก่อนมาหลัง” หน่วยที่ 6 ปลุกจิตสำนึก กิจกรรม “เดินจงกรม” “ปลูกต้นไม้” หน่วยที่ 7 รู้จักฉันรู้จักเธอ กิจกรรม “เราต่างมีหน้าที่แตกต่างกัน” “ตามกฎ” หน่วยที่ 8 เปลี่ยนได้ถ้าใจเราเปลี่ยน กิจกรรม “เปลี่ยนแปลงภายใน” “กิจกรรมอำลา” ประเมินโปรแกรมโดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่าน พบว่า โปรแกรมส่งเสริมความมีวินัยในตนเองมีความเหมาะสมมาก

2. ผลการใช้โปรแกรมส่งเสริมความมีวินัยในตนเองตามแนวคิดจิตตปัญญาศึกษา สำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 พบว่า นักเรียนมีวินัยในตนเองสูงกว่าก่อนการเข้าร่วมโปรแกรมส่งเสริมความมีวินัยในตนเองตามแนวคิดจิตตปัญญาศึกษาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3. ผลการศึกษาความคงทนของพฤติกรรมความมีวินัยในตนเอง หลังการเข้าร่วมโปรแกรมส่งเสริมความมีวินัยในตนเองตามแนวคิดจิตตปัญญาศึกษาผ่านไปแล้ว 2 สัปดาห์ พบว่า พฤติกรรมความมีวินัยในตนเองของนักเรียนแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สรุปว่าไม่มีความคงทนของพฤติกรรมความมีวินัยในตนเอง

งานวิจัยต่างประเทศ

Jeter (2003) ได้ศึกษาวิเคราะห์เกี่ยวกับการใช้ความรู้สึกที่เกิดขึ้นในการตัดสินใจของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นในเขตเมือง วิธีการศึกษาอาศัยงานวิจัยที่ผ่านมาซึ่งใช้ความรู้สึกที่เกิดขึ้นเองในการตัดสินใจ การทำสรุปย่อทฤษฎีการตัดสินใจแบบคลาสสิกเพื่อใช้เป็นสารสนเทศที่เกี่ยวข้องกับสภาพแวดล้อมของเมืองและการศึกษาระดับมัธยมศึกษา ก็ได้นำมารวบรวมไว้ด้วย ใช้กรอบการจัดองค์กร 4 กรอบ ของ Bolman และ Deal เป็นกรอบแนวความคิดแล้ววิเคราะห์การตัดสินใจจากความรู้สึกที่เกิดขึ้นเองตามที่รับรู้ ซึ่งผู้ร่วมวิจัยที่เป็นผู้บริหารจำนวน 10 คน ใช้แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง วารสารทางวิชาการด้านการตัดสินใจ และตัวอย่างการเขียน เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูล ทำการตรวจสอบและจำแนกการตัดสินใจจำนวน 143 เรื่อง ผลการศึกษา พบว่าผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นในเขตเมืองรับรู้การตัดสินใจจากความรู้สึกที่เกิดขึ้นเองในด้าน

เป้าหมาย การแบ่งแรงงาน ความต้องการของมนุษย์ บุคลิกภาพและการจัดองค์กรความเคลื่อนไหว
ด้านมนุษยสัมพันธ์ การร่วมกันจัดตั้ง อำนาจและการตัดสินใจ

Massare (2004) ได้ศึกษาพฤติกรรมนักเรียนเกี่ยวกับระเบียบว่าด้วยเครื่องแต่งกายของ
นักเรียน ผู้บริหาร ครู และผู้ปกครอง ในการสวมเครื่องแบบโรงเรียน จากการศึกษาเอกสารสำคัญ
เกี่ยวกับนักเรียนในด้านวินัย การเข้าเรียน และตามนโยบายเครื่องแบบโรงเรียนจาก แบบสอบถาม
มาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ตามแบบของลิเคิร์ต(Likert) สัมภาษณ์ผู้บริหารจำนวน 133 คน ครู
และผู้ปกครอง จำนวน 1,336 คน กลุ่มเป้าหมาย 3 กลุ่มคือ ผู้บริหาร ครูและผู้ปกครอง พบว่าโดย
ภาพรวมโรงเรียนที่ทำการศึกษามีนโยบายเกี่ยวกับระเบียบว่าด้วยเครื่องแต่งกาย หลังจากได้นำ
นโยบายเครื่องแบบโรงเรียนไปใช้ ทำให้ปัญหาด้านการทำร้ายร่างกายการทะเลาะวิวาท ไม่เคารพ
เพื่อน และการสั่งพักการเรียนลดลง และการสำรวจพบว่า กลุ่มตัวอย่างมีความเห็นด้วยอย่างยิ่ง และ
สนับสนุนให้นักเรียนใช้เครื่องแบบโรงเรียน ผู้บริหารโรงเรียน และครูสนับสนุนและรับรองคุณภาพ
สำหรับเครื่องแบบโรงเรียน จากกลุ่มตัวอย่างทั้ง 3 กลุ่ม เห็นว่าพฤติกรรมที่ปรับปรุงดีขึ้นเท่าที่เป็น
ไปได้ การศึกษาโรงเรียนทั้ง 3 โรงเรียนในรัฐนิวเจอร์ซีย์ เป็นรูปแบบการศึกษาที่สามารถใช้แทนได้จากกลุ่ม
โรงเรียนกลุ่มหนึ่ง เพื่อกำหนดผลกระทบของนโยบายเครื่องแบบโรงเรียนที่มีผลต่อนักเรียนของกลุ่ม
โรงเรียนนั้น

Cash (2006) ได้ศึกษาความรุนแรงของเยาวชนความรุนแรงในโรงเรียนเป็นจุดสำคัญในความ
สนใจของชุมชนซึ่งเกิดจากจำนวนของปัญหามีเกิดขึ้นในโรงเรียนทุกวัน ชุมชนอาจจะเป็นปัจจัยที่
ทำให้เกิดความรุนแรงในโรงเรียนด้วย เช่นสภาพแวดล้อมของโรงเรียน สภาพแวดล้อมของครอบครัว
นักเรียน ความรุนแรงของเยาวชนถูกสอบสวนจากความสัมพันธ์ระหว่างการละเมิดระเบียบวินัยของ
นักเรียนมัธยมต้นและคดีอาชญากรรมที่เกิดขึ้นในบริเวณใกล้เคียงของนักเรียน 740 คน ถูกนำมาลง
ชื่ออยู่ในระดับเกรด 6, 7 และ 8 ในเมืองแคนซัสโรงเรียนมัธยมต้นในแคนซัสขึ้น ถูกนำมาเป็น
กรณีศึกษาเพศของนักเรียนระดับชั้นและสิ่งต่าง ๆ มากมายถูกนำมาวิเคราะห์และ GIS ซอฟต์แวร์ถูก
นำมาใช้ ในการตรวจรหัสพื้นที่หรือแผนที่ที่มีอยู่ของ นักเรียนและสถานที่ ที่มีเพศและมีอาชญากรรม
ผลการศึกษาพบว่ามีความสัมพันธ์ทางบวกต่ำระหว่างความถี่ของความรุนแรงของการละเมิดกฎของ
นักเรียนและความถี่ของความรุนแรงของเหตุการณ์ที่เกิดคดีอาชญากรรมในพื้นที่เพียงเล็กน้อยเท่านั้น
ตรงกันข้ามความสัมพันธ์ที่พบความถี่ของการละเมิดกฎของนักเรียนและความรุนแรงและการอยู่
ใกล้ชิดกับพื้นที่ที่เกิดคดีอาชญากรรมสูงค่านักเรียนที่ถูกนำไปให้กรรมการพิจารณาจะมีความถี่และ
ความรุนแรงของการละเมิดกฎสูงขึ้นอาศัยอยู่ในบริเวณที่มีคดีอาชญากรรมสูงอย่างไรก็ตามนักเรียน
ก็ยังมีการละเมิดกฎเพียงเล็กน้อยอาศัยอยู่ในบริเวณที่มีคดีอาชญากรรมสูงเช่นกันและพบมีความ
แตกต่างทางนัยสำคัญทางสถิติ ของความถี่ของการละเมิดกฎและความรุนแรงของการละเมิดกฎ

Gunderson (2001) ได้ศึกษาการใช้การประชุมเชิงสร้างสรรค์ในโรงเรียนซึ่งเรียกชื่อเฉพาะว่า การประชุมกลุ่มครอบครัว ในการแก้ไขปัญหาเด็กหนีเรียนโดยให้ผู้ปกครองที่มีลูกหลานหนีเรียนได้ มาร่วมประชุม ปรึกษาหารือ วิธีการแก้ปัญหาดังกล่าว โดยกลุ่มครอบครัวประกอบ ด้วยกลุ่มเสียงต่ำ กลุ่มเสียงปานกลาง และกลุ่มเสียงสูงโดยกลุ่มเสียงต่ำเคยหรือไม่เคยได้รับการลงโทษลูกหลานจากโรงเรียน กลุ่มเสียงปานกลาง เคยได้รับการลงโทษลูกหลานจากโรงเรียนบ้าง และกลุ่มเสียงสูง เคยได้รับการลงโทษลูกหลานจากโรงเรียนต่อลูกหลานอย่างรุนแรงในการประชุมผู้ปกครองนักเรียนทั้ง 3 กลุ่ม การประชุมมีลักษณะเป็นกันเองยอมรับฟังซึ่งกันและกันทุกคนมี สิทธิ แสดงความคิดเห็นในการเสนอแนวทางแก้ไขปัญหา การหนีเรียนของ นักเรียนทำให้ผู้ปกครองได้เสนอความเข้มแข็งของตนเอง การใช้กระบวนการประชุมสำหรับได้ข้อยุติในการแก้ไขปัญหาเด็กนักเรียนหนีเรียน กระบวนการประชุมผู้ปกครองซึ่งเป็นกระบวนการเรียบง่าย ผลการดำเนินการและเป็นพลวัตร มีผลทางบวกต่อนักเรียน ครอบครัว และโรงเรียน และยังมีผลสำคัญต่อการมาโรงเรียนของนักเรียน ซึ่งวิธีการแก้ปัญหาดังกล่าวมีประสิทธิภาพดีกว่ารูปแบบการแก้ไขปัญหาหนีเรียนที่ใช้กันอยู่ปัจจุบัน

Joseph (2001) ได้ทำการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่าง จำนวนและประเภทของถ้อยคำแสดงความรู้สึกที่เด็กแสดงออกกับรูปแบบการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้น ระหว่างบุคคลทั้ง (ทางบวกหรือทางลบ) โดยศึกษาจากนักเรียนที่มี ความเสี่ยงสูง และความเสี่ยงต่ำ จำนวน 72 คนโดยทั่วไปเด็กกลุ่มเสี่ยงส่วนใหญ่ชอบใช้คำแสดงความรู้สึกเพียง 5 คำ คือ สุข เศร้า โกรธ กลัว และเหนื่อยล้าผลการศึกษาพบว่าเด็กที่มีความเสี่ยงสูงแสดงถ้อยคำความรู้สึกเชิงบวกน้อยกว่าและแก้ไขปัญหที่เป็นทางบวกน้อยกว่าเด็กที่มีความเสี่ยงต่ำ และกับการพยากรณ์ประเภทความเสี่ยงที่สร้างขึ้นใช้ตัวพยากรณ์ที่มีความสำคัญทางสถิติ จำนวน 3 ตัวแปร คือ ความสามารถทางภาษาการใช้คำ แสดงด้วยความรู้สึกทางบวกและจำนวนการแก้ไขปัญหเชิงบวก

Al-Tanciji (2001) ได้ศึกษาการเข้าเกี่ยวข้องผู้ปกครองในประเทศต่าง ๆ ในโรงเรียนประเทศสหรัฐอเมริกาเพื่อเอมิเรตส์และได้กำหนดว่าการเข้าเกี่ยวข้องของผู้ปกครองช่วยให้เกิดความสำเร็จของ “โรงเรียนดีเด่น” หรือไม่ เพื่อตอบคำถามการวิจัยนี้จึงได้ทำการสัมภาษณ์อาจารย์ใหญ่ครู และผู้ปกครอง จากโรงเรียนดีเด่น และโรงเรียนธรรมดาในเมืองคูเพีย รัฐชาร์จห์ และเมืองรัสอัลคยามาห์ โรงเรียนดีเด่นเหล่านี้ได้รับรางวัลสำหรับการปฏิบัติงานดีเด่น เพื่อทำการเปรียบเทียบจึงได้เลือกโรงเรียนธรรมดาจากการตั้งระดับที่เหมือน ๆ กันกับโรงเรียนดีเด่นมาศึกษา กลุ่มตัวอย่าง 70 คน ผลการศึกษาพบว่า ผู้ปกครองส่วนใหญ่ปฏิบัติกรเข้าเกี่ยวข้องของผู้ปกครองประเภทแรก คือ การทำหน้าที่ผู้ปกครองที่บ้าน โรงเรียนติดต่อกับผู้ปกครอง แต่ผู้ปกครองไม่กี่คนตอบกลับมา ผู้ปกครองไม่กี่คนช่วยบุตรหลานของตนด้านการเรียนไม่ได้ นอกจากนี้เมื่อบุตรหลานโตขึ้นผู้ปกครองขอให้บุตรหลานเป็นอิสระมากกว่า ยิ่งไปกว่านั้นผู้ปกครองไปร่วมกิจกรรมของโรงเรียนขึ้นอยู่กับโอกาส ถ้ากิจกรรมเป็นการเฉลิมฉลอง การเข้าร่วมอาจจะมีสูง แต่ถ้ากิจกรรมเป็นการบรรยายผู้ปกครอง

อาจจะเข้าร่วมน้อยมาก ผู้ปกครองทั่วไปไม่เกี่ยวข้องในการตัดสินใจในการส่งบุตรหลานของตน และมักจะไม่ใช่โรงเรียนให้ได้รับการสนับสนุนจากองค์กรชุมชนด้วย

Askins (2002) มีความมุ่งหมายเพื่อกำหนดว่าอาจารย์ใหญ่ตอบสนองคำสั่งที่ได้รับมอบหมายให้เป็นผู้นำทางการสอนในช่วงชั้นที่ 4 ปีที่ผ่านมาอย่างไรบ้างโดยใช้การรับรู้ของครูคำถามวิจัย 2 ข้อ อาจารย์ใหญ่ให้การสนับสนุนประเภทใดบ้างในบทบาทของตนในฐานะเป็นแนวทางการสอน การสนับสนุนนั้นช่วยครูในการนำมาตราฐานการเรียนรู้ไปใช้อย่างไรและในระดับใดคำถาม สัมภาษณ์ครูชั้นประถมปีที่ 3 และ 5 และมีมัธยมศึกษาปีที่ 2 จำนวน 15 คน เกี่ยวกับการรับรู้มีดังนี้ การสอนของครูเปลี่ยนแปลงไปอย่างไร ครูต้องการสนับสนุนอย่างไรบ้างอาจารย์ใหญ่ให้การสนับสนุนอะไรบ้าง และอาจารย์ปฏิบัติงานในฐานะผู้นำทางการสอนได้ดี เพียงใดการวิเคราะห์ข้อมูลได้รับความสะดวกโดยใช้รูปแบบภาวะผู้นำทางการสอนของ Duke (1987) ข้อสรุปต่อไปนี้ เกิดจากข้อมูลเกี่ยวกับการรับรู้ของครูเกี่ยวกับภาวะผู้นำทางการสอนและการสนับสนุนของผู้บริหารเพื่อนำมาตราฐานการเรียนรู้ไปใช้ ครูมีความสัมพันธ์กับภาวะผู้นำทางการสอนกับ 1) สไตล์ของภาวะผู้นำที่ ให้ความสะดวกได้ 2) การพัฒนาบุคลากรและวิชาชีพ 3) การนิเทศที่ เป็นการแก้ปัญหาแบบร่วมมือกันปฏิบัติ 4) การประเมินที่ ไม่มีการขู่เข็ญ 5) โปรแกรมการซ่อมเสริมที่มีประสิทธิภาพสำหรับนักเรียน 6) การป้องกันครูจากการกดดันไม่ให้เพิ่มคะแนนการทดสอบ และ 7) การส่งเสริมการปรับปรุงโรงเรียนซึ่งเป็นความรับผิดชอบโดยรวมครูมีประสบการณ์มาแล้วใน 1) สไตล์ภาวะผู้นำแบบคาดหวัง หรือแบบสั่งงาน 2) การพัฒนาเฉพาะบุคลากร 3) การช่วยน้อยที่สุดสำหรับการซ่อมเสริมนักเรียน 4) การส่งความเครียดให้เพิ่มคะแนน 5) การปรับปรุงโรงเรียนซึ่งเป็นความพยายามของครูเพียงอย่างเดียว การศึกษาครั้งนี้มีความสอดคล้องตรงกันกับผู้ที่กำลังปฏิบัติ งานบริหารอยู่ในปัจจุบันและผู้ที่เตรียมจะเป็นผู้บริหารในอนาคต

สรุปได้ว่า จากการศึกษาค้นคว้างานวิจัยที่เกี่ยวข้อง การพัฒนาการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน สิ่งสำคัญในการพัฒนาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน และผู้ศึกษาได้นำมาจัดทำการพัฒนากระบวนการดูแลช่วยเหลือและคุ้มครองเด็กนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา โรงเรียนอุบลปัญญานุกูล จังหวัดอุบลราชธานี คือ

1. การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล จะทำให้ครูประจำชั้นสามารถคัดกรองนักเรียนในระดับชั้นได้ว่า กลุ่มปกติ กลุ่มเสี่ยง กลุ่มมีปัญหา กลุ่มเสี่ยง นักเรียนที่ควรได้รับการส่งเสริมและพัฒนา และนักเรียนที่ควรได้รับการแก้ไขพฤติกรรม (การต่อภายนอก)

2. การคัดกรองนักเรียน โดยใช้เครื่องในการคัดกรอง ได้แก่ IEP IIP การสังเกต สอบถาม ผู้ปกครอง และแบบคัดกรองของโรงเรียน เพื่อจัดกลุ่มนักเรียนในระดับต่าง ๆ

3. การส่งเสริมและพัฒนานักเรียน เป็นการส่งเสริมนักเรียนที่มีความสามารถพิเศษในด้านต่าง ๆ ตามความสามารถและศักยภาพของนักเรียน

4. การป้องกันและการแก้ไขปัญหา โดยการวางแผนทางเพื่อการป้องกันปัญหา และแนวทางการแก้ไขปัญหให้ตรงกับปัญหาในแต่ละด้านที่เกิดขึ้นกับนักเรียน ตลอดถึงการจัดกิจกรรมที่เหมาะสมกับกลุ่มนักเรียน

5. การส่งต่อ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับปัญหานักเรียน ที่ควรได้รับการแก้ไข ได้แก่การส่งต่อภายใน/ภายนอก

บทที่ 3

วิธีดำเนินการศึกษา

การศึกษาครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความต้องการจำเป็นและแนวทางการพัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือและคุ้มครองเด็กนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา โรงเรียนอุบลปัญญานุกูล จังหวัดอุบลราชธานี โดยมีขั้นตอนและรายละเอียดการศึกษาตามลำดับ ดังนี้

- 3.1 กลุ่มเป้าหมาย
- 3.2 แบบแผนการศึกษา
- 3.3 เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา
- 3.4 ขั้นตอนการดำเนินการศึกษาและการเก็บรวบรวมข้อมูล
- 3.5 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

3.1 กลุ่มเป้าหมาย

กลุ่มเป้าหมายในการศึกษาครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหาร และข้าราชการครูในโรงเรียนอุบลปัญญานุกูล จังหวัดอุบลราชธานี ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2562 จำนวน 43 คน

3.2 แบบแผนการศึกษา

การศึกษาครั้งนี้มีแผนการดำเนินงานดังนี้

การศึกษาสภาพปัจจุบัน ระบบการดูแลช่วยเหลือและคุ้มครองเด็กนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา

ใน 5 ด้าน

1. การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล
2. การคัดกรองนักเรียน
3. การส่งเสริมและพัฒนาเด็กนักเรียน
4. การป้องกันและแก้ไขปัญหา
5. การส่งต่อ

การศึกษาความต้องการจำเป็น ระบบการดูแลช่วยเหลือและคุ้มครองเด็กนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา

1. การออกแบบสำรวจความต้องการจำเป็นและแนวทางของผู้บริหารและครูผู้สอนเกี่ยวกับการพัฒนา
2. การศึกษาแนวทางในการพัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือและคุ้มครองเด็กนักเรียน ที่มีวิธีปฏิบัติที่ดี
3. การศึกษาแนวทางระบบการดูแลช่วยเหลือและคุ้มครองเด็กนักเรียน โดยการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ

3.3 เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา

การศึกษาความต้องการจำเป็นและแนวทางการพัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือและคุ้มครองเด็กนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาในโรงเรียนอุบลปัญญานุกูล จังหวัดอุบลราชธานี แบบประเมินแบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลผู้ตอบแบบประเมิน

ตอนที่ 2 ข้อมูลสภาพปัจจุบันและสภาพที่ควรจะเป็นของงานระบบการดูแลช่วยเหลือและคุ้มครองเด็กนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาในโรงเรียนอุบลปัญญานุกูล จังหวัดอุบลราชธานี เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ตามแนวคิดของ Likert (Likert' Rating Scale) โดยมีคำถามครอบคลุมเนื้อหาเกี่ยวกับระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ใน 5 ด้าน โดยกำหนดเกณฑ์ระดับคะแนน ดังนี้

5 หมายถึง อยู่ในระดับมากที่สุด

4 หมายถึง อยู่ในระดับมาก

3 หมายถึง อยู่ในระดับปานกลาง

2 หมายถึง อยู่ในระดับน้อย

1 หมายถึง อยู่ในระดับน้อยที่สุด

ตอนที่ 3 ความต้องการจำเป็น ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะต่อการพัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือและคุ้มครองเด็กนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาในโรงเรียนอุบลปัญญานุกูล จังหวัดอุบลราชธานี

3.4 ขั้นตอนการดำเนินการศึกษาและการเก็บข้อมูล

การศึกษาเรื่อง การพัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือและคุ้มครองเด็กนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาในโรงเรียนอุบลปัญญานุกูล จังหวัดอุบลราชธานี เป็นการศึกษาแบบประสมของวิจัยเชิงปริมาณและคุณภาพ ผู้ศึกษาได้แบ่งเป็น 3 ขั้นตอน มีรายละเอียดดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาความต้องการจำเป็นและแนวทางการพัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือและคุ้มครองเด็กนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาในโรงเรียนอุบลปัญญานุกูล แบ่งออกเป็น 3 ขั้นตอน ดังนี้

1. การออกแบบสำรวจความต้องการจำเป็นและแนวทางของผู้บริหาร และครูผู้สอน เกี่ยวกับการพัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือและคุ้มครองเด็กนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาในโรงเรียนอุบลปัญญานุกูล จังหวัดอุบลราชธานี กลุ่มผู้ให้ข้อมูล ประกอบด้วย ผู้บริหารและครูผู้สอนในโรงเรียนอุบลปัญญานุกูล จังหวัดอุบลราชธานี ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2562 จำนวน 43 คน ที่ได้มาจากการเลือกแบบเจาะจง

2. การศึกษาแนวทางในการพัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือและคุ้มครองเด็กนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ที่มีวิธีปฏิบัติที่ดี (Best Practice) ด้านระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูลคือ แบบศึกษาเอกสาร และแบบสัมภาษณ์เพื่อศึกษาแนวทางในการพัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือและคุ้มครองเด็กนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาในโรงเรียนอุบลปัญญานุกูล จังหวัดอุบลราชธานี วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา

2.1 ศึกษาหลักเกณฑ์และวิธีการสร้างแบบสอบถามประเภทต่าง ๆ จากหนังสือวิจัยเบื้องต้นของ บุญชม ศรีสะอาด (2554) หนังสือพื้นฐานการวิจัยการศึกษาของ บุญชม ศรีสะอาด และคณะ (2552) และศึกษาแบบสอบถามงานวิจัยอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง พร้อมกำหนดรูปแบบและขอบเขตของเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

2.2 กำหนดกรอบแนวคิดของการวิจัย รวมถึงศึกษาประเด็นเนื้อหาและโครงสร้างของแบบสอบถามและปัจจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนใน 5 ด้าน

2.3 กำหนดรูปแบบข้อคำถามโดยข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check List) ส่วนสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ เป็นมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ

2.4 นำแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น ไปให้ผู้เชี่ยวชาญ พิจารณาความสอดคล้องด้านความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) ของแบบสอบถามโดยใช้เทคนิค IOC (Index of Item-Objective Congruence) หรือดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถาม ซึ่งจะต้องมีค่าดัชนี ความสอดคล้อง (IOC) ตั้งแต่ 0.6–1.00 โดยผู้เชี่ยวชาญ ทั้งหมด 5 คน

2.5 นำแบบสอบถามที่ผ่านการตรวจพิจารณาของผู้เชี่ยวชาญแล้ว นำไปทดลองใช้เพื่อหาคุณภาพของแบบสอบถาม โดยนำไปลองใช้ (Try Out) กับผู้บริหารสถานศึกษาและครูสังกัดที่มีความคล้ายคลึงกับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน

2.6 นำแบบสอบถามที่ทดลองใช้นำมาหาค่าอำนาจจำแนกรายข้อโดยใช้สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์อย่างง่ายของ Pearson โดยดูจากค่าความสัมพันธ์ระหว่างคะแนนรายข้อกับคะแนนรวม (Item–Total Correlation) และเลือกข้อคำถามที่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2.7 วิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) โดยวิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) ของครอนบาค (Cronbach) โดยเกณฑ์ความเชื่อมั่นที่ยอมรับได้จะมีค่าตั้งแต่ .70 ขึ้นไป (บุญชม ศรีสะอาด, 2554)

2.8 นำแบบสอบถามจัดพิมพ์เป็นฉบับสมบูรณ์ เพื่อใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างต่อไป

3. การศึกษาแนวทางระบบการดูแลช่วยเหลือและคุ้มครองเด็กนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาในโรงเรียนอุบลปัญญานุกูล จังหวัดอุบลราชธานี โดยการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ กลุ่มผู้ให้ข้อมูลเป็นผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความรู้และประสบการณ์เกี่ยวกับการพัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือและคุ้มครองเด็กนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจงผู้ทรงคุณวุฒิที่เชี่ยวชาญในเรื่องการจัดการศึกษาเด็กพิการ จำนวน 5 คน ประกอบด้วย

1. ดร.สมพร หวานเสร็จ ตำแหน่ง ผู้อำนวยการศูนย์การศึกษาพิเศษส่วนกลาง วิทยฐานะเชี่ยวชาญ

2. ดร.องอาจ จุมสีมา ตำแหน่ง ผู้อำนวยการโรงเรียน วิทยฐานะเชี่ยวชาญ

3. นายมีเกียรติ นาสมตริก ตำแหน่ง ผู้อำนวยการโรงเรียน วิทยฐานะชำนาญการพิเศษ

4. นางพรสวรรค์ วงศ์บุตรดี ตำแหน่ง รองผู้อำนวยการโรงเรียน วิทยฐานะเชี่ยวชาญ

5. นางกัลยารัตน์ ภูงามทอง ตำแหน่ง รองผู้อำนวยการโรงเรียน วิทยฐานะเชี่ยวชาญ

เครื่องมือที่ใช้การเก็บข้อมูลเป็นแบบสัมภาษณ์ แนวทางในการระบบการดูแลช่วยเหลือและคุ้มครองเด็กนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา วิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหา

ขั้นตอนที่ 2 การพัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือและคุ้มครองเด็กนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาในโรงเรียนอุบลปัญญานุกูล จังหวัดอุบลราชธานี แบ่งออกเป็น 2 ขั้นตอน ดังนี้

1. การยกร่างพัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือและคุ้มครองเด็กนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาในโรงเรียนอุบลปัญญานุกูล จังหวัดอุบลราชธานี ผู้ศึกษานำข้อมูลการดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่บกพร่องทางสติปัญญา ที่ได้จากการศึกษาในขั้นตอนที่ 1 มายกร่างพัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือและคุ้มครองเด็กนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาในโรงเรียนอุบลปัญญานุกูล จังหวัดอุบลราชธานี

2. การตรวจสอบร่างการพัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือและคุ้มครองเด็กนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาในโรงเรียนอุบลปัญญานุกูล จังหวัดอุบลราชธานี โดยการประชุมกลุ่ม จำนวน 5 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ ร่างการพัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือและคุ้มครองนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา และปรับปรุงร่างการพัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือและคุ้มครองเด็กนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาในโรงเรียนอุบลปัญญานุกูล จังหวัดอุบลราชธานี ตามข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิ

ขั้นตอนที่ 3 การประเมินความเป็นไปได้และความมีประโยชน์ของระบบการดูแลช่วยเหลือและคุ้มครองเด็กนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาในโรงเรียนอุบลปัญญานุกูล ผู้ศึกษาได้จัดสัมมนารับฟังความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครูในสถานศึกษาจังหวัดอุบลราชธานี จำนวน 50 คน เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล เป็นแบบสอบถามเพื่อประเมินความเป็นไปได้ และความ

มีประโยชน์ของการพัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือและคุ้มครองเด็กนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาวิเคราะห์ข้อมูลด้วยค่าสถิติ ได้แก่ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

3.5 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1. การวิเคราะห์ความเที่ยงตรงของเนื้อหา (Content Validity) ของแบบสำรวจความต้องการจำเป็นและแนวทางของผู้บริหารและครูผู้สอน และแบบสอบถามความพึงพอใจ โดยใช้ค่าดัชนีความสอดคล้อง IOC (บุญชม ศรีสะอาด, 2545)

2. ใช้ค่าสถิติร้อยละ ในการวิเคราะห์กลุ่มเป้าหมายผู้ให้คำตอบต่อระบบการดูแลช่วยเหลือและคุ้มครองเด็กนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาในโรงเรียนอุบลปัญญานุกูล จังหวัดอุบลราชธานี

3. ใช้ค่าสถิติเฉลี่ย (μ) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (σ) ในการวิเคราะห์ความต้องการจำเป็นและแนวทางของผู้บริหารและครูผู้สอน และแบบสอบถามความพึงพอใจ ระบบการดูแลช่วยเหลือและคุ้มครองเด็กนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาในโรงเรียนอุบลปัญญานุกูล จังหวัดอุบลราชธานี

4. ใช้ค่าสถิติ ดัชนีความต้องการจำเป็นในการพัฒนา PNI modified : Modified (priority needs index) ในการวิเคราะห์ค่าความต้องการจำเป็นในการพัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือและคุ้มครองเด็กนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาในโรงเรียนอุบลปัญญานุกูล จังหวัดอุบลราชธานี โดยใช้สูตรของสุวิมล ร่องวานิช (2548)

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การดำเนินการวิจัย เรื่อง การพัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือและคุ้มครองเด็กนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา โรงเรียนอุบลปัญญานุกูล จังหวัดอุบลราชธานี ผู้ศึกษามีขั้นตอนและรายละเอียดการศึกษาตามลำดับ ดังนี้

สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

N	แทน	ประชากร
μ	แทน	ค่าเฉลี่ย
O	แทน	ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน
PNI modified	แทน	ดัชนีความต้องการจำเป็นในการพัฒนา
I	แทน	คะแนนเฉลี่ยสภาพที่ควรจะเป็น
D	แทน	คะแนนเฉลี่ยสภาพที่เป็นจริงในปัจจุบัน

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้ศึกษาได้นำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลแบ่งออกเป็น 5 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลผู้ตอบแบบประเมิน

ตอนที่ 2 สภาพปัจจุบันของระบบการดูแลช่วยเหลือและคุ้มครองนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ในโรงเรียนอุบลปัญญานุกูล จังหวัดอุบลราชธานี

ตอนที่ 3 สภาพที่ควรจะเป็นของระบบการดูแลช่วยเหลือและคุ้มครองนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ในโรงเรียนอุบลปัญญานุกูล จังหวัดอุบลราชธานี

ตอนที่ 4 ความต้องการจำเป็นในการพัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือและคุ้มครองนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ในโรงเรียนอุบลปัญญานุกูล จังหวัดอุบลราชธานี

ตอนที่ 5 ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะต่อการพัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือและคุ้มครองนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ในโรงเรียนอุบลปัญญานุกูล จังหวัดอุบลราชธานี

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้ศึกษานำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล เรื่อง การพัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือและคุ้มครองนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ในโรงเรียนอุบลปัญญานุกูล จังหวัดอุบลราชธานี ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลผู้ตอบแบบประเมิน

ตารางที่ 4.1 ข้อมูลผู้ตอบแบบประเมิน

ข้อมูลผู้ตอบแบบประเมิน	จำนวน	ร้อยละ
เพศ		
ชาย	10	23
หญิง	33	77
รวม	43	100
ระดับการศึกษา		
ปริญญาตรี	35	81
ปริญญาโท	8	19
รวม	43	100
ตำแหน่ง		
ผู้บริหาร	4	9
ครู	39	91
รวม	43	100

จากตารางที่ 4.1 ผู้ตอบแบบประเมิน ประกอบด้วยจำนวนประชากรทั้งหมด 43 คน แบ่งเป็น เพศชาย จำนวน 10 คน คิดเป็นร้อยละ 23 เพศหญิง จำนวน 33 คน คิดเป็นร้อยละ 77 ระดับการศึกษา ปริญญาตรี จำนวน 35 คน คิดเป็นร้อยละ 81 ระดับการศึกษาปริญญาโท จำนวน 8 คน คิดเป็นร้อยละ 19 ตำแหน่งผู้บริหาร จำนวน 4 คน คิดเป็นร้อยละ 9 และตำแหน่งครู จำนวน 39 คน คิดเป็นร้อยละ 91

ตอนที่ 2 สภาพปัจจุบันของระบบการดูแลช่วยเหลือและคุ้มครองนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ในโรงเรียนอุบลปัญญานุกูล จังหวัดอุบลราชธานี

ตารางที่ 4.2 สภาพปัจจุบันปัญหาของระบบการดูแลช่วยเหลือและคุ้มครองนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ในโรงเรียนอุบลปัญญานุกูล จังหวัดอุบลราชธานี

ด้าน ที่	การพัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือและ คุ้มครองเด็กนักเรียน	N=43		ระดับ	อันดับ
		μ	σ		
1	ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล	3.35	0.979	ปานกลาง	2
2	ด้านการคัดกรองนักเรียน	3.23	1.190	ปานกลาง	1
3	ด้านการส่งเสริมและพัฒนานักเรียน	3.44	1.081	มาก	4
4	ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหานักเรียน	3.50	1.073	มาก	5
5	ด้านการส่งต่อนักเรียน	3.42	0.973	มาก	3
รวม		3.40	1.05	มาก	-

จากตารางที่ 4.2 สภาพปัจจุบันของการศึกษาระดับการดูแลช่วยเหลือและคุ้มครองเด็กนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาในโรงเรียนอุบลปัญญานุกูล จังหวัดอุบลราชธานี พบว่าภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\mu = 3.40$, $\sigma = 1.05$) ซึ่งควรปรับปรุงให้ดีขึ้น หากพิจารณารายด้าน พบว่าอยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งจะต้องหาทางแก้ไขปัญหาลำดับดังนี้ ด้านการคัดกรองนักเรียน ($\mu = 3.23$, $\sigma = 1.19$) ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล ($\mu = 3.35$, $\sigma = 0.98$) อยู่ในระดับมาก ซึ่งควรปรับปรุงให้ดีขึ้นตามลำดับ ดังนี้ ด้านการส่งต่อนักเรียน ($\mu = 3.42$, $\sigma = 0.97$) ด้านการส่งเสริมและพัฒนานักเรียน ($\mu = 3.44$, $\sigma = 1.08$) และด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหานักเรียน ($\mu = 3.50$, $\sigma = 1.07$)

ตารางที่ 4.3 สภาพปัจจุบันของระบบการดูแลช่วยเหลือและคุ้มครองเด็กนักเรียน
ที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา โรงเรียนอุบลปัญญานุกูล จังหวัดอุบลราชธานี
ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล

ด้าน ที่	การพัฒนากระบวนการดูแลช่วยเหลือและ คุ้มครองเด็กนักเรียน	N=43		ระดับ	อันดับ
		μ	σ		
1	ครูใช้แบบประเมินสังเกตพฤติกรรมเด็กเป็น เครื่องมือในการเก็บข้อมูลนักเรียน	3.30	1.147	ปานกลาง	5
2	ครูใช้ IEP เป็นเครื่องมือในการเก็บข้อมูล นักเรียนด้านผลการเรียน	3.36	1.174	ปานกลาง	7
3	ครูใช้ IIP ในการเก็บข้อมูลนักเรียนด้านสุขภาพ ร่างกาย	3.12	1.154	ปานกลาง	3
4	ครูสัมภาษณ์ผู้ปกครองในการเก็บข้อมูล นักเรียนด้านครอบครัว	3.10	1.074	ปานกลาง	2
5	ครูสัมภาษณ์ผู้ปกครองในการเก็บข้อมูลด้าน อาชีพของบิดา มารดา หรือผู้ปกครอง	3.22	1.217	ปานกลาง	4
6	ครูสัมภาษณ์ผู้ปกครองในการเก็บข้อมูล นักเรียนเกี่ยวกับรายได้ของครอบครัว	3.04	1.277	ปานกลาง	1
7	ครูสังเกตพฤติกรรมของนักเรียนในการเก็บ ข้อมูล	3.34	1.239	ปานกลาง	6
8	ครูศึกษาสภาพความเป็นอยู่ของนักเรียน เพื่อทำการรู้จักนักเรียน	3.40	1.241	มาก	8
รวม		3.24	1.190	ปานกลาง	-

จากตารางที่ 4.3 สภาพปัจจุบันของระบบการดูแลช่วยเหลือและคุ้มครองเด็กนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา โรงเรียนอุบลปัญญานุกูล จังหวัดอุบลราชธานี ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล พบว่า อยู่ในระดับปานกลาง ($\mu = 3.24$, $\sigma = 1.190$) ซึ่งจะต้องหาทางแก้ไขต่อไป หากพิจารณาในรายการ พบว่า ลำดับแรก คือครูสัมภาษณ์ผู้ปกครองในการเก็บข้อมูลนักเรียนเกี่ยวกับรายได้ของครอบครัวอยู่ในระดับปานกลาง ($\mu = 3.04$, $\sigma = 1.277$) รองลงมาคือครูสัมภาษณ์ผู้ปกครองในการเก็บข้อมูลนักเรียนด้านครอบครัวอยู่ในระดับปานกลาง ($\mu = 3.10$, $\sigma = 1.074$) และ

ลำดับสุดท้ายคือครูศึกษาสภาพความเป็นอยู่ของนักเรียนเพื่อทำการรู้จักนักเรียนอยู่ในระดับปานกลาง ($\mu = 3.40$, $\sigma = 1.24$)

ตารางที่ 4.4 สภาพปัจจุบันของระบบการดูแลช่วยเหลือและคุ้มครองเด็กนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา โรงเรียนอุบลปัญญานุกูล จังหวัดอุบลราชธานี ด้านการคัดกรองนักเรียน

ด้าน ที่	การพัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือและคุ้มครอง เด็กนักเรียน	N=43		ระดับ	อันดับ
		μ	σ		
1	ครูใช้ข้อมูลด้านความสามารถพิเศษของนักเรียนเพื่อจัดแบ่งกลุ่มเป็น กลุ่มปกติ กลุ่มเสี่ยง กลุ่มมีปัญหา	3.28	0.927	ปานกลาง	2
2	ครูใช้ข้อมูลด้านผลการเรียนของนักเรียนเพื่อจัดแบ่งกลุ่มเป็น กลุ่มปกติ กลุ่มเสี่ยง กลุ่มมีปัญหา	3.40	0.926	ปานกลาง	7
3	ครูใช้ข้อมูลด้านสุขภาพร่างกายของนักเรียนเพื่อจัดแบ่งกลุ่มเป็น กลุ่มปกติ กลุ่มเสี่ยง กลุ่มมีปัญหา	3.38	0.987	ปานกลาง	5
4	ครูใช้ข้อมูลด้านครอบครัวของนักเรียนเพื่อจัดแบ่งกลุ่มเป็น กลุ่มปกติ กลุ่มเสี่ยง กลุ่มมีปัญหา	3.40	0.904	มาก	8
5	ครูใช้ข้อมูลด้านอาชีพของบิดา มารดาหรือผู้ปกครองนักเรียนเพื่อจัดแบ่งกลุ่มเป็น กลุ่มปกติ กลุ่มเสี่ยง กลุ่มมีปัญหา	3.38	0.923	ปานกลาง	6
6	ครูใช้ข้อมูลรายได้ของผู้ปกครอง เพื่อจัดแบ่งกลุ่มเป็น กลุ่มปกติ กลุ่มเสี่ยง กลุ่มมีปัญหา	3.24	1.117	ปานกลาง	1
7	ครูใช้ข้อมูลพฤติกรรมของนักเรียนเพื่อจัดแบ่งกลุ่มเป็น กลุ่มปกติ กลุ่มเสี่ยง กลุ่มมีปัญหา	3.34	0.982	ปานกลาง	3
8	ครูใช้หลักเกณฑ์ที่เข้าใจตรงกันในการคัดกรองนักเรียน	3.36	1.064	ปานกลาง	4
รวม		3.35	0.979	ปานกลาง	-

จากตารางที่ 4.4 สภาพปัจจุบันของระบบการดูแลช่วยเหลือและคุ้มครองเด็กนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา โรงเรียนอุบลปัญญานุกูล จังหวัดอุบลราชธานีด้านการคัดกรองนักเรียนพบว่า อยู่ในระดับปานกลาง ($\mu = 3.35$, $\sigma = 0.979$) ซึ่งจะต้องหาทางแก้ไขต่อไปหากพิจารณาในรายการ พบว่า ลำดับแรกคือครูใช้ข้อมูลรายได้ของผู้ปกครองเพื่อจัดแบ่งกลุ่มเป็น กลุ่มปกติ กลุ่ม

เสียง กลุ่มมีปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง ($\mu = 3.24$, $\sigma = 1.117$) รองลงมาคือครูใช้ข้อมูลด้านความสามารถพิเศษของนักเรียนเพื่อจัดแบ่งกลุ่มเป็น กลุ่มปกติ กลุ่มเสียง กลุ่มมีปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง ($\mu = 3.28$, $\sigma = 0.927$) และลำดับสุดท้ายคือครูใช้ข้อมูลด้านครอบครัวของนักเรียนเพื่อจัดแบ่งกลุ่มเป็น กลุ่มปกติ กลุ่มเสียง กลุ่มมีปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง ($\mu = 3.40$, $\sigma = 0.904$)

ตารางที่ 4.5 สภาพปัจจุบันของระบบการดูแลช่วยเหลือและคุ้มครองเด็กนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา โรงเรียนอุบลปัญญานุกูล จังหวัดอุบลราชธานี ด้านการส่งเสริมนักเรียน

ด้าน ที่	การพัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือและคุ้มครอง เด็กนักเรียน	N=43		ระดับ	อันดับ
		μ	σ		
1	ครูจัดกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้ของนักเรียนให้มีพัฒนาการที่ดีขึ้น	3.32	1.077	ปานกลาง	1
2	ครูจัดกิจกรรมโฮมรูมเป็นประจำทุกวัน	3.40	1.107	มาก	3
3	ครูจัดกิจกรรมประชุมผู้ปกครองนักเรียน	3.34	1.118	ปานกลาง	2
4	ครูพัฒนานักเรียนให้เป็นบุคคลที่มีศักยภาพ ได้รับการยอมรับจากผู้ที่เกี่ยวข้อง	3.46	1.092	มาก	4
5	ครูยอมรับในความรู้และศักยภาพของนักเรียน เพื่อสร้างความภาคภูมิใจของนักเรียน	3.70	1.015	มาก	5
รวม		3.44	1.081	มาก	-

จากตารางที่ 4.5 สภาพปัจจุบันของระบบการดูแลช่วยเหลือและคุ้มครองเด็กนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา โรงเรียนอุบลปัญญานุกูล จังหวัดอุบลราชธานี ด้านการส่งเสริมนักเรียนพบว่า อยู่ในระดับมาก ($\mu = 3.44$, $\sigma = 1.081$) ซึ่งจะต้องหาทางแก้ไขต่อไปหากพิจารณาในรายการพบว่า ลำดับแรกคือครูจัดกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้ของนักเรียนให้มีพัฒนาการที่ดีขึ้น อยู่ในระดับปานกลาง ($\mu = 3.32$, $\sigma = 1.077$) รองลงมาคือครูจัดกิจกรรมประชุมผู้ปกครองนักเรียนอยู่ในระดับปานกลาง ($\mu = 3.34$, $\sigma = 1.118$) และลำดับสุดท้ายคือครูยอมรับในความรู้และศักยภาพของนักเรียนเพื่อสร้างความภาคภูมิใจของนักเรียนอยู่ในระดับมาก ($\mu = 3.70$, $\sigma = 1.015$)

ตารางที่ 4.6 สภาพปัจจุบันของระบบการดูแลช่วยเหลือและคุ้มครองเด็กนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา โรงเรียนอุบลปัญญานุกูล จังหวัดอุบลราชธานี ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหานักเรียน

ด้าน ที่	การพัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือและคุ้มครอง เด็กนักเรียน	N=43		ระดับ	อันดับ
		μ	σ		
1	ครูให้คำปรึกษาเบื้องต้นกับนักเรียนทุกคน	3.34	1.171	ปานกลาง	5
2	ครูมีการร่วมมือกับผู้เกี่ยวข้องในการป้องกันและ แก้ไขปัญหา	3.28	1.196	ปานกลาง	1
3	ครูมีการพบปะ พูดคุย สื่อสารกับผู้ปกครองเกี่ยวกับ ข้อมูลของนักเรียนเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหา	3.32	1.203	ปานกลาง	3
4	ครูเอาใจใส่นักเรียนทุกคนในการป้องกันและแก้ไข ปัญหา	3.40	0.926	มาก	6
5	ครูมีการจัดกิจกรรมเพื่อช่วยเหลือนักเรียนในการ แก้ไขและป้องกันปัญหา โดยใช้วิธีการที่เหมาะสม กับบุคลิกลักษณะของนักเรียนแต่ละบุคคล	3.30	0.909	ปานกลาง	2.
6	ครูมีการจัดกิจกรรมเพื่อช่วยเหลือนักเรียนในการ แก้ไขและป้องกันปัญหาโดยใช้วิธีการที่เหมาะสมกับ สภาพแวดล้อมของนักเรียนแต่ละบุคคล	3.32	1.203	ปานกลาง	4
รวม		3.37	1.073	ปานกลาง	-

จากตารางที่ 4.6 สภาพปัจจุบันของระบบการดูแลช่วยเหลือและคุ้มครองเด็กนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา โรงเรียนอุบลปัญญานุกูล จังหวัดอุบลราชธานี ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหานักเรียนพบว่า อยู่ในระดับปานกลาง ($\mu = 3.37$, $\sigma = 1.073$) ซึ่งจะต้องหาทางแก้ไขต่อไปหากพิจารณาในรายการ พบว่า ลำดับแรกคือครูมีการร่วมมือกันกับผู้เกี่ยวข้องในการป้องกันปัญหา อยู่ในระดับปานกลาง ($\mu = 3.28$, $\sigma = 1.196$) รองลงมาคือครูมีการจัดกิจกรรมเพื่อช่วยเหลือนักเรียนในการป้องกันและแก้ไขปัญหา โดยวิธีการที่เหมาะสมกับบุคลิกลักษณะของนักเรียนแต่ละบุคคล อยู่ในระดับปานกลาง ($\mu = 3.30$, $\sigma = 0.909$) และลำดับสุดท้ายคือครูเอาใจใส่นักเรียนทุกคนในการป้องกันและแก้ไขปัญหา อยู่ในระดับมาก ($\mu = 3.40$, $\sigma = 0.926$)

ตารางที่ 4.7 สภาพปัจจุบันของระบบการดูแลช่วยเหลือและคุ้มครองเด็กนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา โรงเรียนอุบลปัญญานุกูล จังหวัดอุบลราชธานี ด้านการส่งต่อนักเรียน

ด้าน ที่	การพัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือและคุ้มครอง เด็กนักเรียน	N=43		ระดับ	อันดับ
		μ	σ		
1	ครูพิจารณาปัญหาที่เห็นว่ายากต่อการช่วยเหลือ และทำการส่งต่อ	3.24	0.870	ปานกลาง	1
2	ครูประจำชั้นมีการส่งต่อภายในไปยังครูพี่นุ/ครู อนามัยโรงเรียน	3.48	0.953	มาก	2
3	ครูประจำชั้นมีการส่งต่อภายในไปยังครูจิตวิทยา	3.48	1.054	มาก	3
4	ครูมีการส่งต่อภายนอกไปยังผู้เชี่ยวชาญโดยตรง	3.54	1.014	มาก	4
รวม		3.44	1.014	มาก	-

จากตารางที่ 4.7 สภาพปัจจุบันของระบบการดูแลช่วยเหลือและคุ้มครองเด็กนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา โรงเรียนอุบลปัญญานุกูล จังหวัดอุบลราชธานี ด้านการส่งต่อนักเรียนพบว่า อยู่ในระดับมาก ($\mu = 3.44$, $\sigma = 1.081$) ซึ่งจะต้องหาทางแก้ไขต่อไปหากพิจารณาในรายการพบว่า ลำดับแรกคือครูพิจารณาปัญหาที่ว่ายากต่อการช่วยเหลือและทำการส่งต่อ อยู่ในระดับปานกลาง ($\mu = 3.24$, $\sigma = 0.870$) รองลงมาคือครูประจำชั้นมีการส่งต่อภายในไปยังครูพี่นุ/ครูอนามัยโรงเรียน อยู่ในระดับมาก ($\mu = 3.48$, $\sigma = 0.953$) และลำดับสุดท้ายคือครูมีการส่งต่อภายนอกไปยังผู้เชี่ยวชาญ อยู่ในระดับมาก ($\mu = 3.54$, $\sigma = 1.014$)

ตอนที่ 3 สภาพที่ควรจะเป็นของระบบการดูแลช่วยเหลือและคุ้มครองเด็กนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา โรงเรียนอุบลปัญญานุกูล จังหวัดอุบลราชธานี

ตารางที่ 4.8 สภาพที่ควรจะเป็นของระบบการดูแลช่วยเหลือและคุ้มครองเด็กนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา โรงเรียนอุบลปัญญานุกูล จังหวัดอุบลราชธานี

ด้าน ที่	การพัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือและคุ้มครอง เด็กนักเรียน	N=43		ระดับ	อันดับ
		μ	σ		
1	ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล	4.62	0.535	มากที่สุด	5
2	ด้านการคัดกรองนักเรียน	4.70	0.501	มากที่สุด	4
3	ด้านการส่งเสริมและพัฒนานักเรียน	4.74	0.449	มากที่สุด	3
4	ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหานักเรียน	4.74	0.462	มากที่สุด	2
5	ด้านการส่งต่อนักเรียน	4.75	0.453	มากที่สุด	1
รวม		4.72	0.476	มากที่สุด	-

จากตารางที่ 4.8 สภาพที่ควรจะเป็นของระบบการดูแลช่วยเหลือและคุ้มครองเด็กนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา โรงเรียนอุบลปัญญานุกูล จังหวัดอุบลราชธานี พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุด ($\mu = 4.72$, $\sigma = 0.476$) ซึ่งจะต้องพัฒนาต่อไป หากพิจารณารายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุด ซึ่งจะต้องพัฒนาต่อไปตามลำดับ ดังนี้ ด้านการส่งต่อนักเรียน ($\mu = 4.75$, $\sigma = 0.453$) ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหานักเรียน ($\mu = 4.74$, $\sigma = 0.462$) ด้านการส่งเสริมและพัฒนานักเรียน ($\mu = 4.74$, $\sigma = 0.449$) ด้านการคัดกรองนักเรียน ($\mu = 4.70$, $\sigma = 0.501$) และด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล ($\mu = 4.62$, $\sigma = 0.535$)

ตารางที่ 4.9 สภาพที่ควรจะเป็นของระบบการดูแลช่วยเหลือและคุ้มครองเด็กนักเรียน
ที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา โรงเรียนอุบลปัญญานุกูล จังหวัดอุบลราชธานี
ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล

ด้าน ที่	การพัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือและคุ้มครอง เด็กนักเรียน	N=43		ระดับ	อันดับ
		μ	σ		
1	ครูใช้แบบประเมินพฤติกรรมเด็กเป็นเครื่องมือใน การเก็บข้อมูลนักเรียน	4.58	0.538	มากที่สุด	6
2	ครูใช้ IEP เป็นเครื่องมือในการเก็บข้อมูลนักเรียน ด้านผลการเรียน	4.66	0.519	มากที่สุด	4
3	ครูใช้ IIP ในการเก็บข้อมูลนักเรียนด้านสุขภาพ ร่างกาย	4.70	0.505	มากที่สุด	2
4	ครูสัมภาษณ์ผู้ปกครองในการเก็บข้อมูลนักเรียนด้าน ครอบครัว	4.74	0.443	มากที่สุด	1
5	ครูสัมภาษณ์ผู้ปกครองในการเก็บข้อมูลด้านอาชีพ ของบิดา มารดา หรือผู้ปกครอง	4.66	0.557	มากที่สุด	3
6	ครูสัมภาษณ์ผู้ปกครองในการเก็บข้อมูลนักเรียน เกี่ยวกับรายได้ของครอบครัว	4.48	0.580	มากที่สุด	8
7	ครูสังเกตพฤติกรรมของนักเรียนในการเก็บข้อมูล	4.60	0.495	มากที่สุด	5
8	ครูศึกษาสภาพความเป็นอยู่ของนักเรียน เพื่อทำการรู้จักนักเรียน	4.52	0.646	มากที่สุด	7
รวม		4.62	0.535	มากที่สุด	-

จากตารางที่ 4.9 สภาพที่ควรจะเป็นของระบบการดูแลช่วยเหลือและคุ้มครองเด็กนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา โรงเรียนอุบลปัญญานุกูล จังหวัดอุบลราชธานี ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุด ($\mu = 4.62$, $\sigma = 0.535$) ซึ่งจะต้องพัฒนาต่อไปตามลำดับ ดังนี้ อันดับแรกคือครูสัมภาษณ์ผู้ปกครองในการเก็บข้อมูลนักเรียนด้านครอบครัว ($\mu = 4.74$, $\sigma = 0.443$) รองลงมาคือครูใช้ IIP ในการเก็บข้อมูลนักเรียนด้านสุขภาพร่างกาย ($\mu = 4.74$, $\sigma = 0.505$) และลำดับสุดท้ายคือครูสัมภาษณ์ผู้ปกครองในการเก็บข้อมูลนักเรียนเกี่ยวกับรายได้ของครอบครัว ($\mu = 4.58$, $\sigma = 0.580$)

ตารางที่ 4.10 สภาพที่ควรจะเป็นของระบบการดูแลช่วยเหลือและคุ้มครองเด็กนักเรียน
ที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา โรงเรียนอุบลปัญญานุกูล จังหวัดอุบลราชธานี
ด้านการคัดกรองนักเรียน

ด้าน ที่	การพัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือและคุ้มครอง เด็กนักเรียน	N=43		ระดับ	อันดับ
		μ	σ		
1	ครูใช้ข้อมูลด้านความสามารถพิเศษของนักเรียนเพื่อ จัดแบ่งกลุ่มเป็น กลุ่มปกติ กลุ่มเสี่ยง กลุ่มมีปัญหา	4.62	0.567	มากที่สุด	7
2	ครูใช้ข้อมูลด้านผลการเรียนของนักเรียนเพื่อจัด แบ่งกลุ่มเป็น กลุ่มปกติ กลุ่มเสี่ยง กลุ่มมีปัญหา	4.58	0.575	มากที่สุด	8
3	ครูใช้ข้อมูลด้านสุขภาพร่างกายของนักเรียนเพื่อจัด แบ่งกลุ่มเป็น กลุ่มปกติ กลุ่มเสี่ยง กลุ่มมีปัญหา	4.66	0.479	มากที่สุด	5
4	ครูใช้ข้อมูลด้านครอบครัวของนักเรียนเพื่อจัด แบ่งกลุ่มเป็น กลุ่มปกติ กลุ่มเสี่ยง กลุ่มมีปัญหา	4.76	0.476	มากที่สุด	2
5	ครูใช้ข้อมูลด้านอาชีพของบิดา มารดาหรือผู้ปกครอง นักเรียนเพื่อจัดแบ่งกลุ่มเป็น กลุ่มปกติ กลุ่มเสี่ยง กลุ่มมีปัญหา	4.72	0.479	มากที่สุด	4
6	ครูใช้ข้อมูลรายได้ของผู้ปกครอง เพื่อจัดแบ่งกลุ่ม เป็น กลุ่มปกติ กลุ่มเสี่ยง กลุ่มมีปัญหา	4.64	0.563	มากที่สุด	6
7	ครูใช้ข้อมูลพฤติกรรมของนักเรียนเพื่อจัดแบ่งกลุ่ม เป็น กลุ่มปกติ กลุ่มเสี่ยง กลุ่มมีปัญหา	4.74	0.443	มากที่สุด	3
8	ครูใช้หลักเกณฑ์ที่เข้าใจตรงกันในการคัดกรอง นักเรียน	4.80	0.404	มากที่สุด	1
รวม		4.70	0.501	มากที่สุด	-

จากตารางที่ 4.10 สภาพที่ควรจะเป็นของระบบการดูแลช่วยเหลือและคุ้มครองเด็กนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา โรงเรียนอุบลปัญญานุกูล จังหวัดอุบลราชธานี ด้านการคัดกรองนักเรียน พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุด ($\mu = 4.70$, $\sigma = 0.501$) ซึ่งจะต้องพัฒนาต่อไป หากพิจารณารายการ พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุด ซึ่งจะต้องพัฒนาต่อไปตามลำดับ ดังนี้ อันดับแรกคือ ครูใช้หลักเกณฑ์ที่เข้าใจตรงกันในการคัดกรองนักเรียน ($\mu = 4.80$, $\sigma = 0.404$) รองลงมาคือ ครูใช้ข้อมูลด้านครอบครัวของนักเรียนเพื่อแบ่งกลุ่มเป็น กลุ่มปกติ กลุ่มเสี่ยง กลุ่มมีปัญหา ($\mu = 4.76$,

$O = 0.476$) และลำดับสุดท้ายคือครูใช้ข้อมูลด้านผลการเรียนของนักเรียนเพื่อจัดแบ่งกลุ่มเป็น กลุ่มปกติ กลุ่มเสี่ยง กลุ่มมีปัญหา ($\mu = 4.58$, $O = 0.575$)

ตารางที่ 4.11 สภาพที่ควรจะเป็นของระบบการดูแลช่วยเหลือและคุ้มครองเด็กนักเรียน
ที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา โรงเรียนอุบลปัญญานุกูล จังหวัดอุบลราชธานี
ด้านการส่งเสริมนักเรียน

ด้าน ที่	การพัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือและคุ้มครอง เด็กนักเรียน	N=43		ระดับ	อันดับ
		μ	O		
1	ครูจัดกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้ของนักเรียนให้มี พัฒนาการที่ดีขึ้น	4.76	0.431	มากที่สุด	4
2	ครูจัดกิจกรรมโฮมรูมเป็นประจำทุกวัน	4.76	0.431	มากที่สุด	3
3	ครูจัดกิจกรรมประชุมผู้ปกครองนักเรียน	4.78	0.465	มากที่สุด	1
4	ครูพัฒนานักเรียนให้เป็นบุคคลที่มีศักยภาพ ได้รับการยอมรับจากผู้ที่เกี่ยวข้อง	4.76	0.431	มากที่สุด	2
5	ครูยอมรับในความรู้ ศักยภาพของนักเรียน เพื่อสร้างความภาคภูมิใจของนักเรียน	4.64	0.485	มากที่สุด	5
รวม		4.74	0.449	มากที่สุด	-

จากตารางที่ 4.11 สภาพที่ควรจะเป็นของระบบการดูแลช่วยเหลือและคุ้มครองเด็กนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา โรงเรียนอุบลปัญญานุกูล จังหวัดอุบลราชธานี ด้านการส่งเสริมนักเรียน พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุด ($\mu = 4.74$, $O = 0.449$) ซึ่งจะต้องพัฒนาต่อไป หากพิจารณารายการ พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุด ซึ่งจะต้องพัฒนาต่อไปตามลำดับ ดังนี้ อันดับแรกคือครูจัดกิจกรรมประชุมผู้ปกครองนักเรียน ($\mu = 4.78$, $O = 0.465$) รองลงมาคือครูพัฒนานักเรียนให้เป็นบุคคลที่มีศักยภาพได้รับการยอมรับจากผู้ที่เกี่ยวข้อง ($\mu = 4.76$, $O = 0.431$) และลำดับสุดท้ายคือครูยอมรับในความรู้ ศักยภาพของนักเรียนเพื่อสร้างความภาคภูมิใจของนักเรียน ($\mu = 4.64$, $O = 0.485$)

ตารางที่ 4.12 สภาพที่ควรจะเป็นของระบบการดูแลช่วยเหลือและคุ้มครองเด็กนักเรียน
ที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา โรงเรียนอุบลปัญญานุกูล จังหวัดอุบลราชธานี
ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหานักเรียน

ด้าน ที่	การพัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือและคุ้มครอง เด็กนักเรียน	N=43		ระดับ	อันดับ
		μ	σ		
1	ครูให้คำปรึกษาเบื้องต้นกับนักเรียนทุกคน	4.76	0.476	มากที่สุด	5
2	ครูมีการร่วมมือกับผู้เกี่ยวข้องในการป้องกันและ แก้ไขปัญหา	4.66	0.479	มากที่สุด	3
3	ครูมีการพบปะ พูดคุย สื่อสารกับผู้ปกครองเกี่ยวกับ ข้อมูลของนักเรียนเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหานักเรียน	4.78	0.418	มากที่สุด	1
4	ครูเอาใจใส่นักเรียนทุกคนในการป้องกันและแก้ไข ปัญหา	4.76	0.476	มากที่สุด	4
5	ครูมีการจัดกิจกรรมเพื่อช่วยเหลือนักเรียนในการ แก้ไขและป้องกันปัญหา โดยใช้วิธีการที่เหมาะสม กับบุคลิกลักษณะของนักเรียนแต่ละบุคคล	4.68	0.513	มากที่สุด	6
6	ครูมีการจัดกิจกรรมเพื่อช่วยเหลือนักเรียนในการ แก้ไขและป้องกันปัญหาโดยใช้วิธีการที่เหมาะสมกับ สภาพแวดล้อมของนักเรียนแต่ละบุคคล	4.78	0.418	มากที่สุด	2
รวม		4.74	0.456	มากที่สุด	-

จากตารางที่ 4.12 สภาพที่ควรจะเป็นของระบบการดูแลช่วยเหลือและคุ้มครองเด็กนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา โรงเรียนอุบลปัญญานุกูล จังหวัดอุบลราชธานี ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหานักเรียน พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุด ($\mu = 4.74$, $\sigma = 0.456$) ซึ่งจะต้องพัฒนาต่อไป หากพิจารณารายการ พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุด ซึ่งจะต้องพัฒนาต่อไปตามลำดับ ดังนี้ อันดับแรกคือครูมีการพบปะ พูดคุย สื่อสารกับผู้ปกครองเกี่ยวกับข้อมูลของนักเรียนเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหานักเรียน ($\mu = 4.78$, $\sigma = 0.418$) รองลงมาคือครูมีการจัดกิจกรรมเพื่อช่วยเหลือนักเรียนในการป้องกันและแก้ไขปัญหานักเรียน โดยใช้วิธีการที่เหมาะสมกับสภาพแวดล้อมของนักเรียนแต่ละบุคคล ($\mu = 4.78$, $\sigma = 0.418$) และลำดับสุดท้ายคือครูมีการจัดกิจกรรมเพื่อช่วยเหลือนักเรียนในการป้องกันและแก้ไขปัญหานักเรียน โดยใช้วิธีการที่เหมาะสมกับบุคลิกลักษณะของนักเรียนแต่ละบุคคล ($\mu = 4.68$, $\sigma = 0.513$)

ตารางที่ 4.13 สภาพที่ควรจะเป็นของระบบการดูแลช่วยเหลือและคุ้มครองเด็กนักเรียน
ที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา โรงเรียนอุบลปัญญานุกูล จังหวัดอุบลราชธานี
ด้านการส่งต่อนักเรียน

ด้าน ที่	การพัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือและคุ้มครอง เด็กนักเรียน	N=43		ระดับ	อันดับ
		μ	σ		
1	ครูพิจารณาปัญหาที่เห็นว่ายากต่อการช่วยเหลือ และทำการส่งต่อ	4.66	0.479	มากที่สุด	4
2	ครูประจำชั้นมีการส่งต่อภายในไปยังครูพี่นุ/ครู อนามัยโรงเรียน	4.74	0.443	มากที่สุด	2
3	ครูประจำชั้นมีการส่งต่อภายในไปยังครูจิตวิทยา	4.70	0.505	มากที่สุด	1
4	ครูมีการส่งต่อภายนอกไปยังผู้เชี่ยวชาญโดยตรง	4.88	0.385	มากที่สุด	2
รวม		4.75	0.453	มากที่สุด	-

จากตารางที่ 4.13 สภาพที่ควรจะเป็นของระบบการดูแลช่วยเหลือและคุ้มครองเด็กนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา โรงเรียนอุบลปัญญานุกูล จังหวัดอุบลราชธานี ด้านการส่งต่อนักเรียนพบว่า อยู่ในระดับมากที่สุด ($\mu = 4.75$, $\sigma = 0.453$) ซึ่งจะต้องพัฒนาต่อไป หากพิจารณารายการพบว่า อยู่ในระดับมากที่สุด ซึ่งจะต้องพัฒนาต่อไปตามลำดับ ดังนี้ อันดับแรกคือครูมีการส่งต่อภายนอกไปยังผู้เชี่ยวชาญโดยตรง ($\mu = 4.88$, $\sigma = 0.385$) รองลงมาคือครูประจำชั้นมีการส่งต่อภายในไปยังครูพี่นุ/ครูอนามัยโรงเรียน ($\mu = 4.74$, $\sigma = 0.443$) และลำดับสุดท้ายคือครูพิจารณาปัญหาที่เห็นว่ายากต่อการช่วยเหลือและทำการส่งต่อ ($\mu = 4.66$, $\sigma = 0.479$)

ตอนที่ 4 ความต้องการจำเป็นในการพัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือและคุ้มครองเด็กนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา โรงเรียนอุบลปัญญานุกูล จังหวัดอุบลราชธานี

ตารางที่ 4.14 ความต้องการจำเป็นในการพัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือและคุ้มครองเด็กนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา โรงเรียนอุบลปัญญานุกูล จังหวัดอุบลราชธานี

ด้าน ที่	การพัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือและ คุ้มครองเด็กนักเรียน	N=43		<i>PNI</i> MODIFIED	อันดับ
		I	D		
1	ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล	4.62	3.35	0.379	3
2	ด้านการคัดกรองนักเรียน	4.70	3.23	0.455	1
3	ด้านการส่งเสริมและพัฒนานักเรียน	4.74	3.44	0.378	4
4	ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหานักเรียน	4.74	3.37	0.407	5
5	ด้านการส่งต่อนักเรียน	4.75	3.44	0.381	2
รวม		4.72	3.39	0.392	-

จากตารางที่ 4.14 ในภาพรวมพบว่า ความต้องการจำเป็นในการพัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือและคุ้มครองเด็กนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา โรงเรียนอุบลปัญญานุกูล จังหวัดอุบลราชธานี (*PNI* MODIFIED = 0.476) หากพิจารณารายด้าน พบว่า มีความต้องการพัฒนาตามลำดับดังนี้ ด้านการคัดกรองนักเรียน (*PNI* MODIFIED = 0.455) ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหานักเรียน (*PNI* MODIFIED = 0.407) ด้านการส่งต่อนักเรียน (*PNI* MODIFIED = 0.381) ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล (*PNI* MODIFIED = 0.379) และด้านการส่งเสริมและพัฒนานักเรียน (*PNI* MODIFIED = 0.378)

ตารางที่ 4.15 ความต้องการจำเป็นในการพัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือและคุ้มครองเด็กนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา โรงเรียนอุบลปัญญานุกูล จังหวัดอุบลราชธานี ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล

ด้าน ที่	การพัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือและ คุ้มครองเด็กนักเรียน	N=43		<i>PNI</i> <i>MODIFIED</i>	อันดับ
		I	D		
1	ครูใช้แบบประเมินพฤติกรรมเด็กเป็นเครื่องมือในการเก็บข้อมูลนักเรียน	4.58	3.30	0.388	5
2	ครูใช้ IEP เป็นเครื่องมือในการเก็บข้อมูลนักเรียนด้านผลการเรียน	4.66	3.36	0.387	6
3	ครูใช้ IIP ในการเก็บข้อมูลนักเรียนด้านสุขภาพร่างกาย	4.70	3.12	0.506	2
4	ครูสัมภาษณ์ผู้ปกครองในการเก็บข้อมูลนักเรียนด้านครอบครัว	4.74	3.10	0.529	1
5	ครูสัมภาษณ์ผู้ปกครองในการเก็บข้อมูลด้านอาชีพของบิดา มารดา หรือผู้ปกครอง	4.66	3.22	0.447	4
6	ครูสัมภาษณ์ผู้ปกครองในการเก็บข้อมูลนักเรียนเกี่ยวกับรายได้ของครอบครัว	4.48	3.04	0.474	3
7	ครูสังเกตพฤติกรรมของนักเรียนในการเก็บข้อมูล	4.60	3.34	0.353	7
8	ครูศึกษาสภาพความเป็นอยู่ของนักเรียนเพื่อทำการรู้จักนักเรียน	4.52	3.40	0.329	8
รวม		4.62	3.24	0.426	-

จากตารางที่ 4.15 ความต้องการจำเป็นในการพัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือและคุ้มครองเด็กนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา โรงเรียนอุบลปัญญานุกูล จังหวัดอุบลราชธานี ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล (*PNI* *MODIFIED* = 0.426) หากพิจารณารายการ พบว่า มีความต้องการพัฒนาตามลำดับ ดังนี้ อันดับแรกคือครูสัมภาษณ์ผู้ปกครองในการเก็บข้อมูลนักเรียนด้านครอบครัว (*PNI* *MODIFIED* = 0.529) รองลงมาคือ ครูใช้ IIP ในการเก็บข้อมูลนักเรียนด้านสุขภาพร่างกาย

($PNI^{MODIFIED} = 0.506$) และลำดับสุดท้ายคือครูศึกษาสภาพความเป็นอยู่ของนักเรียนเพื่อทำการรู้จักนักเรียน ($PNI^{MODIFIED} = 0.329$)

ตารางที่ 4.16 ความต้องการจำเป็นในการพัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือและคุ้มครองเด็กนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา โรงเรียนอุบลปัญญานุกูล จังหวัดอุบลราชธานี ด้านการคัดกรองนักเรียน

ด้าน ที่	การพัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือและคุ้มครอง เด็กนักเรียน	N=43		$PNI^{MODIFIED}$	อันดับ
		I	D		
1	ครูใช้ข้อมูลด้านความสามารถพิเศษของนักเรียนเพื่อจัดแบ่งกลุ่มเป็น กลุ่มปกติ กลุ่มเสี่ยง กลุ่มมีปัญหา	4.62	3.28	0.409	4
2	ครูใช้ข้อมูลด้านผลการเรียนของนักเรียนเพื่อจัดแบ่งกลุ่มเป็น กลุ่มปกติ กลุ่มเสี่ยง กลุ่มมีปัญหา	4.58	3.40	0.347	8
3	ครูใช้ข้อมูลด้านสุขภาพร่างกายของนักเรียนเพื่อจัดแบ่งกลุ่มเป็น กลุ่มปกติ กลุ่มเสี่ยง กลุ่มมีปัญหา	4.66	3.38	0.379	7
4	ครูใช้ข้อมูลด้านครอบครัวของนักเรียนเพื่อจัดแบ่งกลุ่มเป็น กลุ่มปกติ กลุ่มเสี่ยง กลุ่มมีปัญหา	4.76	3.40	0.400	5
5	ครูใช้ข้อมูลด้านอาชีพของบิดา มารดาหรือผู้ปกครองนักเรียนเพื่อจัดแบ่งกลุ่มเป็น กลุ่มปกติ กลุ่มเสี่ยง กลุ่มมีปัญหา	4.72	3.38	0.396	6
6	ครูใช้ข้อมูลรายได้ของผู้ปกครอง เพื่อจัดแบ่งกลุ่มเป็น กลุ่มปกติ กลุ่มเสี่ยง กลุ่มมีปัญหา	4.64	3.24	0.432	1
7	ครูใช้ข้อมูลพฤติกรรมของนักเรียนเพื่อจัดแบ่งกลุ่มเป็น กลุ่มปกติ กลุ่มเสี่ยง กลุ่มมีปัญหา	4.74	3.34	0.419	3
8	ครูใช้หลักเกณฑ์ที่เข้าใจตรงกันในการคัดกรองนักเรียน	4.80	3.36	0.429	2
รวม		4.70	3.35	0.403	-

จากตารางที่ 4.16 ความต้องการจำเป็นในการพัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือและคุ้มครองเด็กนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา โรงเรียนอุบลปัญญานุกูล จังหวัดอุบลราชธานี ด้านการคัดกรองนักเรียน ($PNI^{MODIFIED} = 0.403$) หากพิจารณารายการ พบว่า มีความต้องการพัฒนา

ตามลำดับ ดังนี้ อันดับแรกคือครูใช้ข้อมูลรายได้ของผู้ปกครอง เพื่อจัดแบ่งกลุ่มเป็น กลุ่มปกติ กลุ่มเสี่ยง กลุ่มมีปัญหา ($PNI_{MODIFIED} = 0.432$) รองลงมาคือ ครูใช้หลักเกณฑ์ที่เข้าใจตรงกันในการคัดกรองนักเรียน ($PNI_{MODIFIED} = 0.429$) และลำดับสุดท้ายคือครูใช้ข้อมูลด้านผลการเรียนของนักเรียน เพื่อจัดแบ่งกลุ่มเป็น กลุ่มปกติ กลุ่มเสี่ยง กลุ่มมีปัญหา ($PNI_{MODIFIED} = 0.347$)

ตารางที่ 4.17 ความต้องการจำเป็นในการพัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือและคุ้มครองเด็กนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา โรงเรียนอุบลปัญญานุกูล จังหวัดอุบลราชธานี
ด้านการส่งเสริมนักเรียน

ด้าน ที่	การพัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือและคุ้มครอง เด็กนักเรียน	N=43		$PNI_{MODIFIED}$	อันดับ
		I	D		
1	ครูจัดกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้ของนักเรียนให้มีพัฒนาการที่ดีขึ้น	4.76	3.32	0.434	1
2	ครูจัดกิจกรรมโฮมรูมเป็นประจำทุกวัน	4.76	3.40	0.400	3
3	ครูจัดกิจกรรมประชุมผู้ปกครองนักเรียน	4.78	3.34	0.431	2
4	ครูพัฒนานักเรียนให้เป็นบุคคลที่มีศักยภาพได้รับการยอมรับจากผู้ที่เกี่ยวข้อง	4.76	3.46	0.376	4
5	ครูยอมรับในความรู้ ศักยภาพของนักเรียนเพื่อสร้างความภาคภูมิใจของนักเรียน	4.64	3.70	0.254	5
รวม		4.74	3.44	0.378	-

จากตารางที่ 4.17 ความต้องการจำเป็นในการพัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือและคุ้มครองเด็กนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา โรงเรียนอุบลปัญญานุกูล จังหวัดอุบลราชธานี ด้านการส่งเสริมนักเรียน ($PNI_{MODIFIED} = 0.378$) หากพิจารณารายการ พบว่า มีความต้องการพัฒนาตามลำดับ ดังนี้ อันดับแรกคือครูจัดกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้ของนักเรียนให้มีพัฒนาการที่ดีขึ้น ($PNI_{MODIFIED} = 0.434$) รองลงมาคือ ครูจัดกิจกรรมประชุมผู้ปกครองนักเรียน ($PNI_{MODIFIED} = 0.431$) และลำดับสุดท้ายคือครูยอมรับในความรู้ ศักยภาพของนักเรียนเพื่อสร้างความภาคภูมิใจของนักเรียน ($PNI_{MODIFIED} = 0.254$)

ตารางที่ 4.18 ความต้องการจำเป็นในการพัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือและคุ้มครองเด็กนักเรียน
ที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา โรงเรียนอุบลปัญญานุกูล จังหวัดอุบลราชธานี
ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหานักเรียน

ด้าน ที่	การพัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือและคุ้มครอง เด็กนักเรียน	N=43		PNI MODIFIED	อันดับ
		I	D		
1	ครูให้คำปรึกษาเบื้องต้นกับนักเรียนทุกคน	4.76	3.34	0.425	3
2	ครูมีการร่วมมือกับผู้เกี่ยวข้องในการป้องกันและ แก้ไขปัญหา	4.66	3.28	0.421	4
3	ครูมีการพบปะ พูดคุย สื่อสารกับผู้ปกครองเกี่ยวกับ ข้อมูลของนักเรียนเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหา	4.78	3.32	0.440	1
4	ครูเอาใจใส่นักเรียนทุกคนในการป้องกันและแก้ไข ปัญหา	4.76	3.40	0.400	6
5	ครูมีการจัดกิจกรรมเพื่อช่วยเหลือนักเรียนในการ แก้ไขและป้องกันปัญหา โดยใช้วิธีการที่เหมาะสม กับบุคลิกลักษณะของนักเรียนแต่ละบุคคล	4.68	3.30	0.418	5
6	ครูมีการจัดกิจกรรมเพื่อช่วยเหลือนักเรียนในการ แก้ไขและป้องกันปัญหาโดยใช้วิธีการที่เหมาะสมกับ สภาพแวดล้อมของนักเรียนแต่ละบุคคล	4.78	3.32	0.440	2
รวม		4.74	3.37	0.407	-

จากตารางที่ 4.18 ความต้องการจำเป็นในการพัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือและคุ้มครอง
เด็กนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา โรงเรียนอุบลปัญญานุกูล จังหวัดอุบลราชธานี ด้านการ
ป้องกันและแก้ไขปัญหานักเรียน (PNI MODIFIED = 0.407) หากพิจารณารายการ พบว่า มีความ
ต้องการพัฒนาตามลำดับ ดังนี้ อันดับแรกคือครูมีการพบปะ พูดคุย สื่อสารกับผู้ปกครองเกี่ยวกับข้อมูล
ของนักเรียนเพื่อป้องกันปัญหา (PNI MODIFIED = 0.440) รองลงมาคือ ครูมีการจัดกิจกรรมเพื่อ
ช่วยเหลือนักเรียนในการป้องกันโดยใช้วิธีการที่เหมาะสมกับสภาพแวดล้อมของนักเรียนแต่ละบุคคล
(PNI MODIFIED = 0.440) และลำดับสุดท้ายคือครูเอาใจใส่นักเรียนทุกคนในการป้องกันปัญหา
(PNI MODIFIED = 0.400)

ตารางที่ 4.19 ความต้องการจำเป็นในการพัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือและคุ้มครองเด็กนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา โรงเรียนอุบลปัญญานุกูล จังหวัดอุบลราชธานี ด้านการส่งต่อนักเรียน

ด้าน ที่	การพัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือและ คุ้มครองเด็กนักเรียน	N=43		$PNiMODIFIED$	อันดับ
		I	D		
1	ครูพิจารณาปัญหาที่เห็นว่ายากต่อการช่วยเหลือ และทำการส่งต่อ	4.66	3.24	0.438	1
2	ครูประจำชั้นมีการส่งต่อภายในไปยังครูพี่เลี้ยง/ ครูอนามัยโรงเรียน	4.74	3.48	0.362	3
3	ครูประจำชั้นมีการส่งต่อภายในไปยังครูจิตวิทยา	4.70	3.48	0.351	4
4	ครูมีการส่งต่อภายนอกไปยังผู้เชี่ยวชาญโดยตรง	4.88	3.54	0.379	2
รวม		4.75	3.44	0.381	-

จากตารางที่ 4.19 ในภาพรวมพบว่า ความต้องการจำเป็นในการพัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือและคุ้มครองเด็กนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา โรงเรียนอุบลปัญญานุกูล จังหวัดอุบลราชธานี ด้านการส่งต่อนักเรียน พบว่า ต้องการพัฒนา ($PNiMODIFIED = 0.381$) หากพิจารณารายด้าน พบว่า มีความต้องการพัฒนาตามลำดับ ดังนี้ อันดับแรกคือครูพิจารณาปัญหาที่เห็นว่ายากต่อการช่วยเหลือและทำการส่งต่อ ($PNiMODIFIED = 0.438$) รองลงมาคือครูมีการส่งต่อภายนอกไปยังผู้เชี่ยวชาญโดยตรง ($PNiMODIFIED = 0.379$) และลำดับสุดท้ายคือครูประจำชั้นที่การส่งต่อภายในไปยังครูจิตวิทยา ($PNiMODIFIED = 0.351$)

ตอนที่ 5 ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะต่อการพัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือและคุ้มครองเด็กนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา โรงเรียนอุบลปัญญานุกูล จังหวัดอุบลราชธานี

ตารางที่ 4.20 ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะต่อการพัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือและคุ้มครองเด็กนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา โรงเรียนอุบลปัญญานุกูล จังหวัดอุบลราชธานี ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล

ข้อที่	ข้อเสนอแนะต่อการพัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือและคุ้มครองเด็กนักเรียน	จำนวน	ร้อยละ	ร้อยละสะสม
1	เครื่องมือในการเก็บข้อมูลนักเรียนต้องมีคุณภาพเพื่อความสมบูรณ์ของข้อมูล	7	23.3	23.3
2	ครูเก็บข้อมูลนักเรียนด้วยการสัมภาษณ์จะได้ข้อมูลนักเรียนเป็นอย่างดี	5	16.7	40
3	ครูใช้การสังเกตพฤติกรรมของนักเรียนในการเก็บข้อมูลเนื่องจากเป็นวิธีที่ง่ายในการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล	2	6.7	46.7
4	ครูต้องมีการออกเยี่ยมบ้านนักเรียนให้ได้มากที่สุดเพื่อเก็บข้อมูลนักเรียนและพบปะกับผู้ปกครอง	7	23.3	70
5	ครูเพิ่มความใกล้ชิดกับนักเรียนเพื่อที่จะรู้จักนักเรียนมากขึ้น	9	30	100
รวม		30		

จากตารางที่ 4.20 ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะต่อการพัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือและคุ้มครองเด็กนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา โรงเรียนอุบลปัญญานุกูล จังหวัดอุบลราชธานี ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล ตามลำดับดังนี้ ครูเพิ่มความใกล้ชิดกับนักเรียนเพื่อที่จะรู้จักนักเรียนมากขึ้น (30.00%) ครูต้องมีการออกเยี่ยมบ้านนักเรียนให้ได้มากที่สุดเพื่อเก็บข้อมูลนักเรียนและพบปะกับผู้ปกครอง (23.3%) เครื่องมือในการเก็บข้อมูลนักเรียนต้องมีคุณภาพเพื่อความสมบูรณ์ของข้อมูล (23.3%) ครูเก็บข้อมูลนักเรียนด้วยการสัมภาษณ์จะได้ข้อมูลของนักเรียนเป็นอย่างดี (16.7%) และครูใช้การสังเกตพฤติกรรมของนักเรียนในการเก็บข้อมูลเนื่องจากเป็นวิธีที่ง่ายในการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล (6.7%)

ตารางที่ 4.21 ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะต่อการพัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือและคุ้มครอง
เด็กนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา โรงเรียนอุบลปัญญานุกูล
จังหวัดอุบลราชธานี ด้านการคัดกรองนักเรียน

ข้อที่	ข้อเสนอแนะต่อการพัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือ และคุ้มครองเด็กนักเรียน	จำนวน	ร้อยละ	ร้อยละ สะสม
1	ครูควรศึกษาข้อมูลต่าง ๆ ของนักเรียนให้ครบถ้วน ในการ แบ่งกลุ่ม	6	23	23
2	ครูควรใช้ข้อมูลด้านอาชีพ/รายได้ ของบิดา มารดา และ ผู้ปกครองในการแบ่งกลุ่มนักเรียน	5	19.2	42.2
3	ควรทำการคัดกรองอย่างต่อเนื่อง	6	23	65.2
4	โรงเรียนควรมีเครื่องมือที่สอดคล้องกับความบกพร่อง ทางสติปัญญา เพื่อกรอกข้อมูลนักเรียน	7	26.9	92.1
5	เป็นของโรงเรียนเอง เมื่อคัดกรองแล้วเด็กที่มีปัญหาให้แก้ไขโดยด่วน	2	7.7	100
รวม		30	100	

จากตารางที่ 4.21 ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะต่อการพัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือและ
คุ้มครองเด็กนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา โรงเรียนอุบลปัญญานุกูล จังหวัดอุบลราชธานี
ด้านการคัดกรองนักเรียน ตามลำดับดังนี้ โรงเรียนควรมีเครื่องมือที่สอดคล้องกับความบกพร่องทาง
สติปัญญาเพื่อกรอกข้อมูลนักเรียนเป็นของโรงเรียนเอง (26.9%) ครูควรศึกษาข้อมูลต่าง ๆ
ของนักเรียนให้ครบถ้วนในการแบ่งกลุ่ม (23.0%) ควรทำการคัดกรองอย่างต่อเนื่อง (23.0%) ครูควร
ใช้ข้อมูลด้านอาชีพของบิดา มารดา และผู้ปกครองในการแบ่งกลุ่มนักเรียน (19.2%) และเมื่อคัดกรอง
แล้วเด็กที่มีปัญหาให้แก้ไขโดยด่วน (7.7%)

ตารางที่ 4.22 ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะต่อการพัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือและคุ้มครอง
เด็กนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา โรงเรียนอุบลปัญญานุกูล
จังหวัดอุบลราชธานี ด้านการส่งเสริมนักเรียน

ข้อที่	ข้อเสนอแนะต่อการพัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือ และคุ้มครองเด็กนักเรียน	จำนวน	ร้อยละ	ร้อยละ สะสม
1	ควรมีการจัดการประชุมผู้ปกครองอย่างต่อเนื่อง	9	37.5	37.5
2	สร้างการเสริมแรงทางบวกให้กับนักเรียน	5	20.8	58.3
3	ครูต้องเสริมสร้างพัฒนาการที่ดีขึ้นให้กับนักเรียน โดยการจัดกิจกรรมเพิ่มเติม	4	16.7	75
4	ส่งเสริมนักเรียนตามศักยภาพ	2	8.3	83.3
5	จัดกิจกรรมโฮมรูมเป็นประจำทุกวัน	4	16.7	100
รวม		24	100	

จากตารางที่ 4.22 ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะต่อการพัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือและ
คุ้มครองเด็กนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา โรงเรียนอุบลปัญญานุกูล จังหวัดอุบลราชธานี
ด้านการส่งเสริมนักเรียน ตามลำดับดังนี้ ควรมีการจัดการประชุมผู้ปกครองอย่างต่อเนื่อง (37.5%)
สร้างแรงจูงใจให้กับนักเรียน (20.8%) ครูต้องเสริมสร้างพัฒนาการที่ดีขึ้นให้กับนักเรียนโดยการจัด
กิจกรรมเพิ่มเติม (16.7%) จัดกิจกรรมโฮมรูมเป็นประจำทุกวัน (16.7%) และส่งเสริมนักเรียนตาม
ศักยภาพ (8.3%)

ตารางที่ 4.23 ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะต่อการพัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือและคุ้มครอง
เด็กนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา โรงเรียนอุบลปัญญานุกูล
จังหวัดอุบลราชธานี ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหานักเรียน

ข้อที่	ข้อเสนอแนะต่อการพัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือ และคุ้มครองเด็กนักเรียน	จำนวน	ร้อยละ	ร้อยละ สะสม
1	ครูควรร่วมมือกันกับผู้ปกครองในการป้องกันและแก้ไขปัญหานักเรียน	2	7.4	7.4
2	ครูมีการติดตามนักเรียนที่มีปัญหาอย่างใกล้ชิด	6	22.2	29.6
3	ครูต้องใช้เหตุผลและเข้าใจปัญหาของนักเรียน	5	18.5	48.1
4	ครูมีความเข้าใจในปัญหาและพูดคุยกับนักเรียนมากขึ้น	8	29.6	77.7
5	ครูมีความพร้อมในการแก้ไขปัญหเมื่อนักเรียนเกิดปัญหา อยู่ตลอดเวลา	4	14.8	92.5
6	ครูไม่ทอดทิ้งนักเรียนเมื่อเกิดปัญหา	2	7.4	100
รวม		27	100	

จากตารางที่ 4.23 ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะต่อการพัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือและคุ้มครองเด็กนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา โรงเรียนอุบลปัญญานุกูล จังหวัดอุบลราชธานี ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหานักเรียน ตามลำดับดังนี้ ครูมีความเข้าใจในปัญหาและพูดคุยกับนักเรียนมากขึ้น (29.6%) ครูมีการติดตามนักเรียนที่มีปัญหาอย่างใกล้ชิด (22.2%) ครูต้องใช้เหตุผลและเข้าใจปัญหาของนักเรียน (18.5%) ครูมีความพร้อมในการแก้ไขปัญหเมื่อนักเรียนเกิดปัญหาอยู่ตลอดเวลา (14.8%) ครูควรร่วมมือกับผู้ปกครองในการแก้ไขปัญห (7.4%) และครูไม่ทอดทิ้งนักเรียนเมื่อเกิดปัญหา (7.4%)

ตารางที่ 4.24 ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะต่อการพัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือและคุ้มครอง
เด็กนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา โรงเรียนอุบลปัญญานุกูล
จังหวัดอุบลราชธานี ด้านการส่งต่อ

ข้อที่	ข้อเสนอแนะต่อการพัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือ และคุ้มครองเด็กนักเรียน	จำนวน	ร้อยละ	ร้อยละ สะสม
1	ควรมีการประสานงานในการส่งต่อนักเรียนให้ตรงกับปัญหา	4	14.2	14.2
2	ส่งเอกสารข้อมูลเด็กให้ครูประจำชั้นท่านต่อไป	7	25.0	39.2
3	การส่งต่อไปยังผู้เชี่ยวชาญโดยตรงเพื่อแก้ไขปัญหานักเรียน อย่างตรงตามความต้องการจำเป็น	6	21.4	60.6
4	ติดตามผลในการส่งต่ออย่างสม่ำเสมอ	6	21.4	82
5	เมื่อพบปัญหาครูประจำชั้นสามารถทำการแก้ไขปัญหาก่อน ส่งต่อได้	5	18	100
รวม		28	100	

จากตารางที่ 4.24 ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะต่อการพัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือและคุ้มครองเด็กนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา โรงเรียนอุบลปัญญานุกูล จังหวัดอุบลราชธานี ด้านการส่งต่อ ตามลำดับดังนี้ ส่งเอกสารข้อมูลเด็กให้ครูประจำชั้นท่านต่อไป (25.0%) การส่งต่อไปยังผู้เชี่ยวชาญโดยตรงเพื่อแก้ไขปัญหานักเรียนอย่างตรงตามความต้องการจำเป็น (21.4%) ติดตามผลในการส่งต่ออย่างสม่ำเสมอ (21.4%) เมื่อพบปัญหาครูประจำชั้นสามารถทำการแก้ไขปัญหาก่อนส่งต่อได้ (18.0%) และควรมีการประสานงานในการส่งต่อนักเรียนให้ตรงกับปัญหา (14.2%)

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การพัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือและคุ้มครองเด็กนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา โรงเรียนอุบลปัญญานุกูล จังหวัดอุบลราชธานี ได้สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ ดังนี้

วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันระบบการดูแลช่วยเหลือและคุ้มครองเด็กนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาโรงเรียนอุบลปัญญานุกูล จังหวัดอุบลราชธานี
2. เพื่อศึกษาสภาพที่ควรจะเป็นของระบบการดูแลช่วยเหลือและคุ้มครองเด็กนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาโรงเรียนอุบลปัญญานุกูล จังหวัดอุบลราชธานี
3. เพื่อศึกษาความต้องการจำเป็นและแนวทางการพัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือและคุ้มครองเด็กนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาในโรงเรียนอุบลปัญญานุกูล จังหวัดอุบลราชธานี
4. เพื่อเสริมสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพครู โรงเรียนอุบลปัญญานุกูล จังหวัดอุบลราชธานี

ขอบเขตของการศึกษา

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ผู้ศึกษามุ่งพัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือและคุ้มครองเด็กนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา โรงเรียนอุบลปัญญานุกูล จังหวัดอุบลราชธานี โดยยึดกรอบการดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน 5 ประการ ดังนี้ (กรมสุขภาพจิต, 2544)

1. การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล
2. การคัดกรองนักเรียน
3. การส่งเสริมและพัฒนานักเรียน
4. ป้องกันและแก้ไขปัญหา
5. การส่งต่อ

ขอบเขตด้านประชากร

ประชากรในการศึกษาค้นคว้านี้ได้แก่ ผู้บริหาร และข้าราชการครูในโรงเรียนอุบลปัญญานุกูล จังหวัดอุบลราชธานี ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2562 จำนวน 43 คน

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้ศึกษานำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล เรื่อง การพัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือและคุ้มครองนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ในโรงเรียนอุบลปัญญานุกูล จังหวัดอุบลราชธานี ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลสภาพปัจจุบันของระบบการดูแลช่วยเหลือและคุ้มครองนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ในโรงเรียนอุบลปัญญานุกูล จังหวัดอุบลราชธานี

สภาพปัจจุบันของการศึกษาระบบการดูแลช่วยเหลือและคุ้มครองเด็กนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาในโรงเรียนอุบลปัญญานุกูล จังหวัดอุบลราชธานี พบว่า ภาพรวมอยู่ในระดับมาก ซึ่งควรปรับปรุงให้ดีขึ้น หากพิจารณารายด้าน พบว่าอยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งจะต้องหาทางแก้ไข ปัญหาตามลำดับดังนี้คือ ด้านการคัดกรองนักเรียน ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล และอยู่ในระดับมาก ซึ่งควรปรับปรุงให้ดีขึ้นตามลำดับ ดังนี้คือ ด้านการส่งต่อนักเรียน ด้านการส่งเสริมและพัฒนาเด็ก และด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหานักเรียน

1. ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล พบว่า อยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งจะต้องหาทางแก้ไขต่อไป หากพิจารณาในรายการ พบว่า ลำดับแรก คือครูสัมภาษณ์ผู้ปกครองในการเก็บข้อมูลนักเรียน เกี่ยวกับค่าใช้จ่ายในการมาโรงเรียนอยู่ในระดับปานกลาง รองลงมาคือครูสัมภาษณ์ผู้ปกครองในการเก็บข้อมูลนักเรียนด้านครอบครัวอยู่ในระดับปานกลาง และลำดับสุดท้ายคือครูศึกษาสภาพความเป็นอยู่ของนักเรียนเพื่อทำการรู้จักนักเรียนอยู่ในระดับปานกลาง

2. ด้านการคัดกรองนักเรียน พบว่า อยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งจะต้องหาทางแก้ไขต่อไป หากพิจารณาในรายการ พบว่า ลำดับแรกคือครูใช้ข้อมูลค่าใช้จ่ายของผู้ปกครองเพื่อจัดแบ่งกลุ่มเป็นกลุ่มปกติ กลุ่มเสี่ยง กลุ่มมีปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง รองลงมาคือครูใช้ข้อมูลด้านศักยภาพพิเศษของนักเรียนเพื่อจัดแบ่งกลุ่มเป็น กลุ่มปกติ กลุ่มเสี่ยง กลุ่มมีปัญหาอยู่ในระดับปานกลางและลำดับสุดท้ายคือครูใช้ข้อมูลด้านครอบครัวของนักเรียน เพื่อจัดแบ่งกลุ่มเป็น กลุ่มปกติ กลุ่มเสี่ยง กลุ่มมีปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง

3. ด้านการส่งเสริมและพัฒนาเด็กพบว่า อยู่ในระดับมาก ซึ่งจะต้องหาทางแก้ไขต่อไป หากพิจารณาในรายการ พบว่า ลำดับแรกคือครูจัดกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้ของนักเรียนให้มีพัฒนาการที่ดีขึ้น อยู่ในระดับปานกลาง รองลงมาคือครูจัดกิจกรรมประชุมผู้ปกครองนักเรียนอยู่ในระดับปานกลางลำดับสุดท้ายคือครูยอมรับในความรู้ศักยภาพของนักเรียนเพื่อสร้างความภาคภูมิใจของนักเรียนอยู่ในระดับมาก

4. ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหานักเรียนพบว่า อยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งจะต้องหาทางแก้ไขต่อไปหากพิจารณาในรายการ พบว่า ลำดับแรกคือครูมีการร่วมมือกันกับผู้เกี่ยวข้องในการ

ป้องกันปัญหา อยู่ในระดับปานกลาง รองลงมาคือครูมีการจัดกิจกรรมเพื่อช่วยเหลือนักเรียนในการป้องกันและแก้ไขปัญา โดยวิธีการที่เหมาะสมกับบุคลิกลักษณะของนักเรียนแต่ละบุคคล อยู่ในระดับปานกลาง และลำดับสุดท้ายคือครูเอาใจใส่นักเรียนทุกคนในการป้องกันและแก้ไขปัญา อยู่ในระดับมาก

5. ด้านการส่งต่อนักเรียนพบว่า อยู่ในระดับมาก ซึ่งจะต้องหาทางแก้ไขต่อไปหากพิจารณาในรายการ พบว่า ลำดับแรกคือครูพิจารณาปัญหาที่เห็นว่ายากต่อการช่วยเหลือและทำการส่งต่อ อยู่ในระดับปานกลาง รองลงมาคือครูประจำชั้นมีการส่งต่อภายในไปยังครูแนะแนวอยู่ในระดับมาก และลำดับสุดท้ายคือครูมีการส่งต่อภายนอกไปยังผู้เชี่ยวชาญ อยู่ในระดับมาก

ตอนที่ 2 สภาพที่ควรจะเป็นของระบบการดูแลช่วยเหลือและคุ้มครองเด็กนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา โรงเรียนอุบลปัญญานุกูล จังหวัดอุบลราชธานี

สภาพที่ควรจะเป็นของระบบการดูแลช่วยเหลือและคุ้มครองเด็กนักเรียน ที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา โรงเรียนอุบลปัญญานุกูล จังหวัดอุบลราชธานี พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุด ซึ่งจะต้องพัฒนาต่อไป หากพิจารณารายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุด ซึ่งจะต้องพัฒนาต่อไปตามลำดับ ดังนี้ ด้านการส่งต่อนักเรียน ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหานักเรียน ด้านการส่งเสริมและพัฒนานักเรียน ด้านการคัดกรองนักเรียน และด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล

1. ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุด ซึ่งจะต้องพัฒนาต่อไป หากพิจารณารายการ พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุด ซึ่งจะต้องพัฒนาต่อไปตามลำดับ ดังนี้ อันดับแรกคือครูสัมภาษณ์ผู้ปกครองในการเก็บข้อมูลนักเรียนด้านครอบครัว รองลงมาคือครูใช้ IIP ในการเก็บข้อมูลนักเรียนด้านสุขภาพร่างกาย และลำดับสุดท้ายคือครูสัมภาษณ์ผู้ปกครองในการเก็บข้อมูลนักเรียนเกี่ยวกับค่าใช้จ่ายมาโรงเรียน

2. ด้านการคัดกรองนักเรียน พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุด ซึ่งจะต้องพัฒนาต่อไป หากพิจารณารายการ พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุด ซึ่งจะต้องพัฒนาต่อไปตามลำดับ ดังนี้ อันดับแรกคือ ครูใช้หลักเกณฑ์ที่เข้าใจตรงกันในการคัดกรองนักเรียนรองลงมาคือครูใช้ข้อมูลด้านครอบครัวของนักเรียนเพื่อแบ่งกลุ่มเป็น กลุ่มปกติ กลุ่มเสี่ยง กลุ่มมีปัญหา และลำดับสุดท้ายคือครูใช้ข้อมูลด้านผลการเรียนของนักเรียนเพื่อจัดแบ่งกลุ่มเป็น กลุ่มปกติ กลุ่มเสี่ยง กลุ่มมีปัญหา

3. ด้านการส่งเสริมและพัฒนานักเรียน พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุด ซึ่งจะต้องพัฒนาต่อไป หากพิจารณารายการ พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุด ซึ่งจะต้องพัฒนาต่อไปตามลำดับ ดังนี้ อันดับแรกคือ ครูจัดกิจกรรมประชุมผู้ปกครองนักเรียน รองลงมาคือครูพัฒนานักเรียนให้เป็นบุคคลที่มีศักยภาพได้รับการยอมรับจากผู้ที่เกี่ยวข้อง และลำดับสุดท้ายคือครูยอมรับในความรู้ศักยภาพของนักเรียนเพื่อสร้างความภาคภูมิใจของนักเรียน

4. ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหานักเรียน พบว่า อยู่ในระดับมาก ซึ่งจะต้องพัฒนาต่อไป หากพิจารณารายการ พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุด ซึ่งจะต้องพัฒนาต่อไปตามลำดับ ดังนี้ อันดับแรกคือ ครูมีการพบปะ พูดคุย สื่อสารกับผู้ปกครองเกี่ยวกับข้อมูลของนักเรียนเพื่อป้องกันและแก้ไข ปัญหา รองลงมาคือครูมีการจัดกิจกรรมเพื่อช่วยเหลือนักเรียนในการป้องกันและแก้ไข ปัญหา โดยใช้วิธีการที่เหมาะสมกับสภาพแวดล้อมของนักเรียนแต่ละบุคคล และลำดับสุดท้ายคือครูมีการจัด กิจกรรมเพื่อช่วยเหลือนักเรียนในการป้องกันและแก้ไข ปัญหา โดยใช้วิธีการที่เหมาะสมกับ บุคลิกลักษณะของนักเรียนแต่ละบุคคล

5. ด้านการส่งต่อนักเรียน พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุด ซึ่งจะต้องพัฒนาต่อไป หากพิจารณา รายการ พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุด ซึ่งจะต้องพัฒนาต่อไปตามลำดับ ดังนี้ อันดับแรกคือครูมีการส่ง ต่อภายนอกไปยังผู้เชี่ยวชาญโดยตรง รองลงมาคือ ครูประจำชั้นมีการส่งต่อภายในไปยังครูแนะแนว และลำดับสุดท้ายคือครูพิจารณาปัญหาที่เห็นว่ายากต่อการช่วยเหลือและทำการส่งต่อ

ตอนที่ 3 ความต้องการจำเป็นในการพัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือและคุ้มครองเด็กนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา โรงเรียนอุบลปัญญานุกูล จังหวัดอุบลราชธานี

ความต้องการจำเป็นในการพัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือและคุ้มครองเด็กนักเรียนที่มีความ บกพร่องทางสติปัญญา โรงเรียนอุบลปัญญานุกูล จังหวัดอุบลราชธานี มีความต้องการพัฒนา ตามลำดับ ดังนี้ ด้านการคัดกรองนักเรียนด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหานักเรียน ด้านการส่งต่อ นักเรียนด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล และด้านการส่งเสริมและพัฒนานักเรียน

1. ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล มีความต้องการพัฒนาตามลำดับ ดังนี้ อันดับแรกคือ ครูสัมภาษณ์ผู้ปกครองในการเก็บข้อมูลนักเรียนด้านครอบครัว(รองลงมาคือ ครูใช้ IIP ในการเก็บ ข้อมูลนักเรียนด้านสุขภาพร่างกาย และลำดับสุดท้ายคือครูศึกษาสภาพความเป็นอยู่ของนักเรียนเพื่อ ทำการรู้จักนักเรียน

2. ด้านการคัดกรองนักเรียน มีความต้องการพัฒนาตามลำดับ ดังนี้ อันดับแรกคือครูใช้ข้อมูล ค่าใช้จ่ายของผู้ปกครอง เพื่อจัดแบ่งกลุ่มเป็น กลุ่มปกติ กลุ่มเสี่ยง กลุ่มมีปัญหา รองลงมาคือ ครูใช้ หลักเกณฑ์ที่เข้าใจตรงกันในการคัดกรองนักเรียน และลำดับสุดท้ายคือครูใช้ข้อมูลด้านผลการเรียน ของนักเรียนเพื่อจัดแบ่งกลุ่มเป็น กลุ่มปกติ กลุ่มเสี่ยง กลุ่มมีปัญหา

3. ด้านการส่งเสริมและพัฒนานักเรียน มีความต้องการพัฒนาตามลำดับ ดังนี้ อันดับแรกคือ ครูจัดกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้ของนักเรียนให้มีพัฒนาการที่ดีขึ้น รองลงมาคือ ครูจัดกิจกรรมประชุม ผู้ปกครองนักเรียน และลำดับสุดท้ายคือครูยอมรับในความรู้ศักยภาพของนักเรียนเพื่อสร้างความ ภาคภูมิใจของนักเรียน

4. ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหานักเรียน มีความต้องการพัฒนาตามลำดับ ดังนี้ อันดับแรกคือครูมีการพบปะ พูดคุย สื่อสารกับผู้ปกครองเกี่ยวกับข้อมูลของนักเรียนเพื่อป้องกันปัญหา รองลงมาคือ ครูมีการจัดกิจกรรมเพื่อช่วยเหลือนักเรียนในการป้องกันโดยใช้วิธีการที่เหมาะสมกับสภาพแวดล้อมของนักเรียนแต่ละบุคคล และลำดับสุดท้ายคือครูเอาใจใส่กับนักเรียนทุกคนในการป้องกันปัญหา

5. ด้านการส่งต่อนักเรียน มีความต้องการพัฒนาตามลำดับ ดังนี้ อันดับแรกคือครูพิจารณาปัญหาที่เห็นว่ายากต่อการช่วยเหลือและทำการส่งต่อ รองลงมาคือครูมีการส่งต่อภายนอกไปยังผู้เชี่ยวชาญโดยตรง และลำดับสุดท้ายคือครูประจำชั้นมีการส่งต่อภายในไปยังครูฝ่ายปกครอง

ตอนที่ 4 ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะต่อการพัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือและคุ้มครองเด็กนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา โรงเรียนอุบลปัญญานุกูล จังหวัดอุบลราชธานี

1. ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล ตามลำดับดังนี้ ครูเพิ่มความใกล้ชิดกับนักเรียน เพื่อที่จะรู้จักนักเรียนมากขึ้น ครูต้องมีการออกเยี่ยมบ้านนักเรียนให้ได้มากที่สุดเพื่อเก็บข้อมูลนักเรียน และพบปะกับผู้ปกครอง เครื่องมือในการเก็บข้อมูลนักเรียนต้องมีคุณภาพเพื่อความสมบูรณ์ของข้อมูล ครูเก็บข้อมูลนักเรียนด้วยการสัมภาษณ์จะได้ข้อมูลของนักเรียนเป็นอย่างดี และครูใช้การสังเกตพฤติกรรมของนักเรียนในการเก็บข้อมูลเนื่องจากเป็นวิธีที่ง่ายในการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล

2. ด้านการคัดกรองนักเรียน ตามลำดับดังนี้ โรงเรียนควรมีโปรแกรมเพื่อกรอกข้อมูลนักเรียนเป็นของโรงเรียนเอง ครูควรศึกษาข้อมูลต่าง ๆ ของนักเรียนให้ครบถ้วนในการแบ่งกลุ่ม ควรทำการคัดกรองอย่างต่อเนื่อง ครูควรใช้ข้อมูลด้านอาชีพของบิดา มารดา และผู้ปกครองในการแบ่งกลุ่มนักเรียน และเมื่อคัดกรองแล้วเด็กที่มีปัญหาให้แก้ไขโดยด่วน

3. ด้านการส่งเสริมและพัฒนานักเรียน ตามลำดับดังนี้ ควรมีการจัดการประชุมผู้ปกครองอย่างต่อเนื่อง สร้างแรงจูงใจให้กับนักเรียน ครูต้องเสริมสร้างพัฒนาการที่ดีขึ้นให้กับนักเรียนโดยการจัดกิจกรรมเพิ่มเติม จัดกิจกรรมโฮมรูมเป็นประจำทุกวัน และส่งเสริมนักเรียนในด้านที่นักเรียนถนัด

4. ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหานักเรียน ตามลำดับดังนี้ ครูมีความเข้าใจในปัญหาและพูดคุยกับเด็กมากขึ้น ครูมีการติดตามนักเรียนที่มีปัญหาอย่างใกล้ชิด ครูต้องใช้เหตุผลและเข้าใจปัญหาของเด็ก ครูมีความพร้อมในการแก้ไขปัญหามือเด็กเกิดปัญหาอยู่ตลอดเวลา ครูควรร่วมมือกับผู้ปกครองในการแก้ไขปัญห และครูไม่ทอดทิ้งเด็กเมื่อเด็กเกิดปัญหา

5. ด้านการส่งต่อ ตามลำดับดังนี้ ส่งเอกสารข้อมูลเด็กให้ครูประจำชั้นท่านต่อไป การส่งต่อไปยังผู้เชี่ยวชาญโดยตรงเพื่อแก้ไขปัญหาก็อย่างตรงวัตถุประสงค์ ติดตามผลในการส่งต่ออย่างสม่ำเสมอ เมื่อพบปัญหาครูประจำชั้นสามารถทำการแก้ไขปัญหาก่อนส่งต่อได้ และควรมีการประสานงานในการส่งต่อนักเรียนให้ตรงกับปัญหา

ตอนที่ 5 การเสริมสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพสำหรับครู โรงเรียนอุบลปัญญานุกูล จังหวัดอุบลราชธานี

1. องค์ความรู้ด้านการจัดการเรียนการสอน (Pedagogical Knowledge) ครูมีความเข้าใจด้านการจัดสภาพแวดล้อมภายในชั้นเรียนที่สนับสนุน การเรียนรู้ ตลอดจนการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ ครูมีความรู้ด้านกลยุทธ์การจัดการชั้นเรียนที่มีประสิทธิภาพ ครูมีความเข้าใจที่เกี่ยวข้องกับการเรียนรู้ของผู้เรียน ครูจะต้องมีความเข้าใจว่าผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้อย่างไรและสอนอย่างไร จึงจะช่วยสนับสนุนการเรียนรู้ของผู้เรียน และครูมีองค์ความรู้เกี่ยวกับกิจกรรมที่ช่วยพัฒนาศักยภาพด้านอภิปัญญาหรือการรู้ความคิดของผู้เรียน โดยครูจะต้องบูรณาการองค์ความรู้ให้สอดคล้องกับหลักสูตรทางการศึกษา

2. องค์ความรู้ด้านสาขาวิชา (Discipline Knowledge) ครูมีองค์ความรู้เชิงลึกเกี่ยวกับรายวิชา กรอบแนวคิด ความคิดและกระบวนการของรายวิชานั้น ๆ ตลอดจนองค์ความรู้อื่นที่เกี่ยวข้องกับรายวิชานั้น ๆ และครูมีความเข้าใจเกี่ยวกับรายละเอียดกรอบแนวคิดของรายวิชาซึ่งส่งผลต่อการจัดเนื้อหาสาระและคำถามเพื่อนำไปสู่การแสวงหาองค์ความรู้ต่อไป

3. องค์ความรู้ด้านการปรับพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ของนักเรียนก่อนการส่งต่อนักเรียน โดยใช้คู่มือการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา 4 เล่ม ได้แก่

- 3.1 คู่มือแนวทางการป้องกันและแก้ไขปัญหาด้านยาเสพติด
- 3.2 คู่มือแนวทางการป้องกันและแก้ไขปัญหาด้านการล่องละเมิดทางเพศ
- 3.3 คู่มือแนวทางการป้องกันและแก้ไขปัญหาด้านอุบัติเหตุ
- 3.4 คู่มือแนวทางการป้องกันและแก้ไขปัญหาด้านพฤติกรรมไม่พึงประสงค์

4. องค์ความรู้เกี่ยวกับกระบวนการ PLC มาส่งเสริมนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา

อภิปรายผลการศึกษา

การศึกษา เรื่อง การพัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือและคุ้มครองเด็กนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา โรงเรียนอุบลปัญญานุกูล จังหวัดอุบลราชธานี สามารถอภิปรายผลการศึกษาดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลสภาพปัจจุบันของระบบการดูแลช่วยเหลือและคุ้มครองนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ในโรงเรียนอุบลปัญญานุกูล จังหวัดอุบลราชธานี

สภาพปัจจุบันของการศึกษาระดับการดูแลช่วยเหลือและคุ้มครองเด็กนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาในโรงเรียนอุบลปัญญานุกูล จังหวัดอุบลราชธานี พบว่า ภาพรวมอยู่ในระดับมาก ซึ่งควรปรับปรุงให้ดีขึ้น หากพิจารณารายด้าน พบว่าอยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งจะต้องหาทางแก้ไข ปัญหาตามลำดับดังนี้คือ ด้านการคัดกรองนักเรียน ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล และอยู่ในระดับมาก ซึ่งควรปรับปรุงให้ดีขึ้นตามลำดับ ดังนี้คือ ด้านการส่งต่อนักเรียน ด้านการส่งเสริมและพัฒนาเด็ก และด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหานักเรียน

1. ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล พบว่า อยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งจะต้องหาทางแก้ไขต่อไปดังนี้ ลำดับแรกคือครูสัมภาษณ์ผู้ปกครองในการเก็บข้อมูลนักเรียนเกี่ยวกับค่าใช้จ่ายในการมาโรงเรียน รองลงมาคือครูสัมภาษณ์ผู้ปกครองในการเก็บข้อมูลนักเรียนด้านครอบครัว และลำดับสุดท้ายคือครูศึกษาสภาพความเป็นอยู่ของนักเรียนเพื่อทำการรู้จักนักเรียน

2. ด้านการคัดกรองนักเรียน พบว่า อยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งจะต้องหาทางแก้ไขต่อไป หากพิจารณาในรายการ พบว่า ลำดับแรกคือครูใช้ข้อมูลค่าใช้จ่ายของผู้ปกครองเพื่อจัดแบ่งกลุ่มเป็นกลุ่มปกติ กลุ่มเสี่ยง กลุ่มมีปัญหา รองลงมาคือครูใช้ข้อมูลด้านศักยภาพพิเศษของนักเรียนเพื่อจัดแบ่งกลุ่มเป็น กลุ่มปกติ กลุ่มเสี่ยง กลุ่มมีปัญหา และลำดับสุดท้ายคือครูใช้ข้อมูลด้านครอบครัวของนักเรียน เพื่อจัดแบ่งกลุ่มเป็น กลุ่มปกติ กลุ่มเสี่ยง กลุ่มมีปัญหา

3. ด้านการส่งเสริมและพัฒนาเด็กพบว่า อยู่ในระดับมาก ซึ่งจะต้องหาทางแก้ไขต่อไป หากพิจารณาในรายการ พบว่า ลำดับแรกคือครูจัดกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้ของนักเรียนให้มีพัฒนาการที่ดีขึ้นรองลงมาคือครูจัดกิจกรรมประชุมผู้ปกครองนักเรียน และลำดับสุดท้ายคือครูยอมรับในความรู้ศักยภาพของนักเรียนเพื่อสร้างความภาคภูมิใจของนักเรียน

4. ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหานักเรียนพบว่า อยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งจะต้องหาทางแก้ไขต่อไปหากพิจารณาในรายการ พบว่า ลำดับแรกคือครูมีการร่วมมือกันกับผู้เกี่ยวข้องในการป้องกันปัญหา รองลงมาคือครูมีการจัดกิจกรรมเพื่อช่วยเหลือนักเรียนในการป้องกันและแก้ไขปัญหาดังกล่าวโดยวิธีการที่เหมาะสมกับบุคลิกลักษณะของนักเรียนแต่ละบุคคล และลำดับสุดท้ายคือครูเอาใจใส่กับนักเรียนทุกคนในการป้องกันและแก้ไขปัญหานักเรียน

5. ด้านการส่งต่อนักเรียนพบว่า อยู่ในระดับมาก ซึ่งจะต้องหาทางแก้ไขต่อไปหากพิจารณาในรายการ พบว่า ลำดับแรกคือครูพิจารณาปัญหาที่เห็นว่ายากต่อการช่วยเหลือและทำการส่งต่อ รองลงมาคือครูประจำชั้นมีการส่งต่อภายในไปยังครูแนะแนว และลำดับสุดท้ายคือครูมีการส่งต่อภายนอกไปยังผู้เชี่ยวชาญ

ตอนที่ 2 สภาพที่ควรจะเป็นของระบบการดูแลช่วยเหลือและคุ้มครองเด็กนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา โรงเรียนอุบลปัญญานุกูล จังหวัดอุบลราชธานี

สภาพที่ควรจะเป็นของระบบการดูแลช่วยเหลือและคุ้มครองเด็กนักเรียน ที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา โรงเรียนอุบลปัญญานุกูล จังหวัดอุบลราชธานี พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุด ซึ่งจะต้องพัฒนาต่อไป ตามลำดับ ดังนี้ ด้านการส่งต่อนักเรียน ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหาเด็กนักเรียน ด้านการส่งเสริมและพัฒนาเด็กนักเรียน ด้านการคัดกรองนักเรียน และด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล

1. ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุด ซึ่งจะต้องพัฒนาต่อไป หากพิจารณารายการ พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุด ซึ่งจะต้องพัฒนาต่อไปตามลำดับ ดังนี้ อันดับแรกคือครูสัมภาษณ์ผู้ปกครองในการเก็บข้อมูลนักเรียนด้านครอบครัว รองลงมาคือครูใช้ IIP ในการเก็บข้อมูลนักเรียนด้านสุขภาพร่างกาย และลำดับสุดท้ายคือครูสัมภาษณ์ผู้ปกครองในการเก็บข้อมูลนักเรียนเกี่ยวกับค่าใช้จ่ายมาโรงเรียน สอดคล้องกับ จริยา เนียมสวัสดี (2557) กล่าวว่า ความสำคัญด้วยความแตกต่างของนักเรียนแต่ละคนที่มีพื้นฐานความเป็นมาของชีวิตที่ไม่เหมือนกันหล่อหลอมให้เกิดพฤติกรรมหลากหลายรูปแบบ ทั้งด้านบวก และด้านลบ ดังนั้นการรู้ข้อมูลที่จำเป็นเกี่ยวกับตัวนักเรียนจึงเป็นสิ่งสำคัญ ที่จะช่วยให้ครูที่ปรึกษามีความเข้าใจนักเรียนมากขึ้น สามารถนำข้อมูลมาวิเคราะห์เพื่อคัดกรองนักเรียนเป็นประโยชน์ในการส่งเสริม การป้องกันและแก้ไขปัญหาเด็กนักเรียนได้อย่างถูกต้อง ซึ่งเป็นข้อมูลเชิงประจักษ์มิใช่การใช้ความรู้หรือการคาดเดาโดยเฉพาะในการแก้ปัญหาเด็กนักเรียนซึ่งจะทำให้ไม่เกิดข้อผิดพลาดต่อการช่วยเหลือนักเรียน หรือเกิดได้น้อยที่สุด

2. ด้านการคัดกรองนักเรียน พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุด ซึ่งจะต้องพัฒนาต่อไป หากพิจารณารายการ พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุด ซึ่งจะต้องพัฒนาต่อไปตามลำดับ ดังนี้ อันดับแรกคือ ครูใช้หลักเกณฑ์ที่เข้าใจตรงกันในการคัดกรองนักเรียนรองลงมาคือครูใช้ข้อมูลด้านครอบครัวของนักเรียนเพื่อแบ่งกลุ่มเป็น กลุ่มปกติ กลุ่มเสี่ยง กลุ่มมีปัญหา และลำดับสุดท้ายคือครูใช้ข้อมูลด้านผลการเรียนของนักเรียนเพื่อจัดแบ่งกลุ่มเป็น กลุ่มปกติ กลุ่มเสี่ยง กลุ่มมีปัญหา สอดคล้องกับ จริยา เนียมสวัสดี (2557) กล่าวว่า การคัดกรองนักเรียนเป็นการวิเคราะห์ข้อมูลทั้งหมดที่ได้จากการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล แล้วนำผลที่ได้มาจำแนกการคัดกรองที่สถานศึกษาได้จัดขึ้น สถานศึกษาควรมีการประชุมครู กำหนดเกณฑ์การคัดกรองเพื่อจัดกลุ่มนักเรียนร่วมกันให้เป็นที่ยอมรับของครู

ในสถานศึกษา และสอดคล้องกับสภาพความเป็นจริงรวมทั้งให้มีการกำหนดเกณฑ์ว่า ความรุนแรงหรือความถี่เท่าไรจึงจัดอยู่ในกลุ่มเสี่ยง หรือกลุ่มมีปัญหา

3. ด้านการส่งเสริมและพัฒนานักเรียน พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุด ซึ่งจะต้องพัฒนาต่อไป หากพิจารณารายการ พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุด ซึ่งจะต้องพัฒนาต่อไปตามลำดับ ดังนี้ อันดับแรกคือ ครูจัดกิจกรรมประชุมผู้ปกครองนักเรียน รองลงมาคือครูพัฒนานักเรียนให้เป็นบุคคลที่มีศักยภาพ ได้รับการยอมรับจากผู้ที่เกี่ยวข้อง และลำดับสุดท้ายคือครูยอมรับในความรู้ศักยภาพของนักเรียนเพื่อสร้างความภาคภูมิใจของนักเรียน สอดคล้องกับอาสณี นิสาละ (2555) การส่งเสริมและพัฒนานักเรียน คือกระบวนการที่ครูที่ปรึกษาสนับสนุนให้นักเรียนทุกคนที่ตนดูแลทั้งกลุ่มปกติ กลุ่มเสี่ยง หรือกลุ่มมีปัญหาให้มีคุณภาพดีขึ้น ป้องกันมิให้นักเรียนกลุ่มปกติเปลี่ยนไปอยู่กลุ่มเสี่ยง และทำให้กลุ่มเสี่ยงหรือ กลุ่มมีปัญหากลับคืนสภาพเป็นเด็กกลุ่มปกติ กิจกรรมที่สนับสนุนส่งเสริมนักเรียนสามารถทำได้หลายวิธีตามวิธีการของแต่ละโรงเรียนจะเลือกนำไปใช้ตามความเหมาะสม กิจกรรมสำคัญที่โรงเรียนควรดำเนินการเพื่อเป็นการส่งเสริมและพัฒนานักเรียนเป็นอย่างมากคือ คือ กิจกรรมโฮมรูม การประชุมผู้ปกครอง ชั้นเรียน

4. ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหานักเรียน พบว่า อยู่ในระดับมาก ซึ่งจะต้องพัฒนาต่อไป หากพิจารณารายการ พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุด ซึ่งจะต้องพัฒนาต่อไปตามลำดับ ดังนี้ อันดับแรกคือ ครูมีการพบปะ พูดคุย สื่อสารกับผู้ปกครองเกี่ยวกับข้อมูลของนักเรียนเพื่อป้องกันและแก้ไข ปัญหา รองลงมาคือครูมีการจัดกิจกรรมเพื่อช่วยเหลือนักเรียนในการป้องกันและแก้ไข ปัญหา โดยใช้วิธีการที่เหมาะสมกับสภาพแวดล้อมของนักเรียนแต่ละบุคคล และลำดับสุดท้ายคือครูมีการจัดกิจกรรมเพื่อช่วยเหลือนักเรียนในการป้องกันและแก้ไข ปัญหา โดยใช้วิธีการที่เหมาะสมกับบุคลิกลักษณะของนักเรียนแต่ละบุคคล ซึ่งสอดคล้องกับสมานมิตร ดอกขจร (2552) กล่าวว่า การแก้ไข ปัญหา หมายถึงการช่วยเหลือนักเรียน ต้องพิจารณาสาเหตุของปัญหาให้ครบถ้วน และหาวิธีการช่วยเหลือให้เหมาะสมกับสาเหตุนั้น ๆ เพราะปัญหาไม่ได้เกิดจากสาเหตุเพียงสาเหตุเดียว แต่อาจเกิดจากหลายสาเหตุที่เกี่ยวข้องสัมพันธ์กัน ปัญหาที่เหมือนกันของนักเรียนแต่ละคนไม่จำเป็นต้องเกิดจากสาเหตุที่เหมือนกัน และวิธีการช่วยเหลือที่ประสบความสำเร็จกับนักเรียนคนหนึ่ง ก็อาจไม่เหมาะสมกับนักเรียนอีกคนหนึ่ง เนื่องจากความแตกต่างของบุคคล ดังนั้น การช่วยเหลือนักเรียนโดยเฉพาะการให้คำแนะนำปรึกษา จึงไม่มีสูตรตายตัว เพียงแต่มีแนวทาง กระบวนการหรือทักษะการช่วยเหลือที่ครูแต่ละคนสามารถเรียนรู้ ฝึกฝนเพื่อนำไปใช้ให้เหมาะสมกับแต่ละปัญหาในนักเรียนแต่ละคนโดยมีข้อสังเกตคือ การแก้ไข ปัญหาของนักเรียน ในบางกรณีครูที่ปรึกษาสามารถดำเนินการได้ตั้งแต่กระบวนการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล หรือการคัดกรองนักเรียนก็ได้ โดยขึ้นอยู่กับกรณีปัญหาของนักเรียนแต่ละคน

5. ด้านการส่งต่อนักเรียน พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุด ซึ่งจะต้องพัฒนาต่อไป หากพิจารณารายการ พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุด ซึ่งจะต้องพัฒนาต่อไปตามลำดับ ดังนี้ อันดับแรกคือครูมีการส่งต่อภายนอกไปยังผู้เชี่ยวชาญโดยตรง รองลงมาคือ ครูประจำชั้นมีการส่งต่อภายในไปยังครูแนะแนว และลำดับสุดท้ายคือครูพิจารณาปัญหาที่เห็นว่ายากต่อการช่วยเหลือและทำการส่งต่อ สอดคล้องกับ จริยา เนียมสวัสดิ์ (2555) กล่าวว่า ในการป้องกันและแก้ไขปัญหานักเรียน โดยครูประจำชั้น ครูที่ปรึกษา ตามกระบวนการป้องกันและช่วยเหลือนักเรียนนั้น ในกรณีที่มีปัญหายากต่อการช่วยเหลือหรือช่วยเหลือแล้วนักเรียนมีพฤติกรรมไม่ดีขึ้น ก็ควรส่งต่อผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้าน กรณีที่ได้มีศักยภาพพิเศษหรือเด็กอัจฉริยะ เด็กที่มีความต้องการพิเศษ เด็กด้อยโอกาส ก็ควรส่งต่อผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้ให้นักเรียนได้รับการส่งเสริมพัฒนาและช่วยเหลืออย่างถูกทางและรวดเร็วขึ้น การส่งต่อ แบ่งเป็น 2 ลักษณะ คือ การส่งต่อภายใน ครูประจำชั้น ครูที่ปรึกษา ส่งต่อไปยังครูแนะแนวหรือผู้เกี่ยวข้องที่สามารถให้ความช่วยเหลือนักเรียนได้ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับสภาพปัญหาและความต้องการของนักเรียน และการส่งต่อภายนอก เป็นการส่งต่อนักเรียนไปยังผู้เชี่ยวชาญเฉพาะทางหรือองค์กรที่เกี่ยวข้องได้ช่วยเหลือพัฒนานักเรียน กรณีที่เกินศักยภาพของสถานศึกษา โดยครูแนะแนวหรือผู้เกี่ยวข้องเป็นผู้ดำเนินการส่งต่อและมีการติดต่อรับทราบผลการช่วยเหลือเป็นระยะอย่างต่อเนื่อง การดำเนินการส่งต่อเป็นระบบและมีประสิทธิภาพ

ตอนที่ 3 ความต้องการจำเป็นในการพัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือและคุ้มครองเด็กนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา โรงเรียนอุบลปัญญานุกูล จังหวัดอุบลราชธานี

ความต้องการจำเป็นในการพัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือและคุ้มครองเด็กนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา โรงเรียนอุบลปัญญานุกูล จังหวัดอุบลราชธานี มีความต้องการพัฒนาตามลำดับ ดังนี้ ด้านการคัดกรองนักเรียนด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหานักเรียน ด้านการส่งต่อนักเรียนด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล และด้านการส่งเสริมและพัฒนานักเรียน

1. ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล มีความต้องการพัฒนาตามลำดับ ดังนี้ อันดับแรกคือครูสัมภาษณ์ผู้ปกครองในการเก็บข้อมูลนักเรียนด้านครอบครัว รองลงมาคือ ครูใช้ IIP ในการเก็บข้อมูลนักเรียนด้านสุขภาพร่างกาย และลำดับสุดท้ายคือครูศึกษาสภาพความเป็นอยู่ของนักเรียนเพื่อทำการรู้จักนักเรียน ซึ่งสอดคล้องกับ วรา งามเสงี่ยม (2552) กล่าวว่า การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคลจะทำให้ครูที่ปรึกษาทราบว่า นักเรียนแต่ละคนมีพื้นฐานความเป็นมาของชีวิตที่ไม่เหมือนกัน หล่อหลอมให้เกิดพฤติกรรมที่หลากหลายรูปแบบทั้งด้านบวกและด้านลบ ดังนั้นการรู้ข้อมูลที่จำเป็นกับตัวเด็กนักเรียนจึงเป็นสิ่งที่สำคัญที่ครูประจำชั้นมีความเข้าใจนักเรียนมากขึ้น สามารถนำข้อมูลมาวิเคราะห์เพื่อคัดกรองนักเรียนเพื่อประโยชน์ในการส่งเสริมพัฒนา ป้องกันและช่วยเหลือนักเรียนได้อย่างถูกต้อง

2. ด้านการคัดกรองนักเรียน มีความต้องการพัฒนาตามลำดับ ดังนี้ อันดับแรกคือครูใช้ข้อมูลค่าใช้จ่ายของผู้ปกครอง เพื่อจัดแบ่งกลุ่มเป็น กลุ่มปกติ กลุ่มเสี่ยง กลุ่มมีปัญหา รองลงมาคือ ครูใช้หลักเกณฑ์ที่เข้าใจตรงกันในการคัดกรองนักเรียน และลำดับสุดท้ายคือครูใช้ข้อมูลด้านผลการเรียนของนักเรียนเพื่อจัดแบ่งกลุ่มเป็น กลุ่มปกติ กลุ่มเสี่ยง กลุ่มมีปัญหา ซึ่งสอดคล้องกับ ผล พรหมทอง (2555) กล่าวว่า การคัดกรองนักเรียนเป็นขั้นตอนที่สำคัญเพราะถ้าครูที่ปรึกษาคัดกรองผิด ก็จะทำให้ผลการคัดกรองคลาดเคลื่อนเป็นผลเสียต่อนักเรียนและอาจเป็นปมด้อยในการรับรู้ของผู้เรียนได้ ขั้นตอนการคัดกรองนักเรียนจะช่วยให้จัดกลุ่มผู้เรียนได้เป็นอย่างดี และสามารถทำการส่งเสริมหรือพัฒนาได้อย่างตรงเป้าหมาย

3. ด้านการส่งเสริมและพัฒนานักเรียน มีความต้องการพัฒนาตามลำดับ ดังนี้ อันดับแรกคือครูจัดกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้ของนักเรียนให้มีพัฒนาการที่ดีขึ้น รองลงมาคือ ครูจัดกิจกรรมประชุมผู้ปกครองนักเรียน และลำดับสุดท้ายคือครูยอมรับในความรู้ศักยภาพของนักเรียนเพื่อสร้างความภาคภูมิใจของนักเรียน ซึ่งสอดคล้องกับ จริยา เนียมสวัสดี (2557) กล่าวว่า การส่งเสริมและพัฒนานักเรียน เป็นการสนับสนุนให้นักเรียนทุกคนที่อยู่ในความดูแลของครูประจำชั้นให้เป็นบุคคลที่มีคุณภาพ มีความภาคภูมิใจในตนเอง ซึ่งจะช่วยป้องกันมิให้นักเรียนที่อยู่ในกลุ่มปกติกลายเป็นนักเรียนกลุ่มเสี่ยงหรือกลุ่มมีปัญหา และเป็นการช่วยให้นักเรียนกลุ่มเสี่ยง กลุ่มมีปัญหา กลับมามีพฤติกรรมที่ดีขึ้นตามที่สถานศึกษาหรือชุมชนคาดหวัง

4. ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหานักเรียน มีความต้องการพัฒนาตามลำดับ ดังนี้ อันดับแรกคือครูมีการพบปะ พูดคุย สื่อสารกับผู้ปกครองเกี่ยวกับข้อมูลของนักเรียนเพื่อป้องกันปัญหารองลงมาคือ ครูมีการจัดกิจกรรมเพื่อช่วยเหลือนักเรียนในการป้องกันโดยใช้วิธีการที่เหมาะสมกับสภาพแวดล้อมของนักเรียนแต่ละบุคคล และลำดับสุดท้ายคือครูเอาใจใส่กับนักเรียนทุกคนในการป้องกันปัญหา ซึ่งสอดคล้องกับ สมคิด บุญมา (2552) การแก้ไขปัญหาต้องทำด้วยท่าทีที่เอื้ออาทรกับเด็กนักเรียนเพราะน่าจะเป็นวิธีที่ช่วยเหลือนักเรียนที่สำนึกผิดให้กลับมายอมรับการแก้ไข การช่วยเหลือต้องไม่เป็นการซ้ำเติม การพูดเสียดี ดุด่า เพราะนอกจากจะไม่ช่วยแก้ปัญหาแล้วยังอาจทำให้เด็กมีพฤติกรรมที่ก้าวร้าวต่อต้าน ฉะนั้นครูที่ปรึกษาและผู้ปกครองจะต้องร่วมมือกัน โดยใช้สติและความรอบคอบในการแก้ปัญหา และสอดคล้องกับ นฤพล กองทรัพย์ (2556) กล่าวว่า การป้องกันปัญหาหมายถึงการให้คำปรึกษากับนักเรียนกลุ่มเสี่ยง กลุ่มมีปัญหา ตลอดจนการประสานงานกับฝ่ายต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องเพื่อจัดกิจกรรมต่าง ๆ ได้แก่ กิจกรรมเสริม หลักสูตร กิจกรรมในห้องเรียน โดยเลือกกิจกรรมที่เหมาะสมสอดคล้องกับปัญหา บุคลิกลักษณะและสภาพแวดล้อมของนักเรียนแต่ละคน

5. ด้านการส่งต่อนักเรียน มีความต้องการพัฒนาตามลำดับ ดังนี้ อันดับแรกคือครูพิจารณาปัญหาที่เห็นว่ายากต่อการช่วยเหลือและทำการส่งต่อ รองลงมาคือครูมีการส่งต่อภายนอกไปยังผู้เชี่ยวชาญโดยตรง และลำดับสุดท้ายคือครูประจำชั้นมีการส่งต่อภายในไปยังครูฝ่ายปกครอง

ซึ่งสอดคล้องกับ วีระศักดิ์ จันทะรัตน์ (2553) กล่าวว่า การส่งต่อนักเรียนหมายถึงการที่ครูที่ปรึกษาส่งต่อนักเรียนที่พิจารณาแล้วเห็นว่ายากต่อการช่วยเหลือ หรือช่วยเหลือแล้วพฤติกรรมไม่ดีขึ้น โดยครูที่ปรึกษาต้องเร่งประสานงานกับครูที่จะช่วยเหลือต่อให้ทราบล่วงหน้า นัดวัน เวลา สถานที่เพื่อการส่งต่อ พร้อมทั้งสรุปข้อมูลการช่วยเหลือเบื้องต้นและผลการดำเนินงาน

ตอนที่ 4 ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะต่อการพัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือและคุ้มครองเด็กนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา โรงเรียนอุบลปัญญานุกูล จังหวัดอุบลราชธานี

1. ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล ตามลำดับดังนี้ ครูเพิ่มความใกล้ชิดกับนักเรียนเพื่อที่จะรู้จักนักเรียนมากขึ้น ครูต้องมีการออกเยี่ยมบ้านนักเรียนให้ได้มากที่สุดเพื่อเก็บข้อมูลนักเรียนและพบปะกับผู้ปกครอง เครื่องมือในการเก็บข้อมูลนักเรียนต้องมีคุณภาพเพื่อคุณสมบัติของข้อมูล ครูเก็บข้อมูลนักเรียนด้วยการสัมภาษณ์จะได้ข้อมูลของนักเรียนเป็นอย่างดี และครูใช้การสังเกตพฤติกรรมของนักเรียนในการเก็บข้อมูลเนื่องจากเป็นวิธีที่ง่ายในการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล

2. ด้านการคัดกรองนักเรียน ตามลำดับดังนี้ โรงเรียนควรมีโปรแกรมเพื่อกรอกข้อมูลนักเรียนเป็นของโรงเรียนเอง ครูควรศึกษาข้อมูลต่าง ๆ ของนักเรียนให้ครบถ้วนในการแบ่งกลุ่ม ควรทำการคัดกรองอย่างต่อเนื่อง ครูควรใช้ข้อมูลด้านอาชีพของบิดา มารดา และผู้ปกครองในการแบ่งกลุ่มนักเรียนและเมื่อคัดกรองแล้วเด็กที่มีปัญหาให้แก้ไขโดยด่วน

3. ด้านการส่งเสริมและพัฒนาเด็กนักเรียน ตามลำดับดังนี้ ควรมีการจัดการประชุมผู้ปกครองอย่างต่อเนื่อง สร้างแรงจูงใจให้กับนักเรียน ครูต้องเสริมสร้างพัฒนาการที่ดีขึ้นให้กับนักเรียนโดยการจัดกิจกรรมเพิ่มเติม จัดกิจกรรมโฮมรูมเป็นประจำทุกวัน และส่งเสริมนักเรียนในด้านที่นักเรียนถนัด

4. ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหานักเรียน ตามลำดับดังนี้ ครูมีความเข้าใจในปัญหาและพูดคุยกับเด็กมากขึ้น ครูมีการติดตามนักเรียนที่มีปัญหาอย่างใกล้ชิด ครูต้องใช้เหตุผลและเข้าใจปัญหาของเด็ก ครูมีความพร้อมในการแก้ไขปัญหามือเมื่อเด็กเกิดปัญหายู่ตลอดเวลา ครูควรร่วมมือกับผู้ปกครองในการแก้ไขปัญห และครูไม่ทอดทิ้งเด็กเมื่อเด็กเกิดปัญหา

5. ด้านการส่งต่อ ตามลำดับดังนี้ ส่งเอกสารข้อมูลเด็กให้ครูประจำชั้นท่านต่อไป การส่งต่อไปยังผู้เชี่ยวชาญโดยตรงเพื่อแก้ไขปัญหาก็อย่างตรงวัตถุประสงค์ ติดตามผลในการส่งต่ออย่างสม่ำเสมอ เมื่อพบปัญหาครูประจำชั้นสามารถทำการแก้ไขปัญหาก่อนส่งต่อได้ และควรมีการประสานงานในการส่งต่อนักเรียนให้ตรงกับปัญหา

ตอนที่ 5 การเสริมสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพสำหรับครู โรงเรียนอุบลปัญญานุกูล จังหวัดอุบลราชธานี

1. องค์ความรู้ด้านการจัดการเรียนการสอน (Pedagogical Knowledge) ครูมีความเข้าใจด้านการจัดสภาพแวดล้อมภายในชั้นเรียนที่สนับสนุน การเรียนรู้ ตลอดจนการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ ครูมีความรู้ด้านกลยุทธ์การจัดการชั้นเรียนที่มีประสิทธิภาพ ครูมีความเข้าใจที่เกี่ยวข้องกับการเรียนรู้ของผู้เรียน ครูจะต้องมีความเข้าใจว่าผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้อย่างไรและสอนอย่างไร จึงจะช่วยสนับสนุนการเรียนรู้ของผู้เรียน และครูมีองค์ความรู้เกี่ยวกับกิจกรรมที่ช่วยพัฒนาศักยภาพด้านอภิปัญญาหรือการรู้ความคิดของผู้เรียน โดยครูจะต้องบูรณาการองค์ความรู้ให้สอดคล้องกับหลักสูตรทางการศึกษา

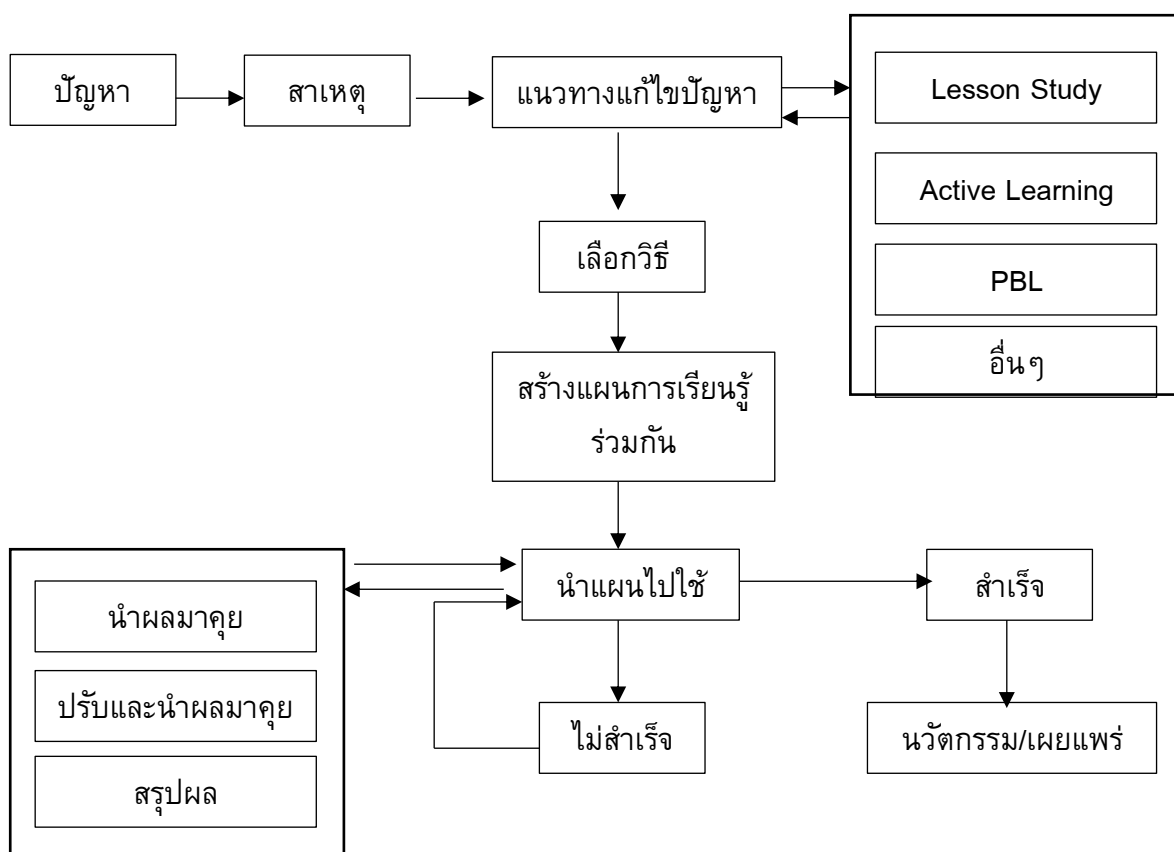
2. องค์ความรู้ด้านสาขาวิชา (Discipline Knowledge) ครูมีองค์ความรู้เชิงลึกเกี่ยวกับรายวิชา กรอบแนวคิด ความคิดและกระบวนการของรายวิชานั้น ๆ ตลอดจนองค์ความรู้อื่นที่เกี่ยวข้องกับรายวิชานั้น ๆ และครูมีความเข้าใจเกี่ยวกับรายละเอียดกรอบแนวคิดของรายวิชาซึ่งส่งผลต่อการจัดเนื้อหาสาระและคำถามเพื่อนำไปสู่การแสวงหาองค์ความรู้ต่อไป

3. องค์ความรู้ด้านการปรับพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ของนักเรียนก่อนการส่งต่อนักเรียน โดยใช้คู่มือการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา 4 เล่ม ได้แก่

- 3.1 คู่มือแนวทางการป้องกันและแก้ไขปัญหาด้านยาเสพติด
- 3.2 คู่มือแนวทางการป้องกันและแก้ไขปัญหาด้านการล่องละเมิดทางเพศ
- 3.3 คู่มือแนวทางการป้องกันและแก้ไขปัญหาด้านอุบัติเหตุ
- 3.4 คู่มือแนวทางการป้องกันและแก้ไขปัญหาด้านพฤติกรรมไม่พึงประสงค์

4. องค์ความรู้เกี่ยวกับกระบวนการ PLC มาส่งเสริมนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา

ขั้นตอนการดำเนินการ PLC (Professional learning Community)

บรรณานุกรม

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2545). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- กรมวิชาการ. (2545). หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544. กรุงเทพฯ: องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์.
- กรมสุขภาพจิต. (2544). ก้าวใหม่งานสุขภาพจิตโรงเรียน. กรุงเทพฯ : สถาบันสุขภาพจิตเด็กและวัยรุ่น กรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข.
- กรณีกา เจริญชัย. (2539)การพัฒนารูปแบบการประเมินประสิทธิภาพของวิทยาลัยพยาบาล สังกัดกระทรวงสาธารณสุข. วิทยานิพนธ์ ค.ด. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- กำพล ฤทธิ์รักษา. (2545). ปัจจัยการบริหารที่ส่งผลต่อการปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้ในโรงเรียนแกนนำปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้สังกัดสำนักงานการประถมศึกษา จังหวัดนครราชสีมา. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย สถาบันราชภัฏนครราชสีมา.
- จริยา เนียมสวัสดิ์. (2557). คู่มือการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 13.ตรัง : สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 13.
- จักรี โพธิ์สำนึก. (2550). ปัญหาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสระแก้ว เขต 2. วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษา มหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- จุลลี ศิริชะโคตร. (2557).บรรยาการองค์กรที่ส่งผลต่อชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพครูในสังกัดเทศบาลนครขอนแก่น. วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- เฉลิมศรี ชูติธรรมวงศ์. (2554). การวิเคราะห์เครือข่ายทางสังคมของผู้เกี่ยวข้องในระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาวิธีวิทยาการวิจัยการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยบูรพา.
- ชาตรี อัครเจษฎากร. (2542). ปัญหาการบริหารงานบุคลากรของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดอุดรธานี. วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

- ชุมศักดิ์ อินทร์รักษ์. (2546). การบริหารงานวิชาการ. ปัตตานี : ฝ่ายเทคโนโลยีการศึกษา
สำนักวิทยบริการ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ปัตตานี.
- ณรงค์ฤทธิ์ อินทนาม. (2553). การพัฒนาหลักเทียบสำหรับการสร้างชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ
ในโรงเรียน. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต
สาขาวิชาการวิจัยและประเมินผลการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยจุฬาลงกรณ์.
- ณรงค์ โคตรเพ็ง (2559) ระดับการปฏิบัติและระดับปัญหาของการดำเนินงานระบบดูแล
ช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 24
จังหวัดกาฬสินธุ์ ปริญญา กศ.ม. สาขาวิชา การบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
- ดารณี อุทัยรัตนกิจ. (2538). การศึกษาสำหรับคนพิการในยุคโลกาภิวัตน์. กรุงเทพฯ :
รุ่งศิลป์การพิมพ์.
- เตือนใจ รักษาพงศ์. (2551) การพัฒนารูปแบบการจัดการความรู้เพื่อการบริหารงานวิชาการ
ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานด้วยกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม.
วิทยานิพนธ์ กศ.ด. ชลบุรี : มหาวิทยาลัยบูรพา
- ทิตนา แคมมณี และคณะ (2547) การเรียนรู้เพื่อพัฒนากระบวนการคิดการปฏิรูปการเรียนรู้
ตามแนวคิด 5 ทฤษฎี. กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ
- เทวฤทธิ์ ผุยวันดี. (2554). ปัญหา และแนวทางการพัฒนาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือ
นักเรียนของโรงเรียนบ้านคลองสิบสาม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสระแก้ว เขต 1.
วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยบูรพา.
- ธงชาติ วงศ์สุวรรณ. (2553). การพัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษา
โดยใช้การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต
สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ธำรงชาติ ธรรมชาติ. (2542). การปฏิบัติงานวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาสังกัด
สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดกระบี่. วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต
สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยทักษิณ
- ธีระ รุญเจริญ. (2550) ความเป็นมืออาชีพในการจัดและบริหารการศึกษา ในยุคปฏิรูปการศึกษา.
กรุงเทพฯ : ข้าวฟ่าง
- นพพงษ์ บุญจิตรดุษฎี. (2542). หลักการบริหารการศึกษา. กรุงเทพฯ : บพิธการพิมพ์.
- นฤพล กองทรัพย์. (2556). การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียน สังกัดสำนักงาน
เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 3. สารนิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต,
สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

- บุญชม ศรีสะอาด. (2545). การวิจัยเบื้องต้น. พิมพ์ครั้งที่ 8. กรุงเทพฯ : สุวีริยาสาส์น.
- ผดุง อารยะวิญญู. (2542). การศึกษาสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ (ฉบับปรับปรุงใหม่).
พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : แว่นแก้ว.
- ผล พรหมทอง. (2555). ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนนวมินทราชูทิศ สวนกุหลาบ
วิทยาลัย ปทุมธานี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 4
ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการศึกษา วิทยาลัยครุศาสตร์
มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต.
- พนัส หันนาคินทร์. (2529). หลักการบริหารโรงเรียน. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช.
- พรพิศ นามทอง. (2554). การศึกษาระดับการปฏิบัติการประกันคุณภาพระบบการดูแลช่วยเหลือ
นักเรียนของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 1.
วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.
- พูลสุข หิงคานนท์. (2540) การพัฒนารูปแบบการจัดองค์การของวิทยาลัยพยาบาล
กระทรวงสาธารณสุข. วิทยานิพนธ์ ค.ด. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- พระธรรมโกศาจารย์ (ประยูร ธมมจิตโต). (2549). พุทธวิธีการบริหาร. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัย
มหาจุฬาลงกรณ์ราชวิทยาลัย.
- ภาวิดา ธาราศรีสุทธิ. (2542). หลักและทฤษฎีการบริหารการศึกษา. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัย
รามคำแหง.
- ภาณุวัฒน์ ศรีแสง (2558) การเปรียบเทียบผลของการใช้โปรแกรมการละเล่นพื้นบ้านกับโปรแกรม
การสอนปกติที่มีต่อการพัฒนาการทักษะทางสังคมของเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา
ในระดับเรียนได้ ปริญญา กศ.ม. สาขาวิชาจิตวิทยาการศึกษาและการแนะแนว
มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
- มารุต พัฒนาผล. (2557). การจัดการเรียนรู้ที่เสริมสร้างการรู้คิดและความสุขในการเรียนรู้.
พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : จรัสสินทวงศ์การพิมพ์.
- ยุทธนา ชุตทองม้วน. (2550). การใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารของคณะกรรมการบริหาร
โรงเรียนโปลิเทคนิคลานนา เชียงใหม่. วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- ราชกิจจานุเบกษา. (2551). “พระราชบัญญัติการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการ พ.ศ. 2551,”
เล่มที่ 125. ตอนที่ 28 ก. หน้า 1 – 13. 5 กุมภาพันธ์ 2551.
- เรวณี ชัยเชาวรัตน์. (2556). แนวคิดการเรียนรู้ทางวิชาชีพเพื่อการพัฒนาวิชาชีพครู.
วารสารครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์, 10(1), 34-45.

- ฤทัยวรรณ หาญกล้า. (2554). การพัฒนากลยุทธ์การบริหารสถานศึกษาระดับประถมศึกษา เพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนในระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วรา งามเสียม. (2552). ปัญหาและแนวทางการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียน ขยายโอกาสทางการศึกษาสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระยอง เขต 2. วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยบูรพา.
- วรลักษณ์ ชูกำเนิด และเอกรินทร์ สังข์ทอง. (2557). โรงเรียนแห่งชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพครู เพื่อพัฒนาวิชาชีพครูที่เน้นผู้เรียนเป็นหัวใจสำคัญ. วารสารวิทยบริการ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์, 25, 93-102
- วิจารณ์ พานิช. (2554). วิธีสร้างการเรียนรู้เพื่อศิษย์ในศตวรรษที่ 21. กรุงเทพฯ : ตลาดพลับลิเคชั่น.
- วิรากานต์ บุตรพรม (2560) แนวทางการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 24 ปริญญา กศ.ม. สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
- วิโรจน์ สารรัตน์. (2546). การบริหารการศึกษา. กรุงเทพฯ : ทิพย์วิสุทธิ.
- วิเศษ พลอาจทัน. (2549). ปัญหาการบริหารงานบุคคลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาภาคเหนือ เขต 2. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชา การบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.
- วีระพงษ์ เจริญไชย. (2552). สภาพปัญหาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากลนคร เขต 2. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตร มหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร
- วีระพงษ์ วันทา. (2555). การศึกษาผลการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของข้าราชการครู ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 29 (อุบลราชธานี- อำนาจเจริญ). วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี.
- วีระศักดิ์ จันทะรัตน์. (2553). การนำเสนอรูปแบบการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนใน สถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ช่วงชั้นที่ 3 และช่วงชั้นที่ 4 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ศรีสะเกษ เขต 1. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหาร การศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี.

- สมคิด มawangศ์. (2554). การศึกษาการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารโรงเรียนตาม
ความคิดเห็นของครูสังกัดโรงเรียนเทศบาล ในจังหวัดระยอง จันทบุรีและตราด.
วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี.
- สมคิด บางโม. (2544). หลักการบริหารการศึกษา. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ : สถาบันราชภัฏ
พระนคร.
- สมคิด บุญมา. (2552). ปัญหาและแนวทางแก้ไขการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน
โรงเรียนท่าเกษมพิทยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสระแก้ว เขต 1. วิทยานิพนธ์
ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์
มหาวิทยาลัยบูรพา.
- สมศักดิ์ ดลประสิทธิ์. (2539) การนำเสนอรูปแบบการบริหารคุณภาพแบบมุ่งคุณภาพทั้งองค์การ
ในสำนักงานศึกษาธิการจังหวัด. วิทยานิพนธ์ ค.ด.
กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- สมศักดิ์ วรรณศิริ. (2550). การดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนที่เปิดสอน
ช่วงชั้นที่ 3-4 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 1. วิทยานิพนธ์ปริญญา
การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัย
มหาสารคาม.
- สมาน อัครภูมิ. (2537) การพัฒนารูปแบบการบริหารการประถมศึกษาระดับจังหวัด.
วิทยานิพนธ์ ค.ด. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- สมานมิตร ดอกขจร. (2552).การพัฒนาการดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโรงเรียน
บ้านคอนน้อย อำเภอโนนสูง จังหวัดนครราชสีมา. การศึกษาค้นคว้าอิสระ มหาวิทยาลัย
มหาสารคาม.
- สุวิมล โพธิ์กลิ่น. (2549) การพัฒนารูปแบบเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการเพื่อพัฒนาคุณภาพ
การศึกษาของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานขนาดเล็ก. ปริญญา กศ.ด.
พิษณุโลก : มหาวิทยาลัยนเรศวร
- สิริพันธุ์ สุวรรณมรรคา. (2554). แนวคิดและแนวปฏิบัติในการทำวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียน
(Classroom Action Research: CAR). กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการการศึกษา
ขั้นพื้นฐาน.
- สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ. (2531). แนวทางการจัดทำผลงานทางวิชาการ
สำหรับข้าราชการครู. กรุงเทพฯ : อักษรไทย.

- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2547). เอกสารประกอบการศึกษด้วยตนเอง
หลักสูตรผู้ช่วยผู้บริหารสถานศึกษาและผู้บริหารสถานศึกษา ตามหลักเกณฑ์และวิธีการ
พัฒนาข้าราชการครูเพื่อเข้าสู่ตำแหน่งสายงานผู้บริหารในสถานศึกษา ปีงบประมาณ 2547.
กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2541). ตัวบ่งชี้การเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียน
เป็นศูนย์กลาง. กรุงเทพฯ : ศูนย์พัฒนาคุณภาพการเรียนการสอน.
- สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา.(2547). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ
พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545. กรุงเทพฯ : บริษัทพริกหวานกราฟฟิค
จำกัด.
- สุชิน เรืองบุญส่ง. (2551). การศึกษาการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลในโรงเรียน สังกัดสำนักงาน
เขตพื้นที่การศึกษาระยอง เขต 2. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี.
- สุมาลี ทองงาม. (2555). การศึกษาการบริหารจัดการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ระดับชั้น
มัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนวัดโคกนอน สำนักงานเขตภาษีเจริญ กรุงเทพมหานคร.
วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, บัณฑิตวิทยาลัย,
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- สุรัชต์ ชาดะรักษ์. (2550). การดำเนินงานตามมาตรฐานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษา
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานองคาย เขต 3. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตร
มหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏ
มหาสารคาม.
- สุวิมล ว่องวานิช. (2549). การวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียน. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- หน่วยศึกษานิเทศก์. (2540). การประกันคุณภาพระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียนสังกัด
กรมสามัญศึกษา. กรุงเทพฯ : การศาสนา.
- อรรถัย แสงทอง. (2552). หลักธรรมาภิบาลกับการบริหารสถานศึกษาสังกัดกรุงเทพมหานคร :
กรณีศึกษาสถานศึกษาในเขตตลิ่งชัน. วิทยานิพนธ์ปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- อาสณี นิสาล๊ะ. (2555). การประเมินโครงการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโรงเรียนอัมมจาด
วิชานุสรณ์ สำนักงานเขตบึงกุ่ม กรุงเทพมหานคร. ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาวิทยาการประเมิน มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

- Al-Tanciji, S.O. (2001). The Relationship Between Parental Involvement and School Success in the United Arab Emirates. Ph.D. Thesis, University of Colorado at Dencer.
- Askins, G.J. (2002). Teachers Perception of the Instructional Leadership Role of the Principal in the Implementation of the Virginia Standards of Learning. Dissertation Abstracts International, 63(6), 2051-A.
- Cash, T. (2006). Student Discipline Referral Rates and Neighborhood Crime Statistics,” Dissertation Abstracts International, 67(2), 126.
- Duke, D.L. (1987). School Leadership and Instructional Improvement. New York : Random House.
- Dufour, G. and others. (2010).IASI Observations of Seasonal and Day-to-day Variations of Tropospheric Ozone Over Three Highly Populated Areas of China: Beijing, Shanghai, and Hong Kong. Atmos. Chem. Phys., 10(8), 3787-3801, April.
- Good, C.V. (1973). Dictionary of Education. 3rd ed. New York : McGraw-Hill.
- Gulick, L. and L. Urwick. (1973). The Science of Administration. New York : Columbia University.
- Gunderson, J. (2001). Family Group Conference : An Innovative Approach to Truancy in Schools : A Case Study. Dissertation Abstracts International, 62(6), 1995-A.
- Harris, A. and Muijs, D. (2005). Improving School Through Teacher Leadership. Berkshire : Open University Press
- Jeter, T.R. (2003). Knowing Without Knowing : Urban Public Middle School Administrators’ Perceptions of Intuition in Decision-making. Dissertation Abstracts International, 63(12), 4168-A.
- Joseph, G.E. (2001). If you’ re Happy and You Know It : The Emotional Literacy Social Information Processing Scripts of Young, High-Risk Children. Dissertation Abstracts International, 62(5), 1715-A.
- Keeves, J. (1988) Organization Theory and Management : Macro Approach. New York : Johnwiley and Sons.

Massare, J.A. (2004). Staff and Parent Perceptions Regarding the Effects of A Mandatory School Uniform Policy on Elementary and Middle School Students in A New Jersey School District. Dissertation Abstracts International, 64(9), 3151-A.

Marquardt, M.J. and Reynolds, A. (1994). The Global Learning Organization. New York : IRWIN

Sergiovanni, T. (1994). Building communicate in schools. San Francisco, CA : Tassely Bass.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก
รายนามผู้ทรงคุณวุฒิ

รายนามผู้ทรงคุณวุฒิ

รายนามผู้ทรงคุณวุฒิที่ตรวจสอบเครื่องมือในการศึกษา การพัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือ และคุ้มครองเด็กนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา โรงเรียนอุบลปัญญานุกูล จังหวัดอุบลราชธานี

1. ดร.สมพร หวานเสร็จ	ตำแหน่ง ผู้อำนวยการศูนย์การศึกษาพิเศษส่วนกลาง
วิทยฐานะเชี่ยวชาญ
2. ดร.องอาจ จุ่มสีมา	ตำแหน่ง ผู้อำนวยการโรงเรียนลือคำหาญวารินชำราบ
วิทยฐานะเชี่ยวชาญ
3. นายมีเกียรติ นาสมตรีก	ตำแหน่ง ผู้อำนวยการโรงเรียนอุบลปัญญานุกูล
จังหวัดอุบลราชธานี
วิทยฐานะชำนาญการพิเศษ
4. นางพรสวรรค์ วงศ์บุตรดี	ตำแหน่ง รองผู้อำนวยการโรงเรียนอุบลปัญญานุกูล
จังหวัดอุบลราชธานี
วิทยฐานะเชี่ยวชาญ
5. นางกัลยารัตน์ ภูงามทอง	ตำแหน่ง รองผู้อำนวยการโรงเรียนอุบลปัญญานุกูล
จังหวัดอุบลราชธานี
วิทยฐานะเชี่ยวชาญ

ภาคผนวก ข
แบบสอบถามการศึกษา

แบบประเมินสภาพปัจจุบันของระบบการดูแลช่วยเหลือและคุ้มครองเด็กนักเรียน
ที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ในโรงเรียนอุบลปัญญานุกูล จังหวัดอุบลราชธานี

ข้อมูลผู้ตอบแบบประเมิน

1. เพศ

☐ ชาย

☐ หญิง

2. ระดับการศึกษา

☐ ปริญญาตรี

☐ ปริญญาโท

☐ ปริญญาเอก

3. ตำแหน่ง

☐ ผู้บริหาร

☐ ครู

คำชี้แจง โปรดเขียนเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องระดับความคิดเห็น 5 ระดับ ตามความเป็นจริง ดังนี้

คะแนน 5 หมายถึง มีผลการดำเนินการรายการนั้นอยู่ในระดับมากที่สุด

คะแนน 4 หมายถึง มีผลการดำเนินการรายการนั้นอยู่ในระดับมาก

คะแนน 3 หมายถึง มีผลการดำเนินการรายการนั้นอยู่ในระดับปานกลาง

คะแนน 2 หมายถึง มีผลการดำเนินการรายการนั้นอยู่ในระดับน้อย

คะแนน 1 หมายถึง มีผลการดำเนินการรายการนั้นอยู่ในระดับน้อยที่สุด

ด้านที่	รายการ	ระดับการปฏิบัติ				
		5	4	3	2	1
1	ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล					
	1) ครูใช้แบบประเมินสังเกตพฤติกรรมเด็กเป็นเครื่องมือในการเก็บข้อมูลนักเรียน					
	2) ครูใช้ IEP เป็นเครื่องมือในการเก็บข้อมูลนักเรียนด้านผลการเรียน					
	3) ครูใช้ IIP ในการเก็บข้อมูลนักเรียนด้านสุขภาพร่างกาย					
	4) ครูสัมภาษณ์ผู้ปกครองในการเก็บข้อมูลนักเรียนด้านครอบครัว					
	5) ครูสัมภาษณ์ผู้ปกครองในการเก็บข้อมูลด้านอาชีพของบิดา มารดา หรือผู้ปกครอง					
	6) ครูสัมภาษณ์ผู้ปกครองในการเก็บข้อมูลนักเรียนเกี่ยวกับรายได้ของครอบครัว					
	7) ครูสังเกตพฤติกรรมของนักเรียนในการเก็บข้อมูล					
	8) ครูศึกษาสภาพความเป็นอยู่ของนักเรียน เพื่อทำการรู้จักนักเรียน					
2	ด้านการคัดกรองนักเรียน					
	9) ครูใช้ข้อมูลด้านความสามารถพิเศษของนักเรียนเพื่อจัดแบ่งกลุ่มเป็น กลุ่มปกติ กลุ่มเสี่ยง กลุ่มมีปัญหา					
	10) ครูใช้ข้อมูลด้านผลการเรียนของนักเรียนเพื่อจัดแบ่งกลุ่มเป็น กลุ่มปกติ กลุ่มเสี่ยง กลุ่มมีปัญหา					
	11) ครูใช้ข้อมูลด้านสุขภาพร่างกายของนักเรียนเพื่อจัดแบ่งกลุ่มเป็น กลุ่มปกติ กลุ่มเสี่ยง กลุ่มมีปัญหา					
	12) ครูใช้ข้อมูลด้านครอบครัวของนักเรียนเพื่อจัดแบ่งกลุ่มเป็น กลุ่มปกติ กลุ่มเสี่ยง กลุ่มมีปัญหา					
	13) ครูใช้ข้อมูลด้านอาชีพของบิดา มารดาหรือผู้ปกครองนักเรียน เพื่อจัดแบ่งกลุ่มเป็น กลุ่มปกติ กลุ่มเสี่ยง กลุ่มมีปัญหา					
	14) ครูใช้ข้อมูลรายได้ของผู้ปกครอง เพื่อจัดแบ่งกลุ่มเป็น กลุ่มปกติ กลุ่มเสี่ยง กลุ่มมีปัญหา					
	15) ครูใช้ข้อมูลพฤติกรรมของนักเรียนเพื่อจัดแบ่งกลุ่มเป็น กลุ่มปกติ กลุ่มเสี่ยง กลุ่มมีปัญหา					
	16) ครูใช้หลักเกณฑ์ที่เข้าใจตรงกันในการคัดกรองนักเรียน					

ด้านที่	รายการ	ระดับการปฏิบัติ				
		5	4	3	2	1
3	ด้านการส่งเสริมและพัฒนานักเรียน					
	17) ครูจัดกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้ของนักเรียนให้มีพัฒนาการที่ดีขึ้น					
	18) ครูจัดกิจกรรมโฮมรูมเป็นประจำทุกวัน					
	19) ครูจัดกิจกรรมประชุมผู้ปกครองนักเรียน					
	20) ครูพัฒนานักเรียนให้เป็นบุคคลที่มีศักยภาพ ได้รับการยอมรับจากผู้ที่เกี่ยวข้อง					
	21) ครูยอมรับในความรู้และศักยภาพของนักเรียน เพื่อสร้างความภาคภูมิใจของนักเรียน					
4	ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหานักเรียน					
	22) ครูให้คำปรึกษาเบื้องต้นกับนักเรียนทุกคน					
	23) ครูมีการร่วมมือกับผู้เกี่ยวข้องในการป้องกันและแก้ไขปัญหานักเรียน					
	24) ครูมีการพบปะ พูดคุย สื่อสารกับผู้ปกครองเกี่ยวกับ ข้อมูลของนักเรียนเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหานักเรียน					
	25) ครูเอาใจใส่กับนักเรียนทุกคนในการป้องกันและแก้ไขปัญหานักเรียน					
	26) ครูมีการจัดกิจกรรมเพื่อช่วยเหลือนักเรียนในการแก้ไขและป้องกันปัญหา โดยใช้วิธีการที่เหมาะสม กับบุคลิกลักษณะของนักเรียนแต่ละบุคคล					
	27) ครูมีการจัดกิจกรรมเพื่อช่วยเหลือนักเรียนในการแก้ไขและป้องกันปัญหาโดยใช้วิธีการที่เหมาะสมกับสภาพแวดล้อมของนักเรียนแต่ละบุคคล					
5	ด้านการส่งต่อนักเรียน					
	28) ครูพิจารณาปัญหาที่เห็นว่ายากต่อการช่วยเหลือและทำการส่งต่อ					
	29) ครูประจำชั้นมีการส่งต่อภายในไปยังครูพี่เลี้ยง/ครูอนามัยโรงเรียน					
	30) ครูประจำชั้นมีการส่งต่อภายในไปยังครูจิตวิทยา					
	31) ครูมีการส่งต่อนอกไปยังผู้เชี่ยวชาญโดยตรง					

ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม.....

.....

.....

.....

ผลการวิเคราะห์ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ของแบบประเมิน

ตารางภาคผนวก 1 แสดงค่าดัชนีความสอดคล้อง IOC (Index of item objective congruence) ระหว่างแบบประเมินสภาพปัจจุบันของระบบการดูแลช่วยเหลือและคุ้มครองเด็กนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ในโรงเรียนอุบลปัญญานุกูล จังหวัดอุบลราชธานี จำนวน 31 กิจกรรม เพื่อแสดงผลการตรวจสอบความเที่ยงตรงและความเป็นปรนัย โดยผู้เชี่ยวชาญทั้ง 5 คน ใช้ดุลพินิจพิจารณาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ที่ต้องการวัด โดยกำหนดค่าคะแนนดังนี้

+1 หมายถึง แน่ใจว่าข้อคำถามสอดคล้องกับวัตถุประสงค์หรือพฤติกรรมที่ต้องการวัด

0 หมายถึง ไม่แน่ใจว่าข้อคำถามสอดคล้องกับวัตถุประสงค์หรือพฤติกรรมที่ต้องการวัด

-1 หมายถึง แน่ใจว่าข้อคำถามไม่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์หรือพฤติกรรมที่ต้องการวัด

องค์ประกอบ/ข้อที่	ผู้เชี่ยวชาญคนที่					รวม	IOC	ผลการประเมิน
	1	2	3	4	5			
ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล								
1	+1	+1	+1	+1	+1	5	1	ผ่านเกณฑ์
2	+1	+1	+1	+1	+1	5	1	ผ่านเกณฑ์
3	+1	+1	+1	+1	+1	5	1	ผ่านเกณฑ์
4	+1	+1	+1	+1	+1	5	1	ผ่านเกณฑ์
5	+1	+1	0	+1	+1	4	0.8	ผ่านเกณฑ์
6	+1	+1	+1	+1	+1	5	1	ผ่านเกณฑ์
7	+1	+1	+1	+1	+1	5	1	ผ่านเกณฑ์
8	+1	+1	+1	+1	+1	5	1	ผ่านเกณฑ์
ด้านการคัดกรองนักเรียน								
9	+1	+1	+1	+1	+1	5	1	ผ่านเกณฑ์
10	+1	+1	+1	+1	+1	5	1	ผ่านเกณฑ์
11	+1	+1	+1	+1	+1	5	1	ผ่านเกณฑ์
12	+1	+1	0	+1	+1	4	0.8	ผ่านเกณฑ์
13	+1	+1	+1	+1	+1	5	1	ผ่านเกณฑ์
14	+1	+1	+1	+1	+1	5	1	ผ่านเกณฑ์
15	+1	+1	+1	+1	+1	5	1	ผ่านเกณฑ์
16	+1	+1	+1	+1	+1	5	1	ผ่านเกณฑ์

ตารางภาคผนวก 1 (ต่อ)

องค์ประกอบ/ข้อที่	ผู้เชี่ยวชาญคนที่					รวม	IOC	ผลการประเมิน
ด้านการส่งเสริมและพัฒนานักเรียน								
17	+1	+1	+1	+1	+1	5	1	ผ่านเกณฑ์
18	+1	+1	+1	+1	0	4	0.8	ผ่านเกณฑ์
19	+1	+1	+1	+1	+1	5	1	ผ่านเกณฑ์
20	+1	+1	+1	+1	+1	5	1	ผ่านเกณฑ์
21	+1	+1	+1	+1	+1	5	1	ผ่านเกณฑ์
ด้านการป้องกันแก้ไขปัญหานักเรียน								
22	+1	+1	+1	+1	+1	5	1	ผ่านเกณฑ์
23	+1	+1	+1	+1	+1	5	1	ผ่านเกณฑ์
24	+1	+1	+1	+1	+1	5	1	ผ่านเกณฑ์
25	+1	+1	+1	+1	0	4	0.8	ผ่านเกณฑ์
26	+1	+1	+1	+1	+1	5	1	ผ่านเกณฑ์
27	+1	+1	+1	+1	+1	5	1	ผ่านเกณฑ์
ด้านการส่งต่อนักเรียน								
28	+1	+1	0	+1	+1	4	0.8	ผ่านเกณฑ์
29	+1	+1	+1	+1	+1	5	1	ผ่านเกณฑ์
30	+1	+1	+1	+1	+1	5	1	ผ่านเกณฑ์
31	+1	0	+1	+1	+1	3	0.8	ผ่านเกณฑ์